

BETÆNKNING OM LANDVÆSENSRETTERNE

Afgivet af et udvalg
nedsat af Justitsministeriet
den 17. december 1986

BETÆNKNING NR. 1200

KØBENHAVN 1990

Publikationen kan købes i boghandelen eller hos
Statens Informationstjeneste
Postboks 1103, 1009 København K.
Telefon 33 92 92 00 - Postgirokonto nr. 1 09 14 25.
Ved fremsendelse af check eller ved indbetaling
på giro til Statens Informationstjeneste
undgås ekspeditionsgebyr.

trykt på genbrugspapir

ISBN 87-503-8530-5

Stougaard Jensen / København

Ju 00-226-bet.

INDHOLDSFORTEGNELSE :

Side

KAPITEL 1:

INDLEDNING	9
1.1 Udvalgets nedsættelse og kommissorium	9
1.2. Udvalgets sammensætning	10
1.3. Udvalgets arbejde	11
1.4. Oversigt over betænkningens enkelte kapitler	12

KAPITEL 2:

DEN GÆLDENDE ORDNING	15
2.1. Lov om landvæsensretter	15
2.2. Sammensætning m.v.	15
2.3. Kompetence	17
2.4. Antallet af sager	18
2.5. Omkostningerne ved landvæsensretternes sagsbehandling	19
2.6. Processuelle regler m.v.	19

KAPITEL 3:

GENNEMGANG AF DE LOVE, DER FORUDSÆTTER LANDVÆSENS-

RETTERNES MEDVIRKEN	25
3.1. Indledning	25
A: Love under Miljøministeriet	25
3.2. Vandløbsloven	25
3.2.1. Landvæsensretternes kompetence	26
3.2.2. Kompetencefordeling og appel	27
3.2.3. Sagsantal	28
3.2.4. Sagerne behandling m.v.	28
3.3. Miljøbeskyttelsesloven	29
3.3.1. Landvæsensretternes kompetence	29
3.3.2. Kompetencefordeling og appel	30
3.3.3. Sagsantal	30
3.3.4. Sagerne behandling m.v.	31
3.4. Vandf orsyningsloven	31
3.4.1. Landvæsensretternes kompetence	32
3.4.2. Kompetencefordeling og appel	33
3.4.3. Sagsantal	33

3.4.4.	Sagernes behandling m.v.	34
3.5.	Lov om okker.	34
3.5.1.	Landvæsensretternes kompetence.	34
3.5.2.	Kompetencefordeling og appel	35
3.5.3.	Sagsantal	35
3.5.4.	Sagernes behandling m.v.	35
3.6.	Lov om kemikalieaffaldsdepoter	36
3.6.1.	Landvæsensretternes kompetence.	36
3.6.2.	Kompetencefordeling og appel	36
3.6.3.	Sagsantal	37
3.6.4.	Sagernes behandling m.v.	37
3.7.	Lov om betalingsregler for spildevandsanlæg	37
3.7.1.	Landvæsensretternes kompetence.	38
3.7.2.	Kompetencefordeling og appel	38
3.7.3.	Sagsantal, sagsbehandling m.v.	38
3.8.	Sandflugtsloven	38
3.8.1.	Landvæsensretternes kompetence.	38
3.8.2.	Kompetencefordeling og appel	39
3.8.3.	Sagsantal	39
3.8.4.	Sagernes behandling m.v.	39
3.9.	Lov om inddragelse af dele af søterritoriet under de for de ferske vande gældende retsregler.	40
3.9.1.	Landvæsensretternes kompetence.	40
3.9.2.	Kompetencefordeling og appel	41
3.9.3.	Sagsantal	41
3.9.4.	Sagernes behandling m.v.	41
3.10.	Forordning om skovens udskiftning m.v.	41
3.11.	Jagtloven	42
3.11.1.	Landvæsensretternes kompetence.	42
3.11.2.	Kompetencefordeling og appel	42
3.11.3.	Sagsantal	42
3.11.4.	Sagernes behandling m.v.	43
	B. Love under Landbrugsministeriet.	43
3.12.	Hegnsløven	43
3.12.1.	Landvæsensretternes kompetence	43
3.12.2.	Kompetencefordeling og appel	44
3.12.3.	Sagsantal	44

3.12.4.	Sagernes behandling	ra.v.....	45
3.13.	Mergelloven		46
3.13.1.	Landvæsensretternes kompetence		46
3.13.2.	Kompetencefordeling og appel		47
3.13.3.	Sagsantal		47
3.13.4.	Sagernes behandling m.v.		47
3.14.	Lov om afvanding af marsken ved Tønder....		48
3.14.1.	Landvæsensretternes kompetence		48
3.14.2.	Kompetencefordeling og appel		49
3.14.3.	Sagsantal		49
3.14.4.	Sagernes behandling.		49
3.15.	Lov om læhegn		50
3.15.1.	Landvæsensretternes kompetence		50
	C. Love under Fiskeriministeriet.		50
3.16.	Ferskvandsfiskeriloven		50
3.16.1.	Landvæsensretternes kompetence		50
3.16.2.	Kompetencefordeling og appel		52
3.16.3.	Sagsantal		53
3.16.4.	Sagernes behandling m.v.		53
3.17.	Saltvandsfiskeriloven		54
3.17.1.	Landvæsensretternes kompetence		54
3.17.2.	Kompetencefordeling og appel		54
3.17.3.	Sagsantal, sagernes behandling m.v.		54
	D. Love under Boligministeriet.		55
3.18.	Udstykningsloven		55
3.18.1.	Landvæsensretternes kompetence		55
3.18.2.	Kompetencefordeling og appel		55
3.18.3.	Sagsantal		56
3.18.4.	Sagernes behandling m.v.		56
3.19.	Forordning om jordfællesskabets ophævelse.		57
3.19.1.	Landvæsensretternes kompetence		57
3.19.2.	Kompetencefordeling og appel		57
3.19.3.	Sagsantal, sagernes behandling m.v.		58
3.20.	Lov om tørvemosers udskiftning		58
3.20.1.	Sagstyper.		58
3.20.2.	Kompetencefordeling og appel		58
3.20.3.	Sagsantal, sagernes behandling m.v.		58
	E. Love under Justitsministeriet.		59
3.21.	Lov om private vejrettigheder.		59

3.21.1.	Landvæsensretternes kompetence	59
3.21.2.	Kompetencefordeling og appel	59
3.21.3.	Sagsantal	59
3.21.4.	Sagernes behandling	ra.v. 59

KAPITEL 4:

UDVALGETS	GENERELLE OVERVEJELSER	61
4.1.	Indledning	61
4.1.2.	De statistiske oplysninger	61
4.1.3.	Overvejelser med hensyn til andre egnede instanser	62
4.2.	Erstatningssagerne	63
4.3.	Afgørelse af bidrags- og udgiftsfordeling.	66
4.4.	Afgørelse af andre spørgsmål	69

KAPITEL 5:

UDVALGETS	OVERVEJELSER VEDRØRENDE DE ENKELTE LOVE...	71
5.1.	Indledning	71
5.2.	Vandløbsloven	71
5.3.	Miljøbeskyttelsesloven	72
5.4.	Vandf orsyningsloven	72
5.5.	Lov om okker	73
5.6.	Lov om kemikalieaffaldsdepoter	73
5.7.	Lov om betalingsregler for spildevandsanlæg	73
5.8.	Lov om sandflugtens bekæmpelse	73
5.9.	Lov om inddragelse af dele af søterrito- riet under de for ferske vande gældende regler	74
5.10.	Forordning om skovenes udskiftning m.v....	75
5.11.	Jagtloven	75
5.12.	Hegnsloven	75
5.13.	Lov om begunstigelser for mergelselskaber.	75
5.14.	Lovene om afvanding af marsken ved Tønder.	76
5.15.	Lov om læhegn	76
5.16.	Lov om ferskvandsfiskeri	76
5.17.	Lov om saltvandsfiskeri	77
5.18.	Udstykningsloven	77
5.19.	Forordning fra 1781 om jordfællesskabets	

	ophævelse	77
5.20.	Lov om tørvemosers udskiftning.	78
5.21.	Lov om private vejrettigheder.	78

KAPITEL 6;

PROCESSUELLE SPØRGSMÅL I FORBINDELSE MED OPHÆVELSE AF LOV OM LANDVÆSENSRETTER OG OVERFØRSEL AF OPGAVER

	TIL TAKSATIONSKOMMISSIONERNE	79
6.1.	Indledende bemærkninger.	79
6.2.	Vandløbsloven.	81
6.2.1.	Spørgsmål om indbringelse af sagerne.	81
6.2.2.	Forberedende møder.	81
6.2.3.	Særlige parter.	82
6.2.4.	Mødeindkaldelser.	82
6.2.5.	Habilitet.	82
6.2.6.	Mødeafvikling m.v.	83
6.2.7.	Protokol	83
6.2.8.	Udsættelse	83
6.2.9.	Udeblivelse	84
6.2.10.	Forlig	84
6.2.11.	Tilvejebringelse af oplysninger og vidneførsel	85
6.2.12.	Kendelse	85
6.2.13.	Sagsomkostninger.	85
6.2.14.	Regler om fuldbyrdelse	86
6.2.15.	Berigtigelser.	86
6.2.16.	Anke	86
6.2.17.	Sikkerhedsstillelse	87
6.2.18.	Fri Proces.	88
6.3.	Lov om miljøbeskyttelse.	88
6.4.	Lov om vandforsyning.	88
6.5.	Lov om okker, lov om kemikalieaffalds- depoter, lov om betalingsregler for spildevandsanlæg og lov om afvanding af marsken ved Tønder.	89
6.6.	Jagtloven, ferskvandsfiskeriloven og lov om private vejrettigheder.	89
6.7.	Hegnsloven	89
6.8.	Sammenfatning	91

Kapitel 7;

UDVALGETS LOVUDKAST.	93
Lov om ophævelse af lov om landvæsensretter og ændringer af en række loven som følge heraf.	93
7.1. Inden for Miljøministeriets område.	93
7.1.1. Vandf orsyningsloven.	93
7.1.2. Lov om affaldsdepoter.	94
7.1.3. Lov om betalingsregler for spildevandsan- læg.	94
7.1.4. Lov om jagt og vildtforvaltning.	95
7.2. Inden for Landbrugsministeriets område....	95
7.2.1. Lov om hegn.	96
7.2.2. Lovene om afvanding af marsken ved Tønder.	96
7.2.3. Lov om læhegn.	97
7.3. Inden for Fiskeriministeriets område.	98
7.3.1. Ferskvandsfiskeriloven.	98
7.4 . Inden for boligministeriets område.	100
7.4.1. Udstykningsloven.	101
7.5. Inden for Justitsministeriets område.	101
7.5.1. Lov om private vejrettigheder.	101
7.5.2. Lov om landvæsensretter.	101
7.5.3. Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.	101

Bilag 1

Landvæsenssagernes antal.	103
-----------------------------------	-----

Bilag 2

Oversigt over landvæsensretternes kompetence efter
de gældende love.

Bilag 3

Oversigt over kompetencefordelingen efter en ned- læggelse af landvæsensretterne.	123
--	-----

Bilag 4

Trafikministeriets cirkulære nr. 132 af 6. december
1985 om offentlige veje.

Kapitel 1.

INDLEDNING.

1.1. Udvalgets nedsættelse oa kommissorium.

Udvalget er nedsat ved Justitsministeriets skrivelse af 17. december 1986. Udvalgets kommissorium har følgende indhold:

"Loven om landvæsensretter blev med virkning fra den 1. november 1983 overført fra Miljøministeriets ressort til Justitsministeriets ressort.

Et af Miljøministeriet nedsat udvalg vedrørende revision af loven om landvæsensretter og vandløbsloven afgav i marts 1979 delbetænkning om landvæsensretsinstittet.

I november 1980 afgav udvalget delbetænkning om vandløbsloven.

På grundlag af de 2 delbetænkninger fremsatte Miljøministeriet et lovforslag om en ny vandløbslov, der blev vedtaget som lov nr. 302 af 9. juni 1982. Den nye lov har medført, at vandløbs-sager, der tidligere udgjorde landvæsensretternes hovedarbejds-område, nu i det væsentlige behandles af de kommunale råd. Landvæsensretternes kompetence efter vandløbsloven er i dag begrænset til økonomiske sager om erstatning eller bidragsfor-de ling.

Justitsministeriet har derfor besluttet at nedsætte et udvalg, der skal overveje spørgsmålet om eventuel nedlæggelse af land-væsensretterne. Udvalget skal samtidig overveje, hvilke instan-ser der i givet fald bør behandle de sager, som i dag er hen-lagt til landvæsensretterne.

I den forbindelse bør udvalget være opmærksom på de 4 mulighe-der for en fremtidig placering af landvæsensretternes opgaver, som er beskrevet i den ovennævnte delbetænkning fra marts 1979 om landvæsensretsinstittet.

Udvalget anmodes om særligt at overveje, hvordan man på en hensigtsmæssig måde kan tilgodese retssikkerhedsmæssige hensyn, herunder muligheden for at overføre sagerne til de almindelige domstole, eventuelt i forbindelse med regler om lægdommeres medvirken ved sagernes behandling. Endelig anmodes udvalget om at udarbejde udkast til nye regler på dette område."

1.2, Udvalgets sammensætning.

Udvalget har haft følgende sammensætning:

Retspræsident Ebbe Nielsen (formand).

Retspræsident Kristen Iversen (indstillet af Den Danske Dommerforening og Sammenslutningen af formænd for Landvæsenskommissionerne).

Kontorchef Leif Larsen (indstillet af Trafikministeriet).

Ekspeditionssekretær Leif Møller-Sørensen (indstillet af Landbrugsministeriet).

Fuldmægtig Poul Nørgaard (indstillet af Miljøministeriet).

Fuldmægtig Jørgen Bohn (indstillet af Fiskeriministeriet).

Landsdommer Fritse Hove, Vestre Landsret.

Fuldmægtig Anne-Mette Frederiksen (indstillet af Amdsrådsforeningen i Danmark).

Fuldmægtig Bente Ploug (indstillet af Københavns Kommune).

Underdirektør Helge Skov (indstillet af Frederiksberg Kommune).

Landinspektør Ole Nørgaard (indstillet af Hovedstadsrådet).

Gårdejer Nis V. Christensen (indstillet af Sammenslutningen af Landvæsensnævnsformænd).

Landsretssagfører Christian Rimestad (indstillet af Advokatrådet).

Advokat Claus Knutzen indtrådte den 10. juli 1987 i udvalget i stedet for landsretssagfører Christian Rimestad.

Som sekretær for udvalget har fungeret:

Fuldmægtig, nu byretsdommer Lars Edslev Andersen og
Fuldmægtig Jens Erik Stausbøll, Justitsministeriet.

Skriveopgaverne i forbindelse med betænkningen er blevet varetaget af overassistent Lizzi Mortensen.

Det bemærkes, at Kommunernes Landsforening i forbindelse med udvalgets nedsættelse og igen efter afholdelsen af det første møde i udvalget blev opfordret til at deltage i udvalgsarbejdet med et medlem. Kommunernes Landsforening har imidlertid meddelt, at man af ressourcemæssige grunde ikke ønsker at være repræsenteret i udvalget, men at man gerne, når udvalgsarbejdet var afsluttet, ville høres over udvalgets betænkning.

1.3. Udvalgets arbejde.

Udvalget har afholdt 7 møder.

Første møde afholdtes den 12. marts 1987, hvor det blev konstateret, at den betænkning om landvæsensinstituttet, som blev afgivet i marts 1979 af Miljøministeriets udvalg vedrørende revision af lov om landvæsensretter og vandløbsloven, kunne tjene som udgangspunkt for udvalgets arbejde. De afsnit, som i denne betænkning beskriver den gældende ordning, bygger i meget vidt omfang på 1979-betænkningen.

På det første møde nedsattes et underudvalg, som fik til opgave at iværksætte en spørgeskemaundersøgelse med henblik på at ud-

arbejde en oversigt over landvæsenssagernes antal og fordeling på kompetenceområder m.v. Udvalget har i februar og marts 1988 modtaget de statistiske oplysninger fra landvæsensretterne.

Endvidere har der været nedsat et underudvalg, som har foretaget en gennemgang af de processuelle spørgsmål, som en ophævelse af loven om landvæsensretterne giver anledning til.

1.4. Oversigt over betænkningens enkelte kapitler.

Kapitel 2 indeholder en gennemgang af den gældende ordning efter lov om landvæsensretter, herunder bl.a. omtale af landvæsensretternes sammensætning, de processuelle regler, der gælder efter loven, samt omtale af Justitsministeriets behandling af sager i tilknytning til landvæsensretsloven. Endvidere nævnes resultatet af udvalgets undersøgelse vedrørende sagsantallet samt spørgsmålet om sagsomkostningerne i forbindelse med behandlingen ved landvæsensretterne.

I kapitel 3 foretages en gennemgang af de gældende love, som i dag forudsætter landvæsensretternes medvirken. Der omtales bl.a. landvæsensretternes kompetence og sagsbehandling m.v. samt antallet af sager, som er blevet behandlet efter de enkelte love.

Kapitel 4 indeholder udvalgets generelle overvejelser. Det nævnes i den forbindelse, at udvalget har overvejet, om der er grundlag for en eventuel nedlæggelse af landvæsensretterne samt hvilke instanser, der i givet fald i stedet bør behandle de sager, som i dag er henlagt til landvæsensretterne.

På baggrund af et relativt beskedent sagsantal ved landvæsensretterne er der i udvalget enighed om at foreslå loven om landvæsensretter ophævet. Kapitlet indeholder herefter en gennemgang af, til hvilke instanser landvæsensretternes opgaver kan overføres. Der sondres i den forbindelse mellem erstatningsafgørelser, der som udgangspunkt foreslås overført til de taksationskommissioner, der er nedsat efter lov om offentlige veje, og afgørelser af bidrags- og udgiftsfordelingsspørgsmål, som

foreslås overført til de kommunale myndigheder, som i dag i de fleste tilfælde træffer afgørelse om sagernes tekniske aspekter.

I kapitel 5 foretages en nærmere udmøntning af de generelle overvejelser i kapitel 4 i relation til de enkelte love. Særligt for så vidt angår de opgaver efter hegnsloven, som ikke har karakter af erstatningsafgørelser eller afgørelser om bidrags- og udgiftsfordeling lægger udvalget til grund, at såvel de almindelige domstole som taksationskommissionerne vil være egnede til at behandle sagerne. Henset til, at en mere formløs behandling vil være ønskelig, munder udvalgets overvejelser ud i et forslag om at overføre opgaverne til taksationskommissionerne.

Kapitel 6 indeholder en gennemgang af de processuelle spørgsmål, som en ophævelse af loven om landvæsensretter og overførelsen af opgaver til taksationskommissionerne rejser. Overvejelserne er nødvendiggjort af, at mens landvæsensretsloven indeholder meget detaljerede processuelle regler om sagsbehandlingen, gælder det tilsvarende ikke for taksationskommissionerne efter lov om offentlige veje.

Udvalgets overvejelser munder ud i, at der kun i begrænset omfang er behov for at bevare de meget detaljerede regler i loven om landvæsensretter. En overførsel af disse opgaver til taksationskommissionerne kræver, da der efter udvalgets forslag åbnes mulighed for, at private parter kan indbringe tvister for taksationskommissionerne, regler om hvem der kan indbringe sagerne. Endvidere bør der åbnes mulighed for, at private parter kan pålægges at betale sagsomkostninger og afkræves sikkerhedsstillelse, samt at private parter kan meddeles fri proces for taksationskommissionerne.

I kapitel 7 findes endelig udvalgets lovudkast.

København, den 6. februar 1990.

Leif Larsen

Ebbe Nielsen
(formand)

Kristen Iversen

Leif Møller-Sørensen

Poul Nørgaard

Jørgen Bohn

Fritze Hove

Anne-Mette Frederiksen

Helge Skov

Claus Knutzen

Bente Ploug

Nis V. Christensen

Ole Nørgaard

Jens Erik Stausbøll

KAPITEL 2.**DEN GÆLDENDE ORDNING.****2.1. Lov om landvæsensretter.**

Landvæsensretternes sammensætning, udnævnelse og procedureregler er fastlagt i loven om landvæsensretter fra 1949, jf. lovbekendtgørelse nr. 133 af 6. marts 1970, hvis regler ret nøje stemmer overens med retsplejelovens tilsvarende regler for de almindelige domstole.

Loven henhører under Justitsministeriets ressort, jf. allerhøjeste resolution af 25. oktober 1983, jf. bekendtgørelse nr. 510 af 28. oktober 1983, hvor det bestemtes, at loven, der tidligere havde henhørt under Miljøministeriet, skulle overføres til Justitsministeriet fra den 1. november 1983. Området var tidligere blevet overført fra Landbrugsministeriet til Miljøministeriet.

2.2. Sammensætning m.v.**a. Landvæsensnævn.**

Landvæsensnævnets område er retskredsen. For hvert nævnsområde udnævner amtsrådet en fast formand, og kommunalbestyrelsen udnævner for hver primærkommune 2 nævnsmænd.

Med amtsrådets tilslutning kan formanden antage sekretærhjælp.

Der er 84 landvæsensnævnsområder med i alt 68 landvæsensnævnsformænd, idet flere områder har samme formand.

Det bemærkes, at landvæsensnævnene inden for landvæsensretternes område i dag kun har kompetence efter ferskvandsfiskeriloven.

b. Landvæsenskommissioner.

Landvæsenskommissionens område er amtsråds kredsen eller en del af

denne.

For hvert område udnævner Justitsministeriet en fast formand efter indstilling fra amtsrådet.

Landvæsenskommissærer udnævnes af Justitsministeriet for hvert område i et nærmere fastsat antal.

Der er 32 landvæsenskommissionsområder med 21 formænd, idet en række områder har samme formand. Antallet af områder vil formentlig yderligere blive reduceret ved, at flere områder får samme formand.

Formanden for en landvæsenskommission skal udnævnes blandt områdets byretsdommere.

Til de øvrige medlemmer stilles ingen særlige faglige eller uddannelsesmæssige krav.

Retten kan antage teknisk sagkyndig medhjælp.

Formanden kan antage sekretærhjælp.

En landvæsenskommission nedsættes ifølge lov om landvæsensretter for hver enkelt sag, idet dog rettens faste formand deltager i alle sager. Formanden udtager de 2 landvæsenskommissærer til den enkelte sag.

c. Overlandvæsenskommissioner.

Landet er opdelt i 6 overlandvæsenskommissionsområder med to formænd. For hvert overlandvæsenskommissionsområde er der en af Dronningen udnævnt fast formand, der skal være landsdommer eller opfylde betingelserne for at kunne udnævnes hertil.

Formanden kan antage sekretærhjælp.

En overlandvæsenskommission består af den faste formand og 4 andre medlemmer, der udmeldes af Justitsministeriet for hver enkelt sag.

En eller to af de øvrige medlemmer skal vælges blandt fagligt sagkyndige under hensyn til de hovedinteresser, der er den enkelte sags genstand.

d. Særlig landvæsenskommission for hovedstadsområdet.

En særlig landvæsenskommission bestående af en formand og 2 landvæsenskommissærer, der skal være kyndige i henholdsvis tekniske forhold og landbrugsforhold, behandler sager vedrørende hovedstadsområdets vandforsyning. Ordningen er opretholdt ved den nye vandforsyningslov.

2.3. Kompetencen.

Efter § 1, stk. 1, i lov om landvæsensretter behandler landvæsensretterne alle sager, som efter gældende lovgivning eller ifølge gammel praksis eller sædvane er henlagt til landvæsensretterne. Udvalget har konstateret, at der ikke i perioden 1985-1987 er afsluttet sager, hvor landvæsensretterne har støttet sig på gammel praksis eller sædvane.

Nedenfor er gengivet de 20 love og forordninger, som tillægger landvæsensretterne kompetence, med angivelse af under hvilket ministerium de pågældende love henhører. I kapitel 3 i denne betænkning findes en nærmere gennemgang af lovene m.v. med hensyn til kompetencen, oplysninger om sagsantal og om sagernes behandling m.v.

a. Under Miljøministeriet.

1. Lov om vandløb.
2. Lov om miljøbeskyttelse.
3. Lov om vandforsyning.
4. Lov om okker.
5. Lov om kemikalieaffaldsdepoter.
6. Lov om betalingsregler for spildevandsanlæg.
7. Lov om sandflugtens bekæmpelse.
8. Lov om inddragelse af dele af søterritoriet under de for de

ferske vande gældende retsregler.

- 9. Forordning om skovenes udskiftning m.v.
- 10. Lov om jagt og vildtforvaltning.

b. Unfler Landbrugsministeriet.

- 11. Lov om hegn.
- 12. Lov om begunstigelser for mergelselskaber.
- 13. Lov om afvanding af marsken ved Tønder.
- 14. Lov om læhegn.

c. Under Fiskeriministeriet.

- 15. Lov om ferskvandsfiskeri.
- 16. Lov om saltvandsfiskeri.

d. Under Boligministeriet.

- 17. Lov om udstykning og sammenlægning m.m. af faste ejendomme.
- 18. Forordning af 23. april 1781 om jordfællesskabets op-
hævelse m.v.
- 19. Lov om tørvemosers udskiftning m.v.

e. Under Justitsministeriet.

- 20. Lov om private vejrettigheder.

2.4. Antallet af sager.

Udvalget har fra landvæsensretterne indhentet oplysninger om sags-
antallet og sagernes fordeling på lovgivningsområderne for årene
1985, 1986 og 1987. Det er konstateret, at det samlede sagsantal
kun udgør ca. 250 sager pr. år, hvoraf hovedparten vedrører vand-
løbsloven, miljøbeskyttelsesloven, vandforsyningsloven og hegnslø-
ven.

Den samlede statistik er optrykt som bilag 1 til denne betænkning.

2.5. Omkostningerne ved landvæsensretternes sagsbehandling.

a. Parternes sagsomkostninger.

Det fremgår af undersøgelsen, at parternes sagsomkostninger varierer noget alt afhængigt af sagens karakter og hvilken lovgivning, den vedrører. Der henvises derfor til omtalen angående de enkelte love i kapitel 3. Det er dog over for udvalget oplyst, at der er en stigende tendens til, at det offentlige dækker den private parts omkostninger, når det offentlige selv er part i sagen. Det er således et forholdsmæssigt begrænset antal sager, hvor private betaler omkostninger.

b. Statens omkostninger.

Staten afholder udgifterne til vederlag til formænd og sekretærer for overlandvæsenskommissionerne. Disse udgifter udgjorde i 1984 94.917 kr., i 1985 80.643 kr. og i 1986 85.766 kr. Staten betaler endvidere vederlaget til den særlige sagkyndige for landvæsenskommissionen for Sønderjyllands amtskommunes 4. område. Disse udgifter udgjorde i 1984 36.395 kr., i 1985 37.353 kr. og i 1986 38.179 kr.

Statens udgifter i forbindelse med meddelelse af fri proces i disse sager udredes over retternes fri proces-konto og opgøres således ikke særskilt.

c. Amtskommunernes omkostninger.

Amtsrådsforeningen i Danmark har oplyst, at amtsrådenes samlede omkostninger vedrørende landvæsenskommissionerne i årene 1984 til 1986 udgjorde henholdsvis 543.618 kr., 499.471 kr. og 330.805 kr. I de samme år var omkostningerne vedrørende landvæsensnævnene henholdsvis 521.650 kr., 180.379 kr. og 36.130 kr.

2.6. Processuelle regler m.v.

a. Habilitet.

Om almindelig habilitet gælder, at ingen kan fungere som nævnsmand eller landvæsenskomraissær efter at have opnået en alder af 70 år.

For så vidt angår spørgsmålet om speciel habilitet henvises til §§ 20-22 i lov om landvæsensretter. Retstilstanden er opretholdt også efter ikrafttrædelsen af forvaltningsloven, jf. § 34 i denne lov.

b. Sagsoplysning.

Landvæsensrettens formand skal vejlede parterne og opfordre dem til at afgive de erklæringer og fremskaffe de oplysninger, som må anses for nødvendige til sagens påkendelse.

I nogle sager eksempelvis efter ferksvandsfiskerilovens § 7, stk. 3, § 37, stk. 2, og jagtlovens § 2, påbydes det, at retten skal antage sagkyndig medhjælp. Retten har i øvrigt adgang til at antage eller rådspørge sagkyndige, hvis den selv ønsker det. Forlanger rekvirenten det, skal en sagkyndig antages. Hvilken form for sagkundskab der i det enkelte tilfælde er nødvendig, afhænger af sagens art, og den sagkyndige bliver ikke egentlig medlem. Den sagkyndiges opgave er at følge sagens behandling og redegøre for de punkter, hvorom retten spørger ham. Han deltager ikke i sagens afgørelse, selvom han i praksis ofte hjælper retten med at udforme kendelsen, således at de tekniske detaljer bliver korrekte. Efter § 4 i lov om inddragelse af dele af søterritoriet under de ferske vande gældende retsregler skal der dog ved behandlingen af sagerne deltage et fiskerisagkyndigt medlem.

Ved overlandvæsenskommissionerne er et eller to af medlemmerne valgt blandt fagligt sagkyndige under hensyn til de hovedinteresser, der er sagens genstand.

b. Sagsbehandling m.v.

Begæring om nedsættelse af en landvæsensret indgives til formanden i det område, hvor det anlæg, der er sagens genstand, er beliggende. Vedrører sagen flere områder, indgives begæring til formanden for det område, hvori sagens genstand efter rekvirentens skøn hovedsageligt er beliggende.

Begæring om nedsættelse af en landvæsensret skal være skriftligt

affattet og indeholde en fremstilling af de forhold, der ønskes undergivet landvæsensrettens bedømmelse, samt af de påstande, der agtes nedlagt.

Formanden fastsætter tid og sted for det første møde og indkalder hertil med mindst 1 uges varsel, rekvirenten og de i begæringen nævnte personer.

Indkaldelsen til 1. møde skal foruden oplysninger om tid og sted for mødet og eventuel åstedsforsretning indeholde en kort udredning af sagens genstand. Indkaldelsen skal i almindelighed ske ved anbefalet brev.

I landvæsensnævnet foretages 1. møde i sagen af formanden alene, medmindre rekvirenten i sin begæring har krævet medvirken af nævnsmedlem, eller formanden finder sådan medvirken påkrævet.

Landvæsensretten skal, for så vidt parterne møder, prøve at mægle forlig. Indgået forlig skal underskrives af parterne og indføres i protokol. Forlig indgået for en landvæsensret har samme gyldighed og retskraft som en kendelse.

Når sagen anses tilstrækkeligt forhandlet, optager retten den til påkendelse. Det beror på retten, om den finder at kunne afsige sin kendelse, mens den er samlet eller først senere. Dog skal kendelsen i alle tilfælde afsiges snarest muligt efter sagens optagelse til påkendelse.

I forbindelse med indhentning af statistiske oplysninger fra landvæsensretterne er det blevet konstateret, at sagsbehandlingstiden ved landvæsensretterne varierer betydeligt alt afhængigt af, hvilken lov afgørelsen vedrører, men også af den enkelte sag. Sammenfattende er der dog blevet konstateret en gennemsnitlig sagsbehandlingstid for behandlingen ved landvæsenskommissionerne og overlandvæsenskommissionerne på 2-7 måneder. Om sagsbehandlingstiderne henvises i øvrigt til gennemgangen af de enkelte love i kapitel 3.

c. Anke.

Landvæsensnævnets afgørelser kan efter § 39 i lov om landvæsensretter ankes til en landvæsenskommission. De af landvæsenskommissionen som 1.-instans afsagte kendelser kan indankes for en overlandvæsenskommission. I øvrigt fremgår det af de enkelte love, hvorefter et forhold bedømmes, om det er landvæsenskommissionen eller landvæsensnævnet, der skal træffe afgørelse i 1.-instans.

Kendelser afsagt af en landvæsenskommission som ankeinstans kan ikke uden særlig tilladelse indbringes for en overlandvæsenskommission, jf. lovens § 39, stk. 3.

Ankefristen ved anke fra nævn til kommission og fra kommission til overlandvæsenskommission er henholdsvis 4 og 8 uger. Justitsministeriet kan dog undtagelsesvis tillade anke efter ankefristens udløb, hvis ansøgningen indgives inden 6 måneder efter, at kendelsen er afsagt, jf. loven § 40, stk. 2.

Enkelte af de love, i henhold til hvilke landvæsensretterne træffer afgørelse, indeholder bestemmelser om fri proces, 3.-instansbevilling og oprejsningsbevilling. Ansøgninger herom behandles da som udgangspunkt ikke efter lov om landvæsensretter, men efter den pågældende lov, og ansøgninger behandles af ressortministeriet. Således behandles alle spørgsmål af denne art af Landbrugsministeriet, når sagen vedrører hegnsloven.

d. Sikkerhedsstillelse og fritagelse for sagsomkostninger.

Efter lovens § 48 kan amtmanden bevilge en part fritagelse for at betale sagens omkostninger ved landvæsensretterne, såfremt partens økonomiske forhold giver anledning hertil. Om praksis i forbindelse med denne fri proces henvises til pkt. f. Et afslag på fri proces kan efter praksis påklages til Justitsministeriet, i hegnssager dog til landbrugsministeriet.

Landvæsensrettens formand kan efter lovens § 47 forlange, at rekvirenten inden for en nærmere fastlagt frist stiller sikkerhed **for** sagens omkostninger. Denne afgørelse kan inden fristens udløb indbringes for Justitsministeriet.

e. Domstolsprøvelse.

Ankeinstansens kendelser er endelige. Dog kan kendelsen påkæres til landsretten, for så vidt angår spørgsmålet, om ankeinstansen har været kompetent.

Særlig adgang til domstolsprøvelse foreligger i inhabilitetsspørgsmål. Ved disse sager gælder det, at kendelser, hvorved det pålægges et medlem af retten at vige sit sæde, ikke er genstand for anke eller kære. Kendelser, hvorved indsigelser mod et medlems habilitet forkastes, kan derimod påkæres til landsretten.

f. Justitsministeriets behandling af sager efter loven om landvæsensretterne.

Justitsministeriet kan som nævnt efter landvæsenslovens § 39, stk. 3, meddele 3.-instansbevilling, hvis en sag skønnes at have almindelig interesse eller videregående betydelige følger for vedkommende.

Justitsministeriet har i tiden fra 1984 til 1987 behandlet 21 ansøgninger om 3.-instansbevilling. Ansøgningen blev imødekommet i 3 tilfælde.

Afslagene blev dels begrundet i overskridelse af 6 måneders fristen i bestemmelsen og dels i, at Justitsministeriet ikke fandt betingelserne i § 39, stk. 3, opfyldt.

Inden afgørelse er truffet, har Justitsministeriet hørt ressortministeriet, medmindre det alene var omkostningsfastsættelsen, der ønskedes anket. Justitsministeriet har i sagerne fulgt ressortministeriets indstilling.

Efter lovens § 40, stk. 2, kan Justitsministeriet undtagelsesvis tillade anke efter ankefristens udløb.

Der har i perioden 1984-1987 været 7 ansøgninger om oprejsningsbevilling. Ansøgningen er blevet imødekommet i 2 tilfælde.

Sagerne er blevet behandlet efter de almindeligt gældende principper i retsplejeloven vedrørende oprejsningsbevillinger.

Ved afgørelsen er særligt lagt vægt på fristoverskridelsens længde, årsagen til fristoverskridelsen og udsigten til at få medhold under anken.

Justitsministeriet har i den nævnte periode behandlet 9 klager over den fastsatte sikkerhedsstillelse, jf. lovens § 47. Klagerne har alle været private. Justitsministeriet har i intet tilfælde ændret den trufne afgørelse om sikkerhedsstillelse.

Sagerne har dels vedrørt selve det forhold, at der er stillet krav om sikkerhed og dels sikkerhedsstillelsens størrelse. Justitsministeriet har i intet tilfælde fundet beløbsstørrelsen urimelig.

Som omtalt ovenfor kan amtmanden efter ansøgning meddele fri proces til sager, der behandles under landvæsensretterne. Statsamtterne behandler såvel ansøgninger om fri proces under 1.-instansbehandlingen som fri proces under anke og andre sager, som efter retsplejelovens regler ville høre under Justitsministeriet.

I de 8 rekurs-sager Justitsministeriet har haft til behandling i perioden 1984-1987, er der dels lagt vægt på ansøgerens udsigt til at få medhold og dels på ansøgerens økonomiske forhold. Ved vurderingen af de økonomiske forhold har Justitsministeriet taget udgangspunkt i bestemmelserne i bekendtgørelsen om fri proces. Dog er beløbsgrænserne i bekendtgørelsen anvendt mere skønsomt end i de øvrige sager om fri proces, som Justitsministeriet behandler.

Justitsministeriet har i 3 tilfælde ændret statsamtets afgørelse.

Sammenlagt har Justitsministeriet i perioden 1984 - 1987 behandlet 45 konkrete sager efter lov om landvæsensretter.

KAPITEL 3.

GENNEMGANG AF DE LOVE, DER FORUDSÆTTER LANDVÆSENSRETTERNES MEDVIRKEN.

3.1. Indledning.

Landvæsensretterne behandler som tidligere nævnt efter § 1, stk. 1, i lov om landvæsensretter alle sager, som efter gældende lovgivning eller ifølge gammel praksis eller sædvane er henlagt til landvæsensretterne.

I det følgende foretages en gennemgang af de 20 love og forordninger, som tillægger landvæsensretterne kompetence samt i tilknytning hertil oplysninger om sagsantal og sagernes behandling m.v.

Oplysningerne om sagsantal og sagernes behandling er indhentet ved udsendelse af spørgeskemaer til samtlige landvæsenkommissioner og overlandvæsenkommissioner.

Af spørgeskemaundersøgelsen fremgår som tidligere nævnt, at der ikke i perioden 1985-1987 er afsluttet sager, hvor landvæsensrettens kompetence har støttet sig på gammel praksis eller sædvane.

A. Love under Miljøministeriet.

3.2. Vandløbsloven.

Lov om vandløb, jf. lov nr. 302 af 9. juni 1982, som ændret ved lov nr. 250 af 23. maj 1984, henhører under Miljøministeriet.

Loven har efter § 1, stk. 1, til formål at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand, navnlig overfladevand, spildevand og drænvand.

Kompetencen i vandløbssagerne er fordelt således, at vandløbsmyndigheden - amtsrådet eller kommunalbestyrelsen - træffer afgørelse om de tekniske spørgsmål om vandløbs vedligeholdelse, regulering m.v., medens økonomiske spørgsmål, der opstår i den forbindelse, er henlagt til landvæsensretternes afgørelse.

3.2.1. Landvæsensretternes kompetence.

Landvæsensretterne træffer i mangel af enighed afgørelse i sager om, hvorvidt en foranstaltning efter loven medfører erstatningspligt, om erstatningens størrelse og om andre økonomiske spørgsmål, herunder bidragsfordeling, jf. §§ 71 - 74.

§ 7, stk. 6, fastsætter, at uenighed om økonomiske spørgsmål mellem flere vandløbsmyndigheder kan indbringes for landvæsensretten.

Loven indeholder i øvrigt følgende regler om erstatning, bidragsfordeling og andre økonomiske spørgsmål:

Enhver, der lider tab ved regulering af et vandløb, ved forandring af vandstanden i en sø eller ved anlæg af nyt vandløb, har efter § 23 ret til erstatning.

Udgifterne i forbindelse med regulering af et vandløb eller forandring af vandstanden i en sø fordeles mellem grundejerne og eventuelt vandløbsmyndigheden, jf. § 24.

Bredejere og brugere af tilstødende ejendomme **har** efter § 28 ret til erstatning for visse skader og ulemper i forbindelse med vedligeholdelse af vandløb.

Efter § 31 påhviler det vandløbsmyndigheden at vedligeholde offentlige vandløb, men det kan pålægges pumpelag og landvindingslag helt eller delvis at afholde udgifterne.

Udgifterne til vedligeholdelse af private vandløb fordeles som udgangspunkt mellem bredejerne, jf. § 35.

Enhver, der lider tab ved restaurering af vandløb, har ret til erstatning efter § 37, stk. 4.

Landvæsensretten fastsætter, hvilke ejendomme der skal yde bidrag til offentlige pumpelag samt bidragsfordelingen, jf. § 41.

Enhver, der lider tab ved oprettelse eller ændring af udpumpningsanlæg, har efter §§ 38 og 45 ret til erstatning.

Tilsvarende erstatningsbestemmelse findes i § 51 om broer, opstemningsanlæg m.m.

Ejeren eller brugeren har ret til erstatning for skader og ulemper opstået i forbindelse med det offentliges tilsyn, opmålinger m.v., jf. § 57, stk. 1, og § 61, stk. 4.

Andres udnyttelse af vandløbsarbejder, der tidligere er foretaget, herunder om bidragsfordeling, er omtalt i § 63.

Landvæsensretten kan efter § 65, stk. 2, bestemme, at der for anlægsbidrag til vandløbsarbejder m.v. gives pant i den afgiftspligtige ejendom med fortrinsret.

Fordeling af bidrag i forbindelse med en ejendoms udstykning kan indbringes for landvæsensretten, jf. § 67, stk. 2.

Forøges afløbsmængden i et vandløb, kan det pålægges den ejendom, hvorfra afstrømningen kommer, at yde bidrag til vandløbets regulering m.v., jf. § 68.

3.2.2. Kompetencefordeling og appel.

Afgørelserne træffes i 1. instans af landvæsenskommissionen, dog således at sagerne i Københavns kommune afgøres af den særlige landvæsenskommission efter vandforsyningslovens § 9, stk. 2, jf. vandløbslovens § 7, stk. 5.

Landvæsenskommissionens kendelse kan indankes for overlandvæsenskommissionen efter § 80, stk. 1.

3.2.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør i 1. instans

1985	57
1986	48
1987	<u>34</u>
	139

og i 2. instans

1985	9
1986	12
1987	11
	34

3.2.4. Sagernes behandling m.v.

Grundejere og ofte en kommune eller amtskommune udgør sagens parter. Kommunen eller amtskommunen møder med egne teknikere m.v., medens grundejerne undertiden møder med advokat eller anden repræsentant, f.eks. fra en landboforening eller Det danske Hedeselskab.

Der føres sjældent vidner i sagerne. Landvæsenskommissionen anvender i almindelighed en ingeniør eller landinspektør som teknisk sagkyndig. Visse landvæsenskommissioner anmoder den sagkyndige om at afgive skriftlig erklæring om sagen. Der afholdes normalt 1 til 2 møder og i forbindelse hermed en besigtigelse. Der ydes i ikke ringe omfang vejledning, typisk mundtlig, under sagens forberedelse, ligesom især selvmødere vejledes under møderne.

Sagerne afsluttes oftest ved kendelse, visse sager bliver forliget og enkelte frafaldes. Afgørelserne beror både på skøn og fortolkning af loven. Der er varierende opfattelser af, om loalkendskab er af betydning for sagens afgørelse.

Landvæsensrettens sagsomkostninger (diæter, kørsel, honorarer til teknisk sagkyndig, leje af lokaler, annoncering, porto

m.v.) udgør typisk et beløb på 2.000 - 10.000 kr. Største enkeltpost er normalt honoraret til den teknisk sagkyndige. Sagsomkostningerne udredes ofte af den tabende part, i visse tilfælde af kommunen/amtskommunen uanset sagens udfald. Hver part bærer normalt egne sagsomkostninger, herunder honorar til advokat eller anden repræsentant.

Der er kun i ganske få sager meddelt fri proces. Der kræves sikkerhedsstillelse, når rekvirenten er privat. Sagsbehandlingstiden ligger omkring 2 - 8 måneder, hvoraf der i 2. instans går nogen tid med udmeldelse af kommissionsmedlemmer, jf. landvæsensretslovens § 15, stk. 1.

3.3. Miljøbeskyttelsesloven.

Lov om miljøbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 68 af 24. januar 1989, henhører under Miljøministeriet.

Loven har efter § 1 bl.a. til formål at forebygge og bekæmpe forurening af luft, vand og jord.

Landvæsensretternes kompetence er ligesom i vandløbsloven begrænset til økonomiske spørgsmål.

3.3.1. Landvæsensretternes kompetence.

Når amtsrådet i henhold til vandforsyningslovens § 20 har givet tilladelse til, at et offentligt vandforsyningsanlæg indvinder vand fra vandløb, kan der efter miljøbeskyttelseslovens § 13 fastlægges et beskyttelsesområde, inden for hvilket der ikke må drives erhvervsvirksomhed, institutioner, campingpladser m.v., der kan forurene vandforsyningsanlægget. Pålægges der herefter grundejeren at ændre eller ophøre med et bestående forhold, skal der udbetales erstatning, som fastsættes af landvæsensretten. Erstatningen udredes af brugerne af vandet.

Amtsrådet kan endvidere efter § 14 meddele forbud eller påbud til forebyggelse af fare for forurening af vandindvindingsanlæg m.v. Eventuel erstatning, der betales af brugerne, fastsættes

af landvæsensretten.

Efter § 31 kan kommunalbestyrelsen træffe beslutning om ekspropriation, når der er meddelt tilladelse til, at væsker eller stoffer, der kan forurene grundvandet, nedgraves, udledes eller oplægges. Tilsvarende kan der eksproprieres, hvis der er meddelt tilladelse til, at spildevand tilføres vandløb, søer eller havet. Erstatning fastsættes i begge tilfælde af landvæsensretten, jf. § 32.

Loven bestemmer endvidere i § 86, at spørgsmål om, hvorvidt der skal svares erstatning for forurening af grundvandet eller af vandløb, søer eller havet, afgøres af landvæsensretten, hvis parterne er enige herom.

3.3.2. Kompetencefordeling og appel.

Afgørelserne træffes i 1. instans af landvæsenkommissionen med appel til overlandvæsenkommissionen.

I sager efter §§13 og 14 om hovedstadsområdets vandforsyning træffes afgørelserne i 1. instans dog af den særlige landvæsenkommission, der er nævnt i vandforsyningslovens § 9, stk. 2, jf. miljøbeskyttelseslovens § 15, stk. 2. Tilsvarende gælder for sager efter § 31 om ekspropriation i Københavns kommune, jf. § 32, stk. 3.

3.3.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør i 1. instans

1985	25
1986	23
1987	11
	81

og i 2. instans

1985	0
1986	1
1987	1
	5

3.3.4. Sagernes behandling m.v.

En kommune og en eller flere grundejere har været parter i samtlige sager. Grundejerne møder oftest med advokat eller landbrugskonsulent.

Der føres ikke vidner i 1. instans, hvorimod dette undertiden finder sted i ankeinstansen. Der er som regel antaget sagkyndig bistand i forbindelse med sagens behandling i form af en ingeniør, landbrugskonsulent eller landinspektør. Et enkelt møde i sagen er sædvanligvis tilstrækkeligt. Der foretages samtidig besigtigelse på stedet. Under mødet vejleder formanden de mødende, ligesom der i et vist omfang ydes telefonisk og skriftlig vejledning under sagens forberedelse.

Sagerne afsluttes som regel med kendelse, idet sagerne dog i visse tilfælde frafaldes, ligesom ankesager jævnligt bortfalder på grund af manglende sikkerhedsstillelse. Der er varierende opfattelser af, om lokalkendskab er af betydning for sagernes afgørelse. Afgørelserne bygger typisk både på en juridisk fortolkning af lovens regler og en skønsmæssig vurdering.

Landvæsensretternes sagsomkostninger (honorar til sagkyndig, diæter, kørsel, lokaleleje, annoncering og porto) har ligget mellem 500 kr. og 14.000 kr. Kommunen pålægges ofte at betale sagsomkostninger samt i visse af sagerne salær til modpartens advokat.

Der er sjældent bevilget fri proces i sagerne. Da rekvirenten oftest er en offentlig myndighed, afkræves der normalt ikke sikkerhedsstillelse i sagerne i 1. instans. I ankeinstansen afkræves sikkerhedsstillelse på 5.000 - 8.000 kr. Sagsbehandlingstiden er typisk 2-3 måneder, idet den dog i visse sager har været betydeligt længere.

3.4. Vandforsyningsloven.

Lov om vandforsyning m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 337 af 4.

juli 1985, som ændret ved lov nr. 355 af 13. maj 1987, henhører under Miljøministeriet.

Loven har efter § 1 bl.a. til formål at sikre, at udnyttelsen af vandforekomster sker efter en samlet planlægning og efter en samlet vurdering af en række hensyn, der er nærmere beskrevet i § 2.

Landvæsensretternes kompetence er ligesom i vandløbs- og miljøbeskyttelsesloven begrænset til økonomiske spørgsmål.

3.4.1. Landvæsensretternes kompetence.

Efter lovens § 23 er ejeren af visse større vandindvindingsanlæg erstatningspligtig for skade, som sker ved forandring af grundvandsstanden, vandføringen i vandløb eller vandstanden i søer under anlæggets udførelse eller drift. Erstatningsspørgsmål afgøres af landvæsensretten.

Ved bortledning af grundvand er pågældende erstatningspligtig for skade, som sker ved forandring af grundvandsstanden, vandføringen i vandløb eller vandstanden i søer. Erstatningen fastsættes af landvæsensretten, jf. § 28.

Grundejere, der i forbindelse med gennemførelse af fælles vandforsyning må ophøre med at benytte eget anlæg, har krav på erstatning for tilslutningsudgifterne. Landvæsensretten afgør efter § 30, i hvilket omfang der skal betales erstatning, samt i hvilket omfang erstatningen skal betales henholdsvis af kommunen og af de interesserede grundejere.

Såfremt en almen vandforsyning gennemføres, fordi det må forventes, at driften af et eksisterende anlæg eller en virksomhed vil gribe ind i grundvandsforholdene, skal ejeren betale tilskud til oprettelsen heraf. Tilskuddet fastsættes efter § 31 af landvæsensretten.

Efter § 32 kan en indvindingstilladelse til et vandforsyningsanlæg helt eller delvis tilbagekaldes. Landvæsensretten afgør,

i hvilket omfang der i denne forbindelse skal betales erstatning.

Skader og ulemper, der forvoldes ved opmålinger, undersøgelser m.v. skal efter § 39 erstattes. Erstatningen fastsættes i mangel af enighed af landvæsensretten.

Efter §§ 37 og 38 kan der foretages ekspropriation til fordel for vandforsyningsanlæg. Erstatningsspørgsmålet kan indbringes for landvæsensretten, jf. § 42.

3.4.2. Kompetencefordeling ør appel.

Efter § 9, stk. 1, behandles sagerne i 1. instans af landvæsenskommissionen med appel til overlandvæsenskommissionen.

Sager om hovedstadsområdets vandforsyning behandles dog i 1. instans af en særlig landvæsenskommission bestående af en formand og to landvæsenskommissærer. De to landvæsenskommissærer udmeldes for hver sag af formanden, således at den ene udmeldes blandt et antal landvæsenskommissærer, der udnævnes af miljøministeren efter indstilling fra amtsråd og kommunalbestyrelser, medens den anden udmeldes blandt kommissærer fra det område, som sagen navnlig vedrører, jf. § 9, stk. 2.

3.4.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør i 1. instans

1985	19
1986	16
1987	14.
	49

og i 2. instans

1985	0
1986	1
1987	1
	2

3.4.4. Sagernes behandling m.v.

Sagens parter er normalt på den ene side en kommune som ejer af et vandværk og på den anden side en eller flere grundejere. Grundejerne møder oftest alene, i enkelte tilfælde med advokat eller landbrugskonsulent.

Der føres sjældent vidner i sagerne. I 1. instans anvendes i almindelighed en ingeniør eller landinspektør som teknisk sagkyndig. Et enkelt møde i sagen, hvor der samtidig foretages besigtigelse på åstedet, er sædvanligvis tilstrækkeligt. Under mødet vejleder formanden de mødende, ligesom der i et vist omfang ydes vejledning under sagens forberedelse.

Sagerne afsluttes som regel ved kendelse. Afgørelserne beror sædvanligvis både på skøn og fortolkning af lovens regler. Der er varierende opfattelser af, om lokalkendskab er af betydning.

Landvæsensrettens sagsomkostninger (diæter, kørsel, honorar til sagkyndig, lokaleleje, annoncering og porto) udgør typisk et beløb på 2.000 - 8.000 kr. Største enkeltpost vil oftest være honoraret til **den** sagkyndige. Sagsomkostningerne udredes som regel af kommunen. Såfremt grundejeren er mødt med advokat el. lign., pålægges kommunen normalt også at udrede modpartens omkostninger hertil.

Der er ikke bevilget fri proces i sagerne. Der kræves sikkerhedsstillelse for sagsomkostningerne, når rekvirenten er privat. Sagsbehandlingstiden udgør typisk 2-12 måneder.

3.5. Lov om okker.

Lov om okker, jf. lov nr. 180 af 8. maj 1985, henhører under Miljøministeriet.

Loven har efter § 1 til formål at forebygge og bekæmpe okkerge-ner i vandløb, søer eller havet.

3.5.1. Landvæsensretternes kompetence.

Efter §§ 2 og 3 må udgrøftning og dræning i visse nærmere afgrænsede områder ikke foretages uden godkendelse fra amtsrådet eller Miljøstyrelsen.

Når der meddeles afslag på en ansøgning om udgrøftning eller dræning af et areal, der tidligere har været udgrøftet eller drænet, ydes der erstatning for den nedgang i salgsværdien, som afslaget påfører den pågældende del af ejendommen. I mangel af enighed fastsættes erstatningen af landvæsensretten, jf. § 4, stk. 3.

3.5.2. Kompetencefordeling og appel.

Afgørelsen træffes i 1. instans af landvæsenkommissionen med appel til overlandvæsenkommissionen.

3.5.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør i 1. instans

1985	0
1986	0
1987	2
	2

der begge er anket.

Der er ikke i perioden afsluttet sager i 2. instans.

Loven trådte i kraft den 1. juli 1985.

3.5.4. Sagerne behandling m.v.

Sagerne er fra Ribe og Ringkøbing amt. Parterne var Miljøstyrelsen på den ene side og grundejere på den anden. I den ene sag mødte rekvirenten ved advokat.

Der blev afholdt et møde og foretaget besigtigelse.

Begge sager blev afgjort ved kendelse.

Landvæsenskommisionernes sagsomkostninger udgjorde 1.200 kr. og 2.300 kr. Der blev krævet sikkerhedsstillelse, og sagsbehandlings tiden var 4 og 5 måneder.

3.6. Lov om kemikalieaffaldsdepoter.

Lov om kemikalieaffaldsdepoter, jf. lov nr. 262 af 8. juni 1983, henhører under Miljøministeriet.

Loven har til formål at sikre, at der træffes foranstaltninger, således at kemikalieaffald, der er henlagt eller nedgravet, ikke medfører forurening af omgivelserne eller indebærer risiko herfor.

3.6.1. Landvæsensretternes kompetence.

Efter § 12, stk. 1, kan amtsrådet på fremmed grund foretage undersøgelser af, om der skal udføres foranstaltninger efter loven. Det bestemmes i den forbindelse, at vandforsyningslovens § 39, stk. 4, om erstatning for skader og ulemper, jf. ovenfor under pkt. 3.4.1., finder tilsvarende anvendelse.

Amtsrådet kan efter § 12, stk. 2, til gennemførelse af de nævnte foranstaltninger foretage ekspropriation. Afgørelsen træffes i mangel af enighed af landvæsensretten, jf. henvisningen til vandforsyningslovens § 42.

Efter § 13, stk. 1, kan amtsrådet bestemme, at et vandindvindingsanlæg, som er truet af forurening, ikke længere må benyttes, eller at det skal ændres. I givet fald har anlæggets ejer krav på erstatning, som i mangel af enighed fastsættes af landvæsensretten, jf. § 13, stk. 4 - 6.

3.6.2. **Kompetencefordeling** og appel.

Afgørelserne træffes i 1. instans af landvæsenskommissionen med appel til overlandvæsenskommissionen.

3.6.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør i 1. instans

1985	0
1986	1
1987	1
	2

Der er ikke i perioden afsluttet sager i 2. instans.

3.6.4. Sagernes behandling m.v.

Sagerne er fra Frederiksborg og Århus amt. Sagernes parter var amtskommunerne og nogle grundejere.

Der blev i sagerne anvendt sagkyndig medhjælp i form af en landinspektør.

Sagerne blev afsluttet med kendelse. Lokalkendskab angives i én sag at være uden betydning og i den anden at være af en vis betydning.

Landvæsensrettens sagsomkostninger (diæter, kørsel, honorar til sagkyndig, annoncering og porto) er i den ene sag oplyst til ca. 7.500 kr., hvorefter honoraret til den sagkyndige udgjorde ca. 5.500 kr.

Der er ikke bevilget fri proces i sagerne. Sagsbehandlingstiden var henholdsvis 2 - 3 og 7 måneder.

3.7. Lov om betalingsregler for spildevandsanlæg.

Lov om betalingsregler for spildevandsanlæg, jf. lov nr. 863 af 23. december 1987, henhører under Miljøministeriet.

3.7.1. Landvæsensretternes kompetence.

Efter § 6, stk. 1, ydes der i forbindelse med offentlig overtagelse af private spildevandsanlæg ejerne godtgørelse for anlæggets værdi. I mangel af enighed afgøres spørgsmålet om godtgørelse af landvæsensretten, jf. § 6, stk. 2.

3.7.2. Kompetencefordeling og appel.

Afgørelsen træffes i 1. instans af landvæsenskommissionen med appel til overlandvæsenskommissionen.

3.7.3. Sagsantal, sagsbehandling m.v.

Loven, der er trådt i kraft den 1. januar 1988, har ikke været omfattet af spørgeskemaundersøgelsen.

3.8. Sandflugtsloven.

Lov om sandflugtsbekæmpelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 168 af 28. april 1982, som ændret ved lov nr. 250 af 23. maj 1984, henhører under Miljøministeriet.

3.8.1. Landvæsensretternes kompetence.

Sandflugtslovens § 1, stk. 1, bestemmer, at visse kystarealer m.v. er undergivet fredning efter lovens regler. Fredningsgrænserne skal efter § 1, stk. 2, revideres mindst hvert 10. år under hensyn til kysternes tilbagerykning og de ændringer, som i øvrigt er sket. Afgørelserne træffes i 1. instans af den overordnede klitmyndighed - Skov- og Naturstyrelsen eller amtsrådet - med appel til landvæsensretten, jf. § 10, stk. 3, og § 15, stk. 3.

På fredede arealer kan sandflugtskommissionen af hensyn til fare for sandflugt fastsætte forbud eller indskrænkninger for arealernes benyttelse, jf. § 6, stk. 4, og § 12, stk. 2. Sandflugtskommissionen, hvis område er kommunen, består af overklitfogden, et medlem valgt af amtsrådet og et medlem valgt af

kommunalbestyrelsen. Afgørelsen kan indankes for landvæsensretten.

Endvidere kan sandflugtskommissionen med appel til landvæsensretten påbyde, at veje og stier nedlægges, ligesom nye veje eller stier ikke må anlægges uden tilladelse fra samme, jf. § 6, stk. 5.

Efter § 7 kan sandflugtskommissionen pålægge ejere af sandflugtsstrækninger, der ikke er fredet, at udføre arbejder, som er nødvendige for at forhindre sandflugt, samt om fornødent give ejerne pålæg om indskrænkninger i brugen af arealet. Såfremt det meddelte pålæg ikke opfyldes, eller hvis ejeren anmoder herom, kan Skovstyrelsen eller amtsrådet frede arealet, jf. § 8 og § 10, stk. 3. Begge afgørelser kan efter § 15, stk. 3, indbringes for landvæsensretten.

3.8.2. Kompetencefordeling og appel.

Landvæsensretterne har som anført alene kompetence i 2. instans, hvor afgørelserne træffes af overlandvæsenkommissionen, jf. § 15, stk. 3.

3.8.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør

1985	13
1986	4
1987	1
	18

Alle sager er behandlet af overlandvæsenkommissionen for Viborg og Nordjyllands amtskommuner.

3.8.4. Sagens behandling m.v.

Sagens parter er på den ene side Skov- og Naturstyrelsen og på den anden grundejere, der møder selv eller med advokat.

Der afholdes et møde i sagerne, hvor der samtidig sker besigtigelse. Nærmere vejledning af parterne er sjældent nødvendigt.

Det forekommer ofte, at appellanten frafalder anken, efter at vedkommende har opnået dispensation til at bygge på den fredede grund. Forlig er ikke forekommet i sagerne, der overvejende afgøres på grundlag af fortolkning af loven.

Landvæsensrettens omkostninger beløber sig til 5.000 - 7.000 kr. Hvis en part møder ved advokat og får medhold, pålægges det normalt modparten at dække advokatomkostningerne.

Der er ikke bevilget fri proces i sagerne. Appellanten **afkræves** sikkerhedsstillelse på 5.000 - 8.000 kr. Anke bortfalder jævnligt på grund af manglende sikkerhedsstillelse. Sagsbehandlingstiden udgør 6 - 8 måneder, hvoraf 3 - 4 måneder går med udmeldelse af kommissionens medlemmer.

3.9. Lov om inddragelse af dele af søterritoriet under de for de ferske vande gældende retsregler.

Lov nr. 146 af 7. maj 1937 om inddragelse af dele af søterritoriet under de for de ferske vande gældende retsregler henhører under Miljøministeriet.

3.9.1. Landvæsensretternes kompetence.

Miljøministeren kan efter § 1, stk. 1, inddrage dele af søterritoriet under de regler, der gælder for ferske vande, når vandområderne som følge af naturkræfternes indvirken, kunstige anlæg eller på anden måde er gået over til at have karakter af ferske vande.

Inddragelsen er betinget af, at landvæsensretten har udtalt, at de faktiske forhold har forandret sig som nævnt, og at anvendelse af reglerne for ferske vande i det konkrete tilfælde er rimelig og naturlig, jf. § 1, stk. 2.

Samme landvæsensret behandler efter § 5 eventuelle landvæsens-

sager, som måtte opstå i forbindelse med en beslutning efter § 1.

3.9.2. Kompetencefordelina oa appel.

Afgørelsen træffes af landvæsenskommissionen i 1. instans med appel til overlandvæsenskommissionen, jf. § 1.

Efter § 4 skal der i disse sager udmeldes et yderligere fiskerikyndigt medlem til at deltage i landvæsenskommissionens og overlandvæsenskommissionens behandling og påkendelse af sagen.

3.9.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør i 1. instans

1985	0
1986	1
1987	0
	1

Der er ikke i perioden afsluttet sager i 2. instans.

3.9.4. Sagerne behandling m.v.

Parter i sagen, der angik et åløb i Sønderjylland, var amtskommunen, en kommune, fiskeriforeninger, jagtforeninger og nogle grundejere.

3.10. Forordning om skovenes udskiftning m.v.

Forordning af 27. september 1805 om skovenes udskiftning, vedligeholdelse og fredning i Danmark henhører under Miljøministeriet.

Forordningen fastsætter bl.a. bestemmelser om, hvorledes fælles skovarealer skal udskiftes og vurderes. I mangel af enighed træffes afgørelsen af landvæsenskommissionen.

Udskiftningen skal finde sted senest i 1810.

Efter det oplyste har der ikke foreligget sager siden midten af 1800-tallet.

3.11. Jagtloven.

Lov om jagt og vildtforvaltning, jf. lovbekendtgørelse nr. 801 af 11. december 1987, henhører under Miljøministeriet.

3.11.1. Landvæsensretternes kompetence.

Efter § 2 kan grundejeren, såfremt jagtretten i medfør af de hidtil gældende regler tilkommer en anden end grundejeren, kræve jagtretten afløst mod erstatning, der fastsættes af landvæsensretten.

Lovens kapitel VII fastsætter regler om oprettelse af vildtreservater. Efter § 36 ydes der for den indskrænkning af ejendomsretten, der er forbundet hermed fuld erstatning, som i mangel af enighed fastsættes af landvæsensretten.

3.11.2. Kompetencefordeling og appel.

Afgørelserne træffes i 1. instans af landvæsenskommissionen med appel til overlandvæsenskommissionen, jf. § 2, litra a, og § 36, stk. 2.

Landvæsensretterne bistås af en jagtskyndig, der deltager i sagens behandling, men ikke afgørelsen.

3.11.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør i 1. instans

1985	0
1986	0
1987	2
	2

Der er ikke i perioden afsluttet sager i 2. instans.

3.11.4. Sagernes behandling m.v.

Begge sager vedrørte § 36 om fastsættelse af erstatning for den indskrænkning i ejendomsretten, der er forbundet med et områdes udlægning til vildtreservat. Parter i sagerne var Landbrugsministeriets Vildtforvaltning og private grundejere.

Sagerne blev afsluttet ved kendelse.

Landvæsenskommissionens sagsomkostninger (diæter, kørsel, honorar til sagkyndig, leje af lokaler, annoncering og porto) udgjorde henholdsvis 2.500 kr. og 16.000 kr. Der afkrævedes rekvirenten sikkerhedsstillelse på 10.000 kr. i den ene sag.

Der er ikke bevilget fri proces i sagerne, der blev behandlet i løbet af 3 - 12 måneder. Ingen af sagerne er anket.

B. Love under Landbrugsministeriet.

3.12. Hegnsloven.

Lov om hegn, jf. lovbekendtgørelse nr. 799 af 11. december 1987, henhører under Landbrugsministeriet.

3.12.1. Landvæsensretternes kompetence.

Efter § 42, stk. 1, kan hegnssynets afgørelser efter lovens kapitel I - III samt visse af afgørelserne efter kapitel IV indankes for landvæsensretten.

Hegnssynet, hvis område er kommunen eller et distrikt heraf, består af 3 medlemmer, hvoraf mindst et af medlemmerne skal være plantingskyndigt. I kommuner med bymæssig bebyggelse på 1.000 indbyggere eller derover skal der tillige være et bygningskyndigt medlem, jf. § 27.

Lovens kapitel I, Almindelige bestemmelser, indeholder bl.a. regler om egne hegns højde, elektriske hegns afstand til skel

samt et forbud mod anvendelse af træer og buske, der kan give anledning til udbredelse af plantesygdomme.

Kapitel II, Rejsning af nyt hegn, fastsætter bl.a. regler for udgifternes fordeling ved opsætning af fælleshegn, fælleshegnets placering, dimensioner og beskaffenhed i øvrigt.

Kapitel III, Ombytning, ændring og sløjfning af hegn, fastsætter bl.a. bestemmelser om udskiftning og ændring af fælleshegn, erstatning for tab og ulemper herved samt eventuel udgiftsfordeling.

Landvæsensretternes kompetence i kapitel IV, Hegnenes vedligeholdelse, er begrænset til bestemmelserne i § 19, stk. 1 og 4, §§ 20 og 21 om bl.a. fordeling af udgifterne og arbejdet ved vedligeholdelse af fælleshegn. Hegnssynets afgørelser efter dette kapitel er i øvrigt endelige, jf. § 42, stk. 2.

Københavns kommune er ikke omfattet af de nævnte regler, jf. § 52, hvorefter borgerrepræsentationen med Landbrugsministeriets godkendelse kan fastsætte nærmere bestemmelser om hegn. Afgørelserne om hegn træffes af Københavns magistrat. Forbud mod anbringelse af hegn kan påklages til boligministeren. Afgørelsen kan i øvrigt ikke indbringes for anden administrativ myndighed eller landvæsensretterne.

3.12.2. Kompetencefordeling og appel.

Landvæsensretterne har som anført kompetence i 2. instans, hvor afgørelserne træffes af landvæsenskommissionen, jf. § 42, stk. 1.

Landbrugsministeriet kan undtagelsesvis tillade, at sagen indbringes for overlandvæsenskommissionen som 3. instans, når den skønnes at have almindelig interesse eller videregående betydelige følger for vedkommende, jf. § 42, stk. 3.

3.12.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør for landvæsenskommissionernes vedkommende

1985	112
1986	127
1987	<u>105</u>
	344

og for overlandvæsenskommissionernes vedkommende

1985	0
1986	2
1987	1
	3

3.12.4. Sagernes behandling m.v.

Sagens parter er grundejere, der møder selv eller ved advokat.

Der føres sjældent vidner i sagerne, og landvæsenskommissionerne anvender normalt ikke sagkyndig medhjælp. Et enkelt møde i sagen er sædvanligvis tilstrækkeligt. Der foretages altid besigtigelse på åstedet. Der ydes i vidt omfang både telefonisk og skriftlig vejledning af parterne, ligesom der ydes vejledning under mødet, såfremt parten møder uden advokat.

Sagerne afsluttes som regel ved kendelse. Afgørelserne beror både på skøn og fortolkning af lovens regler. Der indgås forlig i et vist omfang. Der er varierende opfattelser af, om lokal-kendskab er af betydning ved behandlingen af sagerne.

Landvæsensrettens sagsomkostninger (diæter, kørsel, honorar til sagkyndig, lokaleleje, annoncering og porto) udgør mellem 800 og 3.000 kr. Den tabende part pålægges typisk at betale omkostningerne, idet disse dog ikke omfatter modpartens eventuelle advokatudgifter.

Der er alene ganske undtagelsesvis bevilget fri proces i sagerne. Der afkræves altid rekvirenten sikkerhedsstillelse. Sikker-

heden beløber sig til mellem 1.000 og 3.000 kr., og det sker sjældent, at sagen bortfalder på grund af manglende sikkerhedsstillelse. Sagsbehandlingstiden varierer fra 1 - 6 måneder.

3.13. Meroelloven.

Lov om begunstigelser for mergelselskaber, jf. lovbekendtgørelse nr. 151 af 6. april 1940, henhører under Landbrugsministeriet. Loven er ved lov nr. 849 af 20. december 1989 ophævet med virkning fra den 1. januar 1990, men finder dog fortsat anvendelse på afgørelser truffet i henhold til loven samt for anmodninger om afsigelse af kendelser indgivet inden den 1. januar 1990.

Landbrugsministeren bemyndiges efter lovens § 1 til at meddele mergelandelsselskaber bevilling til at fordre midlertidig brugsret til mergellejer, spor, veje, arealer til aflæsningspladser m.v. samt fortrinsret for mergelgæld i de ejendomme, som er omfattet af merglingen.

3.13.1. Landvæsensretternes kompetence.

For at opnå bevillingen må selskabet forelægge en fuldstændig plan for merglingen med udgiftsoverslag for landvæsensretten, jf. § 3.

Landvæsensretten tager stilling til, om nyttevirkningen af den mergel (jordbrugskalk), der tilføres den enkelte ejendom, står i rimeligt forhold til mergelbidraget, og kan herunder foretage fornødne ændringer, jf. § 4. Kendelsen herom danner efter § 5 grundlag for ministeriets afgørelse af sagen.

Efter § 6 foregår merglingsarbejdet under ansvar for landvæsensretten.

Grundejerne, der har afstået brugsret til de ovennævnte arealer, har efter § 7 krav på erstatning, som i mangel af enighed fastsættes af landvæsensretten.

Når merglingsarbejdet er afsluttet, fastsætter landvæsensretten endeligt mergelbidraget for den enkelte ejendom, jf. § 8, stk. 1. Landvæsensretten opløser selskabet, når merglingsudgifterne er afdraget, jf. § 8, stk. 2.

Landvæsensretten afgør endvidere spørgsmål, der opstår i forbindelse med nye medlemmers optagelse (§ 6, stk. 2) ændring af merglingsplanen (§ 7, stk. 2) opdeling af ejendomme, der er be- hæftet med mergelgæld (§ 11, stk. 3), udtrædelse af selskabet (§ 11, stk. 4) og undersøgelse af et mergelleje (§ 13).

3.13.2. Kompetencefordelina oa appel.

Afgørelserne træffes af landvæsenskommissionen uden mulighed for appel til overlandvæsenskommissionen, jf. § 9. Kendelser om afståelse af brugsret til mergellejer, aflæsningspladser og veje, kan dog indbringes for overlandvæsenskommissionen.

3.13.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør i 1. instans

1985	19
1986	16
1987	18
	53

Der er ikke i perioden afsluttet sager i 2. instans.

3.13.4. Sagerne behandling m.v.

Sagerne angår typisk godkendelse af nye planer for mergelselskabernes virksomhed eller opløsning af selskaber, hvor alene mergelselskabet er part.

Der føres ikke vidner i sagerne. I enkelte sager er der anvendt en konsulent fra Hedeselskabet som teknisk sagkyndig.

Sagerne, der normalt alene giver anledning til ét møde, foretages uden besigtigelse på åstedet. I visse tilfælde gennemføres

sagerne uden afholdelse af møder. Der ydes ingen vejledning til mergelselskabet under sagen.

Sagerne afgøres ved traditionel juridisk fortolkning, hvori skønsmæssige vurderinger ligesom lokalkendskab er uden betydning. Sagerne sluttet altid ved kendelse.

Landvæsensrettens sagsomkostninger (diæter, kørsel, honorar til sagkyndig, lokaleleje, annoncering, porto) udgør et beløb på 200 - 2.500 kr. Sagsomkostningerne udredes typisk af mergelselskaberne.

Der afkræves ikke sikkerhedsstillelse i sagerne, ligesom fri proces ikke er bevilget. Sagsbehandlingstiden er normalt 1 - 4 måneder.

3.14. Lov om afvanding af marsken ved Tønder.

Lov om afvanding af marsken ved Tønder, jf. lovbekendtgørelse nr. 270 af 22. april 1988, og Tillæg til lov om afvanding af Marsken, jf. lovbekendtgørelse nr. 271 af 22. april 1988, henhører under Landbrugsministeriet.

3.14.1. Landvæsensretternes kompetence.

Efter § 1 bemyndiges landbrugsministeren til at bestemme, at der foretages foranstaltninger til afvanding og beskyttelse af Marsken ved Tønder m.v., herunder anlæg af et havdige. Udgifterne herved skal ifølge § 2 udredes for 1/3's vedkommende af lodsejerne.

Afgørelsen af, hvilke ejendomme, der skal deltage i omkostningerne, i hvilket forhold dette skal ske, samt hvorledes vandløbs- og vejforbindelser skal ordnes, bestemmes endeligt af landvæsensretten, jf. lovens § 5.

Landvæsensretten træffer efter § 6 endvidere afgørelse om fordeling af udgifterne til anlæggets vedligeholdelse og drift, hvis der ikke kan opnås enighed herom.

Efter § 7 fastsætter landvæsensretten endelig erstatningens størrelse i forbindelse med afståelse af grund, skade og ulempe samt afståelse af materialer.

3.14.2. Kompetencefordeling og appel.

Afgørelsen træffes i 1. instans af landvæsenskommissionen med appel til overlandvæsenskommissionen.

3.14.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør i 1. instans

1985	5
1986	2
1987	5.
	12

Der er ikke i perioden afsluttet sager i 2. instans.

3.14.4. Sagernes behandling.

Sagernes parter har været primærkommuner, amtskommuner, Digelaget for marsken ved Tønder, lodsejere og Naturgas Syd. Der gives møde i sagerne ved landbrugskonsulent, såfremt der ikke mødes personligt.

Der er af Miljøministeriet udpeget en særlig sagkyndig, der afgiver skriftlig erklæring i sagerne. Der holdes 1-2 møder i sagerne, i hvilken forbindelse der foretages besigtigelse. Under mødet vejleder formanden de mødende, ligesom der ofte ydes vejledning under sagens forberedelse.

Sagerne slutes som regel ved kendelse, der afsiges uanset opnået enighed. Afgørelserne er typisk en bedømmelse af, om forskellige dispositioner er hensigtsmæssige og rimelige. Lokalkendskab er ofte af stor betydning.

Landvæsensrettens sagsomkostninger (diæter, kørsel, leje af lo-

kaier, annoncering og porto) udgør ca. 1.000 kr., der normalt betales af digelaget, kommunen eller rekvirenten. Honorar til den sagkyndige afholdes af Justitsministeriet.

Der er sjældent bevilget fri proces i sagerne. Der **afkræves** ikke rekvirenterne sikkerhedsstillelse. Sagsbehandlingstiden er mellem 1 1/2 og 3 måneder.

3.15. Lov om læhegn.

Lov nr. 812 af 21. december 1988 om læhegn henhører under Landbrugsministeriet.

3.15.1. Landvæsensretternes kompetence.

Efter lovens § 12 kan kendelser afsagt af hegnssynet indankes for landvæsenskommissionen. Der er tale om det hegnssyn, som er nedsat efter hegnsloven, jf. ovenfor pkt. 3.12.1. Hegnssynet træffer efter lov om læhegn afgørelse om erstatning til naboer i forbindelse med vedligeholdelse af læhegn, jf. lovens § 8, stk. 4, og afgør endvidere tvister, der måtte opstå i forbindelse med anlæg m.v. af læhegn, jf. lovens § 9 og § 10. Loven er først trådt i kraft den 23. august 1989, jf. bekendtgørelse nr. 547 af 15. august 1989.

C. Love under Fiskeriministeriet.

3.16. Ferskvandsfiskeriloven.

Lov om ferskvandsfiskeri, jf. lov nr. 66 af 23. marts 1965, som ændret ved lov nr. 304 af 8. juni 1978, henhører under Fiskeriministeriet.

3.16.1. Landvæsensretternes kompetence.

Hvor ejerne af de grunde, som støder til et fiskevand, ikke ejer retten til fiskeri, er de på visse nærmere angivne betingelser berettiget til at forlange fiskeriretten afløst efter § 7, stk. 1 og 4. Alle spørgsmål om afløsningen, herunder om erstatningens størrelse, afgøres af landvæsensretten, jf. §

7, stk. 2.

Efter § 13 afgøres tvistigheder om, hvor midtstrømslinjen i et vand går af et nævn, hvori formanden for landvæsensnævnet er medlem.

Spærres fiskenes fri gang ved stemmeværk, møller, engvandingsanlæg, industrielle anlæg eller lignende, hvor der ikke i frivandsslusen er anbragt fangstindretninger, skal frivandsslusen efter § 16, stk. 1, være indrettet således, at der er fri gennemgang, når der åbnes for frivandet. Bestemmelsen finder efter § 16, stk. 2, ikke anvendelse, såfremt omkostningerne og ulemperne ikke står i rimeligt forhold til formålet. Afgørelsen heraf træffes af landvæsensretten.

Hvor stemmeværker, styrt, møller, engangsvandingsanlæg, industrielle anlæg eller lignende er anlagt efter 19. juli 1898, skal ejeren efter landvæsensrettens bestemmelse på egen bekostning anbringe og vedligeholde fisketrapper eller en lignende indretning, jf. § 20, stk. 1. En tilsvarende regel er i § 20, stk. 2, fastsat om turbineanlæg.

Er anlægget etableret før 19. juli 1898 bæres omkostningerne ved fisketrappens anbringelse og vedligeholdelse af de fiskeriberettigede i et forhold, som i mangel af enighed fastsættes af landvæsensretten, jf. § 21, stk. 4. Erstatning og fordelingen af denne for skader m.v. ved etablering af fisketrapper fastsættes også af landvæsensretten, jf. § 21, stk. 6.

§ 23 indeholder en bestemmelse svarende til § 16, stk. 2.

Fisketrapper m.v., som er etableret efter 1951, skal være sat i virksomhed efter landvæsensrettens nærmere bestemmelser, jf. § 24. Fisketrapper, som er etableret inden 1951, kan være sat i virksomhed efter overenskomst med Fiskeriministeriet.

Efter § 29 kan fiskeriministeren henvise visse sager om fredningsbælter til afgørelse ved det i § 13 omhandlede nævn.

Ingen fisk må fanges eller forulempes under gangen over en fisketrappe inden for en afstand af 50 m. Landvæsensretten kan efter § 30 fastsætte viderækkende begrænsninger i adgangen til fiskeri ved fisketrappen.

Eventuel erstatning for tab som følge af de nævnte fredningsbælter fastsættes af landvæsensretten, jf. § 30, stk. 3.

Hvor vand ledes bort for at anvendes til engvanding, kan der opsættes gitre eller lignende for at hindre opgang af fisk, såfremt landvæsensretten skønner det nødvendigt eller hensigtsmæssigt, jf. § 31. Fordelingen af omkostningerne ved anlæg og drift af gitrene m.v. foretages i mangel af enighed af landvæsensretten, jf. § 32.

Efter § 36, stk. 1, skal der i indløb til eller udløb fra dambrug være anbragt gitter, rist eller netværk. Åbningerne må højst være 10 mm ved indløbene og 30 mm ved udløbene, medmindre landvæsensretten træffer anden bestemmelse. Såfremt der ikke i forbindelse med et dambrug kan opnås enighed om foranstaltninger, der sikrer vildfiskenes fri adgang forbi dambruget, skal spørgsmålet efter § 36, stk. 2, indbringes for landvæsensretten.

Tvistigheder om, hvor grænsen går mellem sø og å, afgøres efter § 47 af det i § 13 omhandlede nævn.

Endelig må der i medfør af § 49 ikke udsættes fisk og krebs i strid med en af Fiskeriministeriet udarbejdet plan, medmindre fiskeriministeren tillader eller en landvæsensret har bestemt noget andet.

3.16.2. Kompetencefordeling og appel.

Sagerne efter § 7 om afløsning henhører under landvæsenkommissionen med appel til overlandvæsenkommissionen, jf. § 7, stk. 2.

Afgørelserne efter §§ 16-17, 20-24, 30, 31-34, 36 og 49 træffes af landvæsensnævnet med appel til landvæsenkommissionen, når det pågældende vand er et kommunevandløb eller et privat vandløb, jf. § 37, stk. 1. Justitsministeren kan undtagelsesvis tillade, at sagerne indbringes for overlandvæsenkommissionen som 3. instans, når de skønnes at have almindelig interesse eller videregående betydelige følger for vedkommende, jf. landvæsenretslovens § 39, stk. 3.

De tilsvarende sager om amtsvandløb afgøres af landvæsenkommissionen med appel til overlandvæsenkommissionen, jf. § 37, stk. 1.

Landvæsenretterne skal tilkalde fiskerisagkyndig medhjælp, der deltager i sagens behandling, men ikke i dennes afgørelse, jf. § 7, stk. 3, og § 37, stk. 2.

Som omtalt ovenfor deltager formanden for landvæsensnævnet endvidere i det særlige nævn, som afgør sagerne efter §§ 13, 29, 47. Nævnets afgørelser kan indbringes for domstolene, jf. § 13, stk. 2.

3.16.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør for 1. instans vedkommende

1985	7
1986	6
1987	12
	25

og for 2. instans vedkommende

1985	0
1986	1
1987	0.
	1

3.16.4. Sagernes behandling m.v.

Sagerne parter er typisk på den ene side private grundejere og

på den anden side en kommune/amtskommune eller en **sportsfiskerforening**. Parterne møder ofte ved advokat eller anden repræsentant.

Der afholdes normalt mellem 1-3 møder i sagerne og i den forbindelse besigtigelse på åstedet. Under mødet vejleder formanden de mødende, ligesom der i enkelte tilfælde telefonisk ydes vejledning under sagens forberedelse.

Sagerne afsluttes som regel ved kendelse. Lokalkendskab er ved afgørelserne af nogen betydning. Afgørelserne træffes på grundlag af fortolkning af loven og et skøn.

Landvæsensretternes sagsomkostninger (diæter, kørsel, honorar til sagkyndig, lokaleleje og porto) udgør fra 1.500 kr. med tillæg af honorar til sagkyndig bistand til 18.000 kr.

Der er ikke bevilget fri proces i sagerne. Der **afkræves** sikkerhedsstillelse af rekvirenten i cirka halvdelen af sagerne, og denne udgør fra 3.000 - 10.000 kr. Sagsbehandlingstiden udgør 2 - 3 måneder, men kan strække sig over perioder op til 30 måneder.

3.17. Saltvandsfiskeriloven.

Lov om saltvandsfiskeri, jf. lov nr. 306 af 4. juni 1986, hører under Fiskeriministeriet.

3.17.1. Landvæsensretternes kompetence.

Efter § 20, stk. 2, sidste pkt., er ejer og fiskere berettiget til at forlange, at ophalings-, oplags- og tørrepladser indhegnes efter hegnsmyndighedernes anvisning.

3.17.2. Kompetencefordeling og appel.

Se under pkt. 3.12.2. om hegnsløven.

3.17.3. Sagsantal, sagernes behandling m.v.

Der er ikke afsluttet sager i perioden 1985 - 1987.

D. Love under Boligministeriet.

3.18. Udstykningsloven.

Lov om udstykning og sammenlægning m.m. af faste ejendomme, jf. lovbekendtgørelse nr. 6 af 7. januar 1977, henhører under Boligministeriet. Loven er ved lov nr. 137 af 7. marts 1990 blevet ophævet med virkning fra den 1. april 1991. Efter denne nye udstykningslovs § 39, stk. 3, er landvæsensretterne imidlertid stadig kompetent til at behandle klager over hegnssynets kendelser

3.18.1. Landvæsensretternes kompetence.

Efter § 28, stk. 2 (den nye lovs § 39, stk. 1), kan det pålægges andre end rekvirenten at deltage i omkostningerne ved en skelsætningsforretning.

Spørgsmålet om, hvorvidt omkostningerne skal fordeles og hvorledes, afgøres i mangel af enighed af kommunernes hegnssynsmænd med appel til landvæsensretten.

Det bemærkes, at §§ 35-40 i den nye udstykningslov ikke gælder 1 Københavns og Frederiksberg kommuner, jf. lovens § 41.

3.18.2. Kompetencefordeling og appel.

Landvæsensretterne har som anført kompetence i 2. instans, hvor afgørelserne træffes af landvæsenkommissionen, jf. § 28, stk. 2 (den nye lovs § 39, stk. 3) .

Justitsministeren kan undtagelsesvis tillade, at sagen indbringes for overlandvæsenkommissionen som 3. instans, når den skønnes at have almindelig interesse eller videregående betydelige følger for vedkommende, jf. landvæsenretslovens § 39, stk. 3.

3.18.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør for landvæsenskommissionernes vedkommende

1985	8
1986	9
1987	2
	20

Der er ikke i perioden afsluttet sager i 3. instans.

3.18.4. Sagernes behandling m.v.

Sagernes parter er grundejere, der ofte er repræsenteret ved advokat.

Sagerne afgøres som regel efter ét møde. Der føres ikke vidner, ligesom der ikke anvendes sagkyndig medhjælp under sagernes behandling. Der foretages normalt besigtigelse af åstedet. I forbindelse med møderne ydes vejledning, ligesom telefonisk og skriftlig vejledning i et vist omfang ydes under sagens forberedelse.

Sagerne afgøres typisk ved kendelse, idet dog en del sager frafaides efter vejledning. Afgørelserne bygger for ca. halvdelen vedkommende på en traditionel juridisk fortolkning af loven, og **for** den anden halvdel vedkommende er der tale om overvejende skønsmæssige afgørelser. Der er varierende opfattelser af, om lokalkendskab er af betydning.

Landvæsenskommissionens sagsomkostninger (diæter, kørsel, lokaleleje, annoncering og porto) udgør et beløb på 800 - 5.000 kr. **Der** udredes normalt ikke salær til den vindende parts advokat. **Der** er sjældent meddelt fri proces i sagerne.

Der afkræves altid rekvirenten sikkerhedsstillelse for sagens omkostninger, og denne udgør mellem 1.000 og 3.000 kr. I visse områder falder op til 1/3 af sagerne bort som følge af manglen-

de sikkerhedsstillelse. Sagsbehandlingstiden udgør oftest 2-4 måneder.

3.19. Forordning om lorfællesskabets ophævelse.

Forordning af 23. april 1781 om jorfællesskabets ophævelse, med flere foranstaltninger til landvæsenets forbedring i Danmark, henhører under Boligministeriet.

3.19.1. Landvæsensretternes kompetence.

Forordningen indeholder en række detaljerede bestemmelser om, hvorledes udskiftning af agerjord, engarealer og overdrev m.v. skal finde sted. Endvidere er der fastsat bestemmelser om etablering af fælles vandingssteder, nedlæggelse og anlæg af nye veje og stier samt etablering og inddeling af hegn og disses vedligeholdelse i forbindelse med udskiftningen.

Efter § 29 må den landinspektør, der foretager opmålingen og fordelingen af jorden, ikke give lodsejerne tilladelse til opdeling af arealerne, før samtlige lodsejere, der er omfattet af udskiftningen, har afgivet en skriftlig tilkendegivelse om, at de kan tilslutte sig fordelingen, således som den er markeret på arealerne. Såfremt landinspektøren ikke kan opnå samtlige lodsejeres tilslutning til den foreslåede fordeling, skal sagen straks forelægges for amtmanden, der sammen med landvæsensretten ved en åstedsforretning skal forsøge at opnå en mindelig overenskomst mellem lodsejerne. I modsat fald afgør landvæsensretten sagen ved kendelse.

Efter § 32 skal alle tvistigheder, der opstår ved behandlingen af sager efter forordningen, afgøres af landvæsensretten med visse nærmere anførte undtagelser.

3.19.2. Kompetencefordeling og appel.

Afgørelserne træffes i 1. instans af landvæsenkommissionen med appel til overlandvæsenkommissionen.

3.19.3. Sagsantal, sagernes behandling m.v.

Der er ikke afsluttet sager i perioden 1985-87.

3.20. Lov om tørvemosers udskiftning.

Lov om tørvemosers udskiftning m.v., jf. lov af 30. december 1858, henhører under Boligministeriet.

3.20.1. Sagstyper.

Efter bestemmelsen i § 1 er enhver lodsejer berettiget til at fordre sin del af en tørvemose, der er af så ringe beskaffenhed, at den med større fordel kunne anvendes til andre formål, udskiftet på den måde, der er foreskrevet i forordningen af 23. april 1781 om jordfællesskabets ophævelse. Såfremt der ikke kan opnås enighed om, hvorvidt et sådant areal kan forlanges udskiftet, afgøres sagen af landvæsensretten.

Efter § 5 skal landvæsensretten ved fremsættelse af krav om udskiftning af egentlige tørvemoser sammen med en landinspektør, efter at mosen er opmålt og vurderet, forsøge at opnå enighed mellem samtlige lodsejere om en almindelig plan for hele mosens udskiftning. I mangel af mindelig overenskomst fastsætter landvæsenkommissionen en sådan plan m.v.

Ifølge bestemmelsen i § 11 skal alle sager, der i øvrigt måtte opstå efter denne lov, og som ikke efter forordningen af 23. april 1781 om jordfællesskabets ophævelse skal afgøres ved de almindelige domstole, undergives de almindelige regler om landvæsenkommissionssagers behandling og indankning.

3.20.2. Kompetencefordeling og appel.

Afgørelserne træffes i 1. instans af landvæsenkommissionen med appel til overlandvæsenkommissionen.

3.20.3. Sagsantal, sagernes behandling m.v.

Der er ikke afsluttet sager i perioden 1985-87.

E. Love under Justitsministeriet.

3.21. Lov om private vejrettigheder.

Lov om private vejrettigheder, jf. lov nr. 143 af 13. april 1938, henhører under Justitsministeriet. Loven gælder ikke for Københavns og Frederiksberg kommuner.

3.21.1. Landvæsensretternes kompetence.

Når en vej er eneste eller væsentligste adgang til en ejendom og brugen af vejen ikke er retsbeskyttet, kan det ved dom efter § 2, stk. 1, bestemmes, at brugen skal vedvare mod betaling af erstatning.

Bestemmelsen kommer efter § 2, stk. 2, ligeledes til anvendelse, hvor en ejendom mangler den nødvendige forbindelse med offentlig vej, dog således at sagen i dette tilfælde behandles og afgøres af landvæsensretten.

3.21.2. Kompetencefordeling og appel.

Afgørelsen træffes i 1. instans af landvæsenkommissionen med appel til overlandvæsenkommissionen.

3.21.3. Sagsantal.

Antallet af afsluttede sager udgør i 1. instans

1985	5
1986	3
1987	2
	11

Der er ikke i perioden 1985-87 afsluttet sager i 2. instans.

3.21.4. Sagernes behandling m.v.

Sagens parter er typisk private mod en kommune eller 2 naboer. Grundejerne møder ofte ved advokat.

Der føres ikke vidner i sagerne. I halvdelen af sagerne er der anvendt en landinspektør som sagkyndig. Et enkelt møde, hvor der samtidig foretages besigtigelse, er normalt tilstrækkeligt. Der ydes ofte vejledning til parterne.

Sagerne afsluttes som regel ved kendelse. Afgørelserne beror for en del på juridisk fortolkning af loven, dels på et skøn. Der er varierende opfattelser af, om lokalkendskab er af betydning.

Landvæsensrettens sagsomkostninger (diæter, kørsel, honorar til sagkyndig, lokaleleje, annoncering og porto) udgør typisk mellem 1.000 og 8.500 kr. Største enkeltpost vil oftest være honoraret til den sagkyndige. Parterne bærer normalt deres egne omkostninger ved sagerne.

Der er ikke bevilget fri proces i sagerne. Der afkræves rekvirenten sikkerhed for sagsomkostningerne på mellem 1.500 kr. og 9.000 kr. Sagsbehandlingstiden udgør 1-14 måneder.

KAPITEL 4.**UDVALGETS GENERELLE OVERVEJELSER.****4.1. Indledning.**

Baggrunden for udvalgets nedsættelse er som anført i kommissoriet, at gennemførelsen af vandløbsloven fra 1982 har medført, at vandløbssager, der tidligere udgjorde landvæsensretternes hovedområde, nu i det væsentlige behandles af de kommunale råd, således at landvæsensrettens kompetence efter denne lov er begrænset til økonomiske sager om erstatning eller bidragsfordeling. På denne baggrund har udvalget haft til opgave dels at overveje spørgsmålet om en eventuel nedlæggelse af landvæsensretterne, dels at overveje, hvilke instanser der i givet fald bør behandle de sager, som i dag er henlagt til landvæsensretterne.

Udvalget har i sit arbejde haft et værdifuldt udgangspunkt i delbetænkningen om landvæsensretsinstittet fra marts 1979 (i det følgende benævnt 1979-betænkningen). Udvalget har således i vidt omfang i sit arbejde valgt at følge den systematik, som er lagt til grund i 1979-betænkningen.

4.1.2. De statistiske oplysninger.

Det har for udvalget været afgørende gennem statistiske oplysninger at få belyst antallet af de sager, som inden for de enkelte lovgivningsområder behandles af landvæsensretterne. Resultatet af udvalgets spørgeskemaundersøgelse, jf. bilag 1, har vist, at der i perioden 1985 - 87 i første instans er behandlet i alt 741 sager, eller gennemsnitligt pr. år 247, medens der i samme periode i anden instans blev behandlet i alt 63 sager eller gennemsnitligt 21 pr. år, og at sagerne koncentrerede sig om to hovedområder, nemlig vandløbs-, miljøbeskyttelses- og vandforsyningsloven og hegnsloven. Som det vil være fremgået af kapitel 3, har antallet af sager på de fleste områder været ganske ringe, og selv inden for de nævnte to hovedområder har sagsantallet været af beskeden størrelse. Der har derfor i udvalget været enighed om det synspunkt, at

sagsantallet i sig selv ikke kan begrunde en bevarelse af landvæsensretsinstytuttet, men klart taler for en nedlæggelse heraf. På denne baggrund har udvalgets overvejelser koncentreret sig om at finde instanser, som er egnede til at behandle de sager, som i dag er henlagt til landvæsensretterne.

4.1.3. Overvejelser med hensyn til andre egnede instanser.

I henseende til spørgsmålet om at finde andre egnede instanser har det været naturligt at se på landvæsensretternes sammensætning, funktion og opgaver. Udvalget kan i den forbindelse tilslutte sig de bemærkninger, som er anført i 1979-betænkningen, kapitel 4, side 60 ff., med hensyn til en række karakteristiske forhold knyttet til landvæsensretterne: uvildighed, lokalkendskab, nøje fastlagte processuelle regler samt sagkyndig medvirken inden for de enkelte sagsområder. Der har derfor i udvalget været enighed om at stille krav om opfyldelse af disse kriterier ved overvejelserne om egnede instanser.

Med hensyn til landvæsensretternes opgaver er hovedparten af disse karakteriseret derved, at de drejer sig hovedsagelig om en økonomisk tvist enten mellem private parter indbyrdes eller mellem en privat part og en offentlig myndighed. Sagerne kan inddeles i tre hovedkategorier:

- 1) Sager om skade- eller ulempeerstatning.
- 2) Sager om erstatning i forbindelse med ekspropriation.
- 3) Sager om udgifts- og bidragsfordeling.

Herudover skal landvæsensretterne i nogle sager tage stilling til spørgsmål af teknisk karakter, f.eks. inden for hegnsløvens område, og ofte i forbindelse med afgørelser af rent privatrettlige tvister, som ikke berører offentlige interesser.

I udvalgets kommissorium er det anført, at udvalget bør være opmærksom på de fire muligheder for en fremtidig placering af landvæsensretternes opgaver, som er beskrevet i delbetænkningen fra 1979. De fire muligheder, som er nævnt i betænkningens kapitel 8, side 104 - 105, er følgende:

- 1) Opretholdelse af landvæsensretterne.

- 2) Henlæggelse af opgaverne til taksationskommissionerne efter lov om offentlige veje.
- 3) Henlæggelse af opgaverne til nyoprettede instanser med mere omfattende kompetence i relation til sager om økonomiske spørgsmål, der opstår i forbindelse med reguleringen af fast ejendom.
- 4) Henlæggelse af opgaverne til de almindelige domstole.

Som det vil fremgå af det nedenfor anførte, har udvalget fundet det mest naturligt og hensigtsmæssigt i betragtning af sagsantallet og under hensyn til de igangværende forenklings- og moderniseringsbestrebelse inden for den offentlige administration at tage sit udgangspunkt deri, at landvæsensretternes opgaver søges placeret hos allerede bestående instanser, som i forvejen beskæftiger sig med opgaver, som er beslægtede med landvæsensretternes.

4.2. Erstatningssagerne.

Som nævnt ovenfor i pkt. 4.1.3. følger det af udvalgets kommissorium sammenholdt med konklusionerne i delbetænkningen fra 1979, at det bl.a. skal overvejes eventuelt at henlægge opgaven til de taksationskommissioner, der er nedsat efter loven om offentlige veje, og som jf. nedenfor i forvejen har en række opgaver på andre områder uden for vejlovgivningen. I 1979-betænkningen anføres det på s. 100, at bortset fra at overføre opgaverne til de almindelige domstole, er den eneste reelle mulighed at overføre disse opgaver til taksationskommissionerne.

Taksationskommissionernes opgaver er nærmere beskrevet i pkt. 32 i Trafikministeriets cirkulære nr. 132 af 6. december 1985 om lov om offentlige veje. Cirkulæret er optrykt som bilag 4 til denne betænkning. Om taksationskommissionernes opgaver anføres følgende i cirkulæret fra 1985:

"Foruden at fastsætte erstatningerne i tilfælde af ekspropriation skal kommissionerne træffe afgørelse i en række andre sager, der forelægges kommissionerne i medfør af lov om offentlige veje, herunder:

1. fastsættelse af erstatning i anledning af skader og ulemper

forvoldt i forbindelse med undersøgelser (opmålinger, niveller-
menter m.v.) forud for vejanlæg, § 45,

2. spørgsmålet om overtagelse af den del af en ejendom, der bli-
ver tilbage efter ekspropriation af den øvrige del af ejendom-
men, samt spørgsmålet om overtagelse af afskårne arealer, §
51, stk. 3,
 3. spørgsmålet om afståelse af en ejendom, hvis ekspropriations-
erstatningen for værdiforringelsen står i åbenbart misfor-
hold til restejendommens værdi, § 51, stk. 4,
 4. spørgsmålet om afståelse af afskårne arealer, hvis ekspropria-
tionserstatningen for værdiforringelsen står i åbenbart mis-
forhold til restejendommens værdi, eller hvis omkostningerne
ved at tilvejebringe adgang til dem skønnes at komme til at
stå i åbenbart misforhold til arealernes værdi, § 51, stk. 5,
 5. spørgsmålet om, hvorvidt der er etableret fornøden vejforbin-
delse til en ejendom eller dennes afskårne arealer, når adgan-
gen er blevet afbrudt i forbindelse med et vejanlæg, § 69,
stk. 2,
 6. spørgsmålet om overtagelse af en ejendom eller en del af
denne, hvis ejeren på grund af byggeliniepålæg afskæres fra en
økonomisk rimelig og forsvarlig udnyttelse af arealet, § 38,
 7. spørgsmålet om overtagelse af en ejendom, hvis ejeren på grund
af beslutninger og bestemmelser, truffet i medfør af §§ 70-73,
afskæres fra en økonomisk rimelig og forsvarlig udnyttelse af
arealet, § 79,
 8. spørgsmålet om erstatning i forbindelse med optagelse af pri-
vate fællesveje og -stier som offentlige,
 9. spørgsmålet om nedlæggelse af offentlige veje, der ikke opret-
holdes som private, § 90,
 10. fastsættelse af overtagelsesbeløb for nedlagte offentlige vej-
arealer, der forudsættes tilskødet ejeren af en ejendom, der
grænser til vejen, § 91, stk. 2.
 11. fastsættelse af erstatning i anledning af skader og ulemper,
forvoldt af visse foranstaltninger (anbringelse af vejnavne-
skilte, færdselstavler og signaler, belysningsselementer m.v.
på privat ejendom), § 108,
- Også privatvejsloven tillægger taksationskommissionerne visse op-
gaver, herunder:
12. spørgsmålet om overtagelse af et areal eller en del af dette,

der er berørt af et vejudlæg i medfør af privatvejslovens § 23, stk. 2 og 3, privatvejslovens § 37,

13. erstatningsfastsættelse for udlagt privat fællesvej, der afgives til anlæg af en sådan vej, privatvejslovens § 40,
14. spørgsmål om opretholdelse af private fællesveje, der er besluttet nedlagt, privatvejslovens § 54,
15. spørgsmålet om bortfald af private servitutforpligtelser, privatvejslovens § 66.

Endelig tillægger lov om vintervedligeholdelse og renholdelse af veje taksationskommissionerne opgaver, nemlig:

16. fastsættelse af erstatning for skader ved etablering af sne-skærme m.v. og etablering af vej under sneforhold, jfr. lovens § 2.

En række love uden for vejområdet pålægger vej taksationskommissionerne forskellige opgaver, hovedsagelig erstatningsfastsættelse, samt sager om overtagelse af ejendomme, der berøres af almindelige indskrænkninger i ejendomsrettens grænser. De væsentligste af disse er lov om kommuneplanlægning, byggelov, folkeskolelov, saneringslov, byfornyelseslov, lov om tilbudspligt, råstofloven, lov om sommerhuse og campering, lov om ekspropriation til byudvikling og lov om vandforsyning."

Det fremgår bl.a. af opregningen, at vej taksationskommissionerne afgør erstatningsmæssige tvister såvel i forbindelse med ekspropriation som i forbindelse med skader eller ulemper, der opstår i forbindelse med foranstaltninger i henhold til loven om offentlige veje.

Vej taksationskommissionerne har, som det også fremgår, imidlertid også kompetence til at afgøre privates erstatningsmæssige tvister f.eks. efter loven om private fællesveje.

For så vidt angår sagsomkostningerne i forbindelse med behandling af sager ved vej taksationskommissionerne henvises til pkt. 33 i cirkulære nr. 132 af 6. december 1985 om lov om offentlige veje, jf. bilag 4. Heraf fremgår bl.a., at taksationsmyndigheden kan pålægge en vejbestyrelse at udrede en passende godtgørelse til en part, der har udgifter i forbindelse med sagsbehandlingen, samt at

udgifterne til taksations- og overtaksationskommissionernes virksomhed afholdes af henholdsvis staten og vedkommende vejbestyrelse.

Privates indbringelse af erstatningsspørgsmål for taksationsmyndighederne er omkostningsfri for den private part.

Under hensyn til, at landvæsensretternes afgørelser vedrørende erstatningsspørgsmål i høj grad er beslægtet med de afgørelser, vej-taksationskommissionerne i dag træffer efter loven om offentlige veje og andre love, er der i udvalget enighed om, at foreslå landvæsensretternes opgaver af denne karakter overført til vej-taksationskommissionerne. Som hovedregel giver disse sager ikke anledning til egentlig bevisførelse. Hertil kommer, at der allerede i dag er et vist personsammenfald med hensyn til de personer som har sæde i landvæsensretterne og i vej-taksationskommissionerne. Der kan i øvrigt henvises til det som anføres på side 101 ff i 1979-betænkningen. Heraf fremgår bl.a., at en overflytning af de egentlige ekspropriationserstatningssager næppe vil kræve særlige ændringer i vej-taksationskommissionens sammensætning og virkemåde. Dog bemærkes, at kommissionerne for at kunne behandle andre erstatningsmæssige spørgsmål må tilføres personer som har særligt kendskab til de forhold, sagerne vedrører. Dette kan ske ved, at der i visse sager tilforordnes en person med den fornødne viden, jf. § 59, stk. 2, i lov om offentlige veje, hvorefter kommissionen kan tilkalde særlige sagkyndige til at vejlede kommissionen.

4.3. Afgørelse af bidrags- og udgiftsfordeling.

Udvalget har overvejet at foreslå afgørelseskompetencen i 1. instans i sager om udgifts- og bidragsfordeling overført til de kommunale myndigheder, som i dag i de fleste tilfælde træffer afgørelse om sagernes tekniske aspekter.

Det vil imidlertid have som konsekvens, at de kommunale myndigheder i visse tilfælde vil komme til at træffe afgørelse i sager, hvor myndigheden selv kan optræde som part.

Af 1979-betænkningen side 91 fremgår, at dette udvalg lagde vægt

på, at de myndigheder, som skal behandle sagerne, er uafhængige af de i øvrigt kompetente myndigheder på området. Man fandt, at sagerne ikke burde behandles af myndigheder, som indgår i det almindelige administrative hieraki, men burde behandles af organer, som er uafhængige af de kommunale organer og centrale myndigheder på det pågældende område.

Dette synspunkt ses ikke opretholdt fuldtud i nyere lovgivning. Udvalget har i den forbindelse noteret sig, at det i dag er accepteret i lovgivningen, at kommunale myndigheder kan træffe afgørelse i sager, hvor disse myndigheder selv kan optræde som part. Der kan i den forbindelse peges på afgørelser efter miljøbeskyttelseslovens § 27, hvorefter udgifterne ved udførelse, drift og vedligeholdelse af offentlige og fælles private spildevandsanlæg afholdes og fordeles efter regler, der fastsættes af kommunalbestyrelsen.

Efter § 3 i lov om grundejerbidrag til offentlige veje sker pålæg af vejbidrag ved vejbestyrelsens foranstaltning. Dette betyder, at den kompetente myndighed for så vidt angår vejbidrag til kommuneveje er kommunalbestyrelsen selv. Tilsvarende gør sig gældende med hensyn til visse afgørelser efter lov om private fællesveje. Efter denne lovs § 6 er kommunalbestyrelsen forvaltningsmyndighed (vejmyndighed) for private fællesveje og stier. Kommunalbestyrelsen træffer f.eks. efter lovens § 16, stk. 3, nr. 5, afgørelse om fordeling af udgifterne ved vejtilsynet og efter § 42 afgørelse om fordeling af udgifterne ved anlægget af en privat fællesvej og betalingen af de enkelte grundejeres andele heraf. Dette gælder også hvor kommunen selv optræder som grundejer.

Som andre tilsvarende eksempler kan nævnes afgørelser efter vandløbslovens § 68 og afgørelser efter § 5 i lov om kystbeskyttelse. Af sidstnævnte bestemmelse fremgår, at amtsrådet bestemmer, hvorledes udgifterne til kystbeskyttelsesforanstaltninger skal afholdes.

Kommunernes Landsforening har ved flere lejligheder, senest ved skrivelse af 2. februar 1987 til Miljøstyrelsen gjort opmærksom på, at sagsgangen i en vandløbssag kompliceres af, at økonomiske spørgsmål afgøres af landvæsenskommissionen med ankemulighed til

overlandvæsenskommissionen, medens tekniske spørgsmål afgøres af kommunen med ankenulighed til Miljøstyrelsen. Projektet kan først godkendes af kommunen, når de tekniske spørgsmål er afgjort. Hvis projektet herefter forkastes af Miljøstyrelsen og nyt projekt skal udarbejdes, skal proceduren starte forfra. Amtsrådsforeningens repræsentant i udvalget har tilsluttet sig disse synspunkter.

I forbindelse med Folketingets behandling af vandløbsloven i 1982 blev der rejst spørgsmål, om det ud fra almindelige retlige synspunkter er almindeligt, at en offentlig myndighed, der er part i sagen, selv kan afgøre denne i stedet for at overlade behandlingen til en uvildig retsinstant. Miljøministeren svarede dengang følgende (utrykt svar):

"Jeg vil gerne indledningsvis gøre opmærksom på, at i tilfælde, hvor en offentlige myndighed f.eks. en kommunalbestyrelse udøver en kompetence som forvaltningsmyndighed, antages myndigheden ikke at være "part" i sagen i sædvanlig forstand og almindelige habilitetssynspunkter kan ikke anlægges med hensyn til myndighedens optræden.

Dette må gælde uanset, om myndigheden har ansvaret for særlige forhold inden for forvaltningsområdet som f.eks. i henhold til vandløbsloven, hvor kommunalbestyrelser og amtsråd har ansvaret for offentlige vandløbs vedligeholdelse og selv fører tilsynet med vandløbene.

Et habilitetsproblem af en særlig karakter kan opstå, når f.eks. en kommunalbestyrelse i henhold til lovgivningen kan træffe afgørelse inden for et forvaltningsområde og kommunen er sædvanlig part i sagen f.eks. som lodsejer.

Dette forhold antages ikke at være nogen hindring for, at kommunalbestyrelsen træffer afgørelse i sagen, idet kommunalbestyrelsen også i sådanne tilfælde skal lægge vægt på de sædvanlige offentligretlige hensyn i den pågældende lovgivning.

De eventuelle problemer, der rejser sig ud fra kommunalbestyrelsens mulighed for varetagelsen af en kommunal egeninteresse un-

der udøvelsen af rent forvaltningsretlige beføjelser, må løses ved en klage over den afgørelse, kommunalbestyrelsen træffer, når den udøver sin kompetence."

Der er på baggrund af det ovenfor nævnte enighed om at foreslå afgørelseskompetencen i sagerne vedrørende udgifts- og bidragsfordeling overført til de kommunale myndigheder. Udvalget forudsætter, at der efter en eventuel overførsel sikres mulighed for rekurs, således som det også er anført af miljøministeren i sidste afsnit i det ovenfor nævnte svar.

4.4. Afgørelse af andre spørgsmål.

Som nævnt har landvæsensretterne i nogle sager til opgave at tage stilling til tekniske spørgsmål, ofte i forbindelse med en retstvist. Det gælder navnlig inden for hegnsloven, men også inden for enkelte af de øvrige lovgivningsområder. Karakteren af disse spørgsmål er meget forskellig fra område til område, og der lader sig vanskeligt uddrage noget fælles træk. Udvalget har derfor valgt nedenfor i forbindelse med det enkelte lovgivningsområde nærmere at uddybe sine synspunkter.

Det bemærkes afslutningsvis, at flere af de love, hvorefter landvæsensretterne i dag har kompetence, under udvalgets arbejde af vedkommende ressortministerium er blevet foreslået ændret eller ophævet således, at landvæsensretterne ikke mere er kompetente. Dette gælder f.eks. flere af lovene inden for Miljøministeriets område. Disse love medtages derfor ikke i udvalgets lovudkast i kapitel 7.

KAPITEL 5.**UDVALGETS OVERVEJELSER VEDRØRENDE DE ENKELTE LOVE.****5.1. Indledning.**

Der henvises til udvalgets generelle overvejelser i kapitel 4. I dette kapitel gennemgås de enkelte love og bestemmelser med hensyn til udvalgets forslag. I kapitel 7 findes udvalgets lovudkast. 1 bilag 2 til denne betænkning bringes en skematisk oversigt over udvalgets forslag og i bilag 3 en oversigt over, hvilke myndigheder m.v. som vil skulle behandle sagerne, såfremt udvalgets forslag gennemføres.

5.2. Vandløbsloven.

a. Lovens § 23, § 28, § 37, stk. 4, § 45, jf. § 38, § 51, § 57, stk. 1, og § 61, stk. 4, indeholder forskellige erstatningsbestemmelser. Efter vandløbslovens § 71, stk. 2, § 74, stk. 2, og § 80 afgøres erstatningsspørgsmålene i dag af landvæsenskommissionen i 1. instans og overlandvæsenskommissionen i 2. instans.

Da landvæsensretternes opgaver efter de nævnte bestemmelser er beslægtet med de opgaver vejtaksationskommissionerne har efter lov om offentlige veje foreslår udvalget landvæsensretternes opgaver overført til vejtaksationskommissionerne, jf. kapitel 4.

b. Vandløbslovens § 24, § 31, § 35, stk. 2, § 41, § 63, § 67, stk. 2 og § 68, stk. 2, 3 og 4,, indeholder forskellige bestemmelser om udgifts- og bidraasfordeling. Efter lovens § 74, stk. 2, har landvæsensretterne i tvistsituationer hidtil haft afgørelseskompetence i disse sager. Der henvises til 1979-betænkningen s. 71-72. På baggrund af karakteren af sagerne foreslår udvalget, at kompetencen i 1. instans henlægges til vandløbsmyndighederne, jf. de generelle overvejelser i kapitel 4.

Afgørelseskompetencen i tilfælde af klage over vandløbsmyndighe-

ders afgørelser foreslås henlagt til Miljøstyrelsen. Endvidere foreslår udvalget, at kompetencen til at afgøre tvister mellem flere vandløbsmyndigheder, jf. lovens § 7, stk. 6, overføres til miljøministeren.

c. Endelig indeholder § 65, stk. 2, en bestemmelse om, at landvæsensretterne kan bestemme, at anlægsbidrag kan sikres ved et pant i den afgiftspligtige ejendom, der gives fortrinsret frem for andre hæftelser. Denne kompetence foreslås ligeledes overført til vandløbsmyndighederne. Dette vil svare til de afgørelser, som de kommunale vejbestyrelser træffer efter § 18 i lov om grundejerbidrag til offentlige veje (vejbidragsloven).

Da loven foreslås ophævet ved § 42, stk. 1, i det forslag til ny vandløbslov, miljøministeren fremsatte den 18. januar 1990, er lovudkast ikke medtaget i kapitel 7. Efter dette lovforslag har landvæsensretterne ikke længere opgaver efter loven.

5.3. Miljøbeskyttelsesloven.

Loven indeholder i § 13, § 14 og § 32 forskellige bestemmelser om erstatning. På baggrund af det som er anført i kapitel 4, foreslås kompetencerne overført til vej taksationskommissionerne. I 1979-betænkningen på side 72 foreslås § 86 ophævet. Baggrunden herfor er, at der er tale om egentlige erstatningssager i forbindelse med forurening af grundvandet eller vandløb, søer eller havet. Udvalget er enig i, at disse sager egner sig bedst til afgørelse ved de almindelige domstole, f.eks. i forbindelse med en straffesag mod forurenere. Også dette udvalg foreslår derfor en ophævelse af miljøbeskyttelseslovens § 86. Efter det lovforslag til ny miljøbeskyttelseslov, som miljøministeren fremsatte den 18. januar 1990, har landvæsensretterne ikke længere kompetence efter loven. Lovudkast er derfor ikke medtaget i kapitel 7.

5.4. Vandforsyningsloven.

Lovens § 23, § 24, § 28, § 30, § 31, § 32, § 39 og § 42 indeholder erstatningsbestemmelser, hvor afgørelseskompetencen hidtil har ligget hos landvæsensretterne. Under henvisning til det, som anfø-

res i kapitel 4, foreslår udvalget, at kompetencen overføres til taksationskommissionerne.

5.5. Lov om okker.

§ 4, stk. 3, indeholder en erstatningsbestemmelse, hvor afgørelseskompetencen foreslås overført til taksationskommissionerne. Da loven imidlertid foreslås ophævet i miljøministerens forslag til ny vandløbslov, er lovudkast ikke medtaget i kapitel 7.

5.6. Lov om kemikalieaffaldsdepoter.

Loven er blevet ophævet ved § 26, stk. 2, i den nye lov om affaldsdepoter.

Efter § 16 i denne nye lov skal erstatningsfastsættelse i mangel af mindelig overenskomst foretages af landvæsensretten.

Kompetencen til at træffe afgørelser efter den nye lov om affaldsdepoter foreslås, da der er tale om erstatnings spørgsmål, overført til taksationskommissionerne.

5.7. Lov om betalingsregler for spildevandsanlæg.

Efter lovens § 6 fastsætter landvæsensretterne i tilfælde af tvist herom størrelsen af en eventuel godtgørelse i forbindelse med det offentliges overtagelse af et spildevandsanlæg. Afgørelseskompetencen foreslås overført til taksationskommissionerne.

5.8. Lov om sandflugtens bekæmpelse.

a. Efter lovens § 6, stk. 4, § 6, stk. 5, og § 7, jf. § 12, stk. 2, og § 15, stk. 3, er overlandvæsenskommissionerne ankeinstans for de afgørelser, som træffes af sandflugtskommissionerne.

I 1979-betænkningen s. 73 foreslås afgørelseskompetencen i tilfælde af anke overført til Skovstyrelsen (nu Skov- og Naturstyrelsen). Dette skyldes ikke mindst det ringe antal sager, der fo-

rekommer efter loven. Udvalgets undersøgelse har vist, at der i 1986 og 1987 er blevet afgjort henholdsvis 4 og 1 ankesager af overlandvæsenskommissionerne. På den baggrund foreslår udvalget, at kompetencen overføres til Skov- og Naturstyrelsen, som har accepteret dette forslag.

b. Loven indeholder endvidere i § 1, stk. 2, og § 8, jf. § 10, stk. 2, og § 15, stk. 3, bestemmelser om, at de afgørelser, de overordnede klitmyndigheder (Skov- og Naturstyrelsen og amtsrådet) træffer, efter bestemmelserne kan indankes for overlandvæsenskommissionerne. På baggrund af anbefalingen i betænkning, marts 1979, foreslås afgørelseskompetencen i tilfælde af anke overført til miljøministeren.

Da loven foreslås ophævet i det forslag til lov om naturbeskyttelse, som miljøministeren fremsatte den 18. januar 1990, er lovudkast ikke medtaget i kapitel 7.

5.9. Lov om inddragelse af dele af søterritoriet under de for ferske vande gældende reoler.

Landvæsensretterne skal efter § 1, stk. 2, afgive indstilling til miljøministeren om, at faktiske forhold har ændret sig, inden der træffes beslutning om inddragelse. Endvidere behandler landvæsensretterne de sager, som måtte opstå efter en inddragelse, jf. § 5.

I 1979-betænkningen s. 72 foreslås kompetencen overført til de kommunale myndigheder/Miljøstyrelsen. Baggrunden for dette forslag er, at overføres sager om regulering af vandløb m.v. til de kommunale myndigheder, bør det også være disse myndigheder, som afgiver den nævnte indstilling. Udvalget kan tiltræde disse synspunkter og foreslår derfor ligeledes kompetencen overført til de kommunale myndigheder/Miljøstyrelsen.

I overensstemmelse med 1979-betænkningen mener udvalget endvidere, at det bør sikres, at bl.a. fiskerisagkyndig bistand på et eller andet tidspunkt bliver inddraget i sagen, eksempelvis ved at det pålægges ministeren at høre Fiskeriministeriet.

Da loven ligeledes er foreslået ophævet i forslaget til ny vandløbslov, er lovudkast ikke medtaget i kapitel 7.

5.10. Forordning om skovenes udskiftning m.v.

Forordningen er blevet ophævet ved § 50, nr. 2, i lov nr. 137 af 7. marts 1990 om udstykning og anden regulering i matriklen. Lovudkast er derfor ikke medtaget i kapitel 7.

5.11. Jagt loven.

Loven indeholder i § 2 og § 36 erstatningsbestemmelser, hvor afgørelseskompetencen foreslås overført til taksationskommissionerne. Det bemærkes, at der efter jagtloven ved sagernes behandling efter de gældende regler medvirker jagtkyndige.

5.12. Hegns loven.

Landvæsenskommissionerne og i enkelte tilfælde overlandsvæsenskommissionerne behandler anker over de afgørelser de lokale hegnssyn træffer. Der er dels tale om afgørelse af tekniske/juridiske spørgsmål (f.eks. tvister om hegns højde), dels i meget få tilfælde tale om afgørelse af erstatningsmæssige spørgsmål.

Udvalget har overvejet, til hvilken myndighed afgørelserne efter hegnsloven kan henlægges. På baggrund af beskrivelsen af sagsbehandlingen m.v. i kapitel 3, pkt. 3.12. og det ovenfor anførte, må det lægges til grund, at såvel de almindelige domstole som taksationskommissionerne vil være egnede til at behandle sagerne. Efter sagernes karakter findes en mere formløs behandling af disse sager at være ønskelig, hvorfor udvalget foreslår opgaverne overført til taksationskommissionerne. Herved opnår man en koncentration af disse sager, som kræver speciel sagkyndig behandling.

5.13. Lov om begunstigelser for mergeselskaber.

Loven er med virkning fra 1. januar 1990 ved § 2 i lov nr. 849 af 20. december 1989 om ophævelse af forskellige støttelove under Landbrugsministeriets område, blevet ophævet. Lovudkast er derfor

ikke medtaget i kapitel 7.

5.14. Lovene om afvanding af marsken **vod** Tønder.

a. Hovedloven indeholder i § 7 en erstatningsbestemmelse, hvor afgørelseskompetencen foreslås overført til taksationskommissionerne.

b. I lovens § 5 og § 6 er der bestemmelser om udgiftsfordeling m.v. samt om afgørelse af tekniske spørgsmål. Disse spørgsmål er beslægtet med de afgørelser, som træffes efter vandløbsloven. Afgørelseskompetencen foreslås derfor henlagt til vedkommende vandløbsmyndighed i 1. instans. Afgørelseskompetencen i 2. instans foreslås henlagt til Miljøstyrelsen.

c. Tillægsloven indeholder i § 2 en bestemmelse, som henviser til hovedlovens § 5. Af de samme grunde, som er anført under pkt. b., forslår udvalget § 2 tilsvarende ændret.

5.15. Lov om læhegn.

Der henvises til de synspunkter, som er anført i pkt. 5.12. Afgørelseskompetencen foreslås således overført til vej taksationskommissionerne.

5.16. Lov om ferskvandsfiskeri.

Loven indeholder en række forskellige bestemmelser, hvorefter der er tillagt landvæsensretterne kompetence. Der er dels tale om egentlige erstatningsbestemmelser (§ 7 og § 30, stk. 3) dels tale om mere teknisk prægede afgørelser som eventuelt træffes i forbindelse med afgørelser om omkostningsfordeling og erstatningsfastsættelse (§ 16, § 17, §§ 20-24, §§ 30-34, § 36 og § 49).

Delvis i overensstemmelse med anbefalingerne i 1979-betænkningen s. 75-77 foreslås kompetencen for så vidt angår lovens § 7, § 30, stk. 3, samt afgørelse af de erstatningsmæssige tvister, som måtte opstå i forbindelse med afgørelser efter lovens § 16 og §§ 20-24,

jf. § 21, stk. 6, overført til taksationskommissionerne.

Kompetencen til at træffe afgørelse om omkostnings- og bidragsfordeling samt, som det er tilfældet med vandløbsloven, afgørelseskompetencen angående de teknisk prægede afgørelser efter lovens § 16, § 17, §§ 20-24, § 30, stk. 1, §§ 31-34 og § 36, foreslås overført til vedkommende vandløbsmyndighed i 1. instans og fiskeriministeren i 2. instans. Afgørelseskompetencen efter lovens § 49 foreslås endvidere overført til Fiskeriministeriet. Det bemærkes, at der efter loven ved sagernes behandling efter de gældende regler medvirker fiskerisagkyndige.

5.17. Lov om saltvandsfiskeri.

Ved § 20, stk. 2, 2. pkt., er der tillagt hegnsmyndighederne en vis afgørelseskompetence. Der nævnes intet i loven om landvæsensretternes kompetence, men henvisningen må antages at betyde, at hegnslovens almindelige klageregler finder anvendelse. Det findes på den baggrund ikke nødvendigt at foretage en ændring af saltvandsfiskeriloven.

5.18. Udstykningsloven.

Landvæsenskommissionerne behandler efter udstykningslovens § 28, stk. 2, (den nye udstykningslovs § 39, stk. 3, jf. lov nr. 137 af 7. marts 1990) anker over de afgørelser de lokale hegnssyn træffer om, hvorvidt omkostningerne ved en skelsætningsforretning kan fordeles, og i givet fald hvorledes en sådan fordeling skal foretages. På baggrund af de synspunkter, der er anført i pkt. 5.12. om hegnsloven og under henvisning til, at kompetencen efter udstykningsloven bør være den samme som efter hegnsloven, foreslås afgørelseskompetencen overført til taksationskommissionerne efter lov om offentlige veje.

5.19. Forordning fra 1781 om jordfællesskabets ophævelse.

Forordningen ophæves i § 50, nr. 1, med virkning fra den 1. april 1991 i lov nr. 137 af 7. marts 1990. En ændring af forordningen er derfor ikke medtaget i kapitel 7.

5.20. Lov om tørvemosers udskiftning.

Også denne lov ophæves i den nye udstykningslov. Lovudkast er derfor ikke medtaget i kapitel 7.

5.21. Lov om private velrettigheder.

Erstatningsafgørelser og tilkendelse af vejret efter lovens § 2, stk. 2, foreslås overført til taksationskommissionerne. Dette er i overensstemmelse med anbefalingen i 1979-betænkningen og beror i øvrigt på de generelle synspunkter, som er nævnt i kapitel 4.

KAPITEL 6.**PROCESSUELLE SPØRGSMÅL I FORBINDELSE MED OPHÆVELSE AF LOV OM LANDVÆSENSRETTER OG OVERFØRSEL AF OPGAVER TIL TAKSATIONSKOMMISSIONERNE.****6.1, Indledende bemærkninger.**

Som det fremgår af overvejelserne i kapitel 4 og 5, er der i udvalget enighed om at foreslå afgørelseskompetencen i tvister om erstatning og med hensyn til andre opgaver, f.eks. efter hegnsloven, overført fra landvæsensretterne til de vej taksationskommissioner, der er nedsat efter § 57 og § 58 i lov om offentlige veje. Udvalget har i den forbindelse overvejet, om en sådan omlægning i forbindelse med en ophævelse af lov om landvæsensretter nødvendiggør fastsættelse af nye processuelle regler, eller om det regelsæt, der gælder for taksationskommissionernes virksomhed, vil være tilstrækkeligt.

Loven om offentlige veje og de øvrige love, der inden for forskellige områder tillægger taksationskommissionerne kompetence, indeholder kun få bestemmelser, der regulerer de processuelle spørgsmål. Der har i stedet ved taksationskommissionerne udviklet sig en praksis, som i en vis udstrækning er nærmere beskrevet i Trafikministeriets cirkulære nr. 132 af 6. december 1985, jf. bilag 4.

Sagsbehandlingen ved taksationskommissionerne vedrører hovedsagelig afgørelser om ekspropriationserstatning. Det er karakteristisk for disse sager, at de altid indbringes for en taksationskommission af en offentlig myndighed, og at det er det offentlige, der afholder omkostningerne ved sagsbehandlingen.

I betragtning heraf og af, at taksationskommissionerne efter den foreslåede kompetenceoverførsel vil komme til at behandle tvister mellem private parter, finder udvalget, at det under en eller anden form kan være nødvendigt at bevare visse særlige sagsbehandlingsregler fra loven om landvæsensretter for de sagsområder, hvor taksationskommissionernes afgørelser ikke vedrører fastsættelse af ekspropriationserstatning. Trafikministeriets repræsentant i ud-

valget har i den forbindelse peget på, at der kun, hvor det er absolut påkrævet, skal fastsættes særlige processuelle regler. Dette beror bl.a. på et ønske om så ensartede sagsbehandlingsregler ved taksationskommissionerne som muligt. Det ville være uheldigt, såfremt en overførsel af et relativt beskedent antal sager fra landvæsensretterne til taksationskommissionerne ville skabe usikkerhed om den i øvrigt velfungerende sagsbehandling, der i dag foregår ved taksationskommissionerne.

Ved vurderingen af, hvilke regler det vil være nødvendigt at bevare, har det været naturligt at foretage en gennemgang af de detaljerede regler i lov om landvæsensretter og at sammenholde disse med det eksisterende regelsæt om sagsbehandlingen ved taksationskommissionerne. Udvalget har herefter gennemgået de enkelte love, hvor kompetencen foreslås overført fra landvæsensretterne til taksationskommissionerne. I afsnit 6.2. og følgende redegøres i forhold til de enkelte love for udvalgets stillingtagen til behovet for særlige procedureregler.

Udvalget har overvejet, i hvilken form de nedenfor nævnte særlige processuelle regler mest hensigtsmæssigt kan fastsættes. Bemyndigelsesbestemmelsen i §66 i lov om offentlige veje, hvorefter trafikministeren kan fastsætte "regler for ekspropriationssagers behandling og for taksations- og overtaksationskommissioners forretningsgang", indeholder efter udvalgets opfattelse ikke tilstrækkelig hjemmel til administrativt at fastsætte regler svarende til visse af de regler, som findes i lov om landvæsensretter.

Udvalget foreslår på den anførte baggrund, at de nedenfor foreslåede særlige regler enten fastsættes administrativt i henhold til en ny detaljeret bemyndigelsesbestemmelse i lov om offentlige veje, eller at reglerne optages i et nyt kapitel i lov om offentlige veje. Udvalget finder det mindre hensigtsmæssigt at optage et sæt af ensartede processuelle regler i de enkelte love, hvori kompetencen overføres fra landvæsensretterne til taksationskommissionerne.

Udvalget har efter forhandling med Justitsministeriet besluttet ikke at stille konkrete forslag til lovregler eller administrative

bestemmelser om de processuelle spørgsmål. Regelfastsættelsen bør efter udvalgets opfattelse ske i nært samarbejde mellem de berørte ressortministerier. Disse får herved også anledning til i forbindelse med lovforberedelsen at foretage en nøje gennemgang af de eksisterende regler med henblik på en vurdering af, om der på særlige områder måtte være behov for sagsbehandlingsregler, som afviger fra dem, der i dag gælder for sagsbehandlingen ved taksationskommissionerne.

6.2. Vandløbsloven.

6.2.1. Spørgsmål om indbringelse af sagerne.

Efter § 16 i lov om landvæsensretter indgives begæring om nedsættelse af en landvæsensret af rette vedkommende til formanden i det område, sagen vedrører. Det er oplyst over for udvalget, at det altid er de kommunale vandløbsmyndigheder som indbringer en sag for landvæsensretten. Uanset formuleringen af vandløbslovens § 74, stk. 3, er dette efter det for udvalget oplyste også praksis, når sagen vedrører et privat vandløb. Dette har sammenhæng med, at vandløbsmyndigheden efter lovens § 35, stk. 3, skal indbringe sager for landvæsenkommissionen, hvis forlig ikke opnås. Udover en ændring af vandløbslovens § 74, stk. 3, således at "når sagen angår et offentligt vandløb" udgår, findes der herefter ikke at være behov for en regel om sagens indbringelse.

6.2.2. Forberedende møder.

Det fremgår forudsætningsvis af §§ 18 og 24 i lov om landvæsensretter, at landvæsenkommissionen kan afholde forberedende møder. En tilsvarende bestemmelse findes ikke i Trafikministeriets cirkulære om lov om offentlige veje. Da vandløbssagerne har været grundigt behandlet ved vandløbsmyndigheden, ikke blot så vidt angår tekniske spørgsmål, men også - som følge af pligten til at mægle forlig - for så vidt angår økonomiske spørgsmål, inden sagerne indbringes for taksationskommissionen, skønnes der ikke at være behov for en særregel om indledende møder. Viser der sig at være behov for flere møder ved taksationskommissionen, inden sagen endeligt afgøres, er der efter den praksis, der følges ved taksa-

tionskommissionerne, intet til hinder herfor.

6.2.3. Særlige parter.

Efter landvæsenretslovens § 18, stk. 3, kan forvaltningsmyndigheder indtræde i en sag i overensstemmelse med reglerne i retsplejelovens § 252.

Under henvisning til det, som er anført ovenfor under pkt. 6.2.1. om, at myndighederne i vandløbssagerne altid under en eller anden form vil være involveret i sagerne, skønnes der ikke umiddelbart at være behov for en særregel om myndighedernes indtræden i sagen.

Der er næppe behov for en særregel svarende til landvæsenretslovens § 18, stk. 1, 2. pkt., om at Fiskeriministeriet og naturfredningsmyndighederne i visse tilfælde skal have underretning om sagens behandling. De pågældendes interesser i sagen vedrører realiteten, og ikke afgørelsen af de økonomiske spørgsmål, som behandles af taksationskommissionen.

6.2.4. Mødeindkaldelser.

De gældende regler om mødeindkaldelse findes i landvæsenretslovens § 19, hvorefter indkaldelse kan ske ved anbefalet brev, stævningsmand eller ved bekendtgørelse i lokale blade. Indkaldelse til møder ved taksationskommissionerne er reguleret i § 53 i lov om offentlige veje, hvorefter indvarsling sker ved anbefalet brev med 2 ugers varsel. Umiddelbart findes sidstnævnte regel at kunne anvendes direkte på de sager, som overføres til taksationskommissionerne. Da det næppe kan udelukkes, at der i visse tilfælde skal indkaldes en større personkreds, må det dog overvejes, om det ikke ville være hensigtsmæssigt at skabe mulighed for, at indkaldelse også skal kunne ske ved bekendtgørelse i stedlige blade.

6.2.5. Habilitet.

§§ 20-23 i lov om landvæsenstretter og § 60 i lov om offentlige veje indeholder i det væsentlige ensartede regler om inhabilitet. Dog kan afgørelser, hvorved indsigelse mod et landvæsenstretsmed-

lems inhabilitet forkastes, kæres til landsretten. En tilsvarende adgang findes ikke i loven om offentlige veje, og udvalget sætter spørgsmålstegn ved, om der på dette specielle område er behov for at fravige forvaltningslovens regler.

6.2.6. Mødeafvikling m.v.

§ 24 i lov om landvæsensretter indeholder forskellige bestemmelser om mødeafviklingen, herunder at møderne er offentlige, at forhandlingsformen er mundtlig, og at parterne kan møde ved en stedfortræder.

Bortset fra, at møderne ved taksationskommissionerne ikke er offentlige følges ved taksationskommissionerne i praksis regler, der svarer til indholdet af § 24. Spørgsmålet om offentlighed ved taksationskommissionernes møder blev behandlet i Folketinget i forbindelse med behandlingen i 1964 af loven om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom, og et flertal har i den forbindelse afvist tanken om, at taksationskommissionernes møder skulle være offentlige, jf. Folketingstidende 1963-63, tillæg B, sp. 903. Hertil kommer, at der efter, at landvæsensretterne ikke mere træffer afgørelser om tekniske spørgsmål, og en overførsel af de resterende opgaver med hensyn til afgørelser af økonomiske tvister til taksationskommissionerne, ikke mere skønnes det samme behov for åbne møder. På den baggrund og da taksationskommissionerne i praksis følger regler svarende til landvæsenretslovens § 24, skønnes der ikke at være et afgørende behov for særregler svarende til § 24.

6.2.7. Protokol.

Der skønnes ikke at være behov for detaljerede regler om protokoller og deres førelse, som svarer til § 25 i lov om landvæsensretter. Det fremgår af Trafikministeriets cirkulære om offentlige veje, at taksationskommissionen fører en protokol, hvori kendelsen optages.

6.2.8. Udsættelse.

Lov om landvæsensretter indeholder i § 26 regler om, at sagen skal udsættes, hvis parterne er enige herom (§ 26, stk. 1), hvis det er nødvendigt at fremskaffe yderligere oplysninger m.v. (§ 26, stk. 2), eller hvis der opstår tvivlsspørgsmål om, hvorvidt sagen eller en del heraf henhører under de almindelige domstole (§ 26, stk. 3).

Tilsvarende regler findes ikke i lov om offentlige veje, men i praksis følges regler som svarer til § 26.

Udvalget skønner derfor, at der ikke er afgørende behov for formelle regler, der svarer til § 26.

6.2.9. Udeblivelse.

Regler om betydningen af en parts udeblivelse findes i § 27, stk. 1-3, i lov om landvæsensretter, mens lov om offentlige veje ikke indeholder nogen bestemmelse herom.

På baggrund af det som er anført under pkt. 6.2.1., om at der i sager efter vandløbsloven altid vil være en offentlig myndighed involveret, findes der ikke at være behov for en særregel. Sagerne ved taksationskommissionen - hvor officialmaksimen gælder - vil altid blive fremmet, og det forhold, at en privat part udebliver, kan herefter højst blive tillagt processuel skadevirkning.

6.2.10. Forlig.

Lov om offentlige veje indeholder ikke regler om forlig, der svarer til § 27, stk. 4-6, i lov om landvæsensretter. Det er imidlertid oplyst for udvalget, at der i praksis søges tilvejebragt forlig ved taksationskommissionerne.

Det vil være ufornuddent med en regel svarende til landvæsensretslovens § 27, stk. 5, om, at forlig har samme gyldighed og kraft som kendelse, hvis det som anført nedenfor under 6.2.14 ved lov fastslås, at taksationskommissionskendelser kan fuldbyrdes. Det følger herefter af retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 2, at forlig

indgået ved taksationskommissionen kan tvangsfuldbyrdes.

6.2.11. Tilvejebringelse af oplysninger ær vidneførsel.

Loven om landvæsensretter indeholder i §§ 28-31 detaljerede regler om fremskaffelse af oplysninger m.v. Lov om offentlige veje indeholder i § 59, stk. 2, alene en regel om muligheden for at tilkalde særlige sagkyndige. Imidlertid finder officialmaksimen anvendelse ved taksationskommissionerne, der således har ansvaret for, at sagen oplyses tilstrækkeligt.

På den baggrund skønnes der ikke at være behov for særlige regler, herunder heller ikke for en regel om vidneførsel for taksationskommissionen efter reglerne i retsplejeloven.

6.2.12. Kendelse.

Der skønnes ikke behov for en regel, der svarer til § 33 i lov om landvæsensretter om afsigelse af kendelse m.v., idet § 53, stk. 4 og 6 i lov om offentlige veje indeholder bestemmelser om begrundelse af kendelsen og dennes fremsendelse til parterne.

6.2.13. Sagsomkostninger.

Lov om landvæsensretter indeholder i § 34 en regel om, at det i forbindelse med en sags afgørelse skal beslattes, hvem der skal bære sagens omkostninger, d.v.s. dels landvæsenkommissionens omkostninger, dels parternes udgifter til advokatbistand eller anden sagkyndig bistand. Efter § 62, stk. 2, i lov om offentlige veje afholdes omkostningerne ved taksationskommissionerne af statskassen og vejbestyrelserne. Indtil 1985 anvendtes denne bestemmelse analogt på alle sager, som blev behandlet ved vejtaksationskommissionerne, herunder også de sager, som vedrørte andre love end lov om offentlige veje. I forbindelse med en ændring af lov om private veje i 1985 blev der imidlertid åbnet mulighed for, at også private i sager om bortfald af servitutsforpligtelser efter privatvejslovens § 66 kunne blive pålagt sagsomkostninger, jf. lovens § 66, stk. 3. Tilsvarende mulighed foreligger i forbindelse med sager om forlægning eller nedlæggelse af private fællesveje, jf. privat-

vejslovens § 55, stk. 2.

På den baggrund forekommer det velbegrundet, at der åbnes mulighed for at pålægge private parter i de sager efter vandløbsloven, som overføres til taksationskommissionerne, under betingelser svarende til privatvejslovens § 55, stk. 2, og § 66, stk. 3, at betale sagsomkostninger.

Ifølge lov om offentlige veje § 61 kan taksationsmyndigheden pålægge vejbestyrelsen at udrede en passende godtgørelse til en part, der til varetagelse af sine interesser over for vejbestyrelsen under sagens behandling for kommissionen, har afholdt nødvendige udgifter til sagkyndig bistand, herunder til advokat. Det bør overvejes, om der i sager mellem private parter, bør være mulighed for at pålægge en part at betale sagsomkostninger til den anden part.

6.2.14. Reoler om fuldbyrdelse.

Lov om offentlige veje indeholder ikke en regel om fuldbyrdelse af afgørelserne ved taksationskommissionerne, som svarer til § 35 i lov om landvæsensretter, hvorefter landvæsensretternes kendelser kan fuldbyrdes efter de for domme i retsplejeloven fastsatte regler.

Udvalget finder, at der i forbindelse med ophævelsen af lov om landvæsensretter bør fastsættes regler om fuldbyrdelse af visse af taksationskommissionernes afgørelser.

6.2.15. Berigtigelser.

Der skønnes ikke at være behov for en udtrykkelig regel om berigtigelser svarende til § 36 i lov om landvæsensretter.

6.2.16. Anke.

De processuelle regler om anke i forbindelse med behandlingen af landvæsenssager findes i lov om landvæsensretter §§ 37-43. I § 42 fastslås det, at retsplejelovens regler om anke finder anvendelse

med de lempelser, der følger af forholdets natur. Udvalgets forslag vedrørende vandløbsloven betyder, at landvæsensretternes afgørelser vedrørende erstatningsmæssige spørgsmål overføres til taksationskommissionerne i 1. instans og overtaksationskommissionerne i 2. instans. Efter § 54 i lov om offentlige veje kan taksationskommissionernes afgørelser indbringes for overtaksationskommissionerne. Der er således ikke behov for en særskilt ankebestemmelse. Efter lov om offentlige veje er ankefristen 3 uger. Overskrides denne frist kan overtaksationskommissionens formand, når der er særlig grund hertil, se bort fra overskridelsen.

Den tilsvarende adgang til at meddele oprejsningsbevilling er efter retsplejeloven, hvortil landvæsensretsloven henviser, tillagt justitsministeren og gennemførelsen af udvalgets forslag vil betyde en overførsel af kompetencen fra justitsministeren, til overtaksationskommissionens formand. Dette forekommer ubetænkeligt.

Endvidere vil udvalgets forslag indebære en forkortelse af ankefristen til 3 uger.

§ 43 i lov om landvæsensretter indeholder en særlig kæreadgang til landsretterne for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt ankeinstansen har afgjort punkter, der ligger uden for landvæsensretternes kompetence. Det kan i den forbindelse overvejes, om der er behov for en tilsvarende kæreadgang efter overførslen til taksationskommissionerne, eftersom denne mulighed ikke findes efter lov om offentlige veje.

6.2.17. Sikkerhedsstillelse.

På baggrund af det som er anført i pkt. 6.2.13. om muligheden for at pålægge private parter sagsomkostninger, bør der åbnes mulighed for, at også taksationskommissionerne kan kræve, at en privat part stiller sikkerhed for sagsomkostningerne. Der bør derfor indføres en regel, som svarer til § 47, 1. pkt., i lov om landvæsensretter.

Derimod findes der ikke at være behov for en regel svarende til § 47, 2. pkt., om at afgørelser om sagsomkostninger særskilt kan indbringes for justitsministeren. Som udvalgets undersøgelser har

vist, er denne mulighed kun blevet benyttet i yderst begrænset omfang, hvortil kommer, at Justitsministeriet i samtlige tilfælde har henholdt sig til landvæsensretternes afgørelser.

6.2.18. Fri Proces.

Efter § 48 i lov om landvæsensretter kan der bevilges en part fritagelse for at betale sagens omkostninger for landvæsensretterne, hvilket i praksis fortolkes som fri proces med adgang til **advokat**-beskikkelse. Under henvisning til forslagene i pkt. 6.2.13. og 6.2.17. finder udvalget, at muligheden for fri proces i de sager ved taksationskommissionerne, som angår tvister mellem private parter, hvor det kan pålægges en part at betale sagsomkostninger, bør bevares. Reglerne bør i givet fald udformes således, at det er de almindelige regler i retsplejeloven, der finder anvendelse, herunder reglerne om rekurs og de økonomiske betingelser for at få fri proces.

6.3. Lov om miljøbeskyttelse.

Som det fremgår af gennemgangen i pkt 6.2. har visse af bemærkningerne til de forskellige punkter en vis generel karakter, således at visse af forslagene vil komme til at omfatte alle sager, som vil blive behandlet ved taksationskommissionerne.

Specifikt for så vidt angår miljøbeskyttelsesloven bemærkes, at de sager, som foreslås overført til taksationskommissionerne alle har karakter af ekspropriationslignende erstatningsfastsættelse.

På den baggrund skønnes der ikke at være behov for særlige processuelle regler i forbindelse med miljøbeskyttelsesloven.

6.4. Lov om vandforsyning.

De tvister, som kan opstå efter lov om vandforsyning kan også omfatte tvister mellem to private. Der er derfor i et vist omfang behov for særlige processuelle regler svarende til de behov, som er konstateret under gennemgangen i pkt 6.2.

Derudover er det efter udvalgets opfattelse nødvendigt med en særregel om, hvem der kan indbringe sager efter lov om vandforsyning for taksationskommissionerne.

Endvidere er der behov for en regel svarende til landvæsensretslovens § 17 om bl.a. hvilke dokumenter m.v., der skal ledsage anmodningen om behandlingen ved taksationskommissionen.

Udvalget skal endvidere henlede opmærksomheden på, at der kan være behov for særlige regler om muligheden for, at andre myndigheder kan indtræde i sagen svarende til § 18, stk. 3, i lov om landvæsensretter.

6.5. Lov om okker, lov om kemikalieaffaldsdepoter, lov om betalingsregler for spildevandsanlæg og lov om afvanding af marsken ved Tønder.

Opgaverne efter de i overskriften nævnte love, som foreslås overført til taksationskommissionerne, har karakter af ekspropriationslignende erstatningsfastsættelse. På den baggrund skønnes der ikke at være behov for særlige processuelle regler.

6.6. Jagtloven, ferskvandsfiskeriloven og lov om private velretigheder.

Twister efter de tre love kan også omfatte private parter. På den baggrund henvises til det, der er anført under gennemgangen af vandløbsloven i pkt. 6.2. Endvidere er der på tilsvarende måde som nævnt under omtalen af vandforsyningsloven i pkt. 6.4. behov for særregler om, hvem der kan indbringe sagerne for taksationskommissionerne. I forbindelse med overvejelserne med hensyn til jagtloven kan det overvejes, om der er behov for erstatningsmaksimeringsbestemmelsen i jagtlovens § 2, litra b, 2. pkt.

6.7. Hegnsloven.

Hegnssynenes afgørelser, som efter udvalgets forslag i stedet for landsvæsenskommissionen skal kunne indbringes for taksationskommis-

sionen, vedrører for en stor del af sagerne tvister mellem private parter. Der henvises derfor til gennemgangen i pkt. 6.2. vedrørende vandløbsloven. Følgende forhold skal dog særligt fremdrages.

Det fremgår direkte af hegnslovens § 42, stk. 1, at hver af parterne kan indbringe en sag for landvæsenskommissionen. Efter en overførsel af ankesagsbehandlingen til taksationskommissionerne er der derfor ikke behov for en særregel om indbringelse. For så vidt angår det materiale, som taksationskommissionerne kommer til at træffe afgørelse på grundlag af, bemærkes, at der er tale om **ankesags**behandling, hvor grundlaget er hegnssynenes kendelse, der foreligger i skriftlig form. Hegnslovens § 43 fastsætter, at begæring om anke skal indeholde oplysning om ankens genstand og hensigt. Endvidere skal den være bilagt den påankede kendelse. Der skønnes på den baggrund heller ikke behov for en særregel på dette område.

Med hensyn til spørgsmålene om mødeindkaldelse, fuldbyrdelse af kendelser og indgåede forlig samt muligheden for ved kære til landsretten at få afgjort spørgsmål om en ankeinstans har afgjort spørgsmål, der ligger uden for ankeinstansens kompetence, må det overvejes, om der er behov for særregler, jf. det ovenfor anførte i pkt. 6.2.4., 6.2.10, 6.2.14 og 6.2.16.

Særligt spørgsmålene om muligheden for at pålægge de private parter at betale sagsomkostninger, kræve sikkerhedsstillelse og muligheden for at få fri proces i hegnssagerne, er bl.a. på baggrund af, at de fleste af hegnssagerne vedrører private parter, meget centrale. Udvalget finder, at der på baggrund af det som er anført ovenfor i pkt. 6.2.13., 6.2.17. og 6.2.18., bør fastsættes særregler om disse spørgsmål svarende til landvæsensretslovens § 34 (sagsomkostninger), § 47, 1. pkt. (sikkerhedsstillelse) og § 48 (fri proces).

Særligt for så vidt angår ankespørgsmål bemærkes, at hegnslovens § 42, stk. 3, ikke harmonerer med § 54, stk. 1, i lov om offentlige veje. Mens landvæsenskommissionens afgørelse i ankesagen kun kan prøves ved overlandvæsenskommissionen med landbrugsministerens tilladelse, er der efter § 54, stk. 1, i lov om offentlige veje

altid mulighed for at anke taksationskommissionens afgørelse til overtaksationskommissionen. Udvalget finder ikke, at der i alle tilfælde bør være mulighed for at få prøvet hegnsagerne i 3 instanser. På den baggrund bør systemet i hegnslovens § 42, stk. 3, bevares, således at der også efter overførslen af sagerne til taksationskommissionerne fortsat bør kræves landbrugsministerens tilladelse, såfremt en hegnsag skal kunne prøves for overtaksationskommissionen.

6.8. Sammenfatning

Gennemgangen i dette kapitel viser, at der i forbindelse med en ophævelse af lov om landvæsensretter og overførsel af visse opgaverne til taksationskommissionerne, kun i begrænset omfang er behov for at bevare de meget detaljerede processuelle regler i landvæsensretsloven.

Det er konstateret, at de sagsbehandlingsregler m.v., der anvendes ved taksationskommissionerne kan anvendes umiddelbart for så vidt angår de afgørelser efter milløbeskyttelsesloven, lov om okker, lov om kemikalieaffaldsdepoter, lov om betalingsregler for spildevandsanlæg og lov om afvanding af marsken ved Tønder, som angår ekspropriationslignende erstatningsfastsættelse.

Som nævnt ovenfor er det karakteristisk for de sager, der i dag behandles ved taksationskommissionerne, at de altid indbringes af en offentlig myndighed. Dette beror først og fremmest på, at offentlige myndigheder helt overvejende er part i disse sager. Det er endvidere karakteristisk, at det offentlige afholder sagsomkostningerne i sagerne.

Efter udvalgets forslag vil taksationskommissionerne imidlertid også komme til at behandle tvister mellem private parter. Dette gælder afgørelser efter vandløbsloven, vandforsyningsloven, jagtloven, ferskvandsfiskeriloven, lov om private veirettigheder og især efter hegnsloven. Det må efter overførslen af kompetencen til taksationskommissionerne klargøres, hvem der kan indbringe sagerne. Dette kræver i et vist omfang særlige regler.

Endvidere bør der efter udvalgets opfattelse, på linie med det, som i 1985 skete med §§ 55, stk. 2 og 66, stk. 3, i privatvejsloven, åbnes mulighed for at pålægge private parter at betale sagsomkostninger. I tilknytning hertil mener udvalget, at der også bør være mulighed for at kræve sikkerhedsstillelse, samt at de private parter kan meddeles fri proces til behandlingen ved taksationskommissionerne, jf. i det hele ovenfor i pkt. 6.2.13., 6.2.17. og 6.2.18.

Endelig mener udvalget, at det bør overvejes, om der ikke er behov for under en eller anden form at bevare regler om mødeindkaldelse. fuldbyrdelse af kendelser og forlig samt muligheden for ved kære til landsretten at få afgjort, om en ankeinstans har afgjort spørgsmål, der ligger uden for ankeinstansens kompetence, jf. ovenfor i pkt. 6.2.4., 6.2.10., 6.2.14. og 6.2.16.

KAPITEL 7.

UDVALGETS LOVUDKAST.

Lov om ophævelse af lov om landvæsensretter og ændringer af en række love som følge heraf.7.1. Inden for Miljøministeriets område.7.1.1. Vandforsyningsloven.

§ X. I lov om vandforsyning m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 337 af 4. juli 1985 som ændret senest ved § 20 i lov nr. 192 af 23. marts 1989, foretages følgende ændringer:

1. § 9 affattes således:

"§ 9. Erstatningssager, som efter loven henhører under taksationskommissionen, behandles af taksationskommissioner og overtaksationskommissioner efter reglerne i lov om offentlige veje.

Stk. 2. Sagen behandles af kommissionen for det område, hvor skadelidende har sit hjemsted. Er der hjemsteder i flere områder, bestemmer miljøministeren, hvilken kommission der skal behandle sagen.

Stk. 3. Udgift til vederlag af kommissionsformand og sekretærhjælp afholdes af statskassen. Kommissionen kan bestemme, at erstatningssøgende - eller, efter amtsrådets beslutning, vedkommende vandforsyningsanlæg, en kommune eller en anden part i sagen - skal stille sikkerhed for kommissionens øvrige udgifter. Kommissionen bestemmer i sin kendelse, hvem der endeligt skal bære disse udgifter."

2. § 23, stk, 3, affattes således:

"Stk. 3: I mangel af enighed afgøres erstatningsspørgsmål af

taksationskommissionen. Lov om offentlige veje §§ 63 og 64 findes tilsvarende anvendelse."

3. I § 24 ændres "Overlandvæsenskommissionen" til: "Overtaksationskommissionen".
4. I § 28, stk. 2, 1. pkt., ændres "landvæsensretten" til: "taksationskommissionen".
5. I § 30, stk. 2, 1. pkt., ændres "landvæsensretten" til "taksationskommissionen".
6. I § 31, stk. 2, 1. pkt., ændres "landvæsensretten" til: "taksationskommissionen".
7. I § 32, stk. 4, 1. pkt., ændres "landvæsensretten" til: "taksationskommissionen".
8. I § 39, stk. 4, 2. pkt., ændres "landvæsensretten" til: "taksationskommissionen".
9. I § 42, stk. 2, ændres i 2. pkt. "landvæsensretten" til: "taksationskommissionen" og i 3. pkt. "landvæsenskommissionen" til: "taksationskommissionen".
10. § 89 ophæves.

7.1.2. Lov om kemikalieaffaldsdepoter.

§ X. I lov nr. ... af ... om affaldsdepoter foretages følgende ændring:

1. I § 16 ændres "landvæsensretten" til "de taksationsmyndigheder, der er nævnt i § 57 og § 58 i lov om offentlige veje".

7.1.3. Lov om betalingsregler for spildevandsanlæg.

§ X. I lov nr. 863 af 23. december 1987 om betalingsregler for spildevandsanlæg foretages følgende ændring:

I § 6, stk. 2, ændres "landvæsenskommissionen" til: "de taksationsmyndigheder, der er nævnt i § 57 og § 58 i lov om offentlige veje".

7.1.4. Lov om iært og vildtforvaltning.

§ X. I lov om jagt og vildtforvaltning, jf. lovbekendtgørelse nr. 801 af 11. december 1987 foretages følgende ændringer:

1. § 2, pkt. a, affattes således:

"a. Begæring om afløsning indbringes af grundejeren for en taksationskommission efter § 57 og § 58 i lov om offentlige veje, der afgør alle spørgsmål vedrørende afløsningen, herunder fastsættelse af erstatningens størrelse, jf. b. Taksationskommissionens afgørelse kan indbringes for en overtaksationskommission. Taksationskommissionen og overtaksationskommissionen bistås af en jagtsagkyndig, der udpeges af miljøministeren, og som deltager i sagens behandling. Den sagkyndiges honorar fastsættes af kommissionen og henregnes til sagens omkostninger, der afholdes af Miljøministeriet."

2. § 36, stk. 2, affattes således:

"Stk. 2. Dersom der ikke opnås mindelig overenskomst om erstatningens størrelse, fastsættes denne af en taksationskommission efter § 57 og § 58 i lov om offentlige veje. Taksationskommissionens afgørelse kan indbringes for en overtaksationskommission. Taksationskommissionen og overtaksationskommissionen bistås af en jagtsagkyndig, der udpeges af miljøministeren, og som deltager i sagens behandling. Den sagkyndiges honorar fastsættes af kommissionen og henregnes til sagens omkostninger, der afholdes af Miljøministeriet. Vildtforvaltningsrådets Reservatudvalg indkaldes til kommissionernes møder."

7.2. Inden for Landbrugsministeriets område.

7.2.1. Lov om hegn.

§ X: I lov om hegn, jf. lovbekendtgørelse nr. 799 af 11. december 1987 foretages følgende ændringer:

1. I § 42, stk. 1, ændres " en landvæsenskommission" til: de taksationsmyndigheder, der er nævnt i § 57 i lov om offentlige veje".
2. I § 42, stk. 3, ændres "landvæsenskommissionen" til: "taksationskommissionen" og "overlandvæsenskommission" til: "over-taksationskommission".
3. I § 43, stk. 2, ændres "landvæsenskommissionens" til: "taksationskommissionens".

7.2.2. Lovene om afvanding af marsken ved Tønder.

§ X: I lov om afvanding af marsken ved Tønder, jf. lovbekendtgørelse nr. 270 af 22. april 1988 foretages følgende ændringer:

1. § 5 affattes således:

"§ 5. Vandløbsmyndigheden afgør - under hensyntagen til bestemmelserne i traktaten om ordningen af vandløbs- og digeforhold ved den dansk-tyske grænse - hvilke ejendomme der skal deltage i omkostningerne ved udførelsen af de i § 1 anførte anlæg, i hvilket forhold dette skal ske, samt hvorledes vandløbs- og vejforbindelser skal ordnes m.v.

Stk. 2. Vandløbsmyndighedens afgørelse kan indbringes for Miljøstyrelsen."

2. I § 5 ændres "den i § 5 nævnte kommission" til: "vandløbs-myndigheden" .
3. § 7, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

"Dennes størrelse fastsættes i mangel af mindelig overenskomst af taksationsmyndighederne nævnt i § 57 og § 58 i lov om offentlige veje under fornøden hensyntagen til bestemmelserne i traktaten om ordningen af vandløbs- og digeforhold ved den dansk-tyske grænse."

4. I § 7, stk. 2, ændres "den fornævnte kommission" til: "de myndigheder, der er nævnt i stk. 1."

5. I § 7, stk. 3, ændres "kommissionen" til: "taksationsmyndighederne".

§ X: I lov om tillæg til lov om afvanding af marsken ved Tønder, jf. lovbekendtgørelse nr. 271 af 22. april 1988 foretages følgende ændringer:

1. § 2, stk. 1, affattes således:

"§ 2. Hvorvidt, i hvilket forhold og fra hvilket tidspunkt de i § 3 i lov nr. 137 af 18. april 1925 om afvanding af marsken ved Tønder ommeldte nye koge, Sejersbækkogen og Geestkogen, og de inden for kogenes område værende ejendomme er pligtige at bidrage til udgifterne ved driften og vedligeholdelsen af de i § 1 nævnte ældre anlæg, afgøres under hensyn til de forhold, hvorunder de to nævnte koge er indtrådt i digelaget i overensstemmelse med § 5 i lov om afvanding af marsken ved Tønder. Vandløbsmyndighederne fordeler tillige resten af nævnte udgifter på de ældre, under digelaget hørende koge, så vidt muligt under hensyntagen til den hidtidige fordeling. Vandløbsmyndighederne bestemmer, hvem der skal bære sagens omkostninger."

7.2.3. Lov om læhegn.

§ X: I lov nr. 812 af 21. december 1988 om læhegn foretages følgende ændringer:

1. I § 12 ændres "landvæsenskommissionen" til: "en taksationskommission efter § 57 i lov om offentlige veje".

7.3. Inden for Fiskeriministeriets område.

7.3.1. Ferskvandsfiskeriloven.

§ X. I lov nr. 66 af 23. marts 1965 om ferskvandsfiskeri, som ændret ved lov nr. 304 af 8. juni 1978, foretages følgende ændringer:

1. I § 7, stk. 2, ændres "en landvæsenskommission" til: "de taksationsmyndigheder, der er nævnt i § 57 og § 58 i lov om offentlige veje".
2. § 7, stk. 2, 2. pkt. ophæves.
3. § 7, stk. 3, affattes således:
"Stk. 3. Vedkommende taksationskommission skal tilkalde fiskerisagkyndig medhjælp".
4. I § 13, stk. 1, affattes således:
"Tvistigheder om, hvor midtstrømslinjen i et vand går, afgøres af vandløbsmyndigheden."
5. I § 13, stk. 2, ændres "Nævnets" til: "Vandløbsmyndighedens".
6. I § 13, stk. 3, ændres "nævnet" til: "vandløbsmyndigheden".
7. I § 13, stk. 4, ændres "for det i stk. 1 anførte nævn" til: "efter stk. 1".
8. I § 16, stk. 2, ændres "de i § 37 nævnte myndigheders" til: "vandløbsmyndighedens".
9. I § 20, stk. 1 og 2 og § 21, stk. 1 og 7, ændres "de i § 37 nævnte myndigheder" til: "vandløbsmyndigheden".
10. I § 21, stk. 4, ændres "den nævnte myndighed" til: "**vandløbs-**myndigheden" .

11. I § 21, stk. 6 ændres "de i § 37 nævnte myndigheder" til: "de taksationsmyndigheder, der er nævnt i § 57 og § 58 i lov om offentlige veje".
12. I § 24 ændres "de i § 37 nævnte myndigheder" til: "vandløbsmyndigheden".
13. § 29 affattes således:
"§ 29. Hvor forholdene ved vandløbs udløb i søer eller større vandløb gør det ønskeligt af hensyn til laksefiskenes adgang til legepladser, kan fiskeriministeren fastsætte fredningsbælter og gennemgangsarealer til disse fredningsbælter."
14. I § 30, stk. 1, ændres "De i § 37 nævnte myndigheder" til: "Vandløbsmyndigheden".
15. I § 30, stk. 3, ændres "i § 37 nævnte myndigheder" til: "taksationsmyndighed, der er nævnt i § 57 og § 58 i lov om offentlige veje".
16. I § 31, stk. 1, ændres "de i § 37 nævnte myndigheder" til: "vandløbsmyndigheden".
17. I § 32, stk. 1, ændres "de i § 37 nævnte myndigheder, eventuelt af den vandløbsret, for hvem sagen er indbragt" til: "vandløbsmyndigheden".
18. I § 36, stk. 1, ændres "de i § 37 nævnte myndigheder eller ved overenskomst" til: "vandløbsmyndigheden".
19. I § 36, stk. 2, ændres "en vandløbsret" til: "vandløbsmyndigheden".
20. § 36, stk. 3, affattes således:
"Såfremt en sag om oprettelse eller ændring af dambrug er til behandling efter vandløbsloven eller miljøbeskyttelsesloven afgøres spørgsmålet om de foranstaltninger, der er nævnt i stk. 1 af vandløbsmyndigheden."

21. Kapitel 10 affattes således:

"Klage m.v.

§ 37. Vandløbsmyndighedens afgørelser efter denne lov kan af parterne påklages til fiskeriministeren inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt de pågældende.

Stk. 2. Spørgsmål, der er afgjort af en taksationskommission efter denne lov, kan af parterne indbringes for en overtaksationskommission efter reglerne i lov om offentlige veje.

Stk 3. Fiskeriministeren kan fastsætte nærmere regler om klageadgang, herunder om, at klage har opsættende virkning, underretning af klageberettigede m.v., samt om betaling af gebyr for indbringelse af klage. Ministeren kan endvidere, uanset bestemmelsen i stk. 1, fastsætte bestemmelser om, at nærmere fastlagte grupper af afgørelser ikke kan påklages for fiskeriministeren.

Stk. 4. Fiskeriministeren kan fastsætte nærmere regler om vandløbsmyndighedernes behandling af sager efter loven."

22. I § 47 ændres "det i § 13 omhandlede nævn" til:
"vandløbsmyndigheden".

23. I § 49, stk. 1, udgår "eller de i § 37 nævnte myndigheder bestemmer andet" og i stedet indsættes: "dette eller en landvæsensret har bestemt andet".

24. I § 63, stk. 1, ændres "de i § 37 nævnte myndigheder" til:
"en landvæsensret eller en vandløbsmyndighed".25. I § 64, stk. 2, ændres "de i § 37 nævnte myndigheder" til:
"en landvæsensret eller en vandløbsmyndighed".26. I § 66, stk. 2, ændres "de i § 37 nævnte myndigheder" til:
"en landvæsensret eller en vandløbsmyndighed".

7.4. Inden for Boligministeriets område.

7.4.1. Udstykningsloven.

§ X: I lov nr. 137 af 7. marts 1990 om udstykning og anden registrering i matriklen foretages følgende ændringer:

1. § 39, stk. 3, affattes således:

"Stk. 3. Hegnssynets afgørelse kan indbringes for en landvæsenskommission efter § 57 og § 58 i lov om offentlige veje. § 42, stk. 3, og § 43 i hegnsloven finder tilsvarende anvendelse. Dog meddeles tilladelser efter hegnslovens § 42, stk. 3, og § 43, stk. 3, af boligministeren.

7.5. Inden for Justitsministeriets område.

7.5.1. Lov om private veirettigheder.

§ X: I lov nr. 143 af 13. april 1938 om private vejrettigheder foretages følgende ændringer:

1. I § 2, stk. 2, ændres "ved en landvæsenskommission, jf. lov af 30. december 1858 om landvæsenskommissionen" til: "af takstationsmyndighederne, der er nævnt i § 57 og § 58 i lov om offentlige veje".

7.5.2. Lov om landvæsensretter.

§ X: Lov om landsvæsensretter, jf. lovebekendtgørelse nr. 133 af 6. marts 1970, ophæves.

7.5.3. Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

§ X: Loven træder i kraft den

Stk. 2. Landvæsensretterne færdigbehandler efter de hidtil gældende regler de sager, som er indbragt for disse inden lovens ikrafttræden. Det samme gælder sådanne sager, der er afgjort af en landvæsensret før lovens ikrafttræden, men som efter dette tidspunkt indankes rettidigt efter de hidtil gældende regler.

Stk. 3. Sager, der i medfør af stk. 1 afgøres af en landvæsensret efter lovens ikrafttræden, kan ankes i overensstemmelse med de hidtil gældende regler.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte regler om eller bestemme, at behandlingen af enkelte af de i stk. 2 og 3 nævnte sager eller grupper af sådanne sager skal overgå til vedkommende vandløbsmyndighed, til taksationskommssionerne efter § 57 og § 58 i lov om offentlige veje eller til en anden myndighed.

L-23

Landvæsenssagerne antal.

	<u>1. instans</u>				<u>2. instans</u>			
	1985	1986	1987	<u>i alt</u>	1985	1986	1987	<u>i alt</u>
1) Vandløbsloven	57	48	34	<u>139</u>	9	12	13	<u>34</u>
2) Miljøbeskyttelsesloven	25	23	33	<u>81</u>	0	1	4	<u>5</u>
3) Vandforsyningsloven	19	16	14	<u>49</u>	0	1	1	<u>2</u>
4) Lov om okker	0	0	2	<u>2</u>	0	0	0	<u>0</u>
5) Lov om kemikalie- affaldsdepoter	0	1	1	<u>2</u>	0	0	0	<u>0</u>
6) Lov om betalingsregler for spildevandsanlæg	-	-	-	-	-	-	-	-
7) Sandflugsloven	-	-	-	-	13	4	1	<u>18</u>
8) Lov om inddragelse af dele af søterritoriet under de for de ferske vande gældende retsregler	0	1	0	<u>1</u>	0	0	0	<u>0</u>

	<u>1. instans</u>			<u>2. instans</u>			<u>i alt</u>	<u>1987</u>	<u>1986</u>	<u>1985</u>	<u>1987</u>	<u>i alt</u>
	1985	1986	1987	1985	1986	1987						
9) Forordning om skovenes udskiftning m.v.	0	0	0	0	0	0	<u>0</u>	0	0	0	0	<u>0</u>
10) Lov om jagt og vildtforvaltning	0	0	2	0	0	0	<u>2</u>	0	0	0	0	<u>0</u>
11) Hegnsloven	112	127	105	0	2	1	<u>344</u>	1	2	0	1	<u>3</u>
12) Lov om begunstigelser for mergelselskaber	19	16	18	0	0	0	<u>53</u>	0	0	0	0	<u>0</u>
13) Lov om afvanding af marsken ved Tønder	5	2	5	0	0	0	<u>12</u>	0	0	0	0	<u>0</u>
14) Lov om læhegn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15) Ferskvandsfiskeriloven	7	6	12	0	1	0	<u>25</u>	0	1	0	0	<u>1</u>
16) Saltvandsfiskeriloven	0	0	0	0	0	0	<u>0</u>	0	0	0	0	<u>0</u>

	<u>1. instans</u>			<u>2. instans</u>			
	1985	1986	1987	<u>i alt</u>	1985	1986	1987 <u>i alt</u>
17) Udstykningsloven	8	9	3	<u>20</u>	0	0	0 <u>0</u>
18) Forordning om jordfællesskabets ophævelse	0	0	0	<u>0</u>	0	0	0 <u>0</u>
19) Lov angående tørve- mosers udskiftning	0	0	0	<u>0</u>	0	0	0 <u>0</u>
20) Lov om private vejirrettigheder	5	3	3	<u>11</u>	0	0	0 <u>0</u>
21) Andre sager	0	0	0	<u>0</u>	0	0	0 <u>0</u>

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet	Forslag	
				1. instans	2. instans
1. Vandløbsloven		§ 7, stk. 6: Tvister om udgiftsfordeling m.v. mellem flere vandløbsmyndigheder.	-		Miljøministeren
	§ 23: Erstatning for tab ved regulering af vandløb m.v.		TK		OTK
		§ 24: Fordeling af udgifterne i forbindelse med regulering af vandløb m.v.	Vandløbsmyndigheden		Miljøstyrelsen
	§ 28: Erstatning til bredejere m.v. for skader og ulemper i forbindelse med vedligeholdelse af vandløb.		TK		OTK
	§ 31: Fordeling af udgifterne til pumpeilag og landvindingslag i forbindelse med vedligeholdelse af offentlige vandløb.		Vandløbsmyndigheden		Miljøstyrelsen

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet		Forslag	
			1. instans	2. instans	1. instans	2. instans
1. Vandløbsloven (fortsat)		§ 35, stk. 2: Fordeling af udgifterne til bredejere i forbindelse med vedligeholdelse af private vandløb.			Vandløbsmyndigheden	Miljøstyrelsen
	§ 37, stk. 4: Erstatning til enhver der lider tab ved restaurering af vandløb.		TK		OTK	
		§ 41: Hvilke ejendomme skal yde bidrag til offentlig pumpelag og fastsættelse af bidragsfordelingen.			Vandløbsmyndigheden	Miljøstyrelsen
	§ 45, jf. § 38: Erstatning til enhver der lider tab ved oprettelse eller ændring af udpumpingsanlæg.		TK		OTK	
	§ 51: Erstatning til enhver der lider tab ved oprettelse af broer m.v.		TK		OTK	

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet	Forslag	
				1. instans	2. instans
1. Vandløbsloven (forsat).	§ 57, stk. 1: Erstatning for skader i forbindelse med myndighedernes undersøgelser og arbejder langs vandløb.			TK	OTK
	§ 61, stk. 4: Erstatning for skader og ulemper i forbindelse med myndighedernes opmåling og tekniske undersøgelser m.v.			TK	OTK
	§ 63: Bidragsfordeling i forbindelse med andres udnyttelse af vandløbsarbejder, der tidligere er foretaget.		Vandløbsmyndigheden		Miljøstyrelsen
	§ 65, stk. 2: Afgørelse om at der for anlægsbidrag gives pant i den afgiftspligtige ejendom med fortrinnsret.		Vandløbsmyndigheden		Miljøstyrelsen
	§ 67, stk. 2: Fordeling af bidrag i forbindelse med en ejendom, som svarer bidrag, udstykkes.		Vandløbsmyndigheden		Miljøstyrelsen

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet	Forslag	
				1. instans	2. instans
1. Vandløbsloven (fortsat)		§ 68, stk. 3 og 4: Pålæggelse af bidrag til den ejer, som øger et vandløbs afløbsmængde.		Vandløbsmyndigheden	Miljøstyrelsen
2. Miljøbeskyttelsesloven.	§ 13: Erstatning i forbindelse med etablering af et beskyttelsesområde ved offentlige vandforsyningsanlæg inden for hvilket der ikke må drives erhvervs- virksomhed m.v.			1K	01K
	§ 14: Erstatning i forbindelse med amtsrådets forbud eller påbud til forebyggelse af fare for forurening af vandindvindingsanlæg.			1K	01K
	§ 32: Erstatning ved kommunalbestyrelsens ekspropriation i forbindelse med, at der er meddelt tilladelse ti at væsker m.v., der kan forurené, nedgraves, udledes eller oplægges.			1K	01K
	§ 86: Afgørelse af spørgsmål om erstatning ved forurening af grundvandet, vandløb, søer eller havet, hvis parterne er enige herom.				Ophæves

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet	
			1. instans	2. instans
§. Vandfor- syningslo- ven.	§ 23: Større vandindvin- dingsanlægs erstatning for skade som sker ved forandring af grund- vandstanden m.v.		TK	OTK
	§ 24: Genoptagelse af endelig afgjort er- statningsspørgsmål.			OTK
	§ 28: Erstatning for ska- de som i forbindelse med bortledning af grundvand sker ved forandring af grundvandstanden m.v.		TK	OTK
	§ 30: Erstatning til grundejere som i for- bindelse med gennemførelse af fælles vandforsyning må ophøre med at benytte eget anlæg.		TK	OTK

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet	Forslag	
				1. instans	2. instans
3. Vandforsyningsloven. (fortsat)	§ 31: Skal der gennemføres almen vandforsyning, fordi et vandindvindingsanlæg eller en virksomhed helt eller delvis griber ind i grundvandstanden, skal anlægget eller virksomheden betale erstatning i form af et tilskud til oprettelsen af den almene vandforsyning.			IK	0IK
	§ 32: Erstatning i forbindelse med tilbagekaldelse af en indvindings-tilladelse.			IK	0IK
	§ 39: Erstatning for skade og ulempe i forbindelse med opmålinger, undersøgelser m.v.			IK	0IK
	§ 42: Erstatningsspørgsmål i forbindelse med ekspropriation til fordel for vandforsyningsanlæg.			IK	0IK
	§ 4, stk. 3: Erstatning for nedgang i salgsværdi efter afslag på ansøgning om udgrøftning eller dræning.			IK	0IK
4. lov om okker.					

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet		Forslag	
			1. instans	2. instans	1. instans	2. instans
5. Lov om kemikalieaffaldsdepoter.	§ 12, stk. 1: Erstatning for skader og ulemper i forbindelse med, at amtsrådet på fremmed grund fortager undersøgelser, jf. vandforsyningslovens § 39, stk. 4.		TK		OTK	
	§ 12, stk. 2: Erstatning i forbindelse med amtsrådets ekspropriation, jf. vandforsyningslovens § 42.		TK		OTK	
	§ 13: Erstatning i forbindelse med forbud mod at benytte et vandindvindingsanlæg, som er truet af forurening.		TK		OTK	
6. Lov om betalingsregler for spildevandsanlæg.	§ 6: Fastsættelse af godtgørelse i forbindelse med offentlig overtagelse af spildevandsanlæg.		TK		OTK	
7. Lov om sandflugtens bekæmpelse.	§ 1, stk. 2, jf. § 10, stk. 2, og § 15, stk. 3. Afgørelse om ændring af fredningsgrænser.		Miljøministeren			

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Forslag	
			1. instans	2. instans
7. Lov om sandflugtens bekæmpelse. (fortsat)				Skov- og Naturstyrelsen
				Skov- og Naturstyrelsen
				Skov- og Naturstyrelsen
				Miljøministeren

§ 6, stk. 4, jf. § 12, stk. 2, og § 15, stk. 3.
Afgørelse om forbud eller indskrænkning vedrørende arealers benyttelse.

§ 6, stk. 5, jf. § 12, stk. 2, og § 15, stk. 3.
Påbud om nedlæggelse af veje og stier.

§ 7, jf. § 12, stk. 2, og § 15, stk. 3.
Påbud om udførelse af arbejder til hindring af sandflugt.

§ 8, jf. § 10, stk. 2, og § 15, stk. 3.
Afgørelse om fredning efter ejerens begæring eller hvor påbud ikke følges.

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Forslag	
			1. instans	2. instans
8. Lov om inddragelse af dele af søterritoriet under de for ferske vande gældende regler.			§ 1, stk. 2: Indstilling til miljømyndigheden om, at de faktiske forhold har ændret sig, og at det er rimeligt at anvende reglerne for ferske vande.	Miljøstyrelsen
9. Jagtloven.	§ 2: Erstatning i tilfælde hvor jagtretten tilkommer en anden end grundejeren.		§ 5: Behandling af landvæsenssager, som måtte opstå i forbindelse med en beslutning efter § 1.	Miljøstyrelsen
			TK	OTK
	§ 36: Erstatning for indskrænkning af ejendomsretten i forbindelse med oprettelse af vildtreservater.		TK	OTK
10. Hegnsloven.			-	TK
			§ 42: Hegnsstyrets kendelser efter lovens kapitel I, II og III samt § 19, stk. 1 og 4, § 20 og § 21, kan indtages for en landvæsenkommission.	

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet	Forslag	
				1. instans	2. instans
10. Hævnsløven. (fortsat).			(f.eks. afgørelser om hævnsløvens højde, jf. § 2, udgiftsfordeling ved opsætning af fælleshævn, jf. § 8, og erstatning til nabo for tab eller ulemper i forbindelse med ombygning eller ændring af hævn, jf. § 12.).		
11. Lov om begunstigelser for mer-gelselskaber.			§ 4, jf. § 5: Afgørelse af om den nytte-virkning af den mer-gel, der tilføres ejendommen, står i rimeligt forhold til mer-gelbidraget og fastsættelse af størrelse af plan for oprettelse af mer-gel-selskaber).		
			§ 6: Kontrol med merglingsarbejdet og godkendelse af nye medlemmer i selskabet.		

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet	Forslag 1. instans 2. instans
11. Lov om begunstigelser for mergelskaber. (fortsat).	§ 7: Erstatningsfastsættelse for midlertidige arealaftæelser, fornyelse af planen samt erhvervelse af aflæsningsplads og erstatningsfastsættelse herfor.			
			§ 8: Fastsættelse af endeligt mer- gelbidrag og op- løsning af sel- skabet.	
			§ 11, stk. 3 og 4: Opdeling af ejen- domme, der er be- hæftet med mergel- gæld og udtrædelse af selskabet.	
			§ 13: Godkendelse af plan om under- søgelse af et mer- gelleje.	

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet		Forslag	
			1. instans	2. instans	1. instans	2. instans

12. Lov om afvanding af marsken ved Tønder.

§ 5: Afgørelse af, hvilke ejendomme, der skal dække udgifterne, udgiftsfordelingen, samt hvorledes vandløbs- og vejforbindelser skal ordnes.

Vandløbs-
myndigheden
Miljøstyrelsen

§ 6: Fordeling af udgifter ved anlæg, vedligeholdelse og drift.

Vandløbs-
myndigheden
Miljøstyrelsen

§ 7: Erstatning i forbindelse med afstæelse af grund af materialer samt for skade og ulempe.

TK

OTK

13. Lov om læhegn.

§ 12: Hegnssynets kendelser om erstatning efter § 8, stk. 2, og afgørelser om andre spørgsmål efter § 9 og § 10 kan indbringes for landvæsenkommissionen.

TK

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet		Forslag	
			1. instans	2. instans	1. instans	2. instans
14. lov om ferskvands- fiske- erskands- løsn- ing af fiske- retten, når denne tilhø- rer en an- den end den, som ejer grunden, som støder op til fersk- vandet.			TK	ØTK		
			§ 16, § 17 og §§ 20-24: Afgørelser om etablering af frivandssluser og fisketrapper, samt fordeling af omkost- ninger og eventuel erstatningsfastsæt- telse i forbindelse hermed.		Vandløbs- myndigheden	Fiskerimini- steriet
			§ 30, stk. 1: Fast- sættelse af begræns- ninger i adgangen til fiskeri ved fi- sketrapper.		Vandløbs- myndigheden	Fiskerimini- steriet
	§ 30, stk. 3: Fastsættelse af eventuel erstatning i forbindelse med begrænsnin- gen efter § 30, stk. 1.		TK	ØTK		

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet		Forslag	
			1. Instans	2. Instans	1. Instans	2. Instans
14. Lov om ferskvandsfiskeri. (fortsat).			§§ 31-34 og § 36: Afgørelser om oprettelse af gitter for at hindre opgang af fisk, herunder opgang til dambrug, og fordeling af omkostninger ved anlæg og drift af disse.	Vandløbsmyndigheden	Fiskeriministeriet	
	Afgørelse af de erstatningsmæssige søgsmål, som måtte opstå i forbindelse med afgørelser efter § 16, §§ 20-24, jf. § 21, stk. 6.			TK		OTK
15. Lov om saltvandsfiskeri.			§ 49: Afgørelser om udsættelse af fisk m.v. i strid med en af Fiskeriministeriet udarbejdet plan.	Fiskeriministeriet		TK
			§ 20, stk. 2: Afgørelse om indhegning af ophalingspladser m.v.	-		TK

Lov	Afgørelse om erstatning	Afgørelse om udgifts- og bidragsfordeling	Afgørelse om andet	Forslag	
				1. instans	2. instans
16. Lov om private vejrettigheder.	§ 2, stk. 2: Afgørelse om erstatning, hvor en ejendom mangler nødvendig forbindelse med offentlig vej.			IK	QTK

L-25

**Øversigt over kompetencefordeling efter en nedlæggelse af
landvæsensretterne.**

A. Taksationskommissionerne efter lov om offentlige vele.

1. Vandløbsloven
§ 23, § 28, § 37, stk. 4, § 45, jf. § 38, § 51, § 57, stk. 1,
§ 61, stk. 4.
2. Miljøbeskyttelsesloven
§ 13, § 14 og § 32.
3. Vandforsyningsloven.
§ 9, § 23, § 24, § 28, § 30, § 31, § 32, § 39 og § 42.
4. Lov om okker
§ 4, stk. 3.
5. Lov om affaldsdepoter
§ 15.
6. Lov om betalingsregler for spildevandsanlæg
§ 6.
9. Jagtloven
§ 2 og § 36.
10. Hegnsloven
Kapitel I, II, III samt § 19, stk. 1 og 4, § 20 og § 21.
12. Lov om afvanding af marsken ved Tønder
§ 7.
13. Lov om læhegn
§ 12.
14. Lov om ferskvandsfiskeri
§ 7, § 21, stk. 6 og § 30, stk. 3.

15. Lov om saltvandsfiskeri
§ 20, stk. 2.

16. Lov om private vejrettigheder
§ 2, stk. 2.

B. De kommunale vandløbsmyndigheder/Miljøstyrelsen.

1. Vandløbsloven

§ 24, § 31, § 35, stk. 2, § 41, § 63, § 65, stk. 2, § 67,
stk. 2, og § 68, stk. 2, 3 og 4.

8. Lov om inddragelse af dele af søterritoriet under de for
ferske vande gældende regler
§ 1, stk. 2, og § 5.

12. Lov om afvanding af marsken ved Tønder
§ 5 og § 6.

14. Lov om ferskvandsfiskeri

§§ 16-17, §§ 20-24, § 30, stk. 1, §§ 31-34 og § 36. (Alene
vandløbsmyndighederne i 1. instans, fiskeriministeren i 2.
instans).

C. Miljøministeren.

1. Vandløbsloven
§ 7, stk. 6.

7. Lov om sandflugtens bekæmpelse

§ 1, stk. 2, og § 8, jf. § 15, stk. 3.

D. Skov- og Naturstyrelsen.

7. Lov om sandflugtens bekæmpelse

§ 6, stk. 4, § 6, stk. 5 og § 7, jf. § 15, stk. 3.

E. Fiskeriministeriet.

14. Lov om ferskvandsfiskeri

§ 16, § 17, §§ 20-24, § 30, stk. 1, §§ 31-34, § 36 og § 49.

Cirkulære om lov om offentlige veje

(til samtlige vejbestyrelser)

Cirkulære om lov om offentlige veje (til samtlige vejbestyrelser)

Lov om offentlige veje foreligger nu som lovbekendtgørelse nr. 368 af 6. august 1985.

I lovbekendtgørelsen indgår de ændringer i loven, der blev gennemført ved § 1 i lov nr. 197 af 3. maj 1978 om ændringer i vejloven, § 4 i lov nr. 304 af 8. juni 1978 om ændring af forskellige lovbestemmelser i anledning af lov om vandforsyning m.v. og § 1 i lov nr. 185 af 8. maj 1985 om ændringer i vejloven.

Som led i regelsætningsarbejdet har ministeriet fundet det formålstjenligt at udsende et nyt, samlet cirkulære, der uddyber lovens bestemmelser.

Samtidig ophæves en række cirkulærer og cirkulæreskrivelser, der tidligere er udsendt om lov om offentlige veje og om visse bestemmelser i den tidligere gældende lov om bestyrelsen af de offentlige veje, jfr. nærmere pkt. 60.

De realitetsændringer, der er sket ved ændringsloven af 1985, er omtalt under cirkulærets punkter 3, 4, 11, 17, 18, 19, 23, 28, 31, 40, 46, 48 og 49.

Kapitel 1

Vejenes inddeling

1. Lov om offentlige veje finder anvendelse på offentlige veje, således som disse er defineret i lovens § 1. Bestemmelsen omfatter veje, gader m.v., der er åbne for almindelig færdsel, og som administreres af stat, amt, kommune eller kommune i henhold til vejloven.

De offentlige veje inddeles i 3 kategorier, nemlig hovedlandeveje, landeveje og kommuneveje (tidligere biveje).

Min. for off. arbejder j.nr. 560-05-00-04

Vejdirektoratet er desuden bemyndiget til at samlet registrer over hovedlandeveje og landeveje, jfr. vejlovens § 8, stk. 2.

Meddelelse af bemyndigelse til amtskommunale og kommunale myndigheder til at meddele tilladelse og dispensationer vedrørende hovedlandeveje, jfr. vejlovens § 17.

Udfærdigelse af samlet fortegnelse over vejanlæg for hovedlandeveje og landeveje, jfr. vejlovens § 30, stk. 3.

Administration af de i vejlovens § 18 omhandlede, supplerende anlæg ved motorveje og andre hovedlandeveje.

Meddelelse af tilladelse i henhold til vejlovens § 46, stk. 2, til at ekspropriation og takseration ved mindre anlægsarbejder på hovedlandeveje sker ved amtskommunal eller kommunal foranstaltning efter reglerne i lovens kapitel 5.

Godkendelse af forslag om etablering eller forbedring af sikkerhedsforanstaltninger ved krydsninger mellem jernbaner og veje i henhold til vejlovens § 86, stk. 1.

Meddelelse af pålæg i henhold til vejlovens § 86, stk. 2, om etablering og forbedring af sådanne sikkerhedsforanstaltninger.

Beslutning om, at sikkerhedsforanstaltninger gøres mindre omfattende, jfr. § 86, stk. 3.

Meddelelse af tilladelse i henhold til vejlovens § 87 til afløsning af bevogtning af krydsninger mellem jernbaner og veje.

Regnskabsmæssig afvikling af vejrefusion, jfr. vejlovens § 120.

Administration af afvikling af arbejder, hvortil der er givet endeligt tilslag om tilskud i henhold til vejtilskudslovens § 7, stk. 3, jfr. vejlovens §§ 121-123.

Forvaltningen af landevejene varetages som hidtil af amtsrådene og forvaltningen af kommunevejene af kommunalbestyrelserne som vejbestyrelse, jfr. § 2, stk. 3 og 4.

Vejnet

3. Vejnet har til opgave at udøve de beføjelser, der er tillagt vejnet i vejlovens § 3, stk. 3, § 5, stk. 2 og 3, § 6, stk. 2, § 12, stk. 1, § 14, stk. 4, §§ 15, 16, 22, 25, 27, 28, 29, stk. 2, samt § 15 i lov om vintervedligeholdelse og renholdelse af veje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 371 af 6. august 1985.

Vejnetets sammensætning fremgår af § 3. Efter ændringsloven af 1985 er inden-

Klager

4. Efter § 4 er ministeren eneste klagenyndighed i forhold til såvel de kommunale vejbestyrelser som til amtsråd og vejdirektoratet.

Afgørelser vedrørende hovedlandeveje, som træffes af amtskommunale eller kommunale myndigheder i henhold til aftale efter § 15 eller efter ministerens bemyndigelse i medfør af § 17, kan kræves forelagt vejdirektoratet som vejbestyrelse.

Anmodning herom rettes til den amtskommunale eller kommunale myndighed, som foranlediger afgørelsen forelagt for vejdirektoratet med sin erklæring i sagen. Såfremt vejdirektoratet tiltræder de pågældende myndigheds afgørelse, kan påklage ske til ministeren for offentlige arbejder. Bestemmelserne i § 4, stk. 3-5, finder analog anvendelse med hensyn til disse afgørelser.

Ministeren for offentlige arbejder hidtil endeligt for at bemyndige amtsrådene til endeligt at afgøre visse klager over kommunale beslutninger er ophævet, da ordningen ikke har vist sig formålstjenlig i praksis. Ministeriet har i stedet i en vis udstrækning efter aftale med amtsrådene benyttet sig af deres tekniske ekspertise i forbindelse med klager over kommunernes administration af vejlovgivningen. Denne ordning vil blive søgt fortsat.

Ved ændringsloven af 1985 er der tillagt ministeren for offentlige arbejder hjemmel til at undtage afgørelser inden for nærmere angivne sagsområder for den almindelige klageadgang. Det er herved forudsat, at sagsstykker, hvor væsentlige retssikkerhedshensyn står på spil, ikke undtages fra ankeadgangen.

Ministeriet har ved bekendtgørelse nr. 488 af 18. november 1985 undtaget nedennævnte sagsområder fra klageadgangen. Det er herved forudsat, at ministeriet, når ordningen har fungeret i en tid, på baggrund af de erfaringer der opnås, vil tage spørgsmålet om, hvilke sagsområder, der skal være omfattet af ordningen, op til fornyet overvejelse.

1. afgørelser om overtagelse af offentlige veje og private fællesveje som almindelige veje, §§ 21 og 23,

2. beslutninger om vejplanlægning, kapital

3. beslutning om pålæg af byggetillæg langs eksisterende veje, § 34,
4. afgørelser om overtageelse af almene stier og private fællessstier som offentlige, § 97,
5. afgørelser om opgravning m.v. af vejarealer, § 101,
6. afgørelser om særlig råden over vejarealer, §§ 102 og 103,
7. afgørelser om parkeringsafgift, § 107,
8. afgørelser om vejskilte, færdselskavaler m.v., § 108,
9. afgørelser om vejnavne, § 109,
10. afgørelse om husnumre, § 110.

Uanset at en afgørelse er frilagte fra klageadgang, kan afgørelser truffet af vejdirektoraet som vejbestyrelse eller efter særlig bemyndigelse påklages til ministeren for offentlige arbejder som øverste forvaltningsmyndighed for hovedlandene. Det samme gælder afgørelser vedrørende hovedlandene, der er truffet af de amtskommunale eller kommunale myndigheder i henhold til aftale eller efter bemyndigelse i medfør af §§ 15 og 17 i vejloven.

Selv om visse sagsområder er undtaget fra almindelig klageadgang, kan spørgsmålet om, hvorvidt afgørelsen har hjemmel i den pågældende bestemmelse samt spørgsmålet om fortolkning af bestemmelsen i øvrigt, fortsat indbringes for ministeren for offentlige arbejder.

Ved afgørelser i disse sagsområder skal det derfor i klagevejledningen udtrykkeligt angives, at selve afgørelsen ikke kan påklages, men at spørgsmålet om afgørelsens lovlighed.

Tvistigheder

5. Efter § 5 afgøres tvistigheder imellem kommunale vejbestyrelser inden for samme amtsrådskreds – bortset fra Københavns og Frederiksberg kommuner – endeligt af amtsrådet. I andre tilfælde afgøres tvistigheder mellem vejbestyrelser af ministeren for offentlige arbejder, herunder også tvistigheder mellem vejdirektoraet og andre vejbestyrelser.

§ 5 er den generelle bestemmelse om tvistigheder, som finder anvendelse, hvis ikke andet er bestemt. Særbestemmelser om tvistigheder findes således i §§ 16, 22, 25 og 27-29.

ning af opmærksomhed (spærrelinier og pibler) samt veivisningskavaler (vejvisere, porttaller og orienteringskavaler m.v.).

- b. Drifts- og vedligeholdelsesforanstaltninger i kryds.

2. Vejbestyrelsen for en offentlig vej kan i forbindelse med godkendelse af tilslutning af nye offentlige veje af lavere klasse kræve, at bestyrelsen for den nye helt eller delvis afholder udgifter til anlægsforanstaltninger på den eksisterende vej, jfr. lov om offentlige veje, § 70, stk. 3.

Kravet om betaling af de nævnte udgifter i forbindelse med tilslutning af ny vej bør fremsættes, når vejbestyrelsen for den eksisterende vej får forelagt planerne om vejtillslutningen. I taks. ved forelæggelse af forslag til veiplaner, regionplaner, ændringer i midlertidige rammer for lokalplanlægningen og lokalplaner, og som normalt ikke gøres gældende på et senere tidspunkt, medmindre der er taget forbehold herom.

Kravet bør normalt ikke stilles, såfremt den pågældende vejtillslutning på udførelsestidspunktet indgår i en trafikalt og byplanmæssig hensende naturlig sammenhæng med den eksisterende vej.

Med hensyn til drift og vedligeholdelse af nyanlagte kryds forholdes som angivet i punkt 5. medmindre anlægsudgiften helt eller delvis er pålagt vejbestyrelsen for den tilsluttede vej. I disse tilfælde fastsætter vejbestyrelsen for den eksisterende vej reglerne for den fremtidige drift og vedligeholdelse.

3. Såfremt der i et eksisterende kryds sker en almindelig stigning i trafikken på de to veje, der skærer hinanden, afholder vejbestyrelsen for den højst klassificerede vej udgifterne dels til de anlægsforanstaltninger, som den skønner påkrævede på den højst klassificerede vejs areal, dels til de anlægsforanstaltninger, der i forbindelse hermed er nødvendige på den lavest klassificerede vejs areal.

4. Hvor flere end to vejbestyrelser er involveret, bør der følges tilsvarende retningslinier.

5. Drifts- og vedligeholdelsesforanstaltninger i kryds forestås og betales af hver vejbestyrelse for sig med følgende undtagelser:

- a. Drift og vedligeholdelse af lyssignal og afmærkning forestås og betales af bestyrelsen for den højst klassificerede vej.

- b. Drift og vedligeholdelse af belysningsanlæg forestås og betales efter aftale mellem de berørte vejbestyrelser.

6. Foranstående retningslinier kan fraviges ved aftale mellem vejbestyrelserne. Uenighed om berettigelsen af eventuelle krav afgøres af ministeren for offentlige arbejder efter forhandling med vejnavnet.

8. Efter § 7 kan ministeren iværksætte tekniske, økonomiske og statistiske undersøgelser af betydning for såvel hovedlandene som for vejvesenet som helhed.

Også dette arbejde forestås af vejdirektoraet.

Vejregister. Vejregnskaber

9. Bestemmelser herom findes i §§ 8 og 9. Retningslinier for udarbejdelse og offentliggørelse af vejfortegnelser er udsendt ved cirkulære af 22. januar 1973 om retningslinier for udarbejdelse og offentliggørelse af fortegnelser over offentlige veje.

For så vidt angår retningslinier for udarbejdelse af vejregnskaber henvises til cirkulære af 3. maj 1974.

Kapitel 2

Almindelige bestemmelser om vejens administration

10. Selv om den tidligere vejbestyrelseslov, der blev ophævet i 1972, i vid udstrækning byggede på det kommunale selvstyre, var dette dog reguleret på væsentlige punkter. Således udøvede såvel staten som amtsrådene som overordnede vejmyndigheder et tilsyn med henholdsvis amtsrådene og kommunerne. Vejbestyrelsesloven tillagde staten beføjelser som planlægningsmyndighed for hovedlandene, landeveje og biveje af betydning for den gennemgående færdsel. For stationer vedkommende har navnlig ydelse af vejfundsstikud suppleret tilsyns- og planlægningsbeføjelserne.

Vejlovens kapitel 2 indførte princippet om princippet ligestillede vejbestyrelser, som hver for sig har såvel det forvaltningsmæssige som det økonomiske ansvar for deres veje, jfr. § 10.

Som modsykke her til – for at sikre den fornødne koordinering af vejnettet og med henblik på at sikre samfundsekonomisk

forsvarlige investeringer inden for den totale vejsektor – i en række tilfælde forestrøet, at en vejbestyrer skal indhente udtalelser fra andre vejbestyrere, som berøres af planlagte dispositioner, jfr. således §§ 14, stk. 4, 16, 22-24, 27-29, 33, 35, stk. 2, og 42, stk. 1.

De meningsuligheder, der kan opstå i samarbejdet mellem vejbestyrere, kan efter §§ 16, 22, 25, 27-29 og 33 af enhver af vejbestyrerne kræves forelagt vejnævnet.

Bestemmelsen i § 12, stk. 1, om en vejs overgang fra en vejbestyrer til en anden svarer til vejbestyrelseslovens § 13, stk. 1.

Efter § 12, stk. 2, kan der ikke, når den vej overgår til en lavere veklasse, fra den nye vejbestyrer stilles krav om vederlag for overtagelsen.

Ændringer i bestyrelsesforholdet og klassificering af landeveje og kommuneveje sker på initiativ af amtsråd og kommunalbestyrer i overensstemmelse med de regler, der gælder om optagelse og nedlæggelse af landeveje og kommuneveje, jfr. §§ 21-25.

11. Efter § 13 kan vejbestyreren beslutte, at nye offentlige veje forbeholdes for visse arter af færdsel, typisk for motor køretøjer (motorveje, motortrafikveje). Tilsvarende beslutning kan træffes for eksisterende veje, der ombygges til den ændrede trafik. Efter ændringen af § 13 træffes denne beslutning af vejbestyreren efter forhandling med politiet. For hovedlandeveje træffes beslutningen dog af ministeren for offentlige arbejder efter forhandling med justitsministeren.

§ 13 omfatter kun beslutninger, der træffes i forbindelse med nyanlæg og ombygninger af veje. For bestående veje gælder færdselslovens § 92.

Hovedlandeveje

12. Som hovedlandeveje er klassificeret størstedelen af de hovedlandeveje, der havde denne status for 1972, samt en række vigtige veje, især landeveje af 1. klasse, der i 1972 var under amtskommunal bestyrelse. I byerne er som hovedlandeveje kun klassificeret arbejdsudførelse inden for det tidsrum, som vejdirektoratet finder nødvendigt, eller på det på grund af et anlægs særlige karakter skønnes mest hensigtsmæssigt, kan vejdirektoratet træffe andre foranstaltninger til gennemførelsen. Det samme gælder, såfremt

6. december 1985.

amtsrådet/kommunalbestyrelsen ikke selv ønsker at forestå arbejdet.

Planlægning

Ved planlægning af hovedvejsnettet udreiser vejdirektoratet og kommunalbestyrelsen nødvendige planlægningsgrundlag.

Amtsråd og kommunalbestyrere kan fremkomme med forslag til vejdirektoratet om sådanne projekterings- og forundersøgelssarbejder, som det må anses for ønskeligt at bringe til udførelse som led i vejanlægningen. Forslagene kan omfatte udbygning af enkelte strækninger, nye vejanlæg eller ny vurdering af vejnettet som helhed. Amtsråd og kommunalbestyrere bistår ved udarbejdelse af skitseprojekter og forundersøgelssmateriale vedrørende vejanlægningen, såfremt vejdirektoratet ikke selv udarbejder forundersøgelssmateriale eller selv lader projekteringsarbejdet udføre.

Afslutningsbetragtning

Aftalen løber i 5-års perioder med opsigelsesfrist på 2 år. Altale i overensstemmelse med standardaftalen er indgået med samtlige amtsråd samt følgende kommunalbestyrere: København, Helsingør, Frederikssund, Roskilde, Næstved, Nykøbing F., Næstved, Rønne, Assens, Fåborg, Odense, Haderslev, Tønder, Esbjerg, Varde, Vejle, Herning, Lemvig, Ringkøbing, Skjern, Struer, Ebeltoft, Grenaa, Randers, Silkeborg, Århus, Skive, Viborg, Hobro, Frederikshavn, Hjørring og Skagen.

Med hensyn til hovedlandeveje i kommuner, med hvilke der ikke er indgået aftale, varetages de pågældende opgaver af vedkommende amtskommune.

§ 16 foreskriver, at amtskommune og kommunale myndigheder skal have adgang til at udtale sig, inden et projekteret større hovedlandevejsanlæg bringes til udførelse, og at meningsuligheder om projektets udførelse kan kræves forelagt vejnævnet, før ministeren træffer afgørelse i sagen. Efter § 17 kan ministeren for offentlige arbejder beordre myndige amtskommune eller kommunale myndigheder til at meddele sådanne tilladelser og dispensationer vedrørende hovedland-

deveje, som efter loven meddeles af vejdirektoratet.

§ 18 om supplerende anlæg ved motorveje og § 19 om afholdelse af udgifter til belysning på hovedlandeveje svarer til tidligere bestemmelser i hovedlandevejslovens § 11 og § 7, stk. 3.

13. § 20 i lov om offentlige veje bestemmer, at såfremt der ved et hovedlandevejsanlæg påføres en amtskommune eller kommune eller et fælleskommunalt selskab udgifter til ombygning eller flytning af ledninger eller spor, afholdes disse udgifter af statskassen.

§ 20 fastslår således, at en særlig gruppe af såkaldte »gæstprinciper«, som er indholdt i lovens § 106, stk. 1. Efter dette princip skal ledningssejeren normalt selv betale for flytning af ledninger som følge af regulering eller ombygning af landeveje eller kommuneveje. Ifølge § 106, stk. 2, gælder princippet også for arbejder på hovedlandeveje, medmindre andet følger af § 20.

Bestemmelsen i § 20 blev indført ved hovedlandevejsloven af 1963 som følge af kommunalbestyrelsespraksis ved stats motorvejsanlæg. Denne praksis gik ud på at spare amtskommunerne (kommunerne) for udgifter til flytning af deres egne ledninger, der havde ligget i amtskommunernes (kommunernes) vej, indtil vejarbejdet blev inddraget under motorvejsanlægget. Den praktiserede regel blev ved § 20 udvidet til at gælde for alle hovedlandevejsanlæg.

Vejdirektoratet har som vejbestyrer for hovedlandevejnet ved anvendelse af § 20 opfattet ordet »hovedlandevejsanlæg« som omfattende ethvert arbejde på hovedlandeveje. Efter denne praksis er der givet amtskommunerne (kommunerne) refusion af udgifter til flytning af amtskommune (kommunale) ledninger i hovedlandeveje (overallt), hvor arbejder på hovedlandeveje har forårsaget flytningen.

Det er ministeriets principielle opfattelse, at denne praksis ikke har været i overensstemmelse med lovens forudsætninger, idet begrebet »hovedlandevejsanlæg« må opfattes som anlægsarbejder af en større og karakter, som ikke var forudsat i forbindelse med ledningernes placering i vejareal.

I betragtning af, at vejdirektoratet har lagt den omtalte praksis til grund i en meget lang

årække, finder ministeriet, at den også fortsat bør lægges til grund for administration af disse sager. Ministeriet har dog tilkendegivet vejledningsmateriale, at bestemmelser i vejlovens § 20 bør betragtes som en deklaratorisk bestemmelse, der bør fraviges i forbindelse med ansøgninger om tilladelse til at placere kommunale og fælleskommunale ledninger i hovedvejareal eller areal, der er belagt med byggeservitut af hensyn til sikring af en hovedlandevej. I disse tilfælde vil en tilladelse blive betinget af, at ledningsgrøften flyttes uden udgift for vejbestyrelsen, såfremt hensynet til vejen gør det påkrævet, jfr. den almindelige bestemmelse om ledninger i vejlovens § 106.

Landeveje

14. I medfør af § 117 er som landeveje under amtskommunal bestyrelse klassificeret hovedlandeveje og landeveje, som blev bestyret af amtsrådene, og som ikke blev overtaget af staten ved vejlovens ikrafttræden i 1972. Ændringer af klassificeringen af landevejsnettet sker efter reglerne i § 21, hvorefter amtsrådet træffer bestemmelse om anlæg og nedlæggelse af landeveje og om optagelse af kommuneveje, almene veje og private fællesveje som landeveje. § 22 foreskriver den højrangsprocedure, der skal følges ved anlægsforanstaltninger m.v. vedrørende landeveje, og bestemmer, at meningsuligheder kan kræves forelagt for vejnævnet, for ministeren for offentlige arbejder træffer afgørelse i sagen.

Kommuneveje

15. Som kommuneveje er i medfør af § 118 klassificeret hovedlandeveje, landeveje og biveje, som blev bestyret af kommunerne i 1972 og som ikke blev overtaget af staten ved vejlovsreformen. Ændringer i kommunevejsnettet sker i overensstemmelse med § 23, hvorefter kommunalbestyrelsen træffer bestemmelse om anlæg og nedlæggelse af kommuneveje og om optagelse af almene veje og private fællesveje som kommuneveje, § 23, stk. 2, og § 24 foreskriver den højrangsprocedure, der skal følges, inden anlægsforanstaltninger m.v. vedrørende kommunevej iværksættes. Denne højrangsprocedure tillægger prioritet en koordineret planlægning og sikrer de overordnede vejbestyrelser mulighed for

at varetage hensynet til trafikken og færdselssikkerheden på de overordnede veje. Efter § 25 kan meningsuligheder mellem en kommune og de overordnede vejbestyrelser vedrørende kommuneveje kræves forelagt vejnævnet. Tilslutning af kommunevej til anden offentlig vej kræver efter § 70 vedkommende vejbestyrelses samtykke. Der henvises i øvrigt til cirkulærets pkt. 7.

Kapitel 3

Vejplanlægning

16. Vejplanlægningen er som sektoriplanlægning henlagt til de enkelte vejbestyrelser, hver for deres vejnet. Dette planarbejde forudsætes at foregå i snæver tilknytning til den sammenfattende planlægning i området, og dermed i overensstemmelse med reglerne i planlovgivningen.

Det forudsættes således, at planlægningen af større vejnet skal foretages regionplanmyndigheden i overensstemmelse med § 18 i lov om lands- og regionplanlægning og § 16 i lov om regionplanlægning i hovedstadsområdet.

Ved vejplanernes forelæggelse for kommunalbestyrelserne efter §§ 26 og 27 forudsættes det, at disse samtidig tager stilling til projektet som planmyndighed efter kommuneplanlovgivningen. Herved får de lejlighed til at vurdere projektet i forhold til kommuneplaner samt lokalplaner/byplanvedtægter, og foretage ajourføring af disse i det omfang dette er påkrævet.

Den nødvendige koordinering mellem de forskellige vejbestyrelses vejplaner forudsætes en gensidig orientering om planerne og eventuelt forhandling herom. Denne koordinering er sikret ved den højrangsprocedure, der er foreskrevet i §§ 27-29.

Meningsuligheder mellem de respektive myndigheder kan af hver af disse kræves forelagt vejnævnet. Den endelige afgørelse træffes efter forelæggelsen for vejnævnet af ministeren for offentlige arbejder.

Sektorlovgivningens offentlighedsregler suppleres af de offentlighedsregler, der indgår i udarbejdelse af regionplaner, kommunale planer og lokalplaner.

Disse offentlighedsregler er baggrunden for, at ministeren ikke har udnyttet sin hjemmel efter vejlovens § 31 til at fastsætte for-

skrifter for udarbejdelse af vejplanfortegnelser og offentliggørelse af disse.

Når et vejnet er optaget på vejplan, kan byggeservituten gennemføres efter § 35, ligeledes kan erhvervelse af ejendomme om nødvendigt ske ved ekspropriation efter kapitel 5, selv om det aktuelle vejnet endnu ikke er offentliggjort. Det er dog en betingelse, at vejnet er offentliggjort, jfr. § 32.

Kapitel 4

Sikring af vejnet

Pålæg af byggeplaner

17. Bestemmelsen i § 34 indeholder regler om pålæg af byggeplaner ved bestående offentlige veje til sikring af muligheden for udvidelse af vejen til større bredde, eller hvor færdsels tarv i øvrigt gør det nødvendigt.

Formålet med en vejudvidelsesplan er at billiggøre en senere vejudvidelse for det offentlige og sikre grundgrunden mod senere krav om nedrivning af bygninger m.v., der ligger så godt kan placeres andre steder på ejendommen. Formålet med en byggeplan, der alene pålægges af hensyn til færdsels tarv, er at holde bebyggelse og de aktiviteter, der foregår omkring denne, i en passende afstand fra trafikken.

Efter bygningsreglementet af 1982, pkt. 2.2.2, stk. 3 b, medregnes arealet mellem en vej og en byggeplan ikke i beregningen af udnyttelsesgraden, når byggeplanens formål er at sikre en vejudvidelse. Såfremt en lodsejer derfor har konkrete byggeplaner, må vejbestyrelsen orientere den pågældende om, hvorvidt en byggeplan på ejendommen skal betragtes som en vejudvidelsesplan eller en byggeplan, der alene er pålagt af hensyn til færdsels tarv.

Efter § 34 kan der generelt pålægges byggeplaner med en indbyrdes afstand af 100 m ved hovedlandeveje og landeveje og 50 m ved kommuneveje. Ved hoforskel i terræn sker der en tilbagerykning med 2 gange højdeforskellen. Reglen om tilbagerykning gælder ikke alene for bygninger, men som hidtil for samtlige de anlæg, der er nævnt i § 34, stk. 3.

Såfremt byggeplaner, der er pålagt i medfør af vejbestyrelseslovens § 40 eller byggeservitutsloven af 1928, ønskes ændret, må vejbestyrelsen gå frem efter reglerne i kapitel 4. Tilsva-

rende gælder med hensyn til ændring af tilbagerykningsbestemmelser.

Ændringsloven af 1985 har ændret formuleringen af § 34, stk. 1, og præciserer dermed, at der kan pålægges asymmetriske byggeplaner. Disse kan indebære, at byggeplanerne ud over vejarealet kun berører arealer langs vejens ene side.

I stk. 3 er det præciseret, at grusgrave er blandt de anlæg, der kan hindres ved byggeplanbestemmelser.

§ 35 indeholder regler om pålæg af byggeplaner til sikring af gennemførelsen af nye offentlige veje eller forlængelser af bestående offentlige veje samt sikring af fri oversigt ved sådanne veje.

Det er en betingelse for pålæg af byggeplaner efter § 35, at vejnet er optaget på vejplan efter reglerne i kapitel 3.

Når denne betingelse er opfyldt, kan vejbestyrelsen selv træffe bestemmelse om byggeplaner. Byggeplanbestemmelser vedrørende hovedlandeveje og landeveje skal som hidtil af vedkommende vejbestyrelse forelægges de kommunale – for så vidt angår hovedlandeveje tillige de amtskommunale – myndigheder.

For byggeplaner efter § 35 er der ikke foreskrevet nogen højeste indbyrdes afstand.

Nedlæggelse af forbud

18. Ved ændringsloven af 1985 gives der vejbestyrelsen hjemmel til selv at nedlægge forbud mod bebyggelse på ejendomme, der berøres af vejplaner, der endnu ikke er offentliggjort. Samtidig forkortes forbudsperioden fra 2 år til 1 år. Herved bliver der bedre overensstemmelse med kommuneplanlovens § 17, hvorefter en kommunalbestyrelse kan nedlægge forbud mod retlige eller faktiske forhold, der kan hindres ved lokalplaner.

I § 36, stk. 2, er der foreskrevet som almindelig regel, at bygningsmyndigheden skal indgive indberetning til en vejbestyrelse om planlagt byggeri, der må antages at komme i strid med en vejplan, der er optaget på vejplan. Såfremt forbud ikke er nedlagt inden 2 måneder efter indberetningen, er bygningsmyndigheden beføjet til at udfærdige tilladelse.

Kundgørelse af byggeliniepålag

19. I § 37, stk. 2, er det fremhævet, at gyldighedsvirkningen af byggeliniepålag er knyttet til den offentlige kundgørelse. Meddelelse til ejere og brugere af ejendomme, der berøres af byggeliniepålag, er kun af oplysende karakter.

Ved ændringsloven af 1985 ophævedes bestemmelsen i vejloven om, at det påhviler kommunaltbestyrelsen at påse, at der ikke udstedes byggetilladelse i strid med bestemmelser truffet i medfør af §§ 34 og 35. Ændringen var en konsekvens af en ændring af byggeplanens § 16, stk. 3, ved lov nr. 193 af 9. maj 1984, hvorefter der kan fastsættes tilsvarende bestemmelser i bygningsreglementet. Dette er nu sket, jfr. Byggestyrelsens vejledning af 1. april 1985 om kommunaltbestyrelsens lovgivningsmæssige byggesager, kapitel III, pkt. 11.

Overtagelse af areal efter byggeliniepålag

20. Byggeliniepålag anses som en almindelig regulering af ejendomsretten og er som sådan principielt erstatningsfri. I de tilfælde, hvor byggeliniepålag virker særligt indgribende, har en ejer af et areal, der pålægges byggelinier, adgang til at begære sin ejendom helt eller delvis overtaget af vejbestyrelsen.

Det er præciseret, at overtagelse kan begæres ikke alene af det med byggelinien belagte areal, men også af restejendommen i tilfælde, hvor hele ejendommens benyttelse berøres af byggeliniepålaget, jfr. henvisningen til § 31, stk. 3.

Fristen for fremsættelse af overtagelsesbegæring er 6 måneder. Vejbestyrelsen kan dog tillade, at begæring om overtagelse fremsættes efter udløbet af denne frist, når særlige grunde foreligger. Særlige grunde foreligger, når der opstår en ny situation for ejendommen, for eksempel hvis en bygning nedbrænder, og byggelinierne hindrer dens genopførelse.

Hjørneafskæring

21. Hjørneafskæringsbestemmelserne finder efter § 39, stk. 1, anvendelse på skæring mellem offentlige veje indbyrdes, mellem offentlige veje og private fællesveje, mellem private fællesveje indbyrdes, mellem offentlige veje og udlagte private fællesveje, mellem

private fællesveje og udlagte private fællesveje samt mellem udlagte private fællesveje indbyrdes.

Hjørneafskæringsbestemmelserne finder anvendelse ved bebyggelse af en ejendom, jfr. § 39, stk. 1, samt ved udstykning, jfr. § 39, stk. 2 og 3. Hjørneafskæring skal foretages i alle tilfælde af udstykning af hjørnegrunde, dvs. både når en parcel udstykkes ved et vejhjørne og når der fra en ejendom, der grænser op til et vejhjørne, udstykkes en eller flere parceller i nærheden af hjørnet. Når en ejendom omfatter flere lodder, forudsættes bestemmelsen i § 39, stk. 2, kun bragt til anvendelse, for så vidt udstykningen berører den ved vejhjørnet liggende lod.

§ 39, stk. 3, omfatter tilfælde, hvor udstykningen foretages til en privat fællesvej, og hvor de parceller, der udstykkes, ikke ligger i umiddelbar nærhed af vejhjørnet. Kravet om hjørneafskæring gælder kun den ejendom, der er genstand for udstykning, og kravet gælder ikke udstykning af mark-, eng- eller skovarealer, der ikke samtidig overgår til anden anvendelse.

Hjørneafskæring skal foretages således, at der dannes lige store vinkler med de to sammenstødende vejgrænser og skal respektere eksisterende bebyggelse, jfr. § 40, stk. 2. Der er imidlertid åbnet mulighed for, at vejmyndigheden selv kan træffe bestemmelse om ændret udformning af hjørneafskæring i forbindelse med samlede vejudlæg inden for større områder, jfr. § 40, stk. 3.

§ 40, stk. 4 og 5, indeholder regler om anlæg af afskærte hjørnearealer som vej.

Anlægsomkostningerne for hjørnearealer, der grænser til offentlig vej, skal afholdes af vedkommende vejbestyrelse som konsekvens af, at arealet, uanset om det tillige grænser til privat fællesvej, indgår som en del af den offentlige vejs areal. Efter § 88, stk. 1, påhvinder det vejbestyrelsen at sikre det offentlige ejendomsret ved sådanne afskærte hjørnearealer ved arealernes udsiktslinier i matriklen. Hjørnearealer, der alene grænser til private fællesveje, skal derimod ifølge § 40, stk. 5, anlægges som vej på grundjærens bekostning, og udgifterne skal fordeles efter reglerne om fordeling af udgifter til private fællesveje, jfr. lov om private fællesveje (lovbekendtgørelse nr. 370 af 6. august 1985).

Regler om, hvem der skal afholde udgifterne ved etablering af hjørnearealer som del

af vejarealet samt bestemmelsen i § 40, stk. 4, 2. pkt., om, at udgifter til eventuel hegning skal afholdes af vedkommende grund-ejer, finder kun anvendelse, når hjørneafskæring sker efter reglerne i § 39, dvs. i forbindelse med udstykning eller bebyggelse af ejendomme. Hvis hjørneafskæring ikke er påbudt efter § 39, kan den alene gennemføres ved ekspropriation på vejmyndighedens beføjning efter reglerne i lovens kapitel 5.

I disse tilfælde skal vejmyndigheden eller vejbestyrelsen ikke alene udføre arealerhversvælgningen m.v., men tillige udgifter til hegningssydning og anlæg af offentlige veje. Grundejer har mulighed for at begære et areal overtaget som følge af hjørneafskæring, jfr. § 40, stk. 6, der henviser til § 38.

Undtagelser fra byggeliniepålag og fra hjørneafskæringsbestemmelser

22. Efter § 42, stk. 1, kan vejbestyrelsen selv i alle tilfælde gøre undtagelse fra byggeliniepålag og ligesledes selv ophæve sådanne bestemmelser. Kun hvor det drejer sig om dispensation fra eller ophævelse af byggelinier, pålagt efter § 35, skal de myndigheder, der i sin tid har udtalt sig om byggeliniepålaget, have adgang til at udtale sig, men kun såfremt dispensation eller ophævelse i væsentlig grad vil berøre planerne for den pågældende vejs udbygning.

Dispensation fra byggeliniepålag kan meddeles uden betingelser. Når forholdene gør det rimeligt, kan dispensation meddeles på nærmere betingelser, eksempelvis som det hyppigt er tilfældet, på betingelse af, at ejer af det byggeliniebegrænsede areal forpligter sig til – normalt efter et vist arealmål – at fjerne bebyggelsen uden erstatning, når vejanlæg eller vejudvidelse gør det påkrævet. Også en ikke-fordræksklausul kan komme på tale.

Dispensationsbestemmelserne i § 42 gælder også for byggelinier pålagt efter tidligere lovgivning, herunder vejbestyrelseslovens §§ 40 og 41.

Pålag af byggelinierservitutter kan ske af hensyn til gennemførelsen af et aktuelt vejprojekt. Det kan også ske på mere summarisk måde for at sikre mulighederne for at gennemføre en vejudvidelse, selv om denne ikke er meget lang årrekket. Når vejanlægget ikke er aktuelt, har byggelinien karakter af et for-

melt forhind mod bebyggelse m.v. på ejendomme langs vejen inden for byggelinieret. Konsekvensen af dette er, at vejbestyrelsen må tage stilling til hyggeliet, så snart dette bliver aktuelt, og dermed vurdere konsekvenserne af byggelinieret til at udfylde sin funktion mellem grundjærens ret til at udnytte sin ejendom på rimelig måde, og vejbestyrelsens ret til at sikre det offentlige mod urimelige udgifter.

I vejbestyrelsens overvejelser om, hvorvidt der skal gives en dispensation fra byggelinierservituten, kan indgå omkostningerne ved byggelinien, sandsynligheden for og tidspunktet for en fremtidig vejudvidelse, og spørgsmålet om, hvor meget denne vil blive fordyret ved dispensationen.

En dispensation vil bl.a. kunne betinges af en klausul om, at ejendommen i tilfælde af ekspropriation skal vurderes uden hensyn til den ønskede udvidelse, eller et krav om nedrivning af ejendommen eller en del af denne, når vejanlægget måtte blive aktuelt.

Når sådanne vilkår stilles, bør det overvejes, om der kan opstilles en frist, inden for hvilken grundejeren kan påregne, at de ikke vil blive gjort gældende. Herved vil navnlig ejerne af erhvervsjendomme få bedre afskrivnings- og lånemuligheder.

Det er ikke enhver forandring på en ejendom, der kræver dispensation fra byggelinierbestemmelserne. Enhver rimelig modernisering eller ombygning vil kunne ske, uden at det er nødvendigt at søge om dispensation fra bestemmelserne. Som eksempler kan nævnes:

Indvendige ombygninger og forandringer herunder ændringer i rumfordeling, flytning af vægge, modernisering af køkken, af bad, af wc, installation og udsifting af varme- og ventilationsanlæg, opsætning af pejs og brændeovn. Såfremt udnyttet tagetage indbræges uden ændringer i tagkonstruktionen, vil dette også kunne ske uden dispensation.

Udsifting af vinduer og døre, ettermøbleringsarbejde, opsætning af sædvanlig jernsyntantenne, opsætning af skorsten, udsifting af tag og lignende vil ligesledes kunne finde sted uden vejbestyrelsens godkendelse.

Det kan være vejledende, men ikke afgørende, om der til det pågældende arbejde udkræves byggetilladelse. Også småbygninger på grunden, der udføres uden byggetilladelse, vil kræve vejbestyrelsens godkendelse. Det samme er tilfældet med havemure, større indgangspartier og lignende.

23. Ved ændringsloven er der tillagt vejbestyrerens hjemmel til at meddele undtagelser fra hjørnemarkeringsbestemmelserne i §§ 39-40, der ikke længere er betinget af generelle centrale retningslinier om spørgsmålet.

Kapitel 5

Ekspropriation og taksation

24. Vejlovens ekspropriationsregler bygger i vidt omfang på principperne i stats ekspropriationsloven (lov nr. 186 af 4. juni 1964 om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom) samt på det udkast til forslag til lov om fremgangsmåden ved kommunale ekspropriationer, som er indeholdt i betænkning nr. 595/1971, afgivet i 1971 af ministeriet for offentlige arbejders kommission af 1956 vedrørende ekspropriationslovgivningen.

Det er et hovedsynspunkt, at grundejerne får adgang til at gøre sig bekendt med vejbestyrerens planer og det påtænkte ekspropriationsindgreb og til at fremkomme med deres bemærkninger og eventuelle ændringsforslag hertil, inden beslutningen om ekspropriation træffes.

Det er fortsat den kommunale myndighed selv, der beslutter, hvorvidt og hvorledes et projekt skal gennemføres og ligeledes foretage det konkrete ekspropriationsindgreb. Den kommunale myndighed vil også som hidtil under eller efter årsedsforretningen kunne søge opnået forlig med grundejerne om erstatningsforløse m.v.

Også i kommunalplanlovens § 34 findes der hjemmel til ekspropriation til vejanlæg i det omfang, dette er nødvendigt til at virkeliggøre en lokalplan. Denne regel bør dog kun undtagelsesvis anvendes ved ekspropriation til anlæg, regulering eller udvidelse af offentlige veje og kun, når ekspropriationen sker i forbindelse med ekspropriation til et andet formål, som forudsættes realiseret ved gennemførelse af lokalplanen. I øvrigt bør den specielle hjemmel til at ekspropriere til vejformål, der findes i lov om offentlige veje, bringes i anvendelse.

Samspillet mellem ekspropriationer efter vejlovgivningens regler og kommunalplanlovens regler om lokalplanligt og lokalplanlægning samt allerede foreliggende byplanvedtægter og lokalplaner forventes behandlet

i et cirkulære om lov om kommuneplanlægning, som miljøministeriet vil udsende. Når disse foreligger, vil vejmyndigheder og ekspropriationskommissioner blive orienteret herom.

Den materielle ekspropriationshjemmel

25. § 43 indeholder den materielle ekspropriationshjemmel inden for vejområdet. Ekspropriation kan først og fremmest ske til anlæg, udvidelse og ændringer af offentlige veje, jfr. definitionen i lov om offentlige veje, § 1.

§ 43 giver dernæst hjemmel til etablering af sådanne anlæg, der må anses for tilhørende vejene. Det må afhænge af den vejknittede udvikling til enhver tid, hvad der kan anses for tilhørende til veje. Som eksempler på sådanne anlæg nævnes i loven parkeringspladser, vigepladser, rastepladser og materielpladser, støjfæskærmende foranstaltninger og beplantninger. Opregningen af eksempler tilslutter imidlertid ikke at være udtømmende. Der vil således efter omstændighederne kunne eksproprieres til mere specielle formål såsom til toiletbygninger i forbindelse med rastepladserne.

Ved hovedlandeveje kan der endvidere eksproprieres til supplerende anlæg, hvis beliggenhed umiddelbart i forbindelse med vejen har særlig betydning for trafikantene. Der tænkes her navnlig på tank- og serviceanlæg, cafeteria og moteller.

Der gives ved § 43 hjemmel til ekspropriation af arealer m.v., herunder retigheder over disse. Der kan således foruden af arealerne ske ekspropriation af bygninger og andre anlæg på arealerne samt af alle slags retigheder over arealerne, f.eks. brugsretigheder og servitutter.

Der gives endvidere vejbestyrerens hjemmel til pålæg af servitutter til sikring af oversigt over vejryds eller vejvisning. Bestemmelserne giver således vejbestyrerens hjemmel til at pålægge oversigtservitutter overensstemmende med ministeriet for offentlige arbejders vejregler ved skærping mellem offentlige veje indbyrdes og mellem offentlige og private veje. Det samme gælder vejindmuringer. Endvidere vil servitutter kunne pålægges til beskyttelse af offentlig vej. Der kan således pålægges servitutter om, at lodejerner ikke må fortrænge foranstaltninger, der kan

udsætte vejdemninger eller andre bygværker for fare.

Bestemmelserne giver endvidere hjemmel til ekspropriation af bestående overkørsler og overgange. Bestemmelserne i § 43, stk. 1, sidste punktum, giver hjemmel til ekspropriation til anlæg af private fællesveje i det omfang, det er påkrævet for at retablere adgangen ud til offentlig vej, når denne er blevet afbrudt ved ekspropriation af bestående overkørsler og overgange. Bestemmelserne i § 43, stk. 1, sidste punktum, giver også hjemmel til ekspropriation til anlæg af private fællesveje til retablering af de ved vejanlæg afbrudte forbindelser, hvis vejbestyrerens ikke finder det ønskeligt, at de tilgrænsende arealer skal have direkte adgang til den nye eller forlagte vej. Endvidere vil ekspropriation til private fællesveje kunne ske i medfør af den nævnte bestemmelse i § 43, stk. 1, jfr. § 78, i de tilfælde, hvor ejeren af et areal som følge af beslutninger og bestemmelser, truffet i medfør af §§ 70-73, afskæres fra en rimelig udnyttelse af arealet. Endelig kan der eksproprieres til private fællesveje for at tilvejebringe vejadgang i forbindelse med nedlæggelse af en offentlig vej eller almen vej efter bestemmelserne i kapitel 9.

Ved § 43, stk. 2, er der givet vejbestyreren hjemmel til mod fuld erstatning at ekspropriere arealer til fremskaffelse af vejmaterialer eller fyld. Ved erstatningsansættelsen bør der tages hensyn til, i hvilket omfang de på ejendommen værende materialer forøger dens værdi i handel og vandel. Arealafgivelsen kan være varig eller midlertidig. I sidste nævnte tilfælde må erstatning ydes for afsavn af jorden og for dennes eventuelle forringelse. Erstatning for midlertidigt beslaglagte arealer fastsættes ved arealernes tilbagelevering.

Efter samme regler kan vejbestyreren foretage midlertidig eller endelig arealerhvervelse til anbringelse af overskydende fyld eller anlæg af internsvæj.

Arealer, der er afskåret ved et vejanlæg, og som ikke anvendes til vejformål, bør søges magelagt. Hvis mangel ikke kan gennemføres, kan de afskære arealer eksproprieres, forudsat at bekostningen ved at tilvejebringe adgang til dem ikke står i urimeligt forhold til deres værdi. Er der unødværgeligt vejbestyreren og en grundejer om, hvorvidt omkostningerne må anses for urimelige,

træffes afgørelsen af taksationsmyndigheder, jfr. § 51, stk. 5.

Bestemmelserne i § 44 svarer til ekspropriationsprocedurelovens § 25.

Forarbejder og undersøgelser

26. I henhold til § 45 er vejbestyrerens berettigede til at foretage opmålinger, niveauer og andre tekniske forarbejder på private ejendomme, hvis det er nødvendigt i anledning af anlæg eller veje. Dog skal der enten gives vedkommende ejer eller bruger særskilt underretning i forvejen eller - hvis dette ikke er muligt - oplages meddelelse herom med mindst 2 ugers varsel i de lokale blade. Al skade, der forvoldes ved disse foranstaltninger, skal erstattes, og i mangel af mindelig overenskomst fastsættes erstatningen af de i loven omhandlede taksationsmyndigheder.

Ekspropriationsmyndigheder

27. I § 46 fastslås, hvem der er ekspropriationsmyndighed med hensyn til de respektive vej kategorier.

Ekspropriation til hovedlandevejanlæg sker efter reglerne i ekspropriationsprocedureloven. Hvis ekspropriation til hovedlandevejanlæg efter ministeren for offentlige arbejders bestemmelse, jfr. stk. 2, sker ved amtskommunal eller kommunal foranstaltning, finder reglerne i kapitel 5 anvendelse i deres helhed - herunder også bestemmelserne om taksation og taksationsmyndigheder - men med de lempelser, der følger af, at ekspropriationsmyndigheden i disse tilfælde ikke er vejbestyreren, men foretager ekspropriationen for en anden vejbestyrer (vejdirektoratet).

Ekspropriation til amtskommunale og kommunale vejanlæg sker efter reglerne i kapitel 5.

Som hidtil kan ministeren for offentlige arbejder dog efter begæring fra en vejbestyrer tillade, at ekspropriation til sådanne anlæg sker efter reglerne i ekspropriationsprocedureloven, jfr. § 46, stk. 3.

Ekspropriationens gennemførelse

Årsedsforretning

28. I modsætning til, hvad der var gældende efter vejbestyrerelsesloven, afholdes årsedsfor-

retningen nu inden vejbyltes ekspropriationsbeslutning. Dette skyldes ønsket om at give de berørte grundejere mulighed for at varetage deres interesser på et så tidligt tidspunkt som muligt. Årdsforretningens afholdelse af forudsættelser således kun en principbeslutning fra vejbyltes side om at søge de påtænkte foranstaltninger gennemført ved ekspropriation.

§§ 47-48 indeholder detaljerede regler om den procedure med hensyn til indvarsling og om fremlæggelse af planer for ekspropriation m.v., som vejbyltes skal følge i forbindelse med afholdelse af årsrådsforretning, og om ejers og brugers adgang til under årsrådsforretningen eller inden for en frist af 3 uger efter denne at fremsende med bemærkning og ændringsforslag til de planlagte foranstaltninger.

Efter § 47, stk. 4, skal ikke alene ejere og brugere, men også andre, der skønnes at have rimelig interesse at varetage, indvarsles til årsrådsforretningen.

Under årsrådsforretningen kan der som hidtil af vejbyltes fremsendes forslag til erstatningsfastsættelse (forligstilbud). Erstatningsforslaget kan som hidtil accepteres af grundejerne under selve årsrådsforretningen, blot med den forskel, at afslutning må indgå med det forbehold, at ekspropriationen af vejbyltes beslutes fremmet på det grundlag, der foreligger under årsrådsforretningen, og at vejbyltesen udtænder erstatningsforslaget.

Mindst et medlem af vedkommende kommunale råd, der er vejbyltes, skal deltage i årsrådsforretningen, og et medlem af det pågældende råd skal lede forretningen, jfr. § 48, stk. 1.

Ved ændringsloven af 1985 er der sket den ændring af § 47, stk. 4, at de enkelte grundejere, der berøres af ekspropriationer, alene skal have fremsendt den del af arealfortegnelsen, som vedrører den pågældendes ejendom.

Dette skyldes, at arealfortegnelsen ved større ekspropriationer kan have et sidemæssigt stort omfang, og det forekommer uhensigtsmæssigt, at en lodsejer skal have tilsendt mere end det, der vedrører den pågældendes ejendom.

Hvis lodsejerne er interesseret i at blive bekendt med arealfortegnelsen vedrørende

andre ejendomme, er denne, jfr. § 47, stk. 3, fremlagt i 2 uger for årsrådsforretningen.

Ekspropriationsbeslutning

29. Når den 3 ugers frist for afgivelse af bemærkninger til vejbyltes forslag, der er fastsat i § 48, stk. 3, er udløbet, træffer vejbyltes på grundlag af det fremkomne beslutning om, hvorvidt og i bekræftende fald hvorledes ekspropriationen og foranstaltningerne skal gennemføres, jfr. § 49, stk. 1. Under nærmere angivne betingelser kan ekspropriationsbeslutning dog undtages og træffes inden udløbet af fristen, jfr. stk. 1, 2. pkt.

Såfremt vejbyltes beslutter at foretage væsentlige ændringer i de planer, der har været fremlagt under årsrådsforretningen, bør fornyet årsrådsforretning afholdes med indvarsling af de ejere og andre, der berøres af ændringerne.

Erstatningens fastsættelse

30. Bestemmelserne herom i § 51 svarer til tilsvarende bestemmelser i ekspropriationsprocedureloven.

Taksation og overtaksation

31. Efter § 52 skal vejbyltes, hvis mindelig overenskomst om erstatningens størrelse ikke er opnået senest 8 uger efter ekspropriationsbeslutningen – eller hvis denne er påklaget senest 4 uger efter endelig afgørelse af klagen – indbringe erstatningspørgsmålet for taksationskommissionen. Det er forudsat, at indbringelsen herefter sker snarest muligt. Bestemmelserne er ikke til hinder for, at en erstatningsberettiget under forhandling med vejbyltes om en forligsmæssig afgørelse, giver samtykke til udskydelse af indbringelsen, og heller ikke til hinder for, at erstatningspørgsmålet indbringes for taksationskommissionen før fristens udløb, hvis vejbyltes har opgivet at opnå forlig om erstatningen.

Indvarsling til taksations- og overtaksationsforretningen skal ske med mindst 2 ugers varsel, jfr. § 53, stk. 1, og § 54, stk. 2. Fristen for indbringelse af en taksationskommission er kendelse for overtaksationskommissionen er 3 uger. Der er åbnet mulighed for, at over-

taksationskommissionens formand kan tillade indbringelse efter fristens udløb.

Efter bestemmelsen i § 56 skal vejbyltes forelægge taksationskommissionen erstatningskrav, der rejles af personer, der ikke er omfattet af ekspropriationen. Sagen kan påkendes af taksationskommissionen, hvis den finder sagen egnet til behandling for kommissionen. Bestemmelserne afskærer ikke vejbyltes fra at inddrage om erstatningskrav af denne art, men udelukker, at vejbyltes undlader at forelægge krav, som den selv anser for ubegrundet.

Ved ændringsloven af 1985 er det præciseret, at grundejerne alene har en mulighed for at få et spørgsmål, der ikke vedrører ekspropriationen, f.eks. spørgsmål om naboretlig art, vurderet af taksationsmyndighederne, når disse i forvejen beskæftiger sig med det pågældende anlægsarbejde.

Taksationsmyndigheder

32. Såfremt forlig ikke opnås, skal sagen indbringes for de taksationsmyndigheder, der er nævnt i §§ 57 og 58.

Taksationskommissionernes

og overtaksationskommissionernes områder

Der nedsættes normalt en taksationskommission for hver amtsrådsreds. I Københavns amtsrådsreds med Københavns og Frederiksberg kommuner er der dog nedsat to kommissioner. Det samme gælder Århus og Nordjyllands amtsrådsredde. I alt er der for tiden nedsat 18 taksationskommissioner.

Der er nedsat i alt 7 overtaksationskommissioner med følgende geografiske områder:

- Københavns og Bornholms amtsrådsredde
- Frederiksberg og Vestsjællands amtsrådsredde
- Roskilde og Storstrøms amtsrådsredde
- Fyns amtsrådsreds
- Vejle, Ribe og Sønderjyllands amtsrådsredde samt del af Ringkøbing amtsrådsredde
- Århus amtsrådsreds og del af Ringkøbing amtsrådsredde
- Nordjyllands og Viborg amtsrådsredde.

Taksationsmyndighedernes opgaver

Foruden at fastsætte erstatningerne i tilfælde af ekspropriation skal kommissionerne træffe afgørelse i en række andre sager, der forelægges kommissionerne i medfør af lov om offentlige veje, herunder:

- fastsættelse af erstatning i anledning af skader og ulemper forvoldt i forbindelse med undersøgelser (opmålinger, nivelleringer m.v.) forud for vej anlæg, § 45,
- spørgsmålet om overtagelse af den del af en ejendom, der bliver tilbage efter ekspropriation af den øvrige del af ejendommen, samt spørgsmålet om overtagelse af afskårne arealer, § 51, stk. 3,
- spørgsmålet om afskærelse af en ejendom, hvis ekspropriationsretningen for værdiforringelsen står i åbenbart misforhold til restejendommens værdi, § 51, stk. 4,
- spørgsmålet om afskærelse af afskårne arealer, hvis ekspropriationsretningen for værdiforringelsen står i åbenbart misforhold til restejendommens værdi, eller hvis omkostningerne ved at tilvejebringe adgang til dem skønnes at komme til at stå i åbenbart misforhold til arealernes værdi, § 51, stk. 5,
- spørgsmålet om, hvorvidt der er etableret fornøden vejforbindelse til en ejendom eller dennes afskårne arealer, når adgangen er blevet afbrudt i forbindelse med et vej anlæg, § 69, stk. 2,
- spørgsmålet om overtagelse af en ejendom eller en del af denne, hvis ejeren på grund af byggeteinpålg afskæres fra en økonomisk rimelig og forsvarlig udnyttelse af arealet, § 38,
- spørgsmålet om overtagelse af en ejendom, hvis ejeren på grund af beslutninger og bestemmelser, truffet i medfør af §§ 70-73, afskæres fra en økonomisk rimelig og forsvarlig udnyttelse af arealet, § 79,
- spørgsmålet om erstatning i forbindelse med optagelse af private fællesveje og stier som offentlige,
- spørgsmålet om nedlæggelse af offentlige veje, der ikke opretholdes som private, § 90,
- fastsættelse af overtagelesesbøh for nedlagte offentlige vejarealer, der forudsættes tilkøbt ejeren af en ejendom, der grænser til vejen, § 91, stk. 2.

11. fastsættelse af erstatning i anledning af skader og ulæmp, forvoldt af visse foranstaltninger (anbringelse af vejnavneskilte, færdselskavler og signaler, belysningsanordninger m.v. på privat ejendom), § 108.

Også privatvejloven tillægger taksationskommissionerne visse opgaver, herunder:

12. spørgsmålet om overtagelse af et areal eller en del af dette, der er berørt af et vejudlæg i medfør af privatvejlovens § 23, stk. 2 og 3, privatvejlovens § 37,
13. erstatningsfastsættelse for udlagt privat fællesvej, der afgives til anlæg af en såvel som vej, privatvejlovens § 40,
14. spørgsmål om opretholdelse af private fællesveje, der er besluttet nedlagt, privatvejlovens § 54,
15. spørgsmålet om bortfald af private serviceforhold, privatvejlovens § 66,
- Endelig tillægger lov om vintervedligeholdelse og renholdelse af veje taksationskommissionerne opgaver, nemlig:
16. fastsættelse af erstatning for skader ved etablering af sneeskærm m.v. og etablering af vej under sneforhold, jfr. lovens § 2.

En række love uden for vejområdet pålægger vejtaksationskommissionerne forskellige opgaver, hovedsagelig erstatningsfastsættelse, samt sager om overtagelse af ejendomme, der berøres af almindelige indskrænkninger i ejendomsrettens grænser. De væsentligste af disse er lov om kommunaleplanlægning, by- og folkeskoleloven, aflægningslov, byformvebudsloven, lov om tilbudspligt, råstøloven, lov om sommerhus og camping, lov om ekspropriation til byudvikling og lov om vandforsyning.

Forretningsgangen ved taksationskommissionerne

a. Vejbestyrelsens begæring om taksation, jfr. pkt. 31, må rettes til formanden for taksationskommissionen. Begæringen bør i almindelighed indgives samlet for de ejendomme, der ved et bestemt anlæg eller en parcel heraf er gået til taksation. Begæringen om taksation må være bilagt en samlet udskrift af den ved årsedsforretningen førte protokol med tilhørende arealshverveplansplan og må foruden angivelser af vedkommende ejere og brugeres

der, hvorledes adgangsforholdene ændres, og i hvilket omfang der sker en defigurering af arealerne. Landinspektøren indsender endvidere udskrifter af ejendommens blad i tilgængelig form til forelæggelse for kommissionerne og bistår i det hele for manden med tilvejebringelse af tekniske oplysninger, der har betydning for erstatningsfastsættelse.

d. Når taksatorerne og landinspektøren er udsættet, fastsætter formanden tid og mødested for taksationsforretningen. Formanden lader de pågældende ejere og brugere samt vejbestyrelsen indkalde med mindst 14 dages forudgående varsel. Indkaldelsen af ejerne og brugerne sker ved anbefalet brev.

e. Såfremt formanden finder, at det ved vurderingen af en eller flere af de berørte ejendomme er nødvendigt at tilkalde en særlig sagkyndig, f.eks. til vurdering af skovbrug, havebrug, erhvervsvirksomheder eller lignende, jfr. § 59, stk. 2, indkalder den på samme måde. Den tilkaldte særlig sagkyndige deltager i kommissionens forhandlinger, men har ikke stemmeret.

f. Taksationskommissionens formand kan med ministeriet for offentlige arbejder godkendelse antage en sekretær, som deltager i møderne uden stemmeret.

g. Der føres efter formandens anvisning en protokol, hvori kommissionens kendelse optages.

h. Kommissionens kendelse bekendtgøres for lodsejerne ved, at der snarest tilsendes dem udskrift af protokollen pr. anbefalet brev.

Samtidig må udskrift sendes til anlægsmyndigheden og landinspektøren.

Der ydes formanden og sekretæren vederlag, som almindelig af statskassen. Kommissionens øvrige udgifter, derunder bl.a. godtgørelse til formanden, medlemmerne, sekretæren og særlig sagkyndige, til befordring og fravær fra hjemstedet, samt honorar til medlemmerne og landinspektøren afholdes af formanden af vedkommende vejbestyrelse. Medlemmernes honorar fastsættes af ministeriet for offentlige arbejder. Formanden kan af vejbestyrelsen forlange indbælt et forskudsbeløb til bestridelse af de vejbestyrelsen påhvilede udgifter.

Forretningsgangen ved overaktionskommissionerne

a. Såvel ejerne og brugerne som anlægsmyndigheden kan indbringe taksationskommissionens kendelse for vedkommende overaktionskommission. Kendelsen skal indkomme inden 3 uger efter, at meddelelsen om resultat af taksationsforretningen er kommet frem til den pågældende. Af praktiske grunde skal begæringen om anke indsendes til formanden for den taksationskommission, som har foretaget erstatningsfastsættelsen i første instans. Hvis begæringen er indgivet rettidigt, fremsender taksationskommissionens formand begæring om anken til formanden for vedkommende overaktionskommission.

b. Ved ankens indgivelse til overaktionskommissionen fremsender taksationskommissionens formand udskrift af taksationskommissionens protokol og samtlige de under sagen fremlagte bilag.

c. Formanden for overaktionskommissionen udpeger de to medlemmer, der skal medvirke i vedkommende sag, efter den liste, som er udsendt af amtsrådet m.fl.

d. I overaktionskommissionen medvirker som foran nævnt den landinspektør, der har medvirket i taksationskommissionen.

e. Overaktionskommissionens formand kan med ministeren for offentlige arbejder godkendelse antage en sekretær, som deltager i møderne uden stemmeret.

f. I øvrigt finder de principper, der gælder for taksationskommissionens forretning, tilsvarende anvendelse for overaktionskommissionerne, dog udsendes udskrift af protokollen ved almindeligt brev.

Sagomkostninger ved kommissionsbehandling

33. § 61 bygger på gældende praksis i analogi af tilsvarende bestemmelser i ekspropriationsproceduroloven. Efter denne bestemmelse kan taksationsmyndigheden pålægge vejbestyrelsen at udrede en passende godtgørelse til en part, der til varetælgelse af sine interesser over for vejbestyrelsen under sagens behandling for kommissionen, har afholdt nødvendige udgifter til sagkyndig bistand, herunder til advokat, revisor m.v. I forbindelse med meddelelsen efter § 49, stk.

3. bør vejbestyrelsen give oplysning om indholdet af § 61.

Udgifterne til taksations- og overtaksationskommissionens virksomhed afholdes af henholdsvis staten og vedkommende vejbestyrelse, jfr. § 62, stk. 2. Grundejerne bør ligeledes i forbindelse med meddelelsen efter § 49, stk. 3, gøres bekendt med, at indbringelse af erstatningsoplysninger for taksationsmyndighederne er omkostningsfri.

Erstatningsgenudbetaling

34. §§ 63-64 svarer til tilsvarende bestemmelser i ekspropriationsproceduloven.

Efter § 63 skal erstatningsbeløb forrentes med 1 pct. over nationalbankdiskontoen på tidspunktet for ekspropriationsbeslutningen.

Efter § 64, stk. 1, skal vejbestyrelsen inden udbetaling af erstatningen skaffe oplyst, om panthaver og andre indehavere af rettigheder gør krav på erstatningen. Forskriften er begrænset til rettetghedshavere, hvis adresser kan oplyses af tinglysningsdommeren. Beløb, der tilkommer en tinglyst panthaver, hvis adresse ikke har kunnet oplyses, bør dog ikke udbetales, jfr. analogien af den tilsvarende bestemmelse i ekspropriationsprocedulovens § 24. Vejbestyrelsen vil i givet fald kunne pådrage sig erstatningsansvar over for panthaveren. Der bør derfor ske deponering af den del af ekspropriationserstatningen, der medgår til at indfri panthæftelsen, indtil den erstatningsberettigede godgør, at panthaveren samtykker til udbetaling foreligger.

Efter § 64, stk. 2, kan vejbestyrelsen under visse betingelser udbetale ekspropriationserstatning uden samtykke fra panthaver eller andre rettetghedshavere.

Betingelserne er, dels at ekspropriationen i forhold til ejendommens størrelse og værdi er ubetydelig, dels at ekspropriationen ikke indebærer nogen fare for pantesikkerheden. Begge betingelser skal være opfyldt, men det er overladt til vejbestyrelsen at skønne, om dette er tilfældet. Risikoen for fejlskøn påhviler vejbestyrelsen. Vejbestyrelsens beslutning kan af en panthaver påklages til ministeriet.

Søgsmål

35. Søgsmål om ekspropriation behandles i første instans ved landsretten. Afgørelser, der

giver ejendommen en mere alsidig beliggenhed i forhold til offentlig vej, bebyggelse eller lokalitet, afskræmmer den fra dens hidtidige kundekreds, eller påfører ejendommen fremtidige vejudgifter, ikke kan begrunde erstatning. Disse regler er et udslag af det også bl.a. i Norge, Sverige og Tyskland anerkendte princip, at en ejendoms beliggenhed ved en offentlig vej alene er en chance og mulighed, der bortfalder, hvis vejforholdene i området ændres på afgørende måde.

Den adgang til offentlig vej, der er »foruden« i den nævnte forstand kan eventuelt tilvejebringes ved anlæg af en privat fællesvej eller en privat vej kun til brug for en enkelt ejendom: Erhvervelse af arealer til sådanne private vejkanaler kan ske ved ekspropriation efter § 43.

Vejbestyrelsen har ikke nogen ubetinget pligt til uanset bekostningen at etablere adgang til offentlig vej. Hvis formøden forbindelse imidlertid ikke etableres, har ejendommens ejer eller bruger ret til erstatning, eventuelt må arealet eksproprieres. Hjemmel heri findes i § 43, jfr. også § 51, stk. 5, hvorefter vejbestyrelsen under visse betingelser kan fordele arealer, der afskræmmer ved en vejkanal, afsætte.

Hjemmel til ved ekspropriation at nedlægge eller spærre bestående overkørsler og overgange, herunder adgange for private fællesveje og -stier og andre private veje og stier, findes ligeledes i § 43. Også i disse tilfælde kan der med til retablering af den afbrudte forbindelse med offentlig vej anlægges privat ekspropriation.

Anlæg af nye adgange til offentlig vej

38. Anlæg af en ny adgang til offentlig vej kræver tilladelse fra vejbestyrelsen. Efter § 70, stk. 2, skal der tillige indhentes tilladelse fra vejbestyrelsen for en hovedlandevej eller landevej til anlæg af nye adgange til en anden offentlig vej (landevej eller kommunalvej), når ændringer af adgangsforholdene sker i mindre afstand end 100 m – i bymæssig bebyggelse 50 m – fra hovedlandevejen eller landevejen.

Begrundelsen for bestemmelsen er, at det hyppigt forekommer, at trafikslabende virksomheder, såsom udstillingsbygninger og supermarkeder, placeres på et areal, der græn-

ser op til en primær vej (hovedlandevej eller landevej), men med adgang til en sekundær vej (landevej eller kommunalvej). Uanset at overkørsel etableres til den sekundære vej vil virksomhedens nære beliggenhed ved den primære vej kunne indvirke væsentligt på trafikforholdene på denne og frembyde en fare for trafikikkerheden.

Efter § 70, stk. 3, kan vejbestyrelsen som hidtil, når det skønnes påkrævet af vejtekniske eller færdsmæssige grunde, som betingelse for tilladelse til ændring af adgangsforholdene stille tekniske krav og kan kræve udgifterne ved gennemførelsen af kravene afholdt af vedkommende ejer eller bruger. De eksempler på tekniske krav, der er nævnt i stk. 3, er ikke udtømmende.

En vejbestyrelse kan desuden betinge sin tilladelse af, at den offentlige vej, hvortil etableres adgang, ombygges med midterbar, kanalisering, lyssignal o.l., og kan kræve, at udgifterne hertil helt eller delvis afholdes af vejbestyrelsen for den vej eller sti, der tilsluttes, eller for så vidt angår overkørsel eller overgang af vedkommende ejer eller bruger.

Adgangen til at pålægge en ejer eller bruger udgifterne helt eller delvis ved ombygning af en offentlig vej er dog begrænset til særlige tilfælde, eksempelvis etablering af adgang fra særligt trafikslabende virksomheder, hvor kravene til ejeren eller brugeren står i rimeligt forhold til fordelene for den pågældende.

Benyttelse af bestående adgange til offentlig vej

39. Vejbestyrelsens tilladelse til udvidet benyttelse af en bestående adgang til offentlig vej kræves kun i de tre grupper af tilfælde, der er nævnt i § 71, stk. 1-3. Da § 71 også omfatter benyttelse af private fællesveje, der indmunder i en offentlig vej, kan overkørsler for private fællesveje til en offentlig vej ikke uden vejbestyrelsens tilladelse benyttes som adgang for udslyttede parceller.

Bestemmelsen i stk. 3 om parcellers benyttelse af overkørsler m.v. i tilfælde af udslyttelse omfatter i overensstemmelse med hidtidig praksis såvel hovedparcellen som de udslyttede parceller.

Også til ændret benyttelse af bestående adgang til offentlig vej, som sker i umiddelbar nærhed af hovedlandevej eller landevej,

kræves der tilladelse fra vejbestyrelsen for den overordnede vej, jfr. stk. 5, som svarer til bestemmelsen i § 70, stk. 2.

Vejbestyrelsen kan ligeledes gøre sin tilladelse betinget, herunder kræve udgifter med ombygning m.v. af den offentlige vej dækket i samme omfang som efter § 70, stk. 3, jfr. henvisningen i § 71, stk. 6.

Adgangsbestemmelser

40. Reglerne i vejlovens §§ 72-83 beskriver den særlige form for begrænsning af adgangsforholdene til offentlige veje af særlig betydning for den gennemgående færdsel, som betegnes adgangsbestemmelser.

Denne indebærer en registrering af ejendommens benyttelse på et givet tidspunkt. Registreringen indgår i særlige adgangsbestemmelser, der offentliggøres. Efter tidspunktet for offentliggørelsen må ejendomme ikke anvendes på en måde, der medfører mere intens trafik end oprindelig forudsat.

Såvel udarbejdelse af adgangsbestemmelser som dispensation fra disse bestemmelser var oprindeligt, da ordningen blev indført ved vejbestyrelsesloven af 1957, henlagt til ministeren for offentlige arbejder. Indstillingen om fastsættelse af adgangsbestemmelser blev dog udarbejdet af et lokalt udvalg, betegnet vejadgangsudvalget.

Ministeriets beføjelser er ved ændringer af lov om offentlige veje gradvis henlagt til vejbestyrelsen.

Ved ændringsloven af 1985 er alle beføjelser henlagt til den pågældende vejbestyrelse, og vejadgangsudvalgene er nedlagt, idet deres gennemgang af vejnettet stort set er sluttet.

Kundgørelse

41. I § 74, stk. 2, er det fastsat, at særlige hedsvirkninger af adgangsbestemmelser i forhold til ejere og brugere af ejendomme, som berøres af bestemmelserne, er knyttet til kundgørelsen i Statistidende, medens kundgørelse i stedlige blade, underretning af ejere og brugere samt tinglysning alene har oplysende virkning.

Disse regler gælder selvsagt ikke adgangsbestemmelser, pålagt ved ekspropriation.

Underretning - Indsigelser - Tinglysning

42. § 75 giver detaljerede regler for underretning om adgangsbestemmelserne, om indsigelser mod disse og om tinglysning af bestemmelserne.

Ikke alene ejere og brugere langs den adgangs begrænsede vejstrækning, men så vidt muligt enhver ejer og bruger af ejendomme, der skønnes at blive berørt af adgangsbestemmelserne, skal have underretning ved anbefalet brev om bestemmelserne.

Underretningen skal ske senest inden 6 måneder efter kundgørelsen i Statistidende. I underretningen skal der angives en frist på ikke under 6 måneder for fremsættelse af indsigelser med hensyn til den adgangsret, der er tillagt en ejendom. Desuden skal der gives oplysning om muligheden for at begære arealovertagelse efter § 76.

Det bør tilkendes sig i underretningen, at indsigelser, der fremkommer efter fristens udløb, normalt ikke kan forventes taget til følge.

Formuleringen »så vidt muligt« i § 75, stk. 1, angiver, at vejbestyrelsen skal foretage rimelige bestræbelser for at opspore ejere af ejendomme, der berøres af adgangsbestemmelserne. Den antyder, at det i praksis kan være forbundet med urimeligt besvær at finde frem til adressen på sådanne ejere, f.eks. hvis de er bosat i udlandet uden at have efterladt adresse her i landet. I relation til indsigelser og overtagelsesbestemmelser i § 78, stk. 2, må det antages, at en ejer, der kan godgøre, at han ikke har fået underretning om adgangsbestemmelserne, ikke vil være afskåret fra at gøre indsigelse eller fremsætte begæring om overtagelse efter fristens udløb.

Efter § 75, stk. 3, skal adgangsbestemmelserne tinglyses ikke alene på de ejendomme, der grænser til den adgangs begrænsede vejstrækning, men i det hele på ejendomme, der må skønnes at blive berørt af bestemmelserne.

Bevirktigelse samt ændring og ophævelse af adgangsbestemmelser

43. §§ 76-77 indeholder nærmere regler om disse forhold.

Overtagelse af areal

44. Bestemmelserne i §§ 78-79 fastslår, at adgangen til at begære et areal overtaget af vejbestyrelsen omfatter tilfælde, hvor vejbestyrelsen har nægtet tilladelse efter §§ 70-71 samt reglerne om adgangsbestemmelser (§§ 72 og 73).

Meddelelse af undtagelser fra adgangsbestemmelser

45. Efter § 80 meddeles dispensation fra adgangsbestemmelser af vejbestyrelsen.

Efter § 80 kan dispensation alene meddeles, når vægtige grunde taler derfor, og det skønnes foreneligt med de hensyn, der ligger til grund for adgangsbestemmelserne. Det skal understreges, at adgangsbestemmelserne formål er færdselsikkerhedsmæssige hensyn, og at der er gode grunde til at antage, at antallet af færdselsulykker på en vejstrækning med gennemgående trafik har en direkte sammenhæng med antallet af overkørsler og vejtilslutninger på strækningen. Det er derfor af væsentlig betydning, at veje af denne karakter i videst muligt omfang bibeholdes som facadelede veje, hvilket kun kan ske, hvis dispensationsbeføjelsen udøves med tilbageholdenhed og konsekvens.

For en række vejstrækninger er der - som regel i forbindelse med ydelse af vejfordilskud til anlægsarbejder - fastsat regler om, at vejbestyrelsen skal indhente ministeriets samtykke i næsten alle tilfælde, hvor der søges om udvidet adgang til de pågældende vejstrækninger. Disse vilkår er tinglyst på de pågældende ejendomme, men er dog i en række tilfælde erstatet af adgangsbestemmelser efter vejlovens kapitel 6.

Siden vejlovsændringen i 1978 har vejbestyrelserne haft bemyndigelse til selv at adskille eksisterende servitutter om facadelede, idet ministeriets pålærte ikke længere er bragt i anvendelse. Denne administrativt on bør udøves i overensstemmelse med de hensyn, der ligger bag ved bestemmelserne.

Et spørgsmål, der særlig har været aktuelt ved administrationen af adgangsbestemmelserne, er spørgsmålet om rimelig udnyttelse af de landbrugsbygninger, der i forbindelse med den stedfindende omlægning af landbrugs struktur, ikke længere anvendes efter deres formål. På dette område har ministeriet

efter forhandling med De samvirkende danske Landboforeninger fastlagt følgende retningslinier, oprindelig som udtryk for ministeriets dispensationspraksis, senere som udtryk for ministeriets praksis i anledning af klager over nægtet dispensation fra adgangsbestemmelserne:

A. Beboelsesbygninger

Ministeriet vil finde det rimeligt at tillade at bestående beboelsesbygninger (såvel stuehuse som eventuelle funktionærboliger) anvendes såvel til enhver form for helårsbeboelse som til udlejning til sommerhusbeboelse.

Ministeriet vil derimod i almindelighed støtte vejbestyrelsen i, at sådanne bygninger ikke bør anvendes til hotel- og pensionatvirksomhed. Ministeriet vil ligeledes normalt acceptere en vejbestyrelses afslag på ansøgning om tilladelse til særskilt udnyttelse af parcel med aftegs- eller medhjælperbolig opført efter adgangsbestemmelsernes indførelse.

B. Driftsbygninger

Såfremt det efterfølgende er umiddelbart tilladt efter by- og landzoneloven eller tilladelse kan forventes, vil ministeriet i almindelighed finde, at vejbestyrelsen bør meddele tilladelse til:

1. Gartneri, frugtavl og planteskole uden detailslag.
2. Forskellige former for dyrhold som f.eks. minkfarm, stutteri, dyrehospital og hundekennel, men ikke ridekole, hundepension og maskinstation.
3. Lager af ikke særlig trafikkrævende art under forudsætning af at lagereableringen kan finde sted uden forudgående investeringer i bygninger og anlæg med henblik på denne virksomhed, og at det accepteres, at tilladelsen tilbagekaldes, hvis virksomheden giver anledning til trafikale gener.

Såfremt de nævnte driftsbygninger er placeret i en landsby, bør spørgsmålet om ændring af bygningerne til erhvervsmæssige formål, der går videre end de ovenfor nævnte, i højere grad vurderes ud fra samlede planlægningsmæssige overvejelser, hvori også de trafikale hensyn bør tillægges vægt. Hensynet til ønsket om længst muligt at bevare

landsbysamfundene taler for, at adgangsbestemmelserne i disse tilfælde kun bør hindre anvendelse, der kan accepteres ud fra zoonelovsyn, såfremt konkrete færdselsmæssige og vejtekniske hensyn taler mod at imødekomme en ansøgning om ændret bygningsanvendelse.

Efter ministerens praksis i klagesager bør vejbestyrerne acceptere, at ejeren eller brugeren af et enfamilieshus eller en landbrugsjendom driver en beskeden erhvervsvirksomhed på grundlag af den adgangsbestemte tilkomme en ejendom som landbrugsjendom eller enfamiliesboe, såfremt der ikke beskæftiges fremmed medhjælp i virksomheden, foretages skiltning om den eller foretages særlige bygningsindretninger til brug for denne.

Kapitel 7

Forholdet til jernbaner

46. Ved lov nr. 127 af 25. marts 1970 om ændringer i vejlove som følge af ændringer i den kommunale styrelseslovgivning blev krydsningsloven (lovbekendtgørelse nr. 88 af 12. marts 1962) ophævet. Visse af bestemmelserne blev bibeholdt som nye paragraffer i vejbestyrelsesloven (§§ 19 a og 55 a). Disse bestemmelser er – med visse ændringer – opretholdt i kapitel 7 (§§ 84-87). Udgifterne ved arbejder, der tidligere er afholdt af vejfonden, afholdes nu af statskassen.

Efter krydsningsloven påhvilede det de enkelte amtsudvalg efter nærmere angivne retningslinier at fretkomme med indstillingen til det nu ophævede rådgivende vejkradsudvalg om anlæg af nye over- eller underføringer ved krydsninger mellem vej og jernbaner eller til ombygning af bestående viadukter.

Efter § 84, stk. 1, er det nu formelt ministeren for offentlige arbejder, der tager initiativ til anlæg eller ombygning af viadukter. Forinden beslutning træffes herom, skal der indhentes udtalelse fra vedkommende jernbanestyrelse og vejbestyrelse.

Såfremt anlægget besluttes fremmet, kan ministeren pålægge vedkommende jernbanestyrelse og/eller vejbestyrelse at udføre arbejdet. Udgifterne herved afholdes fuldt ud af statskassen af beløb, der stilles til rådighed på de årlige finanslove. For så vidt viaduktanlægget medfører fremtidige lettelser i jern-

banens årlige udgifter, skal et beløb, der svarer til den kapitaliserede værdi af udgiftsbetjeningen, dog afholdes af jernbanen, jfr. § 84, stk. 2.

Forslag til anlæg eller ombygning af viadukter kan forelægges ministeren af jernbanestyrelser og vejbestyrelser. Disse kan ligeledes henlede ministeriets opmærksomhed på krydsninger, hvor særlige trafikale eller færdselsikkerhedsmæssige forhold taler for gennemførelse af viaduktanlæg.

I § 86 er proceduren for forslag til etablering af andre sikkerhedsforanstaltninger end viadukter ved krydsninger mellem vej og jernbaner nærmere beskrevet. Denne bestemmelse er blevet omformuleret ved ændringsloven af 1985 for at tydeliggøre bestemmelsens indhold.

For at sikre størst mulig ensartethed pålægges det efter § 86, stk. 1, vejbestyrelserne at forelægge ministeriet forslag om etablering eller forbedring af sådanne foranstaltninger. De sikkerhedsforanstaltninger, der især kan komme på tale, er etablering af lyssignaler mod vejen, herunder lyssignaler suppleret med automatisk halve blysnar. Der henvises herom til ministeriet for offentlige arbejder regler af 14. december 1959 vedrørende automatiske signaler ved niveaueverksløser over jernbaner. Disse regler forventes i nær fremtid afløst af nye regler. Der kan endvidere være behov for at forbedre bestående signaler, f.eks. suppleret af bestående lyssignaler i højre vejside med signal i venstre vejside og/eller med klokkesignal eller i særlige tilfælde koordinering af lyssignal med almindeligt gadesignal med trelysgropper.

Efter § 86, stk. 2, kan ministeriet også selv tage initiativ til konkrete ændringer i foranstaltningernes udformning. Sikkerhedsforanstaltningerne etableres af vedkommende jernbanestyrelse eller vejbestyrelse efter nærmere anmodning fra ministeriet. Udgifterne hertil og til drift og vedligeholdelse afholdes fuldt ud af statskassen, jfr. § 86, stk. 4.

Den ændrede formulering i stk. 5 præciserer, at statskassen alene betaler etablering og forbedring af sikkerhedsforanstaltninger i kryds mellem vej og jernbaner, når behovet for foranstaltningerne eller forbedringer af disse skyldes udviklingen i den almindelige færdsel, herunder f.eks. byudvikling i områder, der ellers den tekniske udvikling af afmærket

ningen, f.eks. en ændret udformning af lyssignaler. Efter ændret praksis har staten ikke behøvet disse sikringsforanstaltninger, hvis sikringen er gjort nødvendig. Fordi der er tale om et nyt kryds, forårsaget f.eks. af et nyt vejanlæg over banen eller en ny banestrækning over vejen eller en så væsentlig udvidelse af en eksisterende vej, at denne kan sidestilles med et nyt vejanlæg. Dette sidste vil særligt være tilfældet, når anlæbet af kørebane forøges, eller der anlægges nye cykelstier og fortove med henblik på at øge vejens kapacitet for motorkøretøjer. Udgiften ved nye kryds afholdes af den instans, som har taget initiativ til anlægsarbejdet. Derimod betaler staten for forbedringer af sikringsforanstaltninger, selv om de er nødvendiggjort af nye anlægsarbejder, der ikke er så omfattende, at den ombyggede vej kan sidestilles med anlæg af ny vej, og arbejder, der ikke har til formål at forøge kapaciteten af motorkøretøjer, men f.eks. at sikre de svage trafikanter.

Trafikale ændringer på vej- eller banenettet kan gøre det forsvaret at reducere omfanget af sikkerhedsforanstaltningerne i kryds. Dette kan også ske med ministeriet for offentlige arbejder godkendelse efter forslag fra de lokale myndigheder eller på ministerens eget initiativ efter forhandling med de lokale instanser, jfr. § 86, stk. 3.

Efter § 87 kan ministeren efter indstilling fra en jernbanestyrelse tillade, at bevogtning af krydsninger med veje ophæves på betingelse af, at der oprettes lyssignalanlæg. Udgifterne ved anlæg, drift og vedligeholdelse af lyssignalanlæg afholdes i disse tilfælde af vedkommende jernbane.

Kapitel 8

Udstillelse af vejareal i matriklen. Hævd.

47. Fra matrikelmyndighedernes side lægges der vægt på, at offentlige vejarealer i matriklen udstilles fra de ejendomme, hvorunder de henligger, og at der inden for en rimelig tid sker berigtigelse af forandringer i ejendomsgrænserne i forbindelse med vejmyndighedernes erhvervelse af vejarealer. Mangel ved notering i matriklen kan medføre betydelige ulemper for ejerne af de pågældende ejendomme i tilfælde af salg eller belåning af ejendommen. Det er ligeledes af betydning for vejbestyrelsen, at ejendomsretten til vejarealer sikres ved notering i matriklen dels for

Kapitel 9

Nedlæggelse af offentlige veje

48. Ved ændringsloven af 1985 er de hidtidige regler om nedlæggelse af offentlige veje søgt tydeliggjort. Den hidtidige frist på 3 måneder til fremsættelse af indsigelse er samtidig nedsat til 8 uger, således at der er bedre overensstemmelse med indsigelsesfristen for lokalplanforslag.

Også fristen i § 93 for indsigelse mod beslutning om nedlæggelse eller omlægning af almene veje er ved ændringsloven af 1985 forkortet til 8 uger.

I § 90, stk. 1, præciseres det, at den nedlagte offentlige vej kan opretholdes som privat fællesvej eller privat vej for en enkelt ejendom, hvorved forstås en vej, der uden at være offentlig, hvertens er privat fællesvej eller almen vej i henhold til privatvejslovens §§ 2 og 4. Hvis vejen bliver privat vej, tillægges arealet den pågældende ejendom.

I højeretsdom af 20. september 1984 er det udtalt, at vejlovens kapitel 9 om nedlæggelse af offentlige veje alene tager sigte på nedlæggelse af en vejstrækning i hele dens bredde. Det er dog udtalt, at det findes naturligt at anvende lovens kapitel 9 analogt i det omfang, det er muligt. Denne tilføjelse er formodentlig vendt mod landsdømmens bemærkning om, at vejindskrænkninger, hjemlet alene ved § 10, med den virkning, at vejbestyrelsens bedømmelse ikke kan indbringes for taksationsmyndighederne. I højeretsdommen er det udtrykkeligt bemærket, at det ikke kan antages, at vejmyndighederne ikke skulle kunne indskrænke en offentlig vejs bredde, hvor færdselsmæssige grunde

ikke taler imod det. Det siges endvidere, at reglen i § 91, stk. 1, ikke kan føre til, at en formidkøbs af vejbredden skal ske ved nedlæggelse af lige store arealer i begge sider.

Efter ministeriets opfattelse kan en vejbestyrer beslutte at indskrænke vejens bredde ved at nedlægge et vejareal i vejens ene side. Anvendelse af procedurereglerne efter kap. 9 er næppe påkrævet i disse tilfælde, hvis det er åbenbart, at det tilbageværende vejareal er tilstrækkeligt til at betjene trafikken og de tilgrænsende ejendomme.

Det følger i øvrigt af § 69, stk. 1, at såfremt projektet (indskrænkning af vejens bredde) ændrer en ejendoms adgangsforhold således, at den ikke længere har fornøden vejforbindelse, kan dens ejer kræve erstatning. Spørgsmålet herom henhører under taksationsmyndighederne, jfr. § 69, stk. 2.

Kapitel 10

Offentlige stier

49. I § 96 indeholdes en afgrænsning af begrebet offentlig sti i forhold til offentlig vej.

Efter § 97 kan vejbestyrelsen anlægge og nedlægge offentlige stier og overtage bestående stier som offentlige. Det gælder både private fællesstier og stier, hvortil almenheden har færdelsret, herunder gamle kirke- og skolestier, selv om de ikke har været optaget tidligere på stiftelsestid. Private stier, der ikke falder ind under disse kategorier, kan derimod ikke overtages som offentlige efter § 97. Her skal stiareal erhverves ved ekspropriation, hvis stien fremtidig skal være offentlig. Overtagelse af bestående stier, der er færdelsarealer for flere ejendomme eller almene færdelsarealer som offentlige, er en art ekspropriation, men da der normalt ikke er noget tab forbundet med optagelse af færdelsarealer, der benyttes af mere end en grundejer, vil overtagelse sædvanligvis ikke begrunde nogen erstatning.

Ved ændringsloven af 1985 er der indført en ny bestemmelse i § 97, hvorefter private fællesveje kan overtages som offentlige stier og dermed tjene to formål. Denne bestemmelse er i overensstemmelse med en praksis, der i hvert fald har været gældende siden fyrrerne. Reglen er af størst betydning på landet, idet private fællesveje i byerne ikke må afsperres uden vejmyndighedernes sam-

tykke, og offentligheden derfor frit kan benytte sådannede veje til såvel gående som kørende færdsel. Når en privat fællesvej (til- liggende) optages som sti, indebærer det imidlertid, at der skal tilvejebringes en fordeling af udgifterne til vedligeholdelse og istandsættelse af færdelsarealet mellem de private og vejbestyrelsen. Hvis fordelingen ikke sker ved aftale mellem vejbestyrelsen og de vejbe- rettigede, fastsætter vejbestyrelsen fordelin- gen. Er vejbestyrelsen også vejmyndighed for den private fællesvej, kan vejmyndigheds fast- sættelse, når den træffer beslutning efter pri- vatvejlovens kapitel 6 eller 10. Da stien samtidig bevarer sin hidtidige status som pri- vatvej, overtager vejbestyrelsen ikke ejendomsretten til arealet, og dette skal såle- des ikke udskilles i matriklen i medfør af lovens kapitel 8.

Ved lovens § 98, stk. 2, er der tillagt mini- sterens hjemmel til at fastsætte retningslin- jer for udarbejdelse og offentliggørelse af stiftor- tegninger.

Disse er udsendt ved ministeriets cirkulære af 26. maj 1975.

Efter § 99 påhviler det vejbestyrelsen i samme omfang som ved offentlige veje at holde de offentlige stier i den stand, som be- nytelsen kræver, og afholde de udgifter, der er forbundet hermed.

I § 100 er det fastslået som almindeligt princip, at lovens regler om offentlige veje med de fornødne læmpelser finder anvendelse på offentlige stier.

Kapitel 11

Forskellig råden over offentlige veje

50. Kapitel 11 indeholder en række bestem- melser, der angiver vejbestyrerens beføjel- ser med hensyn til dispositioner på og nær- ved veje. Der er dog ikke tale om nogen udmø- ntrende beskrivelse af den ret til at disponere over vejarealer, som er tillagt den enkelte vejbestyrer. Folketingsombudsmand har således i en afgørelse af 9. maj 1978 tiltrådt, at en vejbestyrer er berettiget til at afslå en anmodning om tilladelse til udstillingsvirk- somhed på vejareal, såfremt afslaget hviler på en afvejning af samtlige hensyn til vej- arealets funktioner, herunder også vejarealets brug til offentlig meningsstilkendevise.

Opgravning m.v. af vejareal

51. Reglen i § 101 præciserer naboejeren- s forpligtelser, hvis den pågældende ved pløj- ning, opgravning og opfyldning m.v. herved udsætter vejens stabilitet for risiko. Denne bestemmelse afløser den i ældre tid gældende regel om "vejslænen", der angav, hvor tæt der kunne pløjes til en landevejs areal.

Særlig råden over vejareal

52. § 102 indeholder bl.a. et forbud mod uden vejbestyrerens tilladelse at anvende offentligt vejareal til varig eller midlertidig anbringelse af affald, materiel, lossegenstan- de, skure, skurvogne, boder, automater, skil- le, hegn eller lignende, og mod - uden vejbe- styrerens tilladelse - at anbringe køretøjer på offentlig vej med henblik på salg eller udlejning uden fører.

53. § 103, stk. 1, afgrænser en bygherres ret- tigheder og forpligtelser vedrørende byggen, der berører vejarealer.

§ 103, stk. 2, indeholder hjemmel for vej- bestyrelsen til at kræve træer og anden be- plantning på eller over vejen fjernet, nedkå- ret, opstrammet eller studset ved vedkom- mende ejers foranstaltning og på dennes be- kostning, når vejens istandsættelse eller hen- synet til færdslen gør det nødvendigt. Den pågældende bestemmelse stod oprindeligt i færdselslovgivningen.

Reglen bør administreres med en vis var- somhed, idet nedskæring m.v., der odelægges beplantning på privat ejendom, kun kan gen- nemføres ved ekspropriation efter § 43, stk. 2.

For private fællesveje findes tilsvarende hjemmel i § 47 i lov om private fællesveje.

Inden tilladelse gives i de tilfælde, der er nævnt i §§ 100-103, skal vejbestyrelsen for- handle med politiet, jfr. § 105.

Tankanlæg

Vejbestyrerens skøn

54. Det er efter § 104, stk. 1, overladt til vej- bestyreren frit at skønne over, hvorvidt tillæ- delse til oprettelse af tankanlæg - eller til udvidelse af sådanne - bør gives eller ikke gives. Tilladelse vil herefter kunne meddeles eller nægtes meddelt efter et på sagligt

grundlag udøvet skøn. I det skøn, som vejbe- styreren skal udøve, kan indgå såvel generel- le som konkrete færdselsmæssige og vejtekn- ske overvejelser og hensyn, herunder også en vurdering af den risiko, der færdselsmæssigt kan være forbundet med en forøgelse af tankanlæggenes antal på en given vejstræk- ning.

I skønnet kan også indgå overvejelser om der ud fra hensynet til trafikanternes tarv kan antages at være behov for yderligere tankanlæg, hvilket - alt efter forholdene på stedet - kan begrunde såvel tilladelse som afslag. Sådanne synspunkter kan dog efter ministeriets opfattelse ikke gøres gældende for så vidt angår tankanlæg i byområder, men alene på de åbne vejstrækninger.

Det er ikke forudsat, at den enkelte vejbe- styrer skal lade sit skøn bestemme af mere almene samfundøkonomiske overvejelser over, om der bør være flere eller færre tank- anlæg.

Udvidelse af tankanlæg

Tilladelse kræves efter § 104, stk. 1, også til udvidelse af tankanlæg.

Hvorvidt der foreligger en udvidelse af tankanlæg, som kræver tilladelse, må afgøres på grundlag af de konkrete forhold. I almin- delighed må det antages, at en udvidelse fo- religger, når anlæggets kapacitet forøges.

Tilladelsens indhold

I forbindelse med meddelelse af tilladelse til tankanlæg er vejbestyreren beføjet til at bestemme det nærmere indhold af tilladelsen.

Vejbestyreren vil således kunne bestemme i tilladelsen, at godkendelse skal indhentes til etablering og ændring af særligt udstyr - så- som lysinstallationer, reklameskilte, vimpler og lignende - og at sådant udstyr skal fjernes eller ændres, hvis færdselsmæssige eller vej- tekniske hensyn gør det påkrævet.

Ved godkendelse af særligt udstyr bør det påses, at udstyret ikke anbringes på en sådan måde, at det kan virke vilddelende eller være til særlig ulempe for færdselen, og at skilting aftrækker fra den almindelige vejafmærkning, jfr. herved færdselslovens § 99. Skilting og reklamer bør ikke tillades på eller over of- fentlig vej.

Tilladelsens bortfald ved opgivelse af virksomheden

Tilladelse til tankanlæg, bortfald, hvis indehaveren af tilladelsen opgiver sin virksomhed.

Også tilladelse, der er meddelt efter tidligere lovgivning, bortfald, hvis indehaveren opgiver sin virksomhed.

Indehaver er den, til hvem tilladelsen er givet, uanset om anlægget er bortfaldt eller bortforpagtet. Indehaveren af tilladelsen er i forhold til vejbestyrelsen ansvarlig for, at fastsatte vilkår overholdes.

Spørgsmålet om, hvem der er indehaver af en tilladelse til tankanlæg, er lettest at afgøre ved nye tilladelser. Ældre anlæg er ofte etableret uden formel tilladelse fra vejbestyrelsen. Dette skyldes, at vejlovgivningen ikke for 1957 indeholdt hjemmel for vejbestyrelsen til at modstå sig etablering af tankanlæg. Derimod indeholdt den dagældende færdselslov en hjemmel for politiet til at modstå sig et sådant anlæg, hvis det havde en uheldig færdselsmæssig placering. Ved sådanne anlæg må det antages, at den til enhver tid værende indehaver af den ejendom, hvorpå anlægget ligger, har tilladelsen til anlægget. For så vidt angår etablering i årene efter vejbestyrelseslovens gennemførelse i 1957 bør vejbestyrelsen konkret vurdere, om tilladelsen er givet til et benzinskab, eller om tilladelse er givet til indehaveren af ejendommen. Dette kan efter omstændighederne være tilfældet, såfremt et benzinskab har søgt tilladelse til anlægget på ejrens vegne.

Begrundelse for bortfald er et ønske om at fjerne tankanlæg, hvis placering på grund af ændrede trafikale forhold eller ændrede vejforhold er u hensigtsmæssig i trafikal henseende.

Hvis tilladelse er givet til et benzinskab som indehaver, bortfald, hvis indehaveren har søgt om opgivelse af virksomheden både i tilfælde, hvor selskabet ejer arealet, hvorpå anlægget er beliggende, og i tilfælde, hvor selskabet har lejet eller forpagtet arealet.

I sidste fald har areal ejeren ikke noget krav på, at tilladelsen overgår til ham, således at han eventuelt kan entre med et andet selskab. Retsforholdet mellem indehaveren af tilladelsen og en heraf forskellig arealejer må principielt anses for vejbestyrelsen uvedkommende.

Når et benzinskabs meddelelse en vejbestyrelse, at det vil opgive et tankanlæg, vil det dog ofte være hensigtsmæssigt, såfremt vejbestyrelsen også sikrer sig, at indehaveren af ejendommen er indforstået med nedlæggelsen.

Tilladelsens bortfald ved manglende ibrugtagning

Tilladelsen bortfaldt, jf. § 104, stk. 1, pkt. 3, ligeledes, hvis tankanlæg ikke er taget i brug inden 2 år efter tilladelsens meddelelse.

Baggrunden for bestemmelsen er, at det er forekommet, at der ikke fra indehaverens side har været nogen vilje til at udnytte tilladelsen, eventuelt fordi formålet med ansejningen primært har været at holde konkurrenter ude.

Normalt vil et tankanlæg kunne være taget i brug i løbet af 2 år. Hvis der af indehaveren er udfoldet normale bestræbelser for at oprette anlægget, men der foreligger særlige udsiktslige omstændigheder, eksempelvis vanskeligheder med at få fornøden byggetilladelse, som bevirker, at fristen ikke vil kunne overholdes, bør fornøden forlængelse af 2-årsfristen gives af vejbestyrelsen.

Overdragelse af tankanlæg

I § 104, stk. 1, sidste pkt., er det fastsat, at overdragelse af tankanlæg ikke må ske uden vejbestyrelsens godkendelse.

Hvor tilladelsen til tankanlægget er givet til et benzinskab som indehaver, kan overdragelse af tilladelse således ikke finde sted uden vejbestyrelsens samtykke. Bestemmelsen er derimod ikke til hinder for, at selskabet bortlejer eller bortforpagter anlægget uden vejbestyrelsens godkendelse, medmindre det er fastsat som vilkår i tilladelsen, at bortleje og bortforpagtning af anlægget skal godkendes.

Hvor indehaveren af tilladelsen ikke er et benzinskab, vil indehaveren i almindelighed indgå overenskomst med et benzinskab om forhandling af dettes produkter. Såfremt ikke andet er fastsat som vilkår i tilladelsen, vil der ikke være noget til hinder for, at indehaveren – hvis indehaveren eller selskabet opnår overenskomsten – uden vejbestyrelsens godkendelse optager forhandling

af et andet selskabs produkter, ligesom indehaveren – hvis ikke andet er fastsat i tilladelsen – uden vejbestyrelsens godkendelse kan bortleje eller forpagte anlægget til tredjemand.

Adgang til offentlig vej

I forbindelse med tilladelse til oprettelse af tankanlæg må der også af vejbestyrelsen træffes bestemmelse om anlæg af nye eller bemyntelse af bestående adgange til anlægget og eventuelle tilbehørsfaciliteter eller reglerne i kapitel 6. Vejbestyrelsen må herved være opmærksom på eventuelle adgangsbestemmelser for vejen.

Tilladelse fra anden vejbestyrelse

Efter bestemmelsen i § 104, stk. 2, skal der tillige indhentes tilladelse fra vejbestyrelsen for en hovedlandevej eller landevej til oprettelse eller udvidelse af tankanlæg ved siden af offentlig vej (landevej eller kommunevej) i mindre afstand end 100 m – i bymæssig byggezone 50 m – fra hovedlandevejen eller landevejen. Bestemmelsen finder anvendelse, når anlægget eller nogen del af dette ønskes etableret inden for de angivne afstande. Formålet med bestemmelsen er at give vejbestyrelsen for den overordnede vej mulighed for at modstå sig etablering af anlæg, der kan indeholde faremomenter for færdslen på den primære vej, eller som ikke er begrundet i noget behov for trafikkanterne på denne.

Betingelser i øvrigt for tilladelse til tankanlæg

Efter § 104, stk. 3, kan vejbestyrelsen – når det skønnes påkrævet af vejtekniske eller færdselsmæssige grunde – som betingelse for sin tilladelse til tankanlæg stille krav med hensyn til den nærmere placering, udformning, indretning og anvendelse af anlægget. Udgifterne ved kravenes gennemførelse kan kræves afholdt af tankanlægets indehaver.

I stk. 3 fastslås det, at vejbestyrelsen desuden kan gøre sin tilladelse til tankanlæg betinget af, at indehaveren af anlægget helt eller delvis afholder udgifterne ved foranstaltninger, som vejbestyrelsen finder det nødvendigt at foretage på den offentlige vej, eksempelvis anlæg af decelerationsbåne. Bestem-

melsen svarer til bestemmelserne i §§ 70 og 71.

Efter § 105 skal vejbestyrelsen forhandle med politiet, inden tilladelse til tanklægg gives efter § 104.

Ledningsarbejder

55. § 106 indeholder nærmere regler om ledningssejers forpligtelser og retigheder i forbindelse med offentlig vejareal. Udgangs-punktet for tilstedeværelsen af ledninger i vejareal er, at ledningsejeren er forpligtet til på egen bekostning at flytte ledninger i så-danne arealer i forbindelse med vejens regu-lering og omlægning. Denne regel gælder dog kun, såfremt flytningen er begrundet i et egentlig vejarbejde, men ikke i tilfælde, hvor flytningen skyldes f.eks. ledningsarbejder, der ikke tjener vejformål. Tilsvarende regler gælder for ledninger i private fællesveje, jfr. privatejerslovens §§ 50-52.

Den nævnte regel respekterer dog særlige bestemmelser om ledningssejers forhold, når disse er fastsat ved overenskomst med ledningssejeren, ved kendelse, afsagt af en landvæsenkommission eller af en ekspro-priationskommission nedsat i henhold til eks-pro-priationsproceduroloven.

§ 106 finder også anvendelse for så vidt angår hovedlandeveje, medmindre andet føl-ger af lov om offentlige veje, § 20.

§ 106 omfatter alene ledninger placeret i offentlige vejes areal, men ikke ledninger der er lovligt placeret på privat grund. Disse må derfor erstattes af vejbestyrelsen, hvis et an-lægsarbejde på arealet nødvendiggør flytning af ledningerne.

Udgifter ved ledningsflytning kan efter omstændighederne og ikke mindst ved tele-ledninger, andrage betydelige beløb. Det er derfor af væsentlig betydning, at vejbestyrel-serne ved administrationen af § 106 erkender dette forhold og bestræber sig på at begrænse til at reducere udgiften til ledningsflytninger til et minimum.

Erfaringen viser eksempelvis, at der ved en kontakt mellem vejbestyrelse og teleadm-inistration på et tidligt stadium af vejprojek-tets tilblivelse ofte vil kunne afslæses mindre ændringer i vejprojektet uden nogen skade for det, hvorved der vil kunne spares bety-delige beløb for teleadministrationen.

billede i den københavnske gadelov af 1857. I § 109 fastslås nu som almindelig regel, at kommunalbestyrelsen fastsætter offentlige vejes navne, for hovedlandeveje og landeveje efter forhandling med vedkommende vejbe-styrelse.

§ 110 tillægger såvel vejbestyrelsen som kommunalbestyrelsen beføjelse til at pålægge grundejerne at opsætte skilte med angivelse af hus- og matrikelnummer. Forpligtelsen omfatter alene bebyggede ejendomme og ejendomme, der er udstykket med bebyggelse for øje. Det er en forudsætning, at de pågæl-dende ejendomme har eller kan få adgang til den pågældende vej.

§ 110, stk. 2, tillægger vejbestyrelsen hjem-mel til at fastsætte nærmere regler om udfø-relse og anbringelse af skilte med husnumre og matrikelnumre og belysning af husnumre. Reglerne om vejnavne og husnumre gæl-der tilsvarende for private fællesveje jfr. lov om private fællesveje, § 63 a.

Hegn mod vej

58. § 111, stk. 1, giver vejbestyrelsen hjem-mel til, når vejtekniske eller færdselsmæssige grunde gør det påkrævet, at bestemme, hvor-vidt grunde ved en offentlig vej skal heg-nes samt om nødvendigt at træffe bestem-melse om hegnens udformning, således at de nævnte hensyn tilgodeses. De trafikale hensyn, der begrunder opsætning af hegn, vil normalt have overvægt, men f.eks. ønske om at fri oversigt kan begrunde et ønske om at undgå hegn. Udgifterne til opsætning og ved-ligeholdelse af hegn afholdes i disse tilfælde af grundejerne.

§ 111, stk. 2, giver vejbestyrelsen hjemmel til at bestemme, at reglerne om istandsættelse og vedligeholdelse af private fællesveje skal finde anvendelse på visse, ikke indhegnede færdelsarealer, tilhørende en ejendom. Det er alene afgørende, om et sådant areal an-vendes til almindelig færdsel.

Når der gennemføres adgangsgrænsning for en offentlig vej, påhviler det som hoved-regel vejbestyrelsen selv at sikre overholdel-sen af adgangsbestemmelserne, om nødven-digt ved selv at opsætte og vedligeholde hegn, jfr. § 111, stk. 3. Vejbestyrelsen kan dog kræve, at grundejerne skal opsætte hegn langs en sådan vej, når der sker udstykning af grunde langs vejen, jfr. stk. 3, 2. pkt. An-

vendelsen af bestemmelsen må forudsætte, at kravet om hegn stilles som vilkår i forbindel-se med en overkørselstilladelse. I øvrigt gæl-der den almindelige regel i § 111, stk. 1, ved siden af bestemmelsen i stk. 3.

Også reglerne om hegn mod vej finder tilsvarende anvendelse på private fællesveje, jfr. lov om private fællesveje, § 46.

Udplanlægning - Overræddelser Berigtigelse af ulovligt forhold

59. I § 112 gives der vejbestyrelsen eller kommunen hjemmel til at gennemføre ud-planlægning for udgifter og beløb, som er udre-tet for forskudsvis af det offentlige. Bestemmel-sen har eksempelvis betydning for udgifter ved de i § 70, stk. 3, § 71, stk. 6, § 104, stk. 3, og § 106, stk. 4, nævnte foranstaltninger.

Bestemmelsen i § 112, stk. 2, fastslår, at betingelser knyttet til tilladelser eller godken-delser i medfør af loven gælder forud for bl.a. panteretigheder. Bestemmelsen svarer til tilsvarende bestemmelse i naturfrednings-lov, lov om kommuneplanlægning og bygge-lov.

60. Efter § 114, stk. 4, yder politiet de i vej-loven omhandlede myndigheder bistand efter regler, der fastsættes efter forhandling mel-lem ministeren for offentlige arbejder og ju-stitsministeren. Det forudsættes, at politiet, indtil sådanne regler er fastsat, yder forno-den bistand i hidtidigt omfang.

Ophævelse af ældre cirkulærer m.v.

61. I forbindelse med dette cirkulære ophæ-ves følgende cirkulærer m.v.:

1. Cirkulære af 22. august 1957 om forret-ningsgangen ved ekspropriation og tak-sation i henhold til vejbestyrelsesloven.
2. Cirkulære af 3. marts 1958 om udgifterne ved vejbestyrelseslovens § 35-udvalg.
3. Cirkulære af 22. marts 1961 om ændring i cirkulære om udgifterne ved vejbesty-relseslovens § 35-udvalg.
4. Cirkulære af 23. juli 1962 om udgifter til landinspektorsassistance ved vejbestyrel-senslovens § 35-udvalg.
5. Cirkulære af 19. juli 1963 om dispensati-on fra adgangsbestemmelserne i henhold til vejbestyrelseslovens § 35.

6. Cirkulære af 13. december 1972 om lov om offentlige veje.
7. Cirkulære af 2. juli 1974 om ændring af den statslige vejadministration.
8. Cirkulære af 3. oktober 1974 om ændringer i vejlovgivningen.
9. Cirkulære af 20. november 1975 om ændringer i vejlovgivningen.
10. Cirkulæreskrivelse af 1. december 1977 om adgang fra adgangsgrænset vejstrækning til landbrugsbygninger, der ikke længere finder landbrugsmæssig anvendelse.
11. Cirkulære af 10. august 1978 om ændringer i vejlovgivningen.
12. Cirkulære af 1. oktober 1978 om fordeling af udgifter til vejforanstaltninger i kryds mellem veje under forskellig vejbestyrelse.

Ministeriet for offentlige arbejder, den 6. december 1985

ARNE MELCHOR

/ Leif Larsen

Cirkulære om lov om grundejerbidrag til offentlige veje (Vejbidragslov)

(Til samtlige vejbestyrelser)

Lov om grundejerbidrag til offentlige veje (vejbidragsloven) foreligger nu som lovbekendtgørelse nr. 369 af 6. august 1985.

Vejbidragsloven, der med sin oprindelige udformning trådte i kraft den 1. januar 1973, afløste og standardiserede de indtil da gældende regler om bidrag til offentlige veje i den københavnske gadelov af 14. december 1857 og i de kommunale vejvedtægter, der med gadeloven som forbehold blev indført i købstæderne og de bymæssigt bebyggede dele af de tidligere sognekommuner.

Vejbidragsloven har undergået visse ændringer siden 1973, senest ved lov nr. 185 af 8. maj 1985, § 3. Dette cirkulære gennemgår loven i dens nuværende affattelse. De ændringer, der er sket ved ændringsloven af 1985, er omtalt under cirkulærets pkt. 19, 23 og 28.

Vejbidragsloven må ses i sammenhæng med lov om private fællesveje (lovbekendtgørelse nr. 370 af 6. august 1985) og lov om offentlige veje (lovbekendtgørelse nr. 368 af 6. august 1985).

1. Reglerne om vejbidrag bygger som hidtil på det forhold, at tilstedeværelsen af en offentlig vej i almindelighed medfører økonomiske fordele for de tilgrænsende ejendomme. Dette gælder både ved anlæg af en ny offentlig vej og ved overtagelse af en eksisterende privat fællesvej som offentlig vej. I begge tilfælde overtager det offentlige udgifter ved vejens fremtidige vedligeholdelse. Denne fordel og eventuelle andre fordele,

f.eks. de offentlige vejes normal bedre stand, må grundejerne betale for efter reglerne i vejbidragsloven.

Dette principielle udgangspunkt fraviges selvagt ved foranstaltninger, der kun i ringe omfang tilgodeser en trafikbetjening af ejendommene langs vejen og først og fremmest udføres af hensyn til den offentlige trafik. Derfor fastsætter vejbidragsloven visse grænser for grundejernes bidragspligt, f.eks. ved at begrænse de vejbredder, hvortil grundejere skal betale. Således kan bl.a. arealerhverver og større udrætninger af vejens længdeprofil ikke pålægges grundejerne. Endvidere begrænses bidragspligten ved adgangsbe- grænsede veje.

2. Vejbidragsloven tilvejebringer principiel ligestilling i bidragsmæssig henseende mellem grundejere ved hovedlandeveje, landeveje og kommuneveje, idet der til alle kategorier af veje kan opkræves bidrag. Reglen i lovens § 6 om begrænsning i bidragspligten ved adgangsbe- grænsede veje vil dog i praksis betyde, at det i en række tilfælde vil være udelukket at opkræve bidrag i forbindelse med anlæg eller udbygning af hovedlande- veje og landeveje.

Definitioner (§ 1)

3. I § 1 defineres henholdsvis offentlige veje og stier og private fællesveje. Definitionerne er de samme som i lov om offentlige veje og privatvejsloven.

Cirkulære om lov om offentlige veje

(til samtlige vejbestyrrelser)

Vejmyndigheder

2. Efter § 2 er ministeren for offentlige arbejder øverste forvaltningsmyndighed for hovedlandeveje. Administrationen af hovedlandevejene er henlagt til et vejdirektorat under ministeriet for offentlige arbejder. Direktoriet varetager de opgaver, der er henlagt til staten som vejbestyrrelse for hovedlandevejene.

De beføjelser, der i øvrigt ved loven er tillagt ministeren for offentlige arbejder, varetages af ministeriet for offentlige arbejders departement i det omfang, de ikke efter særlig bemyndigelse er henlagt til vejdirektoratet eller andre vejbestyrrelser.

Vejdirektoratet forestår den direkte administration af hovedlandevejene og udøver de funktioner, som er omtalt nedenfor. Under vejdirektoratet henhører vejlaboratoriets og vejdatalaboratoriets virksomhed.

Amisrådene og en række kommunalbestyrrelser bistår i henhold til aftale, truffet i medfør af vejlovens § 15 vejdirektoratet ved administration af hovedlandevejene.

Direktoratet bistår ministeren med losinngangen af en række opgaver vedrørende vejnettet som helhed, herunder navnlig med udarbejdelse af almindelige normer og regler i henhold til vejlovens §§ 6 og 85, lov om private fællesveje, § 24, stk. 3, og lov om vintervejhøjde og renholdelse af veje, § 15. Samt med iværksættelse af tekniske, økonomiske og statistiske undersøgelser af betydning for planlægning, anlæg og vedligeholdelse af hovedlandeveje eller for vejnettet som helhed, jfr. vejlovens § 7.

Lov om offentlige veje foreligger nu som lovbekendtgørelse nr. 368 af 6. august 1985.

I lovbekendtgørelsen indgår de ændringer i loven, der blev gennemført ved § 1 i lov nr. 197 af 3. maj 1978 om ændringer i vejloven, § 4 i lov nr. 304 af 8. juni 1978 om ændring af forskellige lovbestemmelser i anledning af lov om vandforsyning m.v. og § 1 i lov nr. 185 af 8. maj 1985 om ændringer i vejloven.

Som led i regelsætningsarbejdet har ministeriet fundet det formålsjenlige at udsende et nyt, samlet cirkulære, der uddyber lovens bestemmelser.

Samtidig ophæves en række cirkulærer og cirkulæreskrivelser, der tidligere er udsendt om lov om offentlige veje og om visse bestemmelser i den tidligere gældende lov om bestyrrelsen af de offentlige veje, jfr. nærmere pkt. 60.

De realitetsændringer, der er sket ved ændringsloven af 1985 er omtalt under cirkulærets punkter 3, 4, 11, 17, 18, 19, 23, 28, 31, 40, 46, 48 og 49.

Kapitel I

Vejenes inddeling

1. Lov om offentlige veje finder anvendelse på offentlige veje, således som disse er defineret i lovens § 1. Bestemmelsen omfatter veje, gader m.v., der er åbne for almindelig færdsel, og som administreres af stat, amtskommune eller kommune i henhold til vejloven.

De offentlige veje inddeles i 3 kategorier, nemlig hovedlandeveje, landeveje og kommuneveje (tidligere biveje).

Min. for off. arbejder j.nr. 560-05-00-04

Vejdirektoratet er desuden bemyndiget til at varetage følgende opgaver: Udfærdigelse af samlet register over hovedlandeveje og landeveje, jfr. vejlovens § 8, stk. 2.

Meddelelse af bemyndigelse til amtskommunale og kommunale myndigheder til at meddele tilladelse og dispensationer vedrørende hovedlandeveje, jfr. vejlovens § 17.

Udfærdigelse af samlet fortegnelse over vejplaner for hovedlandeveje og landeveje, jfr. vejlovens § 30, stk. 3.

Administration af de i vejlovens § 18 omhandlede, supplerende anlæg ved motorveje og andre hovedlandeveje.

Meddelelse af tilladelse i henhold til vejlovens § 46, stk. 2, til at ekspropriation og takstation ved mindre anlægsarbejder på hovedlandeveje sker ved amtskommunal eller kommunal foranstaltning efter reglerne i lovens kapitel 5.

Godkendelse af forslag om etablering eller forbedring af sikkerhedsforanstaltninger ved krydsninger mellem jernbaner og veje i henhold til vejlovens § 86, stk. 1.

Meddelelse af pålæg i henhold til vejlovens § 86, stk. 2, om etablering og forbedringer af sådanne sikkerhedsforanstaltninger.

Bestumning om, at sikkerhedsforanstaltninger gøres mindre omfattede, jfr. § 86, stk. 3.

Meddelelse af tilladelse i henhold til vejlovens § 87 til afløsning af bebovning af krydsninger mellem jernbaner og veje. Regnskabsmæssig afvikling af vejrefusion, jfr. vejlovens § 120.

Administration af afvikling af arbejder, hvortil der er givet endeligt tilsagn om tilskud i henhold til vejfiskalslovens § 7, stk. 3, jfr. vejlovens §§ 121-123.

Forvaltningen af landevejene varetages som hidtil af amisrådene og forvaltningen af kommunevejene af kommunalbestyrrelserne som vejbestyrrelse, jfr. § 2, stk. 3 og 4.

Vejnævnet

3. Vejnævnet har til opgave at udøve de beføjelser, der er tillagt nævnet i vejlovens § 3, stk. 3, § 5, stk. 2 og § 6, stk. 2, § 12, stk. 1, § 14, stk. 4, §§ 15, 16, 22, 25, 27, 28, 29, stk. 2, samt § 15 i lov om vintervejhøjde og renholdelse af veje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 371 af 6. august 1985.

Vejnævnets sammensætning fremgår af § 3. Efter ændringsloven af 1985 er inden-

rigsministeriet ikke længere repræsenteret i nævnet.

Klæger

4. Efter § 4 er ministeren eneste klægemyndighed i forhold til såvel de kommunale vejbestyrrelser som til amtsråd og vejdirektoratet. Afgørelser vedrørende hovedlandeveje, som træffes af amtskommunale eller kommunale myndigheder i henhold til aftale efter § 15 eller efter ministerens bemyndigelse i medfør af § 17, kan kræves forelagt vejdirektoratet som vejbestyrrelse.

Anmodning herom rettes til den amtskommunale eller kommunale myndighed, som foranlediger afgørelsen forelagt for vejdirektoratet med sin erklæring i sagen. Såfremt vejdirektoratet tiltræder de pågældende myndigheds afgørelse, kan påklage ske til ministeren for offentlige arbejder. Bestemmelserne i § 4, stk. 3-5, finder analog anvendelse med hensyn til disse afgørelser.

Hensynet for offentlige arbejders hidtidig mulighed for at bemyndige amisrådene til endeligt at afgøre visse klager over kommunale beslutninger er ophævet, da ordningen ikke har vist sig formålsjenlig i praksis. Ministeriet har i stedet i en vis udstrækning efter aftale med amisrådene benyttet sig af disse tekniske ekspertise i forbindelse med klager over kommunernes administration af vejlovgivningen. Denne ordning vil blive søgt fortsat.

Ved ændringsloven af 1985 er der tillagt ministeren for offentlige arbejder hjemmel til at undtage afgørelser inden for nærmere angivne sagsområder for den almindelige klagegang. Det er herved forudsat, at sagsøger, hvor væsentlige retssikkerhedshensyn står på spil, ikke undtages fra ankesøgningen.

Ministeriet har ved bekendtgørelse nr. 488 af 18. november 1985 undtaget nedennævnte sagsområder fra klagegangen. Det er herunder forudsat, at ministeriet, når ordningen har fungeret i en tid, på baggrund af de erfaringer der optås, vil tage spørgsmålet om, hvilke sagsområder, der skal være omfattet af ordningen, op til fornyet overvejelse.

1. afgørelser om overtagelse af almene veje og private fællesveje som offentlige veje, §§ 21 og 23,

2. beslutninger om vejplanlægning, kapital

3. beslutning om pålæg af byggelinier langs eksisterende veje, § 34.
4. afgørelser om overtagelse af almene stier og private fællessstier som offentlige, § 97.
5. afgørelser om opgravning m.v. af vejarealer, § 101.
6. afgørelser om særlig råden over vejareal, §§ 102 og 103.
7. afgørelser om parkeringsafgift, § 107.
8. afgørelser om vejskilte, færdselskavler m.v., § 108.
9. afgørelser om vejnavne, § 109.
10. afgørelse om husnumre, § 110.

Uanset at en afgørelse er fritaget fra klageadgang, kan afgørelser truffet af vejdirektoratet som vejbestyrelse eller efter særlig bemyndigelse påklages til ministeren for offentlige arbejder som øverste forvaltningsmyndighed for hovedlandeviene. Det samme gælder afgørelser vedrørende hovedlandeviene, der er truffet af de amtskommunale eller kommunale myndigheder i henhold til altale m.v., § 108.

Selv om visse sagsområder er undtaget fra almindelig klageadgang, kan spørgsmålet om, hvorvidt klageadgang kan spørgsmålet om, hvorvidt klageadgang kan spørgsmålet om forlokkelse af bestemmelserne i øvrigt, fortsat indbringes for ministeren for offentlige arbejder.

Ved afgørelser i disse sagsområder skal det derfor i klagevejledningen udtrykkeligt angives, at selve afgørelsen ikke kan påklages, men alene spørgsmålet om afgørelsens lovlighed.

Tvistigheder

5. Efter § 5 afgøres tvistigheder mellem kommunale vejbestyrelser inden for samme amtsrådskræds – bortset fra Københavns og Frederiksberg kommuner – endeligt af amtsrådet. I andre tilfælde afgøres tvistigheder mellem vejbestyrelser af ministeren for offentlige arbejder, herunder også tvistigheder mellem vejdirektoratet og andre vejbestyrelser.

§ 5 er den generelle bestemmelse om tvistigheder, som finder anvendelse, hvis ikke andet er bestemt. Særbestemmelser om tvistigheder findes således i §§ 16, 22, 25 og 27-29.

- ning af opmarchfelter (spærrelinier og piloter) samt vejvisningskavler (vejvisere, portaltavler og orienteringskavler m.v.).
- b. Drifts- og vedligeholdelsesforanstaltninger i kryds.

2. Vejbestyrelsen for en offentlig vej kan i forbindelse med godkendelse af tilslutning af nye offentlige veje af lavere klasse kræve, at bestyrelsen for den nye helt eller delvis afholder udgifter til anlægsforanstaltninger på den eksisterende vej, jfr. lov om offentlige veje, § 70, stk. 3.

Kravet om betaling af de nævnte udgifter i forbindelse med tilslutning af ny vej bør fremsættes, når vejbestyrelsen for den eksisterende vej får forelagt planerne om vejtilslutningen, f.eks. ved forelæggelse af forslag til vejplaner, regionplaner, ændringer i midlertidige rammer for lokalplanlægningen og lokalplaner, og kan normalt ikke gøres gældende på et senere tidspunkt, medmindre der er taget forbehold herom.

Kravet bør normalt ikke stilles, såfremt den pågældende vejtilslutning på udførelses-tidspunktet indgår i en trafikal og byplanmæssig, hensende naturlig sammenhæng med den eksisterende vej.

Med hensyn til drift og vedligeholdelse af nyanlagte kryds forholdes som angivet i punkt 5, medmindre anlægsudgiften helt eller delvis er pålagt vejbestyrelsen for den tilsluttede vej. I disse tilfælde fastsætter vejbestyrelsen for den eksisterende vej reglerne for den fremtidige drift og vedligeholdelse.

3. Såfremt der i et eksisterende kryds sker en almindelig signering i trafikken på de to veje, der skærer hinanden, afholder vejbestyrelsen for den højst klassificerede vej udgifterne dels til de anlægsforanstaltninger, som den skønner påkrævede på den højst klassificerede vejs areal, dels til de anlægsforanstaltninger, der i forbindelse hermed er nødvendige på den lavest klassificerede vejs areal.

4. Hvor flere end to vejbestyrelser er involveret, bør der følges tilsvarende retningslinier.

5. Drifts- og vedligeholdelsesforanstaltninger i kryds forestås og betales af hver vejbestyrelse for sig med følgende undtagelser:

- a. Drift og vedligeholdelse af lyssignal og afmærkning forestås og bekostes af bestyrelsen for den højst klassificerede vej.

- b. Drift og vedligeholdelse af belystningsanlæg forestås og bekostes efter aftale mellem de berørte vejbestyrelser.

6. Foranstående retningslinier kan fraviges ved aftale mellem vejbestyrelserne. Unødvendigt om berettigelsen af eventuelle krav afgøres af ministeren for offentlige arbejder efter forhandling med vejbestyrelsen.

8. Efter § 7 kan ministeren iværksætte tekniske, økonomiske og statistiske undersøgelser af betydning for såvel hovedlandeviene som for vejvæsenet som helhed.

Også dette arbejde forestås af vejdirektoratet.

Vejregister, Vejregnskaber

9. Bestemmelser herom findes i §§ 8 og 9. Retningslinier for udarbejdelse og offentliggørelse af vejfortegnelse er udsendt ved cirkulære af 22. januar 1973 om retningslinier for udarbejdelse og offentliggørelse af fortegnelser over offentlige veje.

For så vidt angår retningslinier for udarbejdelse af vejregnskaber henvises til cirkulære af 3. maj 1974.

Kapitel 2

Almindelige bestemmelser om vejens administration

10. Selv om den tidligere vejbestyrelseslov, der blev ophævet i 1972, i vid udstrækning byggede på det kommunale selvstyre, var dette dog reguleret på væsentlige punkter. Således udøvede såvel staten som amtsrådene som overordnede vejmyndigheder et tilsyn med henholdsvis amtsrådene og kommunerne. Vejbestyrelsesloven tillagde staten beføjelser som planlægningsmyndighed for hovedlandeviene, landeveje og bveje af betydning for den gennemgående færdsel. For slanking vedkommende har navnlig ydelse af vejfondstilsud suppleret tilsyns- og planlægningsbeføjelserne.

Vejlovens kapitel 2 indførte princippet om principielt ligestillede vejbestyrelser, som hver for sig har såvel det forvaltningsmæssige som det økonomiske ansvar for deres veje, jfr. § 10.

Som modsykke hertil er det – for at sikre den fornødne koordinering af vejnettet og med henblik på at sikre samfundsøkonomisk

forvarlige investeringer inden for den totale vejsektor – i en række tilfælde foreskrevet, at ved § 15 er det forudsat, at amtskommunale og kommunale vejbestyrrelser bistår vejdirektoratet ved bestyrelsen af hovedlandevejene. I overensstemmelse hermed er der mellem ministeren for offentlige arbejder og de enkelte kommunale råd indgået samarbejdsaftale på grundlag af standardaftale, udfærdiget efter forhandling med de kommunale organisationer.

Denne aftale er revideret i 1985. Der er endvidere mellem de offentlige organisationer og ministeriet for offentlige arbejder indgået aftale om nedsettelse af to samarbejdsorganer.

Samarbejdsorganerne (altaleudvalg og samarbejdsnævnet) er nedsat med henblik på at opnå det mest effektive, rationelle og hensigtsmæssige samarbejde mellem amtsrådene/kommunalbestyrelserne og vejdirektoratet i forbindelse med varetælgelse af opgaver på hovedlandevejsejnet.

Hovedindholdet af standardafalen er følgende:

Drift og vedligeholdelse

Amtsråd og kommunalbestyrelser varetager inden for de bevillinger, der stilles til rådighed for de enkelte aktiviteter, drift og vedligeholdelse af hovedlandevejene.

Anlægsforanstaltninger

Vejdirektoratet forestår normalt projektering og udførelse af ny anlæg af motorveje samt anlægsarbejder på eksisterende motorveje.

Amtsråd og kommunalbestyrelser forestår normalt projektering og udførelse af anlægsforanstaltninger vedrørende andre hovedlandeveje.

Såfremt vejdirektoratet efter forhandling med et amtsråd eller en kommunalbestyrelse finder, at amtsrådet/kommunalbestyrelsen ikke kan gennemføre projekteringen eller arbejdet udføre inden for det tidsrum, som vejdirektoratet finder nødvendigt, eller at det på grund af et anlægs særlige karakter skønnes mest hensigtsmæssigt, kan vejdirektoratet træffe andre foranstaltninger til gennemførelsen. Det samme gælder, såfremt

den enkelte hovedlandevejsejner, såfremt

den enkelte hovedlandevejsejner, såfremt

den enkelte hovedlandevejsejner, såfremt

den enkelte hovedlandevejsejner, såfremt

den enkelte hovedlandevejsejner, såfremt

den enkelte hovedlandevejsejner, såfremt

den enkelte hovedlandevejsejner, såfremt

den enkelte hovedlandevejsejner, såfremt

den enkelte hovedlandevejsejner, såfremt

den enkelte hovedlandevejsejner, såfremt

amtsrådet/kommunalbestyrelsen ikke selv ønsker at forestå arbejdet.

Planlægning

Ved planlægning af hovedvejsejnet udfører vejdirektoratet og kommunalbestyrelser bistår amtsråd og kommunalbestyrelser ved udarbejdelse af det nødvendige planlægningsgrundlag.

Amtsråd og kommunalbestyrelser kan fremkomme med forslag til vejdirektoratet om sådanne projekterings- og forundersøgelssarbejder, som det må anses for ønskeligt at bringe til udførelse som led i vejanlægningen. Forslagene kan omfatte udførelse af enkelte strækninger, nye vejanlæg eller ny vurdering af vejnettet som helhed. Amtsråd og kommunalbestyrelser bistår ved udarbejdelse af skitseprojekter og forundersøgelssmateriale vedrørende vejanlægningen, såfremt vejdirektoratet ikke selv udfører forundersøgelssmateriale eller selv lader projekteringsarbejdet udføre.

Afslutningsbetragtning

Aftalen løber i 5-års perioder med opsigelsesfrist på 2 år. Aftale i overensstemmelse med standardafalen er indgået med samtlige amtsråd samt følgende kommunalbestyrelser: København, Helsingør, Frederikssund, Roskilde, Næstved, Nykøbing F., Nexø, Ronne, Assens, Fåborg, Odense, Haderslev, Tønder, Esbjerg, Varde, Vejle, Herning, Lemvig, Ringkøbing, Skjern, Struer, Ebeltoft, Grenaa, Randers, Silkeborg, Århus, Skive, Viborg, Hobro, Frederikshavn, Hjørring og Skagen.

Med hensyn til hovedlandeveje i kommuner, med hvilke der ikke er indgået aftale, varetages de pågældende opgaver af vedkommende amtskommune.

§ 16 foreskriver, at amtskommunale og kommunale myndigheder skal have adgang til at udtale sig, inden et projekteret større hovedlandevejsanlæg bringes til udførelse, og at meningsuligheder om projektets udførelse, som kan træffes forelagt vejnettet, for ministeren træffes afgørelse i sagen. Efter § 17 kan ministeren for offentlige arbejder beordre myndige amtskommunale eller kommunale myndigheder til at meddele sådanne tilladelser og dispensationer vedrørende hovedland-

deveje, som efter loven meddeles af vejdirektoratet.

§ 18 om supplerende anlæg ved motorveje og § 19 om afholdelse af udgifter til helvæjning på hovedlandeveje svarer til tidligere bestemmelser i hovedlandevejslovens § 11 og § 7, stk. 3.

§ 20 i lov om offentlige veje bestemmer, at såfremt der ved et hovedlandevejsanlæg påføres en amtskommune eller kommune eller et fælleskommunalt selskab udgifter til omlægning eller flytning af ledninger eller spor, afholdes disse udgifter af statskassen.

§ 20 fastslår således, at en særlig gruppe af ledningsflytninger ikke skal behandles efter det såkaldte »gæstprincipet«, som er indeholdt i lovens § 106, stk. 1. Efter dette princip skal ledningsejeren normalt selv betale for flytning af ledninger som følge af regulering eller omlægning af landeveje eller kommuneveje. Ifølge § 106, stk. 2, gælder princippet også for arbejder på hovedlandeveje, medmindre andet følger af § 20.

Bestemmelsen i § 20 blev indført ved hovedlandevejsloven af 1963 som følge af kommissariatspraksis ved statens motorvejsanlæg. Denne praksis gik ud på at spare amtskommunerne (kommunerne) for udgifter til flytning af deres egne ledninger, der havde ligget i amtskommunernes (kommunernes) veje, indtil vejarealet blev inddraget under motorvejsanlægget. Den praktiserede regel blev ved § 20 udvidet til at gælde for alle hovedlandevejsanlæg.

Vejdirektoratet har som vejbestyrelse for hovedlandevejene ved anvendelse af § 20 opfattet ordet »hovedlandevejsanlæg« som omfattende ethvert arbejde på hovedlandeveje. Efter denne praksis er der givet amtskommunerne (kommunerne) refusion af udgifter til flytning af amtskommunale (kommunale) ledninger i hovedlandeveje overall, hvor arbejder på hovedlandeveje har forårsaget flytningen.

Det er ministeriets principielle opfattelse, at denne praksis ikke har været i overensstemmelse med lovens forudsætninger, idet begrebet »hovedlandevejsanlæg« må opfattes som anlægsarbejder af en størrelse og karakter, som ikke var forudsat i forbindelse med lovgivningens placering i vejareal.

I betragtning af, at vejdirektoratet har lagt den omtalte praksis til grund i en meget lang

årække, finder ministeriet, at den også fortsat bør lægges til grund for administration af disse sager. Ministeriet har dog tilkendegivet ved direktoratet, at bestemmelsen i vejlovens § 20 bør betragtes som en deklaratorisk bestemmelse, der bør fraviges i forbindelse med ansøgninger om tilladelse til at placere kommunale og fælleskommunale ledninger i hovedvejareal eller areal, der er belagt med vejbeskyttelsesræstel ved hensyn til sikring af en hovedlandevej. I disse tilfælde vil en tilladelse blive betinget af, at ledningsgejeren flytter ledningen uden udgift for vejbestyrelsen, såfremt hensynet til vejen gør det påkrævet, jfr. den almindelige bestemmelse om ledninger i vejlovens § 106.

Landeveje

14. I medfør af § 117 er som landeveje under amtskommunal bestyrelse klassificeret hovedlandeveje og landeveje, som blev bestyret af amtsrådene, og som ikke blev overtaget af staten ved vejlovens ikrafttræden i 1972. Ændringer af klassificeringen af landevejsnettet sker efter reglerne i § 21, hvorefter amtsrådet træffer bestemmelse om anlæg og nedlæggelse af landeveje og om optagelse af kommuneveje, alment veje og private fællesveje som landeveje. § 22 foreskriver den højringsprocedure, der skal følges ved anlægsforanstaltninger m.v. vedrørende landeveje, og bestemmer, at meningsfuldheden kan kræves forelagt for vejnævnet, for ministeren for offentlige arbejder træffer afgørelse i sagen.

Kommuneveje

15. Som kommuneveje er i medfør af § 118 klassificeret hovedlandeveje, landeveje og biveje, som blev bestyret af kommunerne i 1972 og som ikke blev overtaget af staten ved vejlovsreformen. Ændringer i kommunevæjsnettet sker i overensstemmelse med § 23, hvorefter kommunalbestyrelsen træffer bestemmelse om anlæg og nedlæggelse af kommuneveje og om optagelse af alment veje og private fællesveje som kommuneveje. § 23, stk. 2, og § 24 foreskriver den højringsprocedure, der skal følges, inden højringsforanstaltninger m.v. vedrørende kommunevæjsnettet sættes. Denne højringsprocedure tilsliger primært en koordineret planlægning og sikrer de overordnede vejbestyrelser mulighed for

at varetage hensynet til trafikken og færdselsikkerheden på de overordnede veje. Efter § 25 kan meningsfuldheden mellem en kommunale og de overordnede vejbestyrelser vedrørende kommuneveje kræves forelagt vejnævnet. Tilslutning af kommunevæjsnet til anden offentlig vej kræver efter § 70 vedkommende vejbestyrelses samtykke. Der henvises i øvrigt til cirkulærets pkt. 7.

Kapitel 3

Vejplanlægning

16. Vejplanlægningen er som sektorplanlægning henlagt til de enkelte vejbestyrelser, uanset for deres vejnet. Dette planarbejde forberedes af foregå i snæver tilknytning til den sammenfattende planlægning i området, og dermed i overensstemmelse med reglerne i planlovgivningen.

Det forudsættes således, at planlægningen af større vejnet skal forelægges regionplanmyndigheden i overensstemmelse med § 18 i lov om lands- og regionplanlægning og § 16 i lov om regionplanlægning i hovedstadsområdet.

Ved vejplanernes forelæggelse for kommunalbestyrelserne efter §§ 26 og 27 forudsættes det, at disse samtidig tager stilling til projektet som planmyndighed efter kommunalplanlovgivningen. Herved får de færdighed til at vurdere projektet i forhold til kommunale planer samt lokalplaner/hyplanvedtægter, og foretage ajourføring af disse i det omfang dette er påkrævet.

Den nødvendige koordinering mellem de forskellige vejbestyrelses vejplaner forudsætter en gensidig orientering om planerne og eventuelt forhandling herom. Denne koordinering er sikret ved den højringsprocedure, der er foreskrevet i §§ 27-29.

Meningsfuldheden mellem de respektive myndigheder kan af hver af disse kræves forelagt vejnævnet. Den endelige afgørelse træffes efter forelæggelsen for vejnævnet af ministeren for offentlige arbejder.

Sektorlovgivningens offentlighedsregler suppleres af de offentlighedsregler, der indgår i udarbejdelse af regionplaner, kommunale planer og lokalplaner.

Disse offentlighedsregler er baggrund for, at ministeren ikke har udnyttet sin hjemmel efter vejlovens § 31 til at fastsætte for-

skrifter for udarbejdelse af vejplanfortegnelser og offentlighedsregler af disse.

Når et vejnet er optaget på vejplan, kan kommunalbestyrelsen efter § 35, litra b, gøre erklæring af ejendomme om fornødent kan ske ved ekspropriation efter kapitel 5, selv om det aktuelle vejnet endnu ikke er endeligt besluttet af vedkommende myndighed, jfr. § 32.

Kapitel 4

Sikring af vejnet

Pålæg af byggelinier

17. Bestemmelsen i § 34 indeholder regler om pålæg af byggelinier ved bestående offentlige veje til sikring af muligheden for udvidelse af vejen til større bredde, eller hvor færdselsfarv i øvrigt gør det fornødent.

Formålet med en vejudvidelse er at billiggøre en senere vejudvidelse for det offentlige og sikre grundejeren mod senere krav om nedrivning af bygninger m.v., der lige så godt kan placeres andre steder på ejendommen. Formålet med en byggelinie, der alene pålægges af hensyn til færdselsfarv, er at holde bebyggelse og de aktiviteter, der foregår omkring denne, i en passende afstand fra trafikken.

Efter bygningsreglementet af 1982, pkt. 2.2.2, stk. 3 b, medregnes arealet mellem en vej og en byggelinie ikke i beregningen af udnyttelsesgraden, når byggelinien formål er at sikre en vejudvidelse. Såfremt en lodsejer derfor har konkrete byggeplaner, må vejbestyrelsen orientere den pågældende om, hvorvidt en byggelinie på ejendommen skal betragtes som en vejudvidelseslinje eller en byggelinie, der alene er pålagt af hensyn til færdselsfarv.

Efter § 34 kan der generelt pålægges byggelinier med en indbyrdes afstand af 100 m ved hovedlandeveje og landeveje og 50 m ved kommuneveje. Ved højdeforskelle i terrænet kan der i tillæg pålægges 2 gange højdeforskellen. Reglen om tilbagevinding gælder ikke alene for bygninger, men som hidtil for samtlige de anlæg, der er nævnt i § 34, stk. 3.

Såfremt byggelinier, der er pålagt i medfør af vejbestyrelseslovens § 40 eller byggelinieleven af 1928, ønskes ændret, må vejbestyrelsen gå frem efter reglerne i kapitel 4. Tilsva-

rende gælder med hensyn til ændring af tillægsbestemmelser.

Ændringsloven af 1985 har ændret formuleringen af § 34, stk. 1, og præciserer dermed, at der kan pålægges asymmetriske byggelinier. Disse kan indebære, at byggelinierne ud over vejareal kun berører arealer langs vejens ene side.

I stk. 3 er det præciseret, at grusgrave er blandt de anlæg, der kan hindres ved byggelinielever.

§ 35 indeholder regler om pålæg af byggelinier til sikring af gennemførelsen af nye offentlige veje eller forlængninger af bestående offentlige veje samt sikring af fri oversigt ved sådanne veje.

Det er en betingelse for pålæg af byggelinier efter § 35, at vejnettet er optaget på vejplan efter reglerne i kapitel 3.

Når denne betingelse er opfyldt, kan vejbestyrelsen selv træffe bestemmelse om byggeliniepålæg. Byggelinieleveringer vedrørende hovedlandeveje og landeveje skal som hidtil af vedkommende vejbestyrelse forelægges de kommunale - for så vidt angår hovedlandeveje tillige de amtskommunale - myndigheder.

For byggelinier efter § 35 er der ikke foreskrevet nogen højeste indbyrdes afstand.

Nedlæggelse af forbud

18. Ved ændringsloven af 1985 gives der vejbestyrelsen hjemmel til selv at nedlægge forbud mod bebyggelse på ejendomme, der berøres af vejplaner, der endnu ikke er byggesikret. Samtidig forkortes forudbetalt af den fra 2 år til 1 år. Herved bliver der bedre overensstemmelse med kommunalplanlovens § 17, hvorefter en kommunalbestyrelse kan nedlægge forbud mod retlige eller faktisk forhold, der kan hindres ved lokalplan.

I § 36, stk. 2, er der foreskrevet som almindelig regel, at bygningsmyndigheden skal indlægge indberetning til en vejbestyrelse i planlagt byggeri, der må antages at komme i strid med en vejlinie, der er optaget på vejplan. Såfremt forbud ikke er nedlagt inden 2 måneder efter indberetningen, er bygningsmyndigheden beføjet til at udlænde byggetilladelse.

Kundegørelse af byggeplænpålæg

19, 1 § 37, stk. 2, er det fremhævet, at gyldighedsvirkningen af byggeplænpålæg er knyttet til den offentlige kundegørelse. Meddelelse til ejere og brugere af ejendomme, der berøres af byggeplænpålæg, er kun af oplysende karakter.

Ved ændringsloven af 1985 ophævedes bestemmelsen i vejloven om, at påhæver kommunalbestyrelsen på påse, at der ikke udstedes byggetilladelse i strid med bestemmelser truffet i medfør af §§ 34 og 35. Ændringen var en konsekvens af en ændring af byggeplæns § 16, stk. 3, der lov nr. 193 af 9. maj 1984, hvorefter der kan fastsættes tilsvarende bestemmelser i bygningsreglementet. Dette er nu sket, jfr. Byggestyrelsens vejledning af 1. april 1985 om kommunalbestyrelsens lovgivningsmæssige i byggesager, kapitel III, pkt. 11.

Overtagelse af areal efter byggeplænpålæg

20. Byggeplænpålæg anses som en almindelig regulering af ejendomsretten og er som sådan principielt erstatningsfrit. I de tilfælde, hvor byggeplænpålæg virker særligt indgribende, har en ejer af et areal, der pålægges byggeplænpålæg, adgang til at begære sin ejendom helt eller delvis overtaget af vejbestyrelsen.

Det er præciseret, at overtagelse kan begæres ikke alene af det med byggeplænpålæg belagte areal, men også af restejendommen i tilfælde, hvor hele ejendommens benyttelse berøres af byggeplænpålægget, jfr. henvisningen til § 51, stk. 3.

Fristen for fremsættelse af overtagelsesbegæring er 6 måneder. Vejbestyrelsen kan dog tillade, at begæring om overtagelse fremsættes efter udløbet af denne frist, når særlige grunde foreligger. Særlige grunde foreligger, når der opstår en ny situation for ejendommen, for eksempel hvis en bygning nedbrænder, og byggeplænerne hindrer dens genopførelse.

Hjørneafskæring

21. Hjørneafskæringsbestemmelserne finder efter § 39, stk. 1, anvendelse på skæringer mellem offentlige veje og private fællesveje, mellem offentlige veje og private fællesveje, mellem private fællesveje indbyrdes, mellem offentlige veje og udlagte private fællesveje, mellem

private fællesveje og udlagte private fællesveje samt mellem udlagte private fællesveje indbyrdes.

Hjørneafskæringsbestemmelserne finder anvendelse ved bebyggelse af en ejendom, jfr. § 39, stk. 1, samt ved udstykning, jfr. § 39, stk. 2 og 3. Hjørneafskæring skal foretages i alle tilfælde af udstykning af hjørnegrunde, dvs. både når en parcel udstykkes ved et vejhjørne, og når der fra en ejendom, der grænser op til et vejhjørne, udstykkes en eller flere parceller i nærheden af hjørnet. Når en ejendom omfatter flere lodder, forudsættes bestemmelsen i § 39, stk. 2, kun bragt til anvendelse, for så vidt udstykningen berører den ved vejhjørnet liggende lod.

§ 39, stk. 3, omfatter tilfælde, hvor udstykningen foretages til en privat fællesvej, og hvor de parceller, der udstykkes, ikke ligger i umiddelbar nærhed af vejhjørnet. Kravet om hjørneafskæring gælder kun den ejendom, der er genstand for udstykning, og kravet gælder ikke udstykning af mark-, eng- eller skovarealer, der ikke samtidig overgår til anden anvendelse.

Hjørneafskæring skal foretages således, at der dannes lige store vinkler med de to sammenstødende vejgrænser og skal respektere eksisterende bebyggelse, jfr. § 40, stk. 2. Der er imidlertid åbnet mulighed for, at vejmyndigheden selv kan træffe bestemmelse om ændret udformning af hjørneafskæring i forbindelse med samlede vejudlæg inden for større områder, jfr. § 40, stk. 3.

§ 40, stk. 4 og 5, indeholder regler om anlæg af afskærte hjørnearealer som vej.

Anlægsomkostningerne for hjørnearealer, der grænser til offentlig vej, skal afholdes af vedkommende vejbestyrelse som konsekvens af, at arealet, uanset om det tillige grænser til privat fællesvej, indgår som en del af den offentlige vejs areal. Efter § 88, stk. 1, påhviler det vejbestyrelsen at sikre det offentlige ejendomsret også til sådanne afskærte hjørnearealer ved arealernes udskillelse i matriklen. Hjørnearealer, der alene grænser til private fællesveje, skal dermed følge § 40, stk. 5.

5. anlægges som vej på grundejersens bekostning, og udgifter skal fordeles efter reglerne om fordeling af udgifter til private fællesveje, jfr. lov om private fællesveje (lovbekendtgørelse nr. 370 af 6. august 1985).

Regler om, hvem der skal afholde udgifter ved etablering af hjørnearealer som del

af vejarbejdet samt bestemmelsen i § 40, stk. 4, 2. pkt., om at udgifter til eventuel hegnstavlning skal afholdes af vedkommende grundejere, finder kun anvendelse, når hjørneafskæringer sker efter reglerne i § 39, dvs. i forbindelse med udstykning eller bebyggelse af ejendommen. Hvis hjørneafskæring ikke er påbudt efter § 39, kan den alene gennemføres ved ekspropriation på vejmyndighedens bekostning efter reglerne i lovens kapitel 5, jfr. § 41. I disse tilfælde skal vejmyndigheden eller vejbestyrelsen ikke anlægge arealer til grænselysning og anlæg af arealer som vej. Grundejeren har mulighed for at begære et areal overtaget som følge af hjørneafskæring, jfr. § 40, stk. 6, der henviser til § 38.

Udlægter fra byggeplænpålæg og fra hjørneafskæringsbestemmelser

22. Efter § 42, stk. 1, kan vejbestyrelsen selv i alle tilfælde gøre udlægelse fra byggeplænpålæg og ligeledes selv opbevare sådanne bestemmelser. Kun hvor det drejer sig om dispensation fra eller ophævelse af byggeplænpålæg efter § 35, skal de myndigheder, der i sin tid har udtalt sig om byggeplænpålægget, have adgang til at udtale sig, men kun så fremt dispensation eller ophævelse i væsentlig grad vil berøre planerne for den pågældende vejs udbygning.

Dispensation fra byggeplænpålæg kan meddeles uden betingelser. Når forholdene gør det rimeligt, kan dispensation meddeles på nærmere betingelser, eksempelvis som det hyppe af et tilfælde, på betingelse af, at ejeren af det byggeplænbetragte areal forpligter sig til – normalt efter et vist åremål – at fjerne bebyggelsen uden erstatning, når vejanlægget vejudvikles gødet påkrævet. Også en ikke-fordyrelsesklausul kan komme på tale.

Dispensationsbestemmelserne i § 42 gælder også for byggeplænpålæg efter tidligere lovgivning, herunder vejbestyrelseslovens §§ 40 og 41.

Pålæg af byggeplænskrav kan ske af hensyn til gennemførelsen af et aktuelt vejprojekt. Det kan også ske på mere summarisk måde for at sikre mulighederne for at gennemføre en vejudvikelse, selv om denne ikke er aktuelt og måske først bliver det om meget lang årrække. Når vejanlægget ikke er aktuelt, har byggeplænen karakter af et for-

M.T. 108

melt forhold mod bebyggelse m.v. på ejendomme langs vejen inden for byggeplænarbejdet. Konsekvensen af dette er, at vejbestyrelsen må tage stilling til byggeriet, så snart dette bliver aktuelt, og dermed vurdere konflikten mellem grundejersens ret til at udnytte sin ejendom på rimelig måde, og vejbestyrelsens ret til at sikre det offentlige mod urimelige udgifter.

I vejbestyrelsens overvejelser om, hvorvidt der skal gives en dispensation fra byggeplænskravet, kan indgå omkostningerne ved bebyggelsen, sandsynligheden for og tidspunktet for en fremtidig vejudvikelse, og spørgsmålet om, hvor meget denne vil blive fordyret ved dispensationen.

En dispensation vil bl.a. kunne betinges af en klausul om, at ejendommen i tilfælde af ekspropriation skal vurderes uden hensyn til den ønskede udvidelse, eller et krav om nedrivning af ejendommen eller en del af denne, når vejanlægget måtte blive aktuelt.

Når sådanne vilkår stilles, bør det overvejes, om der kan opstilles en frist, inden for hvilken grundejeren kan påregne, at de ikke vil blive gjort gældende. Herved vil navnlig ejerne af erhvervsjendomme få bedre afskrivnings- og lånemuligheder.

Det er ikke enhver forandring på en ejendom, der kræver dispensation fra byggeplænsbestemmelserne. Enhver rimelig modernisering eller ombygning vil kunne ske, uden at det er nødvendigt at søge om dispensation fra bestemmelserne. Som eksempler kan nævnes: Indvendige ombygninger og forandringer herunder ændringer i rumstørrelse, flytning af væg, modernisering af køkken, af bad, af wc, installation og udskiftning af varme- og ventilationsanlæg, opspænt af pejs og brændeovn. Såfremt udnyttet tagetage indtages uden ændringer i tagkonstruktionen, vil dette også kunne ske uden dispensation.

Udskiftning af vinduer og døre, efterisolering af ydervægge, opspænt af skorsten, udskiftning af tag og lignende vil ligeledes kunne finde sted uden vejbestyrelsens godkendelse.

Det kan være vejledende, men ikke afgørende, om der til det pågældende arbejde udkræves byggetilladelse. Også småbygninger på grunden, der udføres uden byggetilladelse, vil kræve vejbestyrelsens godkendelse. Det samme er tilfældet med havemure, større indgangspartier og lignende.

23. Ved ændringsloven er der tillagt vejbestyrerne hjemmel til at meddele undtagelser fra hjemfælskæringbestemmelserne i §§ 39-40, der ikke længere er betinget af generelle centrale retningslinier om spørgsmålet.

Kapitel 5

Ekspropriation og taksation

24. Vejlovens ekspropriationsregler bygger i vidt omfang på principperne i stats-ekspropriationsloven nr. 186 af 4. juni 1964 om fremgangsplaner ved ekspropriation vedrørende fast ejendom samt på det udkast til forslag til lov om fremgangsmåden ved kommunale ekspropriationer, som er indeholdt i betænkning nr. 595/1971, afgivet i 1971 af ministeriet for offentlige arbejders kommission af 1956 vedrørende ekspropriationslovgivningen.

Det er et hovedsynspunkt, at grundejerne får adgang til at gøre sig bekendt med vejbestyrernes planer og det påtænkte ekspropriationsindgreb og til at fretkomme med deres bemærkninger og eventuelle ændringsforslag hertil, inden beslutningen om ekspropriation træffes.

Det er fortsat den kommunale myndighed selv, der beslutter, hvorvidt og hvorefter et projekt skal gennemføres og ligeledes foretage det konkrete ekspropriationsindgreb. Den kommunale myndighed vil også som hidtil under eller efter årsedsforretningen kunne søge opnået forlig med grundejerne om erstatningen, størrelse m.v.

Også i kommunaleplanlovens § 34 findes der hjemmel til ekspropriation til vejanlæg i det omfang, dette er nødvendigt til at virkeliggøre en lokalplan. Denne regel bør dog kun undtagelsesvis anvendes ved ekspropriation til anlæg, regulering eller udvidelse af offentlige veje og kun, når ekspropriationen sker i forbindelse med ekspropriation til andet formål, som forudsættes realiseret ved gennemførelse af lokalplanen. I øvrigt bør den specielle hjemmel til at eksproprierte til vejformål, der findes i lov om offentlige veje, bringes i anvendelse.

Samspillet mellem ekspropriationer efter vejlovgivningens regler og kommunaleplanlægning samt allerede foreliggende byplanvedtægter og lokalplaner forventes behandlet

i et cirkulære om lov om kommunaleplanlægning, som miljøministeriet vil udsende. Når dette foreligger, vil vejmyndigheder og ekspropriationskommissioner blive orienteret herom.

Den materielle ekspropriationshjemmel

25. § 43 indeholder den materielle ekspropriationshjemmel inden for vejområdet. Ekspropriation kan først og fremmest ske til anlæg, udvidelse og ændringer af offentlige veje, jfr. definitionen i lov om offentlige veje, § 1.

§ 43 giver dernæst hjemmel til etablering af sådanne anlæg, der må anses for tilhørende til vejene. Det må afhænge af den vejknudske udvikling til enhver tid, hvad der kan anses for tilhørende til veje. Som eksempler på sådanne anlæg nævnes i loven parkeringspladser, vigepladser, rasteplasser og materielle pladser, støjafskærmende foranstaltninger og beplantninger. Opregningen af eksempler tilsligter imidlertid ikke at være udtømmende. Der vil således efter omstændighederne kunne eksproprieres til mere specielle formål såsom til toiletbygninger i forbindelse med rasteplasserne.

Ved hovedlandeveje kan der endvidere eksproprieres til supplerende anlæg, hvis bebyggelse umiddelbart i forbindelse med vejen har særlig betydning for trafikantene. Der tænkes her navnlig på tank- og serviceanlæg, cafeteria og moteller.

Der gives ved § 43 hjemmel til ekspropriation af arealer m.v., herunder retigheder over disse. Der kan således foruden af arealerne ske ekspropriation af bygninger og anlæg på arealerne samt af alle slags retigheder over arealerne, f.eks. brugsretigheder og servitutter.

Der gives endvidere vejbestyrerne hjemmel til pålæg af servitutter til sikring af oversigt over vejryds eller vejsving. Bestemmelserne giver således vejbestyrerne hjemmel til at pålægge oversigtservitutter overensstemmende med ministeriet for offentlige arbejders vejregler ved skæringer mellem offentlige veje indbyrdes og mellem offentlige og private veje. Det samme gælder vejindmundinger. Endvidere vil servitutter kunne pålægges til beskyttelse af offentlig vej. Der kan således pålægges servitutter om, at lodsejere ikke må foretage foranstaltninger, der kan

udsætte vejdemninger eller andre bygværker for fare.

Bestemmelserne giver endvidere hjemmel til ekspropriation af bestående overkørsler og overgange. Bestemmelserne i § 43, stk. 1, sidste punktum, giver hjemmel til ekspropriation til anlæg af private fællesveje i det omfang, det er påkrævet for at etablere adgangen ud til offentlig vej, når denne er blevet afbrudt ved ekspropriation af bestående overkørsler og overgange. Bestemmelserne i § 43, stk. 1, sidste punktum, giver også hjemmel til ekspropriation til anlæg af private fællesveje til retablering af de ved vejanlæg afbrudte forbindelser, hvis vejbestyrerne ikke finder det ønskeligt, at de tilgrænsende arealer skal have direkte adgang til den nye eller forlagte vej. Endvidere vil ekspropriation til private fællesveje kunne ske i medfør af den nævnte bestemmelse i § 43, stk. 1, jfr. § 78, i de tilfælde, hvor ejeren af et areal som følge af beslutninger og bestemmelser, truffet i medfør af §§ 70-73, afskæres fra en rimelig udnyttelse af arealet. Endelig kan der eksproprieres til private fællesveje for at tilvejebringe vejadgang i forbindelse med nedlæggelse af en offentlig vej eller almen vej efter bestemmelserne i kapitel 9.

Ved § 43, stk. 2, er der givet vejbestyreren hjemmel til mod fuld erstatning at ekspropriere arealer til fremskaffelse af vejmateriale eller fyld. Ved erstatningsfastsættelsen bør der tages hensyn til, hvilket omfang de på ejendommen værende materialer forøger dens værdi i handel og vandel. Arealafgivelsen kan være varig eller midlertidig. I sidste nævnte tilfælde må erstatning ydes for afsavn af jorden og for dennes eventuelle forringelse. Erstatning for midlertidigt beslaglagte arealer fastsættes ved arealernes tilbagelevering.

Efter samme regler kan vejbestyreren foretage midlertidig eller endelig arealovertagelse til anbringelse af overskydende fyld eller anlæg af interimsvej.

Arealer, der er afskåret ved et vejanlæg, og som ikke anvendes til vejformål, bør søges magelagt. Hvis magelæg ikke kan gennemføres, kan de afskære arealer eksproprieres, forudsat at bekostningen ved at tilvejebringe adgang til dem ikke står i urimeligt forhold til deres værdi. Er der uenighed mellem vejbestyreren og en grundejer om, hvorvidt omkostningerne må anses for urimelige,

træffes afgørelsen af taksationsmyndighederne, jfr. § 51, stk. 5.

Bestemmelserne i § 44 svarer til ekspropriationsprocedurelovens § 25.

Forarbejder og undersøgelser

26. I henhold til § 45 er vejbestyrerne berettigede til at foretage opmålinger, nivelemålinger og andre tekniske forarbejder på privat ejendom, hvis det er nødvendigt i anlæg af anlæg efter vejloven. Dog skal der inden gives vedkommende ejer eller bruger særskilt underrøttelse i forvejen eller - hvis dette ikke er muligt - oplyses meddelelse herom med mindst 2 ugers varsel i de lokale blade. Al skade, der forvoldes ved disse foranstaltninger, skal erstattes, og i mangel af mindelig overenskomst fastsættes erstatning af de i loven omhandlede taksationsmyndigheder.

Ekspropriationsmyndigheder

27. I § 46 fastslås, hvem der er ekspropriationsmyndighed med hensyn til de respektive vejkatégorier.

Ekspropriation til hovedlandevejsanlæg sker efter reglerne i ekspropriationsprocedureloven. Hvis ekspropriation til hovedlandevejsanlæg efter ministeren for offentlige arbejders bestemmelse, jfr. stk. 2, sker ved antskommunal eller kommunal foranstaltning, finder reglerne i kapitel 5 anvendelse i deres helhed - herunder også bestemmelserne om taksation og taksationsmyndigheder - sammen med de templer, der følger af, at ekspropriationsmyndigheden i disse tilfælde ikke er vejbestyreren, men foretager ekspropriationen for en anden vejbestyrer (vejdirektoratet).

Ekspropriation til antskommunale og kommunale vejanlæg sker efter reglerne i kapitel 5.

Som hidtil kan ministeren for offentlige arbejder dog efter begæring fra en vejbestyrer tillade, at ekspropriation til sådanne anlæg sker efter reglerne i ekspropriationsprocedureloven, jfr. § 46, stk. 3.

Ekspropriationens gennemførelse
Årsedsforretning

28. I modsætning til, hvad der var gældende efter vejbestyrersloven, afholdes årsedsfor-

retningen nu inden vejbestyrelsens ekspropriationsbeslutning. Dette skyldes ønsket om at give de berørte grundejerne mulighed for at varetage deres interesser på et så tidligt tidspunkt som muligt. Åsedsforretningens afholdelse forudsætter således kun en principbeslutning fra vejbestyrelsens side om at søge de påtænkte foranstaltninger gennemført ved ekspropriation.

§§ 47-48 indeholder detaljerede regler om den procedure med hensyn til indværg om fremlæggelse af planer for ekspropriation m.v., som vejbestyrelsen skal følge i forbindelse med afholdelse af åsedsforretning, og om ejers og brugeres adgang til under åsedsforretningen eller inden for en frist af 3 uger efter denne at frekomme med bemærkninger og ændringsforslag til de planlagte foranstaltninger.

Efter § 47, stk. 4, skal ikke alene ejere og brugere, men også andre, der skønnes at have rimelig interesse at varetage, indvarsles til åsedsforretningen.

Under åsedsforretningen kan der som hidtil af vejbestyrelsen gives forslag til erstatnings fastsættelse (forligstilbud). Erstatningsforslaget kan som hidtil accepteres af grundejerne under selve åsedsforretningen, blot med den forskel, at aftale må indgås med det forbehold, at ekspropriationen af vejbestyrelsen beslutes fremmet på det grundlag, der foreligger under åsedsforretningen, og at vejbestyrelsen tiltræder erstatningsforslaget.

Mindst et medlem af vedkommende kommunale råd, der er vejbestyrelse, skal deltage i åsedsforretningen, og et medlem af det pågældende råd skal lede forretningen, jfr. § 48, stk. 1.

Ved ændringsloven af 1985 er der sket den ændring af § 47, stk. 4, at de enkelte grundejere, der berøres af ekspropriation, alene skal have fremsendt den del af arealfortegnelsen, som vedrører den pågældende ejendom.

Dette skyldes, at arealfortegnelsen ved større ekspropriationer kan have et sidemæssigt stort omfang, og det forekommer utilsigtmæssigt, at en lodsejer skal have tilsendt mere end det, der vedrører den pågældende ejendom.

Hvis lodsejerne er interesseret i at blive bekendt med arealfortegnelsen vedrørende

andre ejendomme, er denne, jfr. § 47, stk. 3, fremlagt i 2 uger for åsedsforretningen.

Ekspropriationsbeslutning

29. Når den 3 ugers frist for afgivelse af bemærkninger til vejbestyrelsens forslag, der er fastsat i § 48, stk. 3, er udløbet, træffer vejbestyrelsen på grundlag af det frekomne fald hvorledes ekspropriationen og foranstaltningerne skal gennemføres, jfr. § 49, stk. 1. Under nærmere angivne betingelser kan ekspropriationsbeslutning dog undtagesvis træffes inden udløbet af fristen, jfr. stk. 1, 2. pkt.

Såfremt vejbestyrelsen beslutter at foretage væsentlige ændringer i de planer, der har været fremlagt under åsedsforretningen, bør fornyet åsedsforretning afholdes med indværg af de ejere og andre, der berøres af ændringerne.

Erstatningens fastsættelse

30. Bestemmelserne herom i § 51 svarer til tilsvarende bestemmelser i ekspropriationsproceduroloven.

Taksation og overtaksation

31. Efter § 52 skal vejbestyrelsen, hvis mindelig overenskomst om erstatningens størrelse ikke er opnået senest 8 uger efter ekspropriationsbeslutningen – eller hvis denne er påklaget senest 4 uger efter endelig afgørelse af klagen – indbringe erstatningspørgsmålet for taksationskommissionen. Det er forudsat, at indbringelsen herefter sker snarest muligt. Bestemmelsen er ikke til hinder for, at en erstatningsberettiget under forhandlinger med vejbestyrelsen om en forligsmæssig afgørelse giver samtykke til udskydelse af indbringelsen, og heller ikke til hinder for, at erstatningspørgsmålet indbringes for taksationskommissionen efter fristens udløb, hvis vejbestyrelsen har opgivet at opnå forlig om erstatningen.

Indværg til taksations- og overtaksationsforretningen skal ske med mindst 2 ugers varsel, jfr. § 53, stk. 1, og § 54, stk. 2. Fristen for indbringelse af en taksationskommission kendelse for overtaksationskommissionen er 3 uger. Der er åbnet mulighed for, at over-

taksationskommissionens formand kan tillade indbringelse efter fristens udløb.

Efter bestemmelsen i § 56 skal vejbestyrelsen forelægge taksationskommissionen erstatningskrav, der rejses af personer, der ikke er omfattet af ekspropriationen. Sagen kan påkendes af taksationskommissionen, hvis den finder sagen egnet til behandling for kommissionen. Bestemmelserne afskærer ikke vejbestyrelsen fra at imødekomme erstatningskrav af denne art, men udelukker, at vejbestyrelsen undlader at forelægge krav, som den selv anser for ubegrundede.

Ved ændringsloven af 1985 er det præciseret, at grundejerne alene har en mulighed for at få et spørgsmål, der ikke vedrører ekspropriationen, f.eks. spørgsmål af næreløst art, vurderet af taksationsmyndighederne, når disse i forvejen beskæftiger sig med det pågældende anlægsarbejde.

Taksationsmyndigheder

32. Såfremt forlig ikke opnås, skal sagen indbringes for de taksationsmyndigheder, der er nævnt i §§ 57 og 58.

Taksationskommissionernes

og overtaksationskommissionernes områder

Der ned sættes normalt en taksationskommission for hver amtsrådsreds i Københavns amtsrådsreds med Københavns og Frederiksberg kommuner er der dog nedsat to kommissioner. Det samme gælder Århus, Fyns og Nordjyllands amtsrådsredse. I alt er der for tiden nedsat 18 taksationskommissioner.

Der er nedsat i alt 7 overtaksationskommissioner med følgende geografiske områder:

- Københavns og Bornholms amtsrådsredse
- Frederiksborg og Vestsjællands amtsrådsredse
- Roskilde og Storstrøms amtsrådsredse
- Fyns amtsrådsreds
- Vejle, Ribe og Sønderjyllands amtsrådsredse samt del af Ringkøbing amtsrådsredse
- Århus amtsrådsreds og del af Ringkøbing amtsrådsreds
- Nordjyllands og Viborg amtsrådsredse.

Taksationsmyndighedernes opgaver

Foruden at fastsætte erstatningerne i tilfælde af ekspropriation skal kommissionerne træffe afgørelse i en række andre sager, der forelægges kommissionerne i medfør af lov om offentlige veje, herunder:

1. fastsættelse af erstatning i anledning af skader og ulemper forvoldt i forbindelse med undersøgelse (opmålinger, nivelemålinger m.v.) forud for vej anlæg, § 45,
2. spørgsmålet om overtagelse af den del af en ejendom, der bliver tilbage efter ekspropriation af den øvrige del af ejendommen, samt spørgsmålet om overtagelse af afskærte arealer, § 51, stk. 3,
3. spørgsmålet om afståelse af en ejendom, hvis ekspropriationserstatningen for værdiforringelsen står i åbenbart misforhold til restejendommens værdi, § 51, stk. 4,
4. spørgsmålet om afståelse af afskærte arealer, hvis ekspropriationserstatningen for værdiforringelsen står i åbenbart misforhold til restejendommens værdi, § 51, stk. 5,
5. spørgsmålet om, hvorvidt der er etableret fornøden vejforbindelse til en ejendom eller dennes afskærte arealer, når adgangen er blevet afbrudt i forbindelse med et vej anlæg, § 69, stk. 2,
6. spørgsmålet om overtagelse af en ejendom eller en del af denne, hvis ejeren på grund af byggeplanlægning afskæres fra en økonomisk rimelig og forsvarlig udnyttelse af arealer, § 38,
7. spørgsmålet om overtagelse af en ejendom, hvis ejeren på grund af beslutninger og bestemmelser, truffet i medfør af §§ 70-73, afskæres fra en økonomisk rimelig og forsvarlig udnyttelse af arealer, § 79,
8. spørgsmålet om erstatning i forbindelse med optagelse af private fællesveje og -stier som offentlige,
9. spørgsmålet om nedlæggelse af offentlige veje, der ikke opretholdes som private, § 90,
10. fastsættelse af overtagelesesbøle for nedlagte offentlige vejarealer, der forudsættes tilskødet ejeren af en ejendom, der grænser til vej, § 91, stk. 2.

11. fastsættelse af erstatning i anledning af skader og ulæmpet, forvoldt af visse foranstaltninger (anbringelse af vejnavne, skilte, færdselsaviser og signaler, belysningselementer m.v. på privat ejendom), § 108.

Også privatejers lov tillægger taksationskommissionerne visse opgaver, herunder:

12. spørgsmålet om overtagelse af et areal eller en del af dette, der er berørt af et vejudlæg i medfør af privatejers lovens § 23, stk. 2 og 3, privatejers lovens § 37.

13. erstatningsfastsættelse for udlagt privat fællesvej, der afgives til anlæg af en så-

dan vej, privatejers lovens § 40.

14. spørgsmål om opretholdelse af private fællesveje, der er besluttet nedlagt, privatejers lovens § 54.

15. spørgsmålet om bortfald af private serviceforpligtelser, privatejers lovens § 66.

Endelig tillægger lov om værdiforbeholdelse og renholdelse af veje taksationskommissionerne opgaver, nemlig:

16. fastsættelse af erstatning for skader ved etablering af sneskræne m.v. og etablering af vej uden sneforhold, jfr. lovens § 2.

En række love uden for vejområdet pålægger vejtaksationskommissionerne forskellige opgaver, hovedsagelig erstatningsfastsættelse, samt sager om overtagelse af ejendomme, der berøres af almindelige indskrænkninger i ejendomsretens grænser. De væsentligste af disse er lov om kommunalplanlægning, bygge- og folkeskolelov, saneringslov, byfornyelseslov, lov om tilbudspligt, råstoloven, lov om sommerhuse og camping, lov om ekspropriation til byudvikling og lov om vandforsyning.

Forretningsgangen ved taksationskommissionerne

a. Vejbestyrelsens begæring om taksation, jfr. pkt. 31, må rettes til formanden for taksationskommissionen. Begæringen bør i almindelighed indgives samlet for de ejendomme, der ved et bestemt anlæg eller en parcel heraf er gæet til taksation. Begæringen om taksation må være bilagt en samlet udskrift af den ved læsedsforretningen førte protokol med tilhørende arealrithervæsesplaner og må foruden angivelse af vedkommende ejere og brugeres

der, hvorledes adgangsforholdene ændres, og i hvilket omfang der sker en defigurering af arealerne. Landinspektøren indhenter endvidere udskrifter af ejendommens blad i umgibet til forelæggelse for kommissionerne og bistår i det hele for manden med tilvejrbringelse af tekniske oplysninger, der har betydning for erstatningsfastsættelse.

d. Når taksatorerne og landinspektøren er udepeget, fastsætter formanden tid og mødested for taksationsforretningen. Formanden leder de pågældende ejere og brugere samt vejbestyrelsen indkaldt med mindst 14 dages forudgående varsel. Indkaldelsen af ejerne og brugerne sker ved anbefalet brev.

e. Såfremt formanden finder, at det ved vurderingen af en eller flere af de berørte ejendomme er nødvendigt at tilkalde en særlig sagkyndig, f.eks. til vurdering af skovbrug, havebrug, erhvervsvirksomheder eller lignende, jfr. § 59, stk. 2, indkalder den på samme måde. Den tilkaldte særlig sagkyndige deltager i kommissionens forhandlinger, men har ikke stemmeret.

f. Taksationskommissionens formand kan med ministeriet for offentlige arbejders godkendelse antage en sekretær, som deltager i moderne uden stemmeret.

g. Der føres efter formandens anvisning en protokol, hvori kommissionens kendelse optages.

h. Kommissionens kendelse bekendtgøres for lodjerne ved, at der snarest tilsendes dem udskrift af protokollen pr. anbefalet brev.

Samtidig må udskrift sendes til anlægsmyndigheden og landinspektøren.

Der ydes formanden og sekretæren vederlag, som afholdes af statskassen. Kommissionens øvrige udgifter, derunder bl.a. godtgørelse til formanden, medlemmerne, sekretæren og særligt sagkyndige, til befording og fravær fra hjemstedet, samt honorar til medlemmerne og landinspektøren afholdes af dem af vedkommende vejbestyrelse. Medlemmernes honorar fastsættes af ministeriet for offentlige arbejder. Formanden kan af vejbestyrelsen forlange indbetalt et forskudsbeløb til bestridelse af de vejbestyrelsen påhvilede udgifter.

Forretningsgangen ved overtaksationskommissionerne

a. Sævel ejerne og brugerne som anlægsmyndigheden kan indbringe taksationskommissionens kendelse for vedkommende overtaksationskommission. Kendelsen skal indkendes inden 3 uger efter, at med-

delelse om resultatet af taksationsforretningen er kommet frem til den pågældende. Af praktiske grunde skal begæringen om anke indkendes til formanden for den taksationskommission, som har foretaget erstatningsfastsættelsen i første instans. Hvis begæringen er indgivet rettidigt, fremsender taksationskommissionens formand begæring om anken til formanden for vedkommende overtaksationskommission.

b. Ved ankens indgivelse til overtaksationskommissionen fremsender taksationskommissionens formand udskrift af taksationskommissionens protokol og samtlige de under sagen fremlagte bilag.

c. Formanden for overtaksationskommissionen udpeger de to medlemmer, der skal medvirke i vedkommende sag, efter den liste, som er udarbejdet af amtsrådet m.fl.

d. I overtaksationskommissionen medvirker som foran nævnt den landinspektør, der har medvirket i taksationskommissionen.

e. Overtaksationskommissionens formand kan med ministeriet for offentlige arbejders godkendelse antage en sekretær, som deltager i moderne uden stemmeret.

f. I øvrigt finder de principper, der gælder for taksationskommissionens forretningsgang, tilsvarende anvendelse for overtaksationskommissionerne, dog udsendes udskrift af protokollen ved almindeligt brev.

Sagsomkostninger ved kommissionsbehandling

33. § 61 bygger på gældende praksis i analogi af tilsvarende bestemmelse i ekspropriationsproceduroloven. Efter denne bestemmelse kan taksationsmyndigheden pålægge vejbestyrelsen at udføre en passende godtgørelse til en part, der til varigtage af sine interesser over for vejbestyrelsen under sagens behandling for kommissionen, har afholdt nødvendige udgifter til sagkyndig bistand, herunder til advokat, revisor m.v. I forbindelse med meddelelsen efter § 49, stk.

3. bør vejbestyrelsen give oplysning om indholder af § 61.

Udgifterne til taksations- og overtaksationskommissionernes virksomhed afholdes af henholdsvis staten og vedkommende vejbestyrelse, jfr. § 62, stk. 2. Grundejerne bør ligeledes i forbindelse med meddelelsen efter § 49, stk. 3, gøres bekendt med, at indbringelse af erstatningspørgsmålet for taksationsmyndighederne er omkostningsfri.

Erstatnings udbetaling

34. §§ 63-64 svarer til tilsvarende bestemmelser i ekspropriationsproceduroloven.

Efter § 63 skal erstatningsbeløb forrentes med 1 pct. over nationalbankdiskontoen på tidspunktet for ekspropriationsbeslutningen.

Efter § 64, stk. 1, skal vejbestyrelsen inden udbetaling af erstatningen skaffe oplyst, om panthaver og andre indehavere af rettigheder gør krav på erstatningen. Forskriften er begrænset til rettighedshavere, hvis adresser kan oplyses af tinglysningsdommeren. Beløb, der tilkommer en tinglyst panthaver, hvis adresse ikke har kunnet oplyses, bør dog ikke udbetales, jfr. analogien af den tilsvarende bestemmelse i ekspropriationsprocedurolovens § 24. Vejbestyrelsen vil i givet fald kunne pådrage sig erstatningsansvar over for panthaveren. Der bør derfor ske deponering af den del af ekspropriationserstatningen, der medgår til at indfri panthaverens, indtil den erstatningsberettede godtgør, at panthaveren samtykker til udbetaling foretager.

Efter § 64, stk. 2, kan vejbestyrelsen under visse betingelser udbetale ekspropriationserstatning uden samtykke fra panthaver eller andre rettighedshavere.

Betingelserne er, dels at ekspropriationen i forhold til ejendommens størrelse og værdi er ubetydelig, dels at ekspropriationen ikke indebærer nogen fare for pantsikkerheden. Begge betingelser skal være opfyldt, men det er overladt til vejbestyrelsen at skønne, om dette er tilfældet. Risikoen for fejlskøn på hviler vejbestyrelsen. Vejbestyrelsens beslutning kan af en panthaver påklages til ministeriet.

Søgsmål

35. Søgsmål om ekspropriation behandles i første instans ved landsretten. Afgørelser, der

kan påklages eller for så vidt angår erstatningsafsættelser, kan indbringes for en overtaksationskommission efter § 34, kan dog ikke indbringes for domstolene, for henholdsvis klageadgangen og overtaksationskommissionens behandling har været udnævnet, jfr. § 65.

Kapitel 6.

Adgangsforhold til offentlige veje

Definitioner

36. For at tydeliggøre den i vejlovgivningen anvendte terminologi er begreberne overkørsler, overgange og vej- og stiudslutninger defineret i § 68.

Ved overkørsel forstås adgang til offentlige veje for kørende færdsel fra tilgrænsende ejendomme eller fra private fællesveje.

Ved overgang forstås adgang til offentlig vej for gående færdsel fra tilgrænsende ejendomme eller fra private fællesstier.

Ved vej- eller stiudslutning forstås tilslutning til offentlige veje og stier for offentlige veje og stier.

Som det fremgår af definitionerne, er private fællesveje og private fællesstier, der indmunder i en offentlig vej, overkørsler (overgange) til den offentlige vej. Som overkørsel (overgang) anses også privat vej (sti), der kun tjener til brug for en enkelt ejendom.

Adgangsforhold i forbindelse med anlæg eller ombygning af offentlige veje

37. Bestemmelsen i § 69 fastslår, at vejbestyrelsen i forbindelse med anlæg af en ny vej eller ombygning af en bestående offentlig vej skal træffe bestemmelser om, hvorvidt og i hvilket omfang, der kan bekræftende fald i hvilket omfang, der kan tillades adgang fra tilgrænsende ejendom. Hvis en ejendoms adgang afbrydes, skal vejbestyrelsen så vidt muligt sikre ejendommen anden fornøden forbindelse til offentlig vej.

Begrebet »fornøden adgang« er fastlagt i reits- og taksationspraksis, der stort set lægger vægt på, at adgangsforholdene til ejendommen er teknisk egnede til den trafik, som er nødvendig for ejendommens udnyttelse. Herudover betragtes ejendommens beliggenhed ved en offentlig vej ikke som et retsbeskyttet formuegod. Dette er angivet i § 69, stk. 2.

Her fastslås, at ændrede adgangsforhold, der

giver ejendommen en mere alsides beliggenhed i forhold til offentlig vej, bebyggelse eller lokalitet, afskærer den fra dens hidtidige kundekreds, eller påfører ejendommen fremtidige vejudgifter, ikke kan begrunde erstatning. Disse regler er et udslag af det også bl.a. i Norge, Sverige og Tyskland anerkendte princip, at en ejendoms beliggenhed ved en offentlig vej alene er en chance og mulighed, der bortfalder, hvis vejforholdene i området ændres på afgørende måde.

Den adgang til offentlig vej, der er »fornøden« i den nævnte forstand kan eventuelt tilvejebringes ved anlæg af en privat fællesvej eller en privat vej kun til brug for en enkelt ejendom: Erhvervelse af arealer til sådanne private vej-anlæg kan ske ved ekspropriation efter § 43.

Vejbestyrelsen har ikke nogen ubetinget pligt til uanset bekostningen at etablere adgang til offentlig vej. Hvis fornøden forbindelse imidlertid ikke etableres, har ejendommens ejer eller bruger ret til erstatning, eventuelt må arealet eksproprieres. Hjemmel heri findes i § 43, jfr. også § 51, stk. 5, hvorefter vejbestyrelsen under visse betingelser kan fordrø arealer, der afskæres ved en ny vejlinje, afstået.

Hjemmel til ved ekspropriation at nedlægge eller spærre bestående overkørsler og overgange, herunder adgange for private fællesveje og -stier og andre private veje og stier, findes ligeledes i § 43. Også i disse tilfælde kan der til retablering af den afbrudte forbindelse med offentlig vej anlægges privat fællesvej m.v., og arealer hertil erhverves ved ekspropriation.

Anlæg af nye adgange til offentlig vej

38. Anlæg af en ny adgang til offentlig vej kræver tilladelse fra vejbestyrelsen. Efter § 70, stk. 2, skal der tillige indhentes tilladelser fra vejbestyrelsen for en hovedlandevej eller landevej til anlæg af nye adgange til en anden offentlig vej (landevej eller kommunevej), når ændringer af adgangsforholdene sker i mindre afstand end 100 m - i bymæssig bebyggelse 50 m - fra hovedlandevejen eller landevejen.

Begrundelsen for bestemmelsen er, at det hyppigt forekommer, at trafikskabende virksomheder, såsom udsultingsbygninger og supermarkeder, placeres på et areal, der græn-

M.T. 109

ser op til en primær vej (hovedlandevej eller landevej), men med adgang til en sekundær vej (landevej eller kommunevej). Uanset at overkørsel etableres til den sekundære vej, vil virksomhedens nære beliggenhed ved den primære vej kunne indvirke væsentligt på trafikforholdene på denne og frembyde en fare for trafikikkerheden.

Efter § 70, stk. 3, kan vejbestyrelsen som hidtil, når det skønnes påkrævet af vejtekniske eller færdselsmæssige grunde, søge betingelser for tilladelse til ændring af adgangsforholdene stille tekniske krav og kan kræve udgifterne ved gennemførelsen af kravene afholdt af vedkommende ejer eller bruger. De eksempler på tekniske krav, der er nævnt i stk. 3, er ikke udtømmende.

En vejbestyrelse kan desuden betinge sin tilladelse af, at den offentlige vej, hvortil der etableres adgang, ombygges med midterbælt, kanalisering, lyssignal o.l., og kan kræve, at udgifterne hertil helt eller delvis afholdes af vejbestyrelsen for den vej eller sti, der tilsluttes, eller for så vidt angår overkørsel eller overgang af vedkommende ejer eller bruger.

Adgangen til at pålægge en ejer eller bruger udgifter helt eller delvis ved ombygning af en offentlig vej er dog begrænset til særlige tilfælde, eksempelvis etablering af adgang fra særligt trafikskabende virksomheder, hvor kravene til ejeren eller brugeren står i rimeligt forhold til fordelene for den pågældende.

Benyttelse af bestående adgange til offentlig vej

39. Vejbestyrelsens tilladelse til udvidet benyttelse af en bestående adgang til offentlig vej kræves kun i de tre grupper af tilfælde, der er nævnt i § 71, stk. 1-3. Da § 71 også omfatter benyttelse af private fællesveje, der indmunder i en offentlig vej, kan overkørsler for private fællesveje til en offentlig vej ikke uden vejbestyrelsens tilladelse benyttes som adgang for udslyttede parceller.

Bestemmelsen i stk. 3 om parcellers benyttelse af overkørsler m.v. i tilfælde af udslytning omfatter i overensstemmelse med hidtidig praksis såvel hovedparcellen som de udslyttede parceller.

Også til ændret benyttelse af bestående adgang til offentlig vej, som sker i umiddelbar nærhed af hovedlandevej eller landevej,

kræves der tilladelse fra vejbestyrelsen for den overordnede vej, jfr. stk. 5, som svarer til bestemmelsen i § 70, stk. 2.

Vejbestyrelsen kan ligeledes gøre sin tilladelse betinget, herunder kræve udgifterne ved ombygning m.v. af den offentlige vej dækket i samme omfang som efter § 70, stk. 3, jfr. henvisningen i § 71, stk. 6.

Adgangsbestemmelser

40. Reglerne i vejlovens §§ 72-83 beskriver den særlige form for begrænsning af adgangsbetingelserne til offentlige veje af særlig betydning for den gennemgående færdsel, som betegnes adgangsbegrænsning.

Denne indebærer en registrering af ejendommens benyttelse på et givet tidspunkt. Registreringen indgår i særlige adgangsbestemmelser, der offentliggøres. Efter tidspunktet for offentliggørelsen må ejendomme ikke anvendes på en måde, der medfører mere intensiv trafik end oprindelig forudsat.

Såvel udarbejdelse af adgangsbestemmelser som dispensation fra disse bestemmelser var oprindelig, da ordningen blev indført ved vejbestyrelsesloven af 1957, henlagt til ministeren for offentlige arbejder. Indstillingen om fastsættelse af adgangsbegrænsning blev dog udarbejdet af et lokalt udvalg, betegnet vedjagudsvalget.

Ministeriets beføjelser er ved ændringer af lov om offentlige veje gradvis henlagt til vejbestyrelsen.

Ved ændringsloven af 1985 er alle beføjelser henlagt til den pågældende vejbestyrelse, og vejagudsvalgene er nedlagt. Idet deres gennemgang af vejnettet stort set er sluttet.

Kundgørelse

41. I § 74, stk. 2, er det fastsat, at gyldighedsvirkningen af adgangsbestemmelserne i forhold til ejere og brugere af ejendomme, som berøres af bestemmelserne, er knyttet til kundgørelsen i Statsidende, medens kundgørelse i stedlige blade, underretning af ejere og brugere samt tinglysning alene har oplysende virkning.

Disse regler gælder selvsagt ikke adgangsbegrænsning, pålagt ved ekspropriation.

Underretning - Indsigelser - Tinglysning

42. § 75 giver detaljerede regler for underretning om adgangsbestemmelserne, om indsigelser mod disse og om tinglysning af bestemmelserne.

Ikke alene ejere og brugere langs den adgangsbegrænsede vejstrækning, men så vidt muligt enhver ejer og bruger af ejendomme, der skønnes at blive berørt af adgangsbestemmelserne, skal have underretning ved anbefalet brev om bestemmelsen.

Underretningen skal ske senest inden 6 måneder efter kundgørelsen i Statsidende. I underretningen skal der angives en frist på ikke under 6 måneder for fremsættelse af indsigelser med hensyn til den adgangsgivende der er tillagt en ejendom. Desuden skal der gives oplysning om muligheden for at begære arealovertagelse efter § 78.

Det bør tilkendegives i underretningen, at indsigelser, der fremkommer efter fristens udløb, normalt ikke kan forventes taget til følge.

Formuleringen »så vidt muligt« i § 75, stk. 1, angiver, at vejbestyrelsen skal foretage rimelige bestræbelser for at opspore ejere af ejendomme, der berøres af adgangsbestemmelserne. Den antyder, at det i praksis kan være forbundet med urimeligt besvær at finde frem til adressen på sådanne ejere, f.eks. hvis de er bosat i udlandet uden at have efterladt adresse her i landet. I relation til indsigelser og overtagelsesbestemmelser i § 78, stk. 2, må det antages, at en ejer, der kan godtgøre, at han ikke har fået underretning om adgangsbestemmelserne, ikke vil være afskåret fra at gøre indsigelse eller fremsætte begæring om overtagelse efter fristens udløb.

Efter § 75, stk. 3, skal adgangsbestemmelserne tinglyses ikke alene på de ejendomme, der grænser til den adgangsbegrænsede vejstrækning, men i det hele på ejendomme, der må skønnes at blive berørt af bestemmelserne.

Betrigtelse samt ændring og ophævelse af adgangsbestemmelser

43. §§ 76-77 indeholder nærmere regler om disse forhold.

Overtagelse af areal

44. Bestemmelserne i §§ 78-79 fastlår, at adgangen til at begære et areal overtaget af vejbestyrelsen omfatter tilladelse, hvor vejbestyrelsen har nægtet tilladelse efter §§ 70-71 samt reglerne om adgangsbestemmelser (§§ 72 og 73).

Meddelelse af undtagelser fra adgangsbestemmelser

45. Efter § 80 meddeles dispensation fra adgangsbestemmelser af vejbestyrelsen.

Efter § 80 kan dispensation alene meddeles, når væsentlige grunde taler derfor, og det skønnes foreneligt med de hensyn, der ligger til grund for adgangsbestemmelserne. Det skal understreges, at adgangsbestemmelsernes formål er færdselssikkerhedsmæssige hensyn, og at der er gode grunde til at antage, at antallet af færdselsulykker på en vejstrækning med gennemgående trafik har en direkte sammenhæng med antallet af overkørsler og vejtilslutninger på strækningen. Det er derfor af væsentlig betydning, at veje af denne karakter i videst muligt omfang bibeholdes som facadeveje, hvilket kun kan ske, hvis dispensationsbeføjelsen udøves med tilbageholdenhed og konsekvens.

For en række vejstrækninger er der - som regel i forbindelse med ydelse af vejfundsstus til anlægsarbejder - fastsat regler om, at vejbestyrelsen skal indhente ministeriets samtykke i næsten alle tilfælde, hvor der søges om udvidet adgang til de pågældende vejstrækninger. Disse vilkår er tinglyst på de pågældende ejendomme, men er dog i en række tilfælde erstattet af adgangsbestemmelser efter vejlovens kapitel 6.

Siden vejlovens ændring i 1978 har vejbestyrelsen haft bemyndigelse til selv at administrere eksisterende servitutter om facadevejstrækninger, idet ministeriets pålægt ikke længere er bragt i anvendelse. Denne administration bør udøves i overensstemmelse med de hensyn, der ligger bag ved bestemmelsen.

Et spørgsmål, der særlig har været aktuelt ved administrationen af adgangsbestemmelserne, er spørgsmålet om en rimelig udnyttelse af de landbrugsbygninger, der i forbindelse med den stedfindende omlegning af landbrugsstruktur, ikke længere anvendes af deres formål. På dette område har ministeriet

efter forhandling med De samvirkende danske Landboloreninger fastlagt følgende retningslinier, oprindelig som udtryk for ministeriets dispensationspraksis, senere som udtryk for ministeriets praksis i anledning af klager over nægtet dispensation fra adgangsbestemmelserne:

A. Beboelsesbygninger

Ministeriet vil finde det rimeligt at tillade at bestående beboelsesbygninger (såvel stuehuse som eventuelle funktionærboliger) anvendes såvel til enhver form for helårsbeboelse som til udlejning til sommerhusebeboelse.

Ministeriet vil derimod i almindelighed støtte vejbestyrelsen i, at sådanne bygninger ikke bør anvendes til hotel- og pensionatvirksomhed. Ministeriet vil ligeledes normalt acceptere en vejbestyrelses afslag på ansøgning om tilladelse til særskilt udnyttelse af parcel med afstøgs- eller medhjælperbolig opført efter adgangsbestemmelsernes indførelse.

B. Driftbygninger

Såfremt det efterfølgende er umiddelbart tilladt efter by- og landzoneloven eller tilladelse kan forventes, vil ministeriet i almindelighed finde, at vejbestyrelsen bør meddele tilladelse til:

1. Gartneri, frugtavl og planteskole uden detaljebeskrivelse.
2. Forskellige former for dyrehold som f.eks. minikræm, snitter, dyrehospital og hundekennel, men ikke rideskole, hundepension og maskinstation.
3. Lager af ikke særlig trafikkrævende art under forudsætning af, at lageretableringen kan finde sted uden forudgående investeringer i bygninger og anlæg med henblik på denne virksomhed, og at det accepteres, at tilladelsen tilbagekaldes, hvis virksomheden giver anledning til trafikale gener.

Såfremt de nævnte driftbygninger er placeret i en landsby, bør spørgsmålet om anvendelse af bygningerne til erhvervsmæssige formål, der går videre end de ovenfor nævnte, i højere grad vurderes ud fra samlede planlægningsmæssige overvejelser, hvortil også de trafikale hensyn bør tillægges vægt. Hensynet til ønsket om længst muligt at bevare

landsbysamfundene taler for, at adgangsbestemmelserne i disse tilfælde kun bør hindre en anvendelse, der kan accepteres ud fra zoonelovsyn, såfremt konkrete færdselsmæssige og vejtekniske hensyn taler mod at imødekomme en ansøgning om ændret bygningsanvendelse.

Efter ministerens praksis i klagesager bør vejbestemmelserne acceptere, at ejeren eller brugeren af et enfamilieshus eller en landbrugsejendom driver en beskeden erhvervsvirksomhed på grundlag af den adgangsret, som almindelige en ejendom som landbrugs- ejendom eller enfamiliesbeboelse, såfremt der ikke beskæftiges fremmed medhjælp i virksomheden, foretages skilning om den eller foretages særlige bygningsindretninger til brug for denne.

Kapitel 7

Forholdet til jernbaner

46. Ved lov nr. 127 af 25. marts 1970 om ændringer i vejlove som følge af ændringer i den kommunale styrelseslovgivning blev krydsningsloven (lovbekendtgørelse nr. 88 af 12. marts 1962) ophævet. Vise af bestemmelserne blev bibeholdt som nye paragraffer i vejbestyrelsesloven (§§ 19 a og 35 a). Disse bestemmelser er – med visse ændringer – opretholdt i kapitel 7 (§§ 84-87). Udgifterne ved de arbejder, der tidligere er afholdt af vejfonden, afholdes nu af statskassen.

Efter krydsningsloven påhvilede det de enkelte kredsudvalg eller nærmere angivne retningslinier at fremkomme med indstillinger til det nu ophævede rådgivende vej- kredsudvalg om anlæg af nye over- eller underføringer ved krydsninger mellem vej og jernbaner eller til ombygning af bestående viadukter.

Efter § 84, stk. 1, er det nu formelt ministeren for offentlige arbejder, der tager initiativ til anlæg eller udbygning af viadukter. Forinden beslutning træffes herom, skal der indhentes udtalelse fra vedkommende jernbanestyrelse og vejbestyrelse.

Såfremt anlægget besluttes fremmet, kan ministeren pålægge vedkommende jernbanestyrelse og/eller vejbestyrelse at udføre arbejdet. Udgifterne herved afholdes fuldt ud af statskassen af beløb, der stilles til rådighed på de årlige finanslove. For så vidt viadukter anlægget medfører fremtidige lettelser i jern-

banens årlige udgifter, skal et beløb, der svarer til den kapitaliserede værdi af udgiftssparelsen, dog afholdes af jernbanen, jfr. § 84, stk. 2.

Forslag til anlæg eller ombygning af viadukter kan forelægges ministeriet af jernbanestyrelser og vejbestyrelser. Disse kan ligeledes henvende ministeriets opmærksomhed på krydsninger, hvor særlige trafikale eller færdselsikkerhedsmæssige forhold taler for gen- nemførelse af viaduktanlæg.

I § 86 er proceduren for forslag til etablering af andre sikkerhedsforanstaltninger end viadukter ved krydsninger mellem vej og jernbaner nærmere beskrevet. Denne bestemmelse er blevet omformuleret ved ændringen af loven af 1985 for at tydeliggøre bestemmelsen indhold.

For at sikre størst mulig ensartethed pålægges det efter § 86, stk. 1, vejbestyrelserne at forelægge ministeriet forslag om etablering eller forbedring af sådanne foranstaltninger. De sikkerhedsforanstaltninger, der især kan komme på tale, er etablering af lyssignaler mod vejen, herunder lyssignaler suppleret med automatiske halve bømme. Der henvises herom til ministeriet for offentlige arbejder reglet af 14. december 1959 vedrørende automatiske signaler ved niveaueverksler over jernbaner. Disse regler forventes i nær fremtid afløst af nye regler. Der kan endvidere være behov for at forbedre bestående signa- ler, f.eks. suppleret af bestående lyssignaler og/eller med klokkesignal eller i særlige til- fælde koordinering af lyssignal med almindelig gadesignal med trelysgrupper.

Efter § 86, stk. 2, kan ministeriet også selv tage initiativ til konkrete ændringer i for- anstaltningernes udformning.

Sikkerhedsforanstaltningerne etableres af vedkommende jernbanestyrelse eller vejbe- styrelse efter nærmere anordning fra mini- steriet. Udgifterne hertil og til drift og vedlig- beholdelse afholdes fuldt ud af statskassen, jfr. § 86, stk. 4.

Den ændrede formulering i stk. 5 præcise- rer, at statskassen alene betaler etablering og forbedring af sikkerhedsforanstaltninger i kryds mellem vej og jernbaner, når behovet for foranstaltningerne eller forbedringen af disse skyldes udviklingen i den almindelige færdsel, herunder f.eks. byudvikling i områ- det eller den tekniske udvikling af almærk-

ningen, f.eks. en ændret udformning af lys- signaler. Efter gældende praksis har staten ikke betalt disse sikringsforanstaltninger, hvis sikringen er gjort nødvendig, fordi der er tale om et nyt kryds, forudsat f.eks. at et nyt vej- anlæg over banen eller en ny banestræk- ning over vejen eller en så væsentlig udvidel- se af en eksisterende vej, at denne kan sid- stilles med et nyt vej-anlæg. Dette sidste vil særligt være tilfældet, når anlættet af køreba- ner forvejes, eller der anlægges nye cykelstier og fortovs, eller med henblik på at øge vejens ka- pacitet for motorkøretøjer. Udgiften ved nye kryds afholdes af den instans, som har taget initiativ til anlægsarbejdet. Derimod betaler staten for forbedringer af sikringsforanstal- ninger, selv om de er nødvendiggjort af nye anlægsarbejder der ikke er så omfattende, at den ombyggede vej kan sidestilles med anlæg af ny vej, og arbejder, der ikke har til formål at forøge kapaciteten af motorkøretøjer, men f.eks. at sikre de svage trafikanter.

Trafikale ændringer på vej- eller banenæl- tet kan gøre det forsvarligt at reducere om- fanget af sikkerhedsforanstaltningerne i krydset. Dette kan også ske med ministeren for offentlige arbejder godkendelse efter forslag fra de lokale myndigheder eller på ministerens eget initiativ efter forhandling med de lokale instanser, jfr. § 86, stk. 3.

Efter § 87 kan ministeren efter indstilling fra en jernbanestyrelse tillade, at bevogtning af krydsninger med veje ophæves på betin- gelse af, at der opsættes lyssignalanlæg. Ud- gifterne ved anlæg, drift og vedligeholdelse af lyssignalanlæg afholdes i disse tilfælde af vedkommende jernbane.

Kapitel 8

Udskillelse af vejareal i matriklen. Hævd.

47. Fra matrikelmyndighedens side lægges der vægt på, at offentlige vejarealer i matrik- len udskilles fra de ejendomme, hvorunder de henligger, og at der inden for en rimelig tid skal benyttes af forandringer i ejen- domsgrænserne i forbindelse med vejmyndig- hedernes erhvervelse af vejarealer. Manglen af notering i matriklen kan medføre betyde- lige ulemper for ejerne af de pågældende ejendomme i tilfælde af salg eller bekloning af ejendommene. Det er ligeledes af betydning for vejbestyrelsen, at ejendomsretten til vej- areal sikres ved notering i matriklen dels for

at undgå uoverensstemmelse med grundejer- nen om vejgrænsen, dels af hensyn til bestem- melsen i § 88, stk. 2, hvorefter høvd ikke kan vindes over offentlige veje, hvis arealer er udskilt i matriklen.

I overensstemmelse med matrikeldirekto- ratets retningslinier bør der kun udskilles arealer, der anvendes til selve vejanlægget og naturligt tilhører hertil, såsom fortov, hjer- nefasker, grøfter, vigepladser, rastep- lader, parkeringspladser, sideanlæg, grus- depoter og lignende. Derimod bør arealer, der ikke skal indgå i vejarealet (f.eks. afskæ- ns arealer), ikke udskilles af matriklen, men tildeles selvstændige matrikelnumre.

Kapitel 9

Nedlæggelse af offentlige veje

48. Ved ændringsloven af 1985 er de hidtid- ge regler om nedlæggelse af offentlige veje søgt tydeliggjort. Den hidtidige frist på 3 må- ned til fremsættelse af indsigelser er samti- dig nedsat til 8 uger, således at der er bedre overensstemmelse med indsigelsesfristen for lokalplanforslag.

Også fristen i § 93 for indsigelse mod be- slutning om nedlæggelse eller omlægning af alment veje er ved ændringsloven af 1985 forlænget til 8 uger.

I § 90, stk. 1, præciseres det, at den ned- lagte offentlige vej kan opretholdes som pri- vat fællesvej eller privat vej for en enkelt ejendom, hvorved forsås en vej, der uden at være offentlig, hverken er privat fællesvej eller alment vej i henhold til privatejvelovs §§ 2 og 4. Hvis vejen bliver privat vej, tillæg- ges arealet den pågældende ejendom.

I højesteretsdom af 20. september 1984 er det udtalt, at vejlovens kapitel 9 om nedlæg- gelse af offentlige veje alene tager sigte på nedlæggelse af en vejrækning i hele dens bredde. Det er dog udtalt, at det findes na- turligt at anvende lovens kapitel 9 analogt i det omfang, det er muligt. Denne tilføjelse er formelt vendt mod landsretsbemærke- mærkning om, at vejindskrænkninger er hjemlet alene ved § 10, med den virkning, at vejbestyrelsens bedømmelse ikke kan ind- bringes for taksationsmyndighederne. I høje- steretsdommen er det udtrykkeligt bemærket, at det ikke kan anlages, at vejmyndighederne ikke skulle kunne indskrænke en offentlig vejs bredde, hvor færdselsmæssige grunde

ikke taler imod det. Det siges endvidere, at reglen i § 91, stk. 1, ikke kan føre til, at en formidlingsvej af vejbredden skal ske ved nedlæggelse af lige store arealer i begge sider.

Efter ministeriets opfattelse kan en vejbestyrelse beslutte at indskrænke vejens bredde ved at nedlægge et vejareal i vejens ene side.

Anvendelse af procedurereglerne efter kap. 9 er næppe påkrævet i disse tilfælde, hvis det er åbenbart, at det tilbageværende vejareal er tilstrækkeligt til at betjene trafikken og de tilgrænsende ejendomme.

Det følger i øvrigt af § 69, stk. 1, at såfremt projektet (indskrænkning af vejens bredde) ændrer en ejendoms adgangsforhold således, at den ikke længere har formoden vejforbindelse, kan dens ejer kræve erstatning. Spørgsmålet herom henhører under taksationsmyndighederne, jfr. § 69, stk. 2.

Kapitel 10 Offentlige stier

49. I § 96 indeholdes en afgrænsning af begrebet offentlig sti i forhold til offentlig vej.

Efter § 97 kan vejbestyrelsen anlægge og nedlægge offentlige stier og overtage bestående stier som offentlige. Det gælder både private fællestier og stier, hvortil almenheden har færdesret, herunder gamle kirke- og skolestier, selv om de ikke har været optaget tidligere på stiftelsesretten. Private stier, der ikke falder ind under disse kategorier, kan derimod ikke overtages som offentlige efter § 97. Her skal stiarealet erhverves ved ekspropriation, hvis stien fremtidig skal være offentlig. Overtagelse af bestående stier, der er færdesarealer for flere ejendomme eller almenne færdesarealer som offentlige, er en art ekspropriation, men da der normalt ikke er noget tab forbundet med optagelse af færdesarealer, der benyttes af mere end én grundejer, vil overtagelse sædvanligvis ikke begrunde nogen erstatning.

Ved ændringsloven af 1985 er der indført en ny bestemmelse i § 97, hvorefter private fællestier kan overtages som offentlige stier og dermed tjene to formål. Denne bestemmelse er i overensstemmelse med en praksis, der i hvert fald har været gældende siden fyrrerne. Reglen er af størst betydning på landet, idet private fællestier i byerne ikke må afspærres uden vejmyndighedens sam-

tykke, og offentligheden derfor frit kan benytte sådanne veje til såvel gængende som kørende færdsel. Når en privat gængs (til- lige) optages som sti, indbærer det imidlertid, at der skal tilvejebringes en fordeling af udgifterne til vedligeholdelse og istandsættelse af færdesarealet mellem de private og vejbestyrelsen. Hvis fordelingen ikke sker ved aftale mellem vejbestyrelsen og de rettigede, fastsætter vejbestyrelsen fordelingen. Er vejbestyrelsen også vejmyndighed for den private fællesti, kan fordelingen fastsættes, når den træffer beslutning efter privatevejlovens kapitel 6 eller 10. Da stien samtidig bevarer sin hidtidige status som privat fællesti, overtager vejbestyrelsen ikke ejendomsretten til arealet, og dette skal sælges i det hele til matriklen i medfør af lovens kapitel 8.

Ved lovens § 98, stk. 2, er der tillagt ministeren hjemmel til at fastsætte retningslinier for udarbejdelse og offentliggørelse af stiftelser.

Disse er udsendt ved ministeriets cirkulære af 26. maj 1975.

Efter § 99 påhviler det vejbestyrelsen i samme omfang som ved offentlige veje at holde de offentlige stier i den stand, som benyttelsen kræver, og at holde de udgifter, der er forbundet hermed.

I § 100 er det fastslået som almindeligt princip, at lovens regler om offentlige veje med de fornødne lempelser finder anvendelse på offentlige stier.

Kapitel 11

Forskellig råden over offentlige veje

50. Kapitel 11 indeholder en række bestemmelser, der angiver vejbestyrelsernes beføjelser med hensyn til dispositioner på og nær ved. Der er dog ikke tale om nogen udtømmende beskrivelse af den ret til at disponere over vejarealet, som er tillagt den enkelte vejbestyrelse. Folketingsombudsmand har således i en afgørelse af 9. maj 1978 udtalt, at en vejbestyrelse er berettiget til at afstå en søgning om tilladelse til udstillingsvirksomhed på vejareal, såfremt afslaget hviler på en afvejning af samtlige hensyn til vejarealets funktioner, herunder også vejarealets brug til offentlig meningsstikendegivelse.

Opgravning m.v. af vejareal

51. Reglen i § 101 præciserer naborens forpligtelse, hvis den pågældende ved pløjning, opgravning og opfyldning m.v. herved udsætter vejens stabilitet for risiko. Denne bestemmelse afløser den i ældre tid gældende regel om »vejalen«, der angav, hvor tæt der kunne pløjes til en landevejs areal.

Særlig råden over vejareal

52. § 102 indeholder bl.a. et forbud mod uden vejbestyrelsens tilladelse at anvende offentlig vejareal til varig eller midlertidig anbringelse af affald, materiel, løsøre, genstande, skure, skurvogne, boder, automater, skilte, hegn eller lignende, og mod - uden vejbestyrelsens tilladelse - at anbringe køretøjer på offentlig vej med henblik på salg eller udløjning uden fører.

53. § 103, stk. 1, afgrænser en bygherres retigheder og forpligtelser vedrørende bygget, der berører vejareal.

54. § 103, stk. 2, indeholder hjemmel for vejbestyrelsen til at kræve træer og anden beplantning på eller over vejen fjernet, nedskåret, opstrammet eller studset ved vedkommende ejers foranstaltning og på dennes bekostning, når vejens istandsættelse eller hensynet til færdslen gør det nødvendigt. Den pågældende bestemmelse stod oprindeligt i færdeslovgivningen.

Reglen bør administreres med en vis varsomhed, idet nedskæring m.v., der ødelægger beplantning på privat ejendom, kun kan gennemføres ved ekspropriation efter § 43, stk. 2.

2. For private fællestier findes tilsvarende hjemmel i § 47 i lov om private fællestier.

Inden tilladelse gives i de tilfælde, der er nævnt i §§ 100-103, skal vejbestyrelsen forhandle med politiet, jfr. § 105.

Tankanlæg

Vejbestyrelsens skøn

54. Det er efter § 104, stk. 1, overladt til vejbestyrelsen frit at skønne over, hvorvidt tilladelse til oprettelse af tankanlæg - eller til udvidelse af sådanne - bør gives eller ikke gives. Tilladelse vil heretter kunne meddeles eller nægtes meddelt efter et på sagligt

grundlag udøvet skøn. I det skøn, som vejbestyrelsen skal udøve, kan indgå såvel tekniske som konkrete færdelsmæssige og vejtekniske overvejelser og hensyn, herunder også en vurdering af den risiko, der færdelsmæssigt kan være forbundet med en forøgelse af tankanlæggenes antal på en given vejstrækning.

I skønnet kan også indgå overvejelser om der ud fra hensynet til trafikanternes tarv kan antages at være behov for yderligere tankanlæg, hvilket - alt efter forholdene på stedet - kan begrunde såvel tilladelse som afslag. Sådanne synspunkter kan dog efter ministeriets opfattelse ikke gøres gældende for så vidt angår tankanlæg i byområder, men alene på de åbne vejstrækninger.

Det er ikke forudsat, at den enkelte vejbestyrelse skal lade sit skøn bestemme af mere almenne samfundsøkonomiske overvejelser over, om der bør være flere eller færre tankanlæg.

Udvidelse af tankanlæg

Tilladelse kræves efter § 104, stk. 1, også til udvidelse af tankanlæg.

Hvorvidt der foreligger en udvidelse af tankanlæg, som kræver tilladelse, må afgøres på grundlag af de konkrete forhold. I almindelighed må det antages, at en udvidelse foretages, når anlæggets kapacitet foreges.

Tilladelsens indhold

I forbindelse med meddelelse af tilladelse til tankanlæg er vejbestyrelsen beføjet til at bestemme det nærmere indhold af tilladelsen.

Vejbestyrelsen vil således kunne bestemme i tilladelsen, at godkendelse skal indeholde etablering og ændring af særligt udstyr - såsom lysinstallationer, reklameskilte, vimpler og lignende - og at sådant udstyr skal fjernes eller ændres, hvis færdelsmæssige eller vejtekniske hensyn gør det påkrævet.

Ved godkendelse af særligt udstyr bør det påses, at udstyret ikke anbringes på en sådan måde, at det kan virke vildledende eller være til særlig ulempe for færdslen, og at skiltning afviger fra den almindelige vejafmærkning, jfr. herved færdeslovens § 99. Skiltning og reklamer bør ikke tillades på eller over offentlig vej.

Tilladelsens bortfald ved opgivelse af virksomheden

Tilladelse til tankanlæg bortfalder, hvis indehaveren af tilladelsen opgiver sin virksomhed.

Også tilladelse, der er meddelt efter tidligere lovgivning, bortfalder ved indehaverens opgivelse af virksomheden.

Indehaver er den, til hvem tilladelsen er givet, uanset om anlægget er bortfaldet eller bortforpagtet. Indehaveren af tilladelsen er i forhold til vejbestyrelsen ansvarlig for, at fastsatte vilkår overholdes.

Spørgsmålet om, hvem der er indehaver af en tilladelse til tankanlæg, er lettest at afgøre ved nye tilladelser. Ældre anlæg er ofte etableret uden formel tilladelse fra vejbestyrelsen. Dette skyldes, at vejlovgivningen ikke for 1957 indeholdt hjemmel for vejbestyrelsen til at modsætte sig etablering af tankanlæg. Derimod indeholdt den dagældende færdselslov en hjemmel for politiet til at modsætte sig et sådant anlæg, hvis det havde en uheldig færdselsmæssig placering. Ved sådanne anlæg må det antages, at den til enhver tid værende indehaver af den ejendom, hvorpå anlægget ligger, har 'tilladelse' til anlægget. For så vidt angår etablering i årene efter vejbestyrelseslovens gennemførelse i 1957 bør vejbestyrelsen konkret vurdere, om tilladelsen er givet til et benzinsekskab, eller om tilladelse er givet til indehaveren af ejendommen. Dette kan efter omstændighederne være tilfældet, såfremt et benzinsekskab har søgt tilladelse til anlægget på ejers vegne.

Begrundelse for bortfald er et ønske om at fjerne tankanlæg, hvis placering på grund af ændrede trafikale forhold eller ændrede vejforhold er uhensigtsmæssig i trafikal henseende.

Hvis tilladelse er givet til et benzinsekskab som indehaver, bortfalder ekskabets tilladelse ved opgivelse af virksomheden både i tilfælde, hvor ekskabet ejer arealet, hvorpå arealene er beliggende, og i tilfælde, hvor ekskabet har lejet eller forpagtet arealet.

I sidste fald har areal ejeren ikke noget krav på, at tilladelsen overgår til ham, således at han eventuelt kan entre med et andet selskab. Retsforholdet mellem indehaveren af tilladelsen og en heraf forskellig arealejer må principielt anses for vejbestyrelsen uvedkommende.

En tilladelse til oprettelse af tankanlæg giver ikke indehaveren ret til uden vejbestyrelsens godkendelse at etablere – eller udvide – tilbehør i tilslutning til anlægget såsom servicevirksomhed, smørtehal, vaskehal, kontor, opholdsrum, bolig for tankpersonale eller andre, værksted og reparationsvirksomhed, parkeringsareal ud over det til anlæggets drift fornødne. Kiosk, butik, cafeteria eller anden bevertning. I forbindelse med meddelelse af tilladelse bør der af vejbestyrelsen træffes bestemmelser om, hvorvidt og i hvilket omfang sådanne tilbehørsfaciliteter må etableres.

Det vil typisk være naturligt og ubetænkeligt at tillade, at flere eller færre af de nævnte tilbehørsfaciliteter etableres, navnlig i tilslutning til moderne tankanlæg. Afgørelsen herom træffes af vejbestyrelsen efter en bedømmelse af de færdselsmæssige og tekniske forhold på stedet.

Tidsbegrænsning af tilladelsen

Efter § 104, stk. 1, er vejbestyrelsen berettiget til, hvor forholdene taler for det, at tidsbegrænse tilladelsen til et tankanlæg til et nærmere fastsat åremål. Det kan således i tilladelsen fastslås, at indehaveren ved tilladelsens udløb på anfordring skal være forpligtet til at opføre med benyttelsen af anlægget.

Om tilladelsen i det enkelte tilfælde bør tidsbegrænses, må afgøres ud fra en konkret vurdering af, om færdselsmæssige eller tekniske hensyn giver fornøden begrundelse herfor, f.eks. hvor det kan forudses, at en ombygning eller omprofilering af vejen inden for et nærmere åremål vil umuliggøre tankanlæggets fortsatte tilstedeværelse. Ved fastsættelse af åremålet bør der gives indehaveren rimelig mulighed for at afskrive investeringen i anlægget inden fristens udløb. Hvis dette ikke stemples muligt, må alternativet være, at tilladelse meddeles uden tidsbegrænsning, eller at der meddeles afslag. Hvor fastsættelse af åremål er begrundet, bør vejbestyrelsen forhandle med ansøger for at søge bedst mulig overensstemmelse tilvejebragt mellem åremålets længde og investerings størrelse.

af et andet selskabs produkter, ligesom indehaveren – hvis ikke andet er fastsat i tilladelsen – uden vejbestyrelsens godkendelse kan bortleje eller forpagte anlægget til tredje mand.

Adgang til offentlig vej

I forbindelse med tilladelse til oprettelse af tankanlæg må der også af vejbestyrelsen træffes bestemmelse om anlæg af nye eller benyttelse af bestående adgange til anlægget og eventuelle tilbehørsfaciliteter efter reglerne i kapitel 6. Vejbestyrelsen må herved være opmærksom på eventuelle adgangsbestemmelser for vejen.

Tilladelse fra anden vejbestyrelse

Efter bestemmelsen i § 104, stk. 2, skal der tillige indhentes tilladelse fra vejbestyrelsen for en hovedlandevej eller landevej til offentlig vej (landevej eller kommunevej) i mindre afstand end 100 m – i bymæssig bebyggelse 50 m – fra hovedlandevejen eller landevejen. Bestemmelsen finder anvendelse, når anlægget eller nogen del af det ønskes etableret inden for de angivne afstande. Formålet med bestemmelsen er at give vejbestyrelsen for den overordnede vej mulighed for at modsætte sig etablering af anlæg, der kan indeholde faremomenter for færdslen på den primære vej, eller som ikke er begrundet i noget behov for trafikkanterne på denne.

Bestemmelser i øvrigt for tilladelse til tankanlæg

Efter § 104, stk. 3, kan vejbestyrelsen – når det skønnes påkrævet af vejtekniske eller færdselsmæssige grunde – som betingelse for sin tilladelse til tankanlæg stille krav med hensyn til den nærmere placering, udformning, indretning og anvendelse af anlægget. Udgifterne ved kravenes gennemførelse kan kræves afholdt af tankanlæggets indehaver.

I stk. 3 fastslås det, at vejbestyrelsen desuden kan gøre sin tilladelse til tankanlæg betinget af, at indehaveren af anlægget helt eller delvis afholder udgifterne ved foranstaltninger, som vejbestyrelsen finder det nødvendigt at foretage på den offentlige vej, eksempelvis anlæg af decelerationsbane. Bestem-

Når et benzinsekskab meddeler en vejbestyrelse, at det vil opgive et tankanlæg, vil det dog ofte være hensigtsmæssigt, såfremt vejbestyrelsen også sikrer sig, at indehaveren af ejendommen er indforstået med nedlæggelsen.

Tilladelsens bortfald ved manglende ibrugtagning

Tilladelsens bortfald følger § 104, stk. 1, pkt. 3, ligetledes, hvis tankanlæg ikke er taget i brug inden 2 år efter tilladelsens meddelelse.

Baggrunden for bestemmelsen er, at det er forekommet, at der ikke fra indehaverens side har været nogen vilje til at udnytte tilladelsen, eventuelt fordi formålet med ansøgningen primært har været at holde konkurrenter ude.

Normalt vil et tankanlæg kunne være taget i brug i løbet af 2 år. Hvis der af indehaveren er udførelt normale forberedelser for at oprette anlægget, men der foreligger særlige udslykkelige omstændigheder, eksempelvis vanskeligheder med at få fornøden byggetilladelse, som bevirker, at fristen ikke vil kunne overholdes, bør fornøden forlængelse af 2-årsfristen gives af vejbestyrelsen.

Overdragelse af tankanlæg

I § 104, stk. 1, sidste pkt., er det fastsat, at overdragelse af tankanlæg ikke må ske uden vejbestyrelsens godkendelse.

Hvor tilladelsen til tankanlægget er givet til et benzinsekskab som indehaver, kan overdragelse af tilladelse således ikke finde sted uden vejbestyrelsens samtykke. Bestemmelserne i stk. 1 finder dog ikke anvendelse på selskabet bortlejer eller bortforpagter anlægget uden vejbestyrelsens godkendelse, medmindre det er fastsat som vilkår i tilladelsen, at bortleje og bortforpagtning af anlægget skal godkendes.

Hvor indehaveren af tilladelsen ikke er et benzinsekskab, vil indehaveren i almindelighed indgå overenskomst med et benzinsekskab om forhandling af dettes produkter. Såfremt ikke andet er fastsat som vilkår i tilladelsen, vil der ikke være noget til hinder for, at indehaveren – hvis indehaveren eller selskabet opsiges overenskomsten – uden vejbestyrelsens godkendelse optager forhandling

melsen svarer til bestemmelserne i §§ 70 og 71. Efter § 105 skal vejbestyrelsen forhandle med politiet, inden tilladelse til tankulæg gives efter § 104.

Ledningsarbejder

55. § 106 indeholder nærmere regler om ledningssejers forpligtelser og rettigheder i forbindelse med offentlig vejareal. Udgangspunktet for tilstedeværelsen af ledninger i vejareal er, at ledningsejeren er forpligtet til egen bekostning at flytte ledninger i sådanne arealer i forbindelse med vejens regulering og omlægning. Denne regel gælder dog kun, såfremt flytningen er begrundet i et egentlig vejarbejde, men ikke i tilfælde, hvor flytningen skyldes f.eks. ledningsarbejder, der ikke tjener vejformål. Tilsvarende regler gælder for ledninger i private fællesveje, jfr. privatejslovens §§ 50-52.

Den nævnte regel respekterer dog særlige bestemmelser om ledningssejers forhold, når disse er fastsat ved overenskomst med ledningsejeren, ved kendelse, afsagt af en landvæsenkommission eller af en ekspropriationskommission nedsat i henhold til ekspropriationsproceduroloven.

§ 106 finder også anvendelse for så vidt angår hovedlandeveje, medmindre andet følger af lov om offentlige veje, § 20.

§ 106 omfatter alene ledninger placeret i offentlige vejs areal, men ikke ledninger der er lovligt placeret på privat grund. Disse må derfor erstatte af vejbestyrelsen, hvis et anlægsarbejde på arealet nødvendiggør flytning af ledningerne.

Udgifter ved ledningsflytning kan efter omstændighederne og ikke mindst ved teleledninger, andrage betydelige beløb. Det er derfor af væsentlig betydning, at vejbestyrelserne ved administrationen af § 106 erkender dette forhold og træder sig på at bidrage til at reducere udgiften til ledningsflytninger til et minimum.

Erfaringen viser eksempelvis, at der ved en kontakt mellem vejbestyrelse og teleadministration på et tidligt stadium af vejprojektets tilblivelse ofte vil kunne afslæres mindre ændringer i vejprojekter uden nogen skade for dette, hvorved der vil kunne spares betydelige beløb for teleadministrationen.

Vejbestyrelserne bør derfor så tidligt som muligt orientere vedkommende ledningssejer om påtænkte vejarbejder, der kan forventes at nødvendiggøre midlertidig eller permanent flytning af ledninger, samt oplyse forhandlingspunktet ved vedkommende ledningssejer om pågældende vejarbejder, således at der i videst muligt omfang kan tages hensyn til ledningssejers interesser.

Kan der ikke tilvejebringes enighed mellem vejbestyrelsen og vedkommende teleadministration om projektet, bør dette ikke iværksættes forinden udløbet af den i vejlovgivningen gældende klagefrist på fire uger. I forbindelse med behandlingen herafter vil spørgsmålet om at tillægge klagen opspætningsretten være af betydning.

Med hensyn til vilkår for udførelse af ledningsanlæg i eller over veje henvises til almindelige og supplerende betingelser for udførelse af ledningsanlæg i eller over hovedlandeveje, udsendt af vejdirektoratet den 28. juli 1977 samt almindelige og supplerende betingelser for udførelse af ledningsanlæg i kommuneveje og private fællesveje, udsendt den 21. oktober 1980 af Kommunernes Landsforening.

Kapitel 12

Forskellige bestemmelser

Vejskilte, færdselslove m.v.

56. Anbringelse af vejnavnsskilte, færdselslove, lysanlæg m.v. belysningslegemer, visse master og barduner, mærker for niveaumål og andre former for afmærkning på privat ejendom kunne tidligere kun gennemføres ved en egentlig ekspropriation. § 108 angiver en enklere procedure for disse foranstaltninger, således at de kan gennemføres efter forudgående meddelelse til grundejerne og mod erstatning for skader og ulemper ved anbringelse, tilstedeværelsen eller vedligeholdelsen af foranstaltningerne. Anbringelse på privat ejendom kan kræves, selv om ejendommen ikke grænser direkte til den offentlige vej, men eventuelt er adskilt ved en smal arealstribe fra vejen.

Vejnavne og husnumre

57. De tidligere bestemmelser om vejnavne fandtes i visse vejvedtægter, indført med for-

billede i den københavnske gadelov af 1857. I § 109 fastslås nu som almindelig regel, at kommunaltbestyrelsen fastsætter offentlige vejs navne, for hovedlandeveje og landeveje efter forhandling med vedkommende vejbestyrelse.

§ 110 tillægger såvel vejbestyrelsen som kommunaltbestyrelsen beføjelse til at pålægge grundejerne at opsætte skilte med angivelse af hus- og matrikelnummer. Forpligtelsen omfatter alene bebyggede ejendomme og ejendomme, der er udslyktet med bebyggelse for øje. Det er en forudsættelse, at de pågældende ejendomme har eller kan få adgang til den pågældende vej.

§ 110, stk. 2, tillægger vejbestyrelsen hjemmel til at fastsætte nærmere regler om udførelse og anbringelse af skilte med husnumre og matrikelnumre og belysning af husnumre. Reglerne om vejnavne og husnumre gælder for de tilsvarende for private fællesveje jfr. lov om private fællesveje, § 63 a.

Hegn mod vej

58. § 111, stk. 1, giver vejbestyrelsen hjemmel til, når vejtekniske eller færdselsmæssige grunde gør det påkrævet, at bestemme, hvorvidt grundene ved en offentlig vej skal hejnes samt om nødvendigt at træffe bestemmelser om hegnenes udførelse, således at de nævnte hensyn tilgodeses. De trafikale hensyn, der begrunder opstilling af hegn, vil normalt have overvægt, men f.eks. ønske om fri oversigt kan begrunde et ønske om at undgå hegn. Udgiften til opstilling og vedligeholdelse af hegn afholdes i disse tilfælde af grundejerne.

§ 111, stk. 2, giver vejbestyrelsen hjemmel til at bestemme, at reglerne om isandsættelse og vedligeholdelse af private fællesveje skal finde anvendelse på visse, ikke indhegnede færdselsarealer, tilhørende en ejendom. Det er alene afgørende, om et sådant areal anvendes til almindelig færdsel.

Når der gennemføres adgangsgrænsning for en offentlig vej, påhviler det som hovedregel vejbestyrelsen selv at sikre overholdelsen af adgangsbestemmelserne, om nødvendigt ved selv at opsætte og vedligeholde hegn, jfr. § 111, stk. 3. Vejbestyrelsen kan dog kræve, at grundejerne skal opsætte hegn langs en sådan vej, når der sker udstykning af grunde langs vejen, jfr. stk. 3, 2. pkt. An-

vendelsen af bestemmelsen må forudsætte, at kravet om hegn stilles som vilkår i forbindelse med en overkørselstilladelse. I øvrigt gælder den almindelige regel i § 111, stk. 1, ved siden af bestemmelsen i stk. 3.

Også reglerne om hegn mod vej finder tilsvarende anvendelse på private fællesveje, jfr. lov om private fællesveje, § 46.

Udpanning - Overtrædelse Berigtigelse af ulovligt forhold

59. I § 112 gives der vejbestyrelsen eller kommunen hjemmel til at gennemføre udpanning for udgifter og beløb, som er udført af forskudsvis af den offentlige. Bestemmelserne har eksempelvis betydning for udgifter ved de i § 70, stk. 3, § 71, stk. 6, § 104, stk. 3, og § 106, stk. 4, nævnte foranstaltninger.

Bestemmelsen i § 112, stk. 2, fastslår, at betingelser knyttet til tilladelse eller godkendelse i medfør af loven gælder forud for bl.a. panterrettigheder. Bestemmelsen svarer til tilsvarende bestemmelse i naturfredningsloven, lov om kommuneplanlægning og bygge-

loven. Efter § 114, stk. 4, yder politiet de i vejen omhandlede myndigheder bistand efter regler, der fastsættes efter forhandling mellem ministeren for offentlige arbejder og justitsministeren. Det forudsætte, at politiet, indtil sådanne regler er fastsat, yder fornøden bistand i hidtidigt omfang.

Ophævelse af ældre cirkulærer m.v.

61. I forbindelse med disse cirkulærer ophæves følgende cirkulærer m.v.:

1. Cirkulære af 22. august 1957 om forretningsgangen ved ekspropriation og takstation i henhold til vejbestyrelsesloven.
2. Cirkulære af 3. marts 1958 om udgifter ved vejbestyrelseslovens § 35-udvalg.
3. Cirkulære af 22. marts 1961 om ændring i cirkulære om udgifter ved vejbestyrelseslovens § 35-udvalg.
4. Cirkulære af 23. juli 1962 om udgifter til landinspektorsassistance ved vejbestyrelseslovens § 35-udvalg.
5. Cirkulære af 19. juli 1963 om dispensation fra adgangsbestemmelserne i henhold til vejbestyrelseslovens § 35.

- Nr. 132. 846 6. december 1985.
6. Cirkulære af 13. december 1972 om lov om offentlige veje.
 7. Cirkulære af 2. juli 1974 om ændring af den statslige vejadministration.
 8. Cirkulære af 3. oktober 1974 om ændringer i vejlovgivningen.
 9. Cirkulære af 20. november 1975 om ændringer i vejlovgivningen.
 10. Cirkulæreskrivelse af 1. december 1977 om adgang fra adgangsbegrænset vejstrækning til landbrugsbygninger, der ikke længere finder landbrugsmæssig anvendelse.
 11. Cirkulære af 10. august 1978 om ændringer i vejlovgivningen.
 12. Cirkulære af 1. oktober 1978 om fordeling af udgifter til vejforanstaltninger i kryds mellem veje under forskellig vejbestyrelse.

Ministeriet for offentlige arbejder, den 6. december 1985

ARNE MELCHIOR

/ Leif Larsen

